

Lokalna Strategia Rozwoju Pogórzańskiego Stowarzyszenia Rozwoju

WPROWADZENIE.....	4
<u>I. CHARAKTERYSTYKA POGÓRZAŃSKIEGO STOWARZYSZENIA ROZWOJU (LGD) JAKO JEDNOSTKI ODPOWIEDZIALNEJ ZA REALIZACJĘ LOKALNEJ STRATEGII ROZWOJU (LSR)...</u>	6
Nazwa LGD:.....	6
Status prawny LGD:.....	6
Data wpisu do KRS:.....	6
Numer KRS:.....	6
I.2. OPIS PROCESU BUDOWANIA PARTNERSTWA.....	7
I.3. CHARAKTERYSTYKA CZŁONKÓW LGD ALBO JEJ PARTNERÓW I SPOSÓB ROZSZERZANIA LUB ZMIANY SKŁADU LGD.....	17
<u>I.4. STRUKTURA RADY POGÓRZAŃSKIEGO STOWARZYSZENIA ROZWOJU DO KTÓREJ WYŁĄCZNEJ WŁAŚCIWOŚCI NALEŻY WYBÓR OPERACJI ZGODNIE A ART. 62 UST.4 ROZPORZĄDZENIA NR 1698/2005 ZWANEJ ORGANEM DECYZYJNYM.....</u>	<u>26</u>
ZASADY I PROCEDURY FUNKCJONOWANIA POGÓRZAŃSKIEGO STOWARZYSZENIA ROZWOJU ORAZ ORGANU DECYZYJNEGO.....	28
KWALIFIKACJE I DOŚWIADCZENIA OSÓB WCHODZĄCYCH W SKŁAD RADY.....	29
DOŚWIADCZENIE LGD I CZŁONKÓW LGD ALBO JEJ PARTNERÓW W REALIZACJI OPERACJI.....	31
KWALIFIKACJE I DOŚWIADCZENIE OSÓB, KTÓRE BĘDĄ ODPOWIEDZIALNE ZA ZARZĄDZANIE PROJEKTEM ZARZĄD PSR.....	32
II. DEFINICJA OBSZARU OBJĘTEGO LSR WRAZ Z UZASADNIENIEM JEGO WEWNĘTRZNEJ SPÓJNOŚCI	49
<i>I. Uwarunkowania przestrzenne.....</i>	<i>49</i>
<i>II. Podział terytorialny.....</i>	<i>49</i>
<i>III. Uwarunkowania geograficzne III.1 powierzchnia obszaru III.2 obszary sąsiadujące</i>	<i>50</i>
<i>III.3 Ukształtowanie powierzchni.....</i>	<i>52</i>
<i>IV. Uwarunkowania przyrodnicze/środowiskowe IV.1 Klimat</i>	<i>52</i>
<i>IV.2 Gleby.....</i>	<i>53</i>
<i>IV.3 Bogactwa naturalne.....</i>	<i>53</i>
<i>IV.4 Lesistość.....</i>	<i>54</i>
<i>IV.5 Zasoby wodne.....</i>	<i>56</i>
<i>V. Obszary chronione.....</i>	<i>56</i>
<i>VI. VI.1 do VI.3 Uwarunkowania kulturowe</i>	<i>58</i>
<i>VII. Uwarunkowania historyczne.....</i>	<i>59</i>
<i>VIII. VIII.1 do VIII.3 Ocena społeczno-gospodarcza</i>	<i>62</i>
Tabela 10. Podstawowe dane o gminach powiatu tarnowskiego w 2006 r.....	62
Ludność* Tabela 11 i 12 wskaźniki demograficzne i rozwój ludności	62
<i>VIII.4 Struktura wieku ludności.....</i>	<i>63</i>
<i>VIII.5 do VIII.7 podmioty oświatowe, branże gospodarcze, rynek pracy</i>	<i>64</i>
<i>IX. Podsumowanie.....</i>	<i>68</i>
III. ANALIZA SWOT.....	70
OBSZAR PRIORYTETOWY LSR:	
WALORY TURYSTYCZNE.....	72
OBSZAR PRIORYTETOWY LSR:	
AKTYWIZACJA I INTEGRACJA SPOŁECZNA.....	74
OBSZAR PRIORYTETOWY LSR:	
WALORY PRZYRODNICZE.....	76
IV. MISJA POGÓRZAŃSKIEGO STOWARZYSZENIA ROZWOJU.....	77
<u>V. CELE OGÓLNE I SZCZEGÓŁOWE LSR ORAZ PLANOWANE DO REALIZACJI PRZEDSIĘWZIĘCIA.....</u>	78
<u>I. CEL OGÓLNY: OPRACOWANIE I WDROŻENIE KOMPLEKSOWEJ OFERTY TURYSTYCZNEJ POGÓRZA, OPARTEJ NA LOKALNYCH WALORACH KULTUROWYCH ORAZ PRZYRODNICZYCH</u>	<u>82</u>
<i>I.1. CEL SZCZEGÓŁOWY: ZAGOSPODAROWANIE TURYSTYCZNE OBSZARU POGÓRZAŃSKIEGO STOWARZYSZENIA ROZWOJU.....</i>	<i>82</i>
<i>I.2. CEL SZCZEGÓŁOWY: ZINTEGROWANA PROMOCJA WALORÓW PRZYRODNICZYCH I KULTUROWYCH OBSZARU POGÓRZAŃSKIEGO STOWARZYSZENIA ROZWOJU.....</i>	<i>88</i>
<i>I.3. CEL SZCZEGÓŁOWY: KREOWANIE ROZPOZNAWALNEJ MARKI POGÓRZAŃSKICH PRODUKTÓW LOKALNYCH.....</i>	<i>93</i>

PROW 2007-2013 – 4 Oś „Leader”

II. CEL OGÓLNY: ZWIĘKSZENIE POZIOMU INTEGRACJI, AKTYWNOŚCI SPOŁECZNEJ I PRZEDSIĘBIORCZOŚCI MIESZKAŃCÓW.....	97
<i>II.1. CEL SZCZEGÓŁOWY: WZROST UMIEJĘTNOŚCI I KWALIFIKACJI MIESZKAŃCÓW.....</i>	<i>97</i>
<i>II.2. CEL SZCZEGÓŁOWY: ROZWÓJ OFERTY CZASU WOLNEGO DLA RÓŻNYCH GRUP SPOŁECZNYCH.....</i>	<i>102</i>
III. CEL OGÓLNY: ZACHOWANIE WALORÓW ŚRODOWISKA NATURALNEGO POGÓRZA.....	112
<i>III.1. CEL SZCZEGÓŁOWY: ODPOWIEDZIALNE GOSPODAROWANIE W ŚRODOWISKU NATURALNYM.....</i>	<i>112</i>
<i>III.2. CEL SZCZEGÓŁOWY: ZWIĘKSZENIE POZIOMU WYKORZYSTANIA ALTERNATYWNYCH ŹRÓDEŁ ENERGII NA OBSZARZE POGÓRZA.....</i>	<i>116</i>
VI. SPÓJNOŚĆ SPECYFIKI OBSZARU Z CELAMI LSR.....	121
VII. UZASADNIENIE PODEJŚCIA ZINTEGROWANEGO DLA PLANOWANYCH W RAMACH LSR PRZEDSIĘWZIĘĆ.....	123
VIII. UZASADNIENIE PODEJŚCIA INNOWACYJNEGO DLA PLANOWANYCH W RAMACH LSR PRZEDSIĘWZIĘĆ.....	126
IX. PROCEDURA WYBORU OPERACJI PRZEZ LGD W RAMACH DZIAŁANIA „WDRAŻANIE LOKALNYCH STRATEGII ROZWOJU”, W TYM PRZYJĘTE PRZEZ LGD KRYTERIA LOKALNE WRAZ Z OPISEM PROCEDURY ICH ZMIAN.....	128
1. PROCEDURA SKŁADANIA WNIOSKÓW APLIKACYJNYCH O WSPARCIE W RAMACH DZIAŁANIA „WDRAŻANIE LOKALNYCH STRATEGII ROZWOJU”.....	128
2. WEWNĘTRZNE PROCEDURY WYBORU OPERACJI DO REALIZACJI W RAMACH LSR POGÓRZAŃSKIEGO STOWARZYSZENIA ROZWOJU.....	130
3. KRYTERIA OCENY FORMALNEJ ORAZ PRZYJĘTE PRZEZ LGD KRYTERIA LOKALNE DLA OPERACJI (OCENA MERYTORYCZNA).....	132
<i>Kryteria oceny formalnej.....</i>	<i>132</i>
<i>Kryteria oceny merytorycznej.....</i>	<i>134</i>
<i>Kryteria lokalne dla operacji zgłaszanych do działania „Wdrażanie LSR – małe projekty”.....</i>	<i>134</i>
<i>Kryteria lokalne dla operacji zgłaszanych do działania „Odnowa i rozwój wsi”.....</i>	<i>136</i>
<i>Kryteria lokalne dla operacji zgłaszanych do działania „Różnicowanie w kierunku działalności nierolniczej”.....</i>	<i>138</i>
<i>Kryteria lokalne dla operacji zgłaszanych do działania „Tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorstw”.....</i>	<i>139</i>
4. PROCEDURA ZMIANY KRYTERIÓW LOKALNYCH.....	140
X. BUDŻET LSR.....	141
BUDŻET POGÓRZAŃSKIEGO STOWARZYSZENIA ROZWOJU W KAŻDYM ROKU REALIZACJI.....	143
TABELA POMOCNICZA BUDŻETU.....	144
HARMONOGRAM REALIZACJI PRZEDSIĘWZIĘĆ I TYPÓW OPERACJI.....	147
XI. OPIS PROCESU PRZYGOTOWANIA LSR.....	148
XII. OPIS PROCESU WDRAŻANIA I AKTUALIZACJI LSR.....	150
XIII. ZASADY I SPOSÓB DOKONYWANIA EWALUACJI WŁASNEJ.....	153
XIV. OKREŚLENIE POWIĄZAŃ LSR Z INNYMI DOKUMENTAMI PLANISTYCZNYMI ZWIĄZANYMI Z OBSZAREM OBJĘTYM LSR.....	156
XV. PLANOWANE DZIAŁANIA/PRZEDSIĘWZIĘCIA/OPERACJE REALIZOWANE PRZEZ LGD W RAMACH INNYCH PROGRAMÓW WDRAŻANYCH NA OBSZARZE LSR.....	159
XVI. PRZEWIDYWANY WPLYW REALIZACJI LSR NA ROZWÓJ REGIONU I OBSZARÓW WIEJSKICH.....	160
XVII. INFORMACJA O ZAŁĄCZNIKACH.....	162
ZAŁĄCZNIK NR; 2,3,4,5,6,7,8,9.....	164
ZAŁĄCZNIK NR 10 OPIS FUNKCJONOWANIA BIURA POGÓRZAŃSKIEGO STOWARZYSZENIA ROZWOJU.....	183
ZAŁĄCZNIK nr 11 Regulamin Rady	

WPROWADZENIE

Lokalna Strategia Rozwoju została przygotowana przez członków Pogórzańskiego Stowarzyszenia Rozwoju dla wykorzystania potencjałów rozwojowych i aktywizacji społeczności lokalnej, dzięki możliwościom, jakie daje 4 Oś Priorytetowa Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013 – LEADER.

Działania zawarte w LSR koncentrują się wokół trzech najważniejszych celów ogólnych, których osiągnięcie zagwarantuje zrównoważony i stały rozwój obszaru. Są to:

- **I. OPRACOWANIE I WDROŻENIE KOMPLEKSOWEJ OFERTY TURYSTYCZNEJ POGÓRZA, OPARTEJ NA LOKALNYCH WALORACH KULTUROWYCH ORAZ PRZYRODNICZYCH**
- **II. ZWIĘKSZENIE POZIOMU INTEGRACJI, AKTYWNOŚCI SPOŁECZNEJ I PRZEDSIĘBIORCZOŚCI MIESZKAŃCÓW**
- **III. ZACHOWANIE WALORÓW ŚRODOWISKA NATURALNEGO POGÓRZA**

Pogórzańskie Stowarzyszenie Rozwoju zostało powołane w celu stymulowania lokalnych inicjatyw na rzecz rozwoju obszarów wiejskich, włączania partnerów społecznych oraz gospodarczych do planowania i wdrażania lokalnych projektów. Poprzez nasze działania chcemy sprzyjać lepszemu wykorzystaniu potencjału rozwojowego terenów wiejskich, poprawie ich konkurencyjności, jako miejsca zamieszkania i prowadzenia działalności gospodarczej, a także przyczyniać się do aktywizacji oraz współpracy mieszkańców wsi.

Proces budowania LSR trwał wiele miesięcy, a jego uczestnikami byli członkowie Pogórzańskiego Stowarzyszenia Rozwoju, reprezentujący różnorodne środowiska – mieszkańcy, rady sołeckie, organizacje pozarządowe, przedsiębiorcy, instytucje publiczne i samorządowe, parafie, grupy nieformalne. Wartości, którymi kierowaliśmy się podczas dyskusji i spotkań są zbieżne z aspektami cechującymi inicjatywę LEADER, a były to:

- Podejście lokalne – formułowanie LSR na podstawie specyficznej sytuacji obszaru LGD, jego silnych i słabych stron, zwrócenie szczególnej uwagi na jego wewnętrzną spójność społeczną, wspólną historię i tradycje, poczucie jedności.
- Podejście oddolne – partycypacyjne podejmowanie decyzji we wszystkich aspektach rozwoju, zaangażowanie partnerów lokalnych, formułowanie przedsięwzięć LSR, jako odpowiedzi na potrzeby i oczekiwania społeczności.
- Podejście partnerskie – zapewnienie większościowego udziału partnerów społecznych i gospodarczych w podejmowaniu decyzji.
- Innowacyjność – przedsięwzięcia sformułowane w LSR każdorazowo dotyczą nowego sposobu promowania lokalnych zasobów, działań przynoszących nowe rozwiązania problemów obszarów wiejskich lub przynoszące w efekcie powstanie nowego produktu, nowego procesu, nowej formy organizacyjnej.
- Podejście zintegrowane – przedsięwzięcia zawarte w LSR są powiązane i koordynowane jako spójna całość, występują powiązania pomiędzy różnymi grupami uczestników: gospodarczymi, społecznymi, kulturalnymi, ekologicznymi działającymi na naszym obszarze.

PROW 2007-2013 – 4 Oś „Leader”

- Tworzenie powiązań i współpraca – we wszystkich przedsięwzięciach LSR możliwa jest współpraca, wymiana informacji i doświadczeń oraz adaptacja dobrych rozwiązań z innych LGD, tak krajowych, jak i zagranicznych w celu zwiększania efektywności prowadzonych projektów.
- Lokalne finansowanie i zarządzanie – w sposób odpowiedzialny opracowano lokalne kryteria i procedury wyboru operacji podmiotów z obszaru LGD, co w efekcie ma zapewnić rozwój w tych kierunkach, które w LSR uznaliśmy za najbardziej perspektywiczne.

Lokalna Strategia Rozwoju Pogórzańskiego Stowarzyszenia Rozwoju jest zaproszeniem do współpracy wszystkich osób, instytucji i środowisk, którym zależy na dynamicznym rozwoju obszarów wiejskich naszego regionu. Przedsięwzięcia zaproponowane w Strategii stanowią wyzwania dla całej społeczności lokalnej. Każde z nich musi być realizowane przez wiele podmiotów, rozumiejących swoją rolę w podejściu LEADER.

Dziękując wszystkim partnerom lokalnym za zaangażowanie i wkład merytoryczny w powstanie niniejszego dokumentu, życzymy nam wszystkim, aby osiągnięcie celów Lokalnej Strategii Rozwoju przyczyniło się do dynamicznego i zrównoważonego rozwoju naszego obszaru.

I. CHARAKTERYSTYKA POGÓRZAŃSKIEGO STOWARZYSZENIA ROZWOJU (LGD) JAKO JEDNOSTKI ODPOWIEDZIALNEJ ZA REALIZACJĘ LOKALNEJ STRATEGII ROZWOJU (LSR)

I.1. NAZWA I STATUS PRAWNY LGD ORAZ DATA WPISU DO KRAJOWEGO REJESTRU SĄDOWEGO I NUMER W TYM REJESTRZE:

Nazwa LGD:

Lokalna Grupa Działania działająca na obszarze Gmin: Gromnik, Ryglice, Rzepiennik Strzyżewski, Szerzyny, Tuchów nosi nazwę **Pogórzańskie Stowarzyszenie Rozwoju**. Stowarzyszenie może posługiwać się nazwą skróconą o brzmieniu: „PSR”.

Status prawny LGD:

Pogórzańskie Stowarzyszenie Rozwoju działa na podstawie przepisów ustawy z dnia 7 kwietnia 1989 r. prawo o stowarzyszeniach, ustawy z dnia 7 marca 2007 r. o wspieraniu rozwoju obszarów wiejskich z udziałem środków Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich, rozporządzenia Rady Wspólnot Europejskich nr 1698/2005 z dnia 20 września 2005 r. w sprawie wsparcia rozwoju obszarów wiejskich przez Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich oraz Statutu Pogórzańskiego Stowarzyszenia rozwoju i z tego tytułu posiada osobowość prawną

Data wpisu do KRS:

Pogórzańskie Stowarzyszenie Rozwoju zostało zarejestrowane w Sądzie Rejonowym dla Krakowa-Śródmieście w Krakowie **w dniu 02.02.2006 r.**

Zmiany wprowadzone do Statutu Pogórzańskiego Stowarzyszenia Rozwoju postanowieniem Sadu Rejonowego dla Krakowa Śródmieście z dnia 23.09.2008 r.

Numer KRS:

0000250154

I.2. OPIS PROCESU BUDOWANIA PARTNERSTWA:

- **Obowiązek statutowy partnerstwa.**

Pogórzańskie Stowarzyszenie Rozwoju, zwane dalej Stowarzyszeniem lub Lokalną Grupą Działania (LGD), jest partnerstwem trójsektorowym, składającym się z przedstawicieli sektora publicznego, gospodarczego i społecznego

Stowarzyszenie jest dobrowolnym, samorządnym, trwałym zrzeszeniem o celach niezarobkowych, obejmującym osoby fizyczne i osoby prawne, w tym jednostki samorządu terytorialnego, mające na celu działanie na rzecz rozwoju obszarów wiejskich, działającym jako Lokalna Grupa Działania (LGD).

Stowarzyszenie zrzesza osoby fizyczne działające w ramach sektora publicznego (partnerzy publiczni: instytucje reprezentujące administrację rządową i samorządową), sektora społecznego (partnerzy społeczni: organizacje pozarządowe) oraz sektora gospodarczego (partnerzy gospodarczy: przedsiębiorcy, gospodarstwa rolne; organizacje zrzeszające podmioty gospodarcze) z obszaru gmin Ryglice, Tuchów, Szerzyny, Rzepiennik Strzyżewski, Gromnik. Członkami zwyczajnymi Stowarzyszenia – zgodnie z art. 15 ustawy o wspieraniu rozwoju obszarów wiejskich z udziałem środków Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich – mogą być także osoby prawne, w tym jednostki samorządu terytorialnego.

- **Proces budowania partnerstwa:**

- **I etap - realizacja Projektu „Korzenie Przyszłości Pogórza” w ramach Pilotażowego Programu Leader + Schemat I (lata 2005 – 2006)**

Proces budowania partnerstwa rozpoczął się od 2005 roku z chwilą rozpoczęcia realizacji projektu „Korzenie przyszłości Pogórza” w ramach Pilotażowego Programu Leader+ Schemat I. Proces budowania partnerstwa prowadzony był równolegle z opracowywaniem Zintegrowanej Strategii Rozwoju Obszarów Wiejskich dla gmin Tuchów, Ryglice, Rzepiennik Strzyżewski, Gromnik i Szerzyny. Którego efektem było utworzenie Lokalnej Grupy Działania pn. Pogórzańskie Stowarzyszenie Rozwoju i opracowanie ZSROW pn. Program Rozwoju Pogórza. W skład Pogórzańskiego Stowarzyszenia Rozwoju weszli członkowie założyciele (51 osób), którzy reprezentowali 21 podmiotów sektora publicznego, 30 podmiotów sektora społeczno-gospodarczego.

- **II etap – realizacja Projektu Korzenie Przyszłości Pogórza w ramach Pilotażowego Programu Leader + Schemat II (lata 2007–2008)**

Realizacja projektu i zadań w latach 2007-2008 w ramach Pilotażowego Programu Leader + Schemat II umocniła proces budowania partnerstwa, przede wszystkim poprzez cykl konferencji, szkoleń, spotkań konsultacyjno-doradczych oraz realizacji tych zadań, w których współorganizatorami, a w niektórych przypadkach wykonawcami, byli partnerzy publiczni, społeczni i gospodarczy. Podczas realizacji projektu deklaracje przystąpienia do stowarzyszenia złożyły 63 osoby reprezentujące 15 podmiotów sektora publicznego i 48 podmiotów sektora społeczno-gospodarczego. W tym etapie budowanie partnerstwa oparte było na współdziałaniu przy realizacji zadań w ramach projektu, a równocześnie szerokich konsultacjach dotyczących planów rozwoju i strategii na lata przyszłe.

- **III etap – przygotowywanie Lokalnej Strategii Rozwoju (rok 2008)**

W III etapie proces budowania partnerstwa był związany z przygotowaniem Lokalnej Strategii Rozwoju na lata 2007-2013. Odbyły się spotkania konsultacyjne przedstawicieli

poszczególnych podmiotów, które dotyczyły opracowania Lokalnej Strategii Rozwoju, możliwości realizacyjnych projektów i zadań w ramach LSR oraz możliwości realizacji projektów w ramach innych niż 4 Oś LEADER programów krajowych i unijnych. Część spotkań konsultacyjnych dotyczyła realizacji projektów i zadań w ramach środków własnych partnerów, jako wspólne działania mające na celu rozwój społeczny, kulturowy, turystyczny obszaru oraz rozwój gospodarczy. Na tym etapie partnerstwo ukształtowało się w liczbie 110 członków, reprezentujących: 38 podmiotów sektora publicznego, 72 sektora społeczno-gospodarczego.

• **Tworzenie Strategii i konsultacja jej zapisów, a budowanie partnerstwa:**

Prace nad tworzeniem Zintegrowanej Strategii Rozwoju Obszarów Wiejskich rozpoczęto wraz z uruchomieniem projektu „Korzenie przyszłości Pogórza” realizowanego w ramach Schematu I Pilotażowego Programu Leader+. Proces tworzenia ZSRW i budowy partnerstwa składał się z następujących etapów:

○ **Konferencja inauguracyjna**

W trakcie konferencji inauguracyjnej mieszkańcy pogórzańskich gmin mogli się dowiedzieć, na czym polega realizowany projekt, w tym iż jednym z jego istotnych celów jest powołanie Lokalnej Grupy Działania oraz zbudowanie Zintegrowanej Strategii Rozwoju Obszarów Wiejskich. Uczestnicy konferencji dowiedzieli się także, w jaki sposób aktywnie mogą się włączyć w działania i tworzenie LGD oraz opracowywanie założeń Strategii. Zaproszenia do udziału w konferencji otrzymali radni gmin, sołtysi wszystkich wsi, przedstawiciele stowarzyszeń, zrzeszeń, związków branżowych, grup nieformalnych, przedstawiciele rolników i małych przedsiębiorstw, proboszczowie, dyrektorzy szkół i młodzież oraz lokalne media. W efekcie w konferencji wzięło udział aż 189 osób.

○ **Opracowanie broszury informującej o projekcie**

Jednym z najważniejszych elementów procesu partycypacyjnej budowy planów strategicznych jest poinformowanie możliwie najszerszej grupy mieszkańców o idei związanej z tworzeniem dokumentu. Dlatego też zdecydowano się na wydanie broszury przedstawiającej założenia projektu „Korzenie przyszłości Pogórza”. Dla ułatwienia komunikacji z mieszkańcami w broszurze zawarto dane kontaktowe do osób odpowiedzialnych za realizację projektu we wszystkich gminach.

○ **Analiza gminnych strategii**

Realizacja tego etapu polegała na eksperckim przeprowadzeniu analizy strategii gmin biorących udział w realizacji projektu „Korzenie przyszłości Pogórza” mającej na celu zidentyfikowanie potencjalnych wspólnych obszarów działań gmin wynikających z najważniejszych dla poszczególnych jednostek samorządu terytorialnego dokumentów strategicznych.

W ramach opracowania analitycznego dokonano przeglądu najważniejszych elementów poszczególnych strategii rozwoju – ich części diagnostycznych, wizji i misji gmin, analiz silnych i słabych stron oraz szans i zagrożeń (SWOT), kierunków rozwoju oraz celów i zadań uwzględnionych w poszczególnych dokumentach, przedstawiając jednocześnie rekomendacje do prac Lokalnej Grupy Działania i do tworzenia Zintegrowanej Strategii Rozwoju Obszarów Wiejskich ze szczególnym uwzględnieniem potencjalnych obszarów współpracy gminnych społeczności. Tam, gdzie okazało się to pomocne, sięgnięto do gminnych planów rozwoju lokalnego, a także innych opracowań strategicznych. W analizie strategii gmin zawarto szereg interesujących rekomendacji niezbędnych do wyboru tematów wiodących oraz celów strategicznych Zintegrowanej Strategii Rozwoju Obszarów Wiejskich. Opracowanie zostało przekazane członkom Pogórzańskiego Stowarzyszenia Rozwoju oraz wszystkim

zainteresowanym i stało się podstawą do dalszych prac nad Strategią. Wnioski ekspertów były także dyskutowane w trakcie warsztatów strategicznych z Lokalną Grupą Działania.

○ **Szkolenia dla mieszkańców**

Zorganizowano po jednej sesji we wszystkich gminach objętych przedsięwzięciem pt. „Korzenie przyszłości Pogórza”, co umożliwiło uczestnictwo mieszkańcom w warsztatach bez względu na miejsce zamieszkania na obszarze realizacji projektu.

Tematyka szkoleń obejmowała zagadnienia związane z rozwojem lokalnym, poszukiwaniem produktu turystycznego i lokalnej marki, a także myśleniem projektowym. Dzięki tak określonej problematyce szkoleń uczestnicy otrzymali zestaw informacji niezbędnych przy tworzeniu dokumentów strategicznych ze szczególnym uwzględnieniem Zintegrowanej Strategii Rozwoju Obszarów Wiejskich. Podczas szkoleń mieszkańcy pogórzańskich gmin dowiedzieli się, jak trudnych wyborów trzeba dokonywać podczas budowania planów strategicznych, a także jakie są najważniejsze przesłanki, które decydują o rozwoju. Ponadto osoby uczestniczące w szkoleniach mogły dowiedzieć się, które elementy w największym stopniu decydują o turystycznej atrakcyjności miejsca. Na szkoleniach kreowano także umiejętności identyfikowania projektu i przekazywania informacji o sposobach poszukiwania zewnętrznych źródeł finansowania planowanych przedsięwzięć. Rolą trenerów było pobudzenie aktywności lokalnej i obywatelskiej, promocja działań zintegrowanych oraz identyfikacja w poszczególnych grupach szkoleniowych liderów, których następnie zachęcano do włączenia się w tworzenie Lokalnej Grupy Działania, a w dalszej perspektywie wdrażanie ZSRW.

Jednak szkolenia nie ograniczały się jedynie do przekazywania wiedzy od trenerów. Uczestnicy warsztatów mieli okazję do wykorzystania nabytych umiejętności związanych z budowaniem dokumentów strategicznych podczas identyfikacji barier i atutów pojawiających się na obszarze poszczególnych gmin, które stały się następnie podstawą do tworzenia analizy SWOT zawartej w Zintegrowanej Strategii Rozwoju Obszarów Wiejskich – Programie Rozwoju Pogórza. Ponadto osoby biorące udział w szkoleniach dokonały identyfikacji projektów do realizacji na danym obszarze służących szeroko pojętemu rozwojowi obszarów wiejskich. Pomysły na projekty, po przeprowadzeniu ich analizy pod kątem możliwości finansowania ze środków Schematu II Pilotażowego Programu Leader+, były istotnym elementem określania listy zadań oraz ich zakresu zapisanych w ZSRW. W sumie we wszystkich zorganizowanych sesjach szkoleniowych wzięło udział 98 mieszkańców Pogórza.

○ **Warsztaty dla rolników, kobiet i młodzieży**

Celem warsztatów dla rolników było zapoznanie ich z programami przeznaczonymi na finansowanie projektów w obszarach wiejskich, poszerzenie wiedzy na temat możliwości rozwoju działalności rolniczej z pomocą zewnętrznych źródeł finansowania oraz wykreowania alternatywnego dochodu w swoim gospodarstwie. Zapoznani zostali także z podstawowymi zasadami produktu turystycznego oraz z dobrymi praktykami działań wspólnych - grupy formalne i nieformalne.

Warsztaty dla kobiet poświęcone były miejscu przedstawicielek płci pięknej w polityce Unii Europejskiej oraz możliwościom uczestniczenia w wielu programach dla nich przeznaczonych. Miały na celu także zachęcenie do zwiększenia aktywności społeczno-zawodowej kobiet oraz do rozwoju osobistego.

W trakcie spotkań dla młodzieży uczestnicy zapoznali się z wieloma ciekawymi przykładami aktywności zawodowej i społecznej. Otrzymali informację na temat zakładania własnej działalności gospodarczej, a także organizacji pozarządowych. Zaprezentowany został wolontariat jako sposób na zdobycie doświadczenia zawodowego i międzynarodowych kontaktów.

PROW 2007-2013 – 4 Oś „Leader”

Obok przedstawionych zagadnień na każdym szkoleniu wiele miejsca poświęcono określeniu barier utrudniających rozwój aktywności lokalnej, a także sposobów rozwiązań zidentyfikowanych problemów, w tym możliwości współpracy z innymi gminami biorącymi udział w projekcie. Bariery zostały wykorzystane przy opracowywaniu analizy SWOT, a pomysły na likwidację istniejących ograniczeń zostały wykorzystane przy definiowaniu tematów wiodących, celów strategicznych oraz konkretnych zadań zawartych w Programie Rozwoju Pogórza.

W sumie zorganizowano 20 spotkań warsztatowych, w których udział wzięło aż 229 osób – 60 kobiet, 82 rolników oraz 87 reprezentantów młodzieży.

○ **Badanie opinii społecznej**

Badania opinii społecznej przeprowadzano w okresie od grudnia 2005 r. do lutego 2006 r. w oparciu o uprzednio przygotowany kwestionariusz ankietowy. Celem sondażu było zebranie informacji pomocniczych do przygotowania Zintegrowanej Strategii Rozwoju Obszarów Wiejskich. Badanie dotyczyło stopnia poczucia więzi mieszkańców z Pogórzem oraz ich planami na przyszłość. Ankiety dystrybuowane były przez Urzędy Gmin, na spotkaniach i warsztatach organizowanych w ramach projektu oraz dostępne były w Internecie. Zebrano i badaniu poddano 202 ankiety. Poczucie tożsamości z regionem Pogórza było badane po raz pierwszy. Celem badania było sprawdzenie, czy i na ile łącząca ten obszar kraina geograficzna może stanowić łącznik dla ludzi tam mieszkających oraz czy stanowi ona wartość, na której można będzie budować w przyszłości wspólne plany rozwojowe dla całego Pogórza i jego mieszkańców. Wyniki badania zostały następnie przekazane członkom Lokalnej Grupy Działania oraz ekspertom prowadzącym proces tworzenia Zintegrowanej Strategii Rozwoju Obszarów Wiejskich i były wykorzystane do prac nad diagnozą obszaru objętego Programem Rozwoju Pogórza, a także przy dokonaniu wyboru tematów wiodących, celów strategicznych i konkretnych działań zawartych w Strategii.

○ **Budowa planu strategicznego i sposobu finansowania ZSROW**

W jego ramach przeprowadzono dwie warsztatowe sesje strategiczne z członkami Lokalnej Grupy Działania, na których opracowano założenia Strategii.

Przebieg warsztatowych sesji strategicznych z udziałem Lokalnej Grupy Działania przedstawia się następująco:

Warsztat I –

elementy diagnozy aktualnej sytuacji obszaru na podstawie dotychczasowej realizacji projektu – prezentacja i dyskusja,
weryfikacja analizy silnych i słabych stron gminy oraz zewnętrznych szans i zagrożeń dla dalszego rozwoju obszaru, czyli analizy SWOT (projekt analizy został przygotowany przez członków Zarządu Pogórzańskiego Stowarzyszenia Rozwoju w oparciu o materiały powstałe w wyniku realizacji projektu),
wybór tematów wiodących ZSROW na podstawie wniosków płynących z analiz, badań społecznych i przeprowadzonych szkoleń i warsztatów,
określenie celów strategicznych ZSROW na podstawie wniosków płynących z analiz, badań społecznych i przeprowadzonych szkoleń i warsztatów,
określenie zadań do zamieszczenia Strategii w oparciu o zasady „Pilotażowego Programu Leader+” i zidentyfikowane przez mieszkańców zadania,
hierarchizacja działań i ustalenie listy przedsięwzięć do realizacji w Schemacie II oraz w latach 2007 – 2013 w poszczególnych celach strategicznych.

Warsztat II

weryfikacja hierarchicznej listy działań ZSROW w podziale na Schemat II PPL+ i okres późniejszy,
uszczegółowienie zadań wybranych do realizacji w Schemacie II,

przyporządkowanie odpowiednich ram organizacyjnych poszczególnym działaniom (termin realizacji, partnerzy, wskaźniki realizacji),
oszacowanie kosztów realizacji poszczególnych działań,
ustalenie sposobów informowania i promocji o projekcie i ZSRROW.

Pomiędzy spotkaniami trwały prace eksperckie nad Zintegrowaną Strategią Rozwoju Obszarów Wiejskich. Ostateczny dokument został zaprezentowany w trakcie konferencji zamykającej projekt realizowany w ramach Schematu I „Pilotażowego Programu Leader+” w dniu 21 marca 2006 r.

○ **Rola partnerstwa w tworzeniu ZSRROW**

Idea planowania strategicznego promowana przez instytucje europejskie oparta jest na szerokim partnerstwie lokalnym, wspieranym przez konsultantów zewnętrznych. Zatem tak istotne stało się pozyskanie możliwie największej liczby informacji od mieszkańców, co nastąpiło w trakcie cyklu szkoleń, warsztatów, a także przeprowadzonych badań społecznych. Co bardzo istotne, w trakcie konsultacji udało się dotrzeć zarówno do pojedynczych obywateli, którzy prezentowali swoje prywatne opinie, jak również do przedstawicieli ważniejszych środowisk gmin biorących udział w projekcie:

1. partnerzy publiczni:

- przedstawiciele władz wykonawczych gmin – Burmistrzowie i Wójtowie,
- przedstawiciele władz uchwałodawczych gmin – radni,
- kierownicy kluczowych wydziałów urzędów gmin,
- pracownicy urzędów gmin,
- przedstawiciele jednostek gminnych – przedsiębiorstw komunalnych, szkół, domów kultury,
- przedstawiciele innych instytucji publicznych objętych realizacją projektu,

2. partnerzy społeczni:

- przedstawiciele organizacji pozarządowych działających na obszarze realizacji ZSRROW,
- lokalni liderzy,
- przedstawiciele młodzieży,
- reprezentacja kobiet poszczególnych gmin,

3. partnerzy gospodarczy:

- osoby prowadzące działalność gospodarczą,
- osoby prowadzące gospodarstwa agroturystyczne,
- lokalni rzemieślnicy,
- reprezentanci rolników.

Członkowie LGD dysponując wnioskami z dotychczas prowadzonych konsultacji w ramach projektu „Korzenie przyszłości Pogórza”, analizami eksperckimi, swoją wiedzą na temat potencjałów obszaru, a nade wszystko swoim doświadczeniem zawodowym dokonali ostatecznego wyboru tematów wiodących, celów strategicznych oraz zadań, które będą wdrażane w Schemacie II. W ciągu intensywnych spotkań warsztatowych powstały plany realizacji poszczególnych działań. Dzięki temu skutecznie wdrożono w życie zasadę partnerstwa obowiązującą w Unii Europejskiej, minimalizując ryzyko braku akceptacji dokumentu przez mieszkańców.

• **Budowanie partnerstwa poprzez realizację Strategii:**

Prace nad realizacją Zintegrowanej Strategii Rozwoju Obszarów Wiejskich rozpoczęto wraz z uruchomieniem projektu „Korzenie przyszłości Pogórza” realizowanego w ramach

PROW 2007-2013 – 4 Oś „Leader”

Schematu II Pilotażowego Programu Leader+. Proces realizacji ZSROW składał się z zadań wynikających z harmonogramu. Realizacja zadań oparta była na partnerstwie członków i partnerów sektora publicznego, społecznego i gospodarczego. Aktywne uczestnictwo partnerów dawało możliwość efektywnej skutecznej i terminowej realizacji ZSROW a zaplanowane zadania zrealizowano bez wprowadzania zmian. Realizacja przebiegła w następujących zadaniach tematycznych;

○ **Biesiady Pogórzańskie – odkrywanie tajemnic”– cykl imprez kulturalno-turystycznych na terenie Pogórzańskiego Stowarzyszenia Rozwoju**

Zorganizowano dziesięć „Biesiad Pogórzańskich – odkrywanie tajemnic”, które były działaniem służącym integracji i logistycznemu rozplanowaniu wydarzeń kulturalnych i turystycznych odbywających się na terenie Pogórzańskiego Stowarzyszenia Rozwoju. Zrealizowano je na terenie każdej gminy wchodzącej w skład obszaru. Cieszyły się one dużą popularnością wśród mieszkańców oraz turystów. Powodowały oddziaływanie na rozwój lokalnej gospodarki oraz aktywizację społeczności, szczególnie, że dotychczas wydarzenia te organizowane były bez jakiegokolwiek współpracy pomiędzy gminami i partnerami lokalnymi, bez żadnej wspólnej marki. Członkowie LGD – Pogórzańskiego Stowarzyszenia Rozwoju – zidentyfikowali podstawowe czynniki, które umożliwiły poszczególnym wydarzeniom uzyskanie odpowiedniego statusu promocyjnego:

- uzyskanie marki dla wydarzeń kulturalno-turystycznych na obszarze objętym działaniem Pogórzańskiego Stowarzyszenia Rozwoju;
- zintegrowany kalendarz wydarzeń kulturalno-turystycznych zorganizowanych na obszarze LGD;
- wspólna promocja i plan marketingowy dla organizowanych imprez.

Ranga wydarzeń oraz ich oddziaływanie na promocję regionu przyczyniła się w znaczny sposób do rozwoju takich gałęzi lokalnej gospodarki, jak: agroturystyka, rzemiosło, usługi okołoturystyczne, handel. Wydarzenia te pozwoliły na;

- uatrakcyjnienie turystyczno kulturowe obszaru,
 - zapewnienie efektywnej promocji imprez pod wspólną marką „Biesiada Pogórzańska – odkrywanie tajemnic”,
 - zaangażowanie partnerów zewnętrznych do realizacji wydarzeń kulturalno-turystycznych.
- Zaangażowanie partnerów pokazało potencjał społeczny, gospodarczy, kulturowy i turystyczny obszaru. Zaangażowały się Gminne Ośrodki Kultury, szkoły, Ochotnicze Straże Pożarne, Koła Gospodyń Wiejskich, stowarzyszenia sportowe, stowarzyszenia kulturalne, rady sołectwie, miejscowi rzemieślnicy, twórcy ludowi, rzeźbiarze, malarze, miejscowe przedsiębiorstwa, związki producenckie, związki rolników.

○ **Cykl szkoleń podnoszących wiedzę i umiejętności mieszkańców gmin Pogórza**

Realizacja niniejszego zadania wpisała się w modny w ostatnich latach nurt „społeczeństwa opartego na wiedzy”. Przeprowadzono w ramach realizacji projektu „Korzenie Przyszłości Pogórza” szkolenia;

- szkolenia dla przedsiębiorców i rolników - zasady zakładania i prowadzenia działalności gospodarczej, pozyskiwanie funduszy Unii Europejskiej na rozwój przedsiębiorczości i rolnictwa, zasady wypełniania wniosków o płatność obszarową, marketing, rozwój grup producenckich, rozwój rolnictwa ekologicznego,
- szkolenia z zakresu ochrony środowiska dla mieszkańców - racjonalna gospodarka odpadami, kształtowanie świadomości ekologicznej, wykorzystanie alternatywnych źródeł energii,
- szkolenia z zakresu turystyki i agroturystyki - zasady zakładania i prowadzenia działalności agroturystycznej, promocja turystyczna,

- szkolenia podnoszące umiejętności komputerowe - szkolenia z zakresu obsługi komputera, wykorzystania Internetu,
- szkolenia z zakresu kształtowania społeczeństwa obywatelskiego - zasady zakładania i prowadzenia stowarzyszeń, pozyskiwanie funduszy Unii Europejskiej na działalność organizacji pozarządowych, zasady działania wolontariatu, kształtowanie wśród mieszkańców „miękkich umiejętności”, np. wystąpienia publiczne, negocjacje, komunikacja interpersonalna.

Rolą Pogórzańskiego Stowarzyszenia Rozwoju w ramach realizacji niniejszego zadania była: identyfikacja potrzeb szkoleniowych mieszkańców bazująca na powyższej liście tematów, poszukiwanie partnerów prowadzących poszczególne tematy szkoleniowe, organizacja kalendarza szkoleń, nabór uczestników oraz techniczna organizacja szkoleń. Zorganizowano 12 dni szkoleniowych. Podczas szkoleń identyfikowano potrzeby partnerów publicznych, społecznych i gospodarczych pod kątem planowania rozwoju dla obszaru, gmin, miejscowości i partnerów indywidualnych. Identyfikacja potrzeb rozwojowych pozwoliła na określenie i planowanie zadań do Lokalnej Strategii Rozwoju na lata 2007-2013.

○ **Ruchomy Punkt Doradczy dla przedsiębiorców i rolników**

Cechą charakterystyczną Ruchomego Punktu Doradczego (RPD) była jego mobilność. Funkcjonował w wyznaczonych dniach we wszystkich gminach z obszaru wdrażania ZSRW.

We wstępnej części realizacji zadania został opracowany harmonogram działalności Punktu. Harmonogram określał zakres świadczonych usług doradczych oraz konkretne daty spotkań w poszczególnych gminach. Uwzględniał rzeczywiste potrzeby obywateli pięciu gmin Pogórza. Do prowadzenia doradztwa byli wynajmowani specjaliści od konkretnego zagadnienia.

Potencjalny zakres świadczenia usług doradczo-informacyjnych przedstawiał się następująco:

- dostępne źródła finansowania projektów dla przedsiębiorców i rolników,
- zakładanie i prowadzenie działalności gospodarczej,
- doradztwo prawne dla przedsiębiorców,
- zasady prowadzenia księgowości w przedsiębiorstwach,
- doradztwo podatkowe dla przedsiębiorców,
- zasady prowadzenia gospodarstw ekologicznych,
- tworzenie grup producenckich, forów i stowarzyszeń przedsiębiorców,
- prowadzenie i promocja gospodarstwa agroturystycznego,
- rejestracja i promocja produktów lokalnych,
- wypełnianie wniosków o płatność obszarową,
- możliwości wykorzystania odnawialnych źródeł energii.

Zainteresowani byli obsługiwani na bieżąco. Punkt prowadził ewidencję świadczonych usług. W ramach promocji Punktu przygotowano materiały promujące jego działalność, które były systematycznie dystrybuowane wśród mieszkańców pięciu gmin Pogórza.

Przy współpracy z partnerami opracowano i wydano:

- folder poświęcony lokalnym walorom przyrodniczym, historycznym oraz ludowym (promocja pogórzańskiego dziedzictwa kulturowego, promocja spędzania wolnego czasu na terenie LGD, promocja lokalnej bazy turystycznej, promocja atrakcji turystycznych) – 5000 egzemplarzy.
- mapę turystyczną – materiał promujący lokalną bazę turystyczną, a w szczególności liczne szlaki piesze, ścieżki rowerowe i konne, ścieżki dydaktyczne, miejsca atrakcyjne turystycznie w tym promocje partnerów, 1500 egzemplarzy.

- nagrany i wyemitowany w TVP film promujący lokalne walory turystyczne, przyrodnicze i kulturowe – 5 odcinków filmu (dla każdej gminy osobno) 10-minutowych, w których pokazano partnerów, ich działalność i zaangażowanie w sprawy rozwoju obszaru.
- zbiór lokalnych, pogórzańskich legend i podań ludowych wraz ze słownikiem opisującym pochodzenie historyczne wsi i przysiółków znajdujących się na terenie objętym działaniem Pogórzańskiego Stowarzyszenia Rozwoju – 1500 egz.
- zbiór tradycyjnych, lokalnych przepisów kulinarnych zebranych z obszaru LGD - 1500 egzemplarzy.
- wykonano 38 tablic z mapami obszaru oraz informacjami turystycznymi i ustawiono w 38 wsiach (wszystkich) z obszaru działania Pogórzańskiego Stowarzyszenia Rozwoju.

Wszystkie formy promocyjne zawarte w niniejszym zadaniu zostały rzetelnie wyłonione jako materiały, które w sposób efektywny wpłyną na popularyzację obszaru LGD wśród turystów oraz gości przejeżdżających przez ten region.

Materiały promocyjne były opracowywane przez Pogórzańskie Stowarzyszenie Rozwoju oraz jego partnerów lokalnych, tj.: ośrodki kultury, samorządy lokalne, miejscowe organizacje pozarządowe, stowarzyszenia grupy rolników i przedsiębiorców, organizacje turystyczne.

Partnerzy publiczni, społeczni i gospodarczy wzięli udział w zorganizowanych wyjazdach na Targi Agroturystyczne w Krakowie, Międzynarodowe Targi w Poznaniu oraz wizycie studyjnej w Alta Valtelinie we Włoszech.

We wszystkich tych wydarzeniach zaprezentowało się na stoiskach i wystawach promocyjnych 56 partnerów z obszaru Pogórzańskiego Stowarzyszenia Rozwoju.

Opracowano pięć koncepcji merytoryczno technicznych – dokumentacji, z aktywnym udziałem partnerów.

Dokumentacje opracowywano przy szerokiej konsultacji z partnerami i są to koncepcje merytoryczne i dokumentacje techniczne dot. zagospodarowania turystycznego, rekreacyjnego i sportowego Pogórza.

- Plan Odnowy dla miejscowości gminy Szerzyny
- Plan odnowy i rozwój centrów wsi dla miejscowości Gminy Rzepiennik Strzyżewski
- Koncepcja architektoniczna i budowlana amfiteatru w Gromniku
- Projekt boiska sportowego rozwój centrum wsi Lubcza - Ryglice
- Projekt ścieżek edukacyjnych łączących kompleks sportowy ze stadionem w Tuchowie

Dokumentacja była opracowywana z udziałem partnerów publicznych, społecznych i gospodarczych Pogórzańskiego Stowarzyszenia Rozwoju. Opracowywanie dokumentacji pozwoliło na zaktywizowanie partnerów a równocześnie umocnienie ich roli w planowaniu rozwoju tego obszaru.

W trakcie realizacji strategii partnerzy czynnie i aktywnie uczestniczyli we wszystkich realizowanych zadaniach i wydarzeniach. Każde z realizowanych zadań było oparte na współpracy z partnerami. Np. konsultacja tematów szkoleniowych i doradczych z rolnikami i przedsiębiorcami oraz stowarzyszeniami, udział w szkoleniach z ich udziałem, organizacja biesiad pogórzańskich jako imprez kulturalnych, turystycznych, wystawienniczych, promocyjnych z udziałem ośrodków kultury, stowarzyszeń, twórców ludowych, rzemieślników, producentów, etc.

W trakcie wdrażania Zintegrowanej Strategii Rozwoju Obszarów Wiejskich – Programu Rozwoju Pogórza stale były prowadzone konsultacje społeczne. Odbywały się poprzez pozyskiwanie opinii od osób biorących udział w poszczególnych wydarzeniach

organizowanych w ramach projektu na temat stopnia zaspokojenia ich oczekiwań związanych z realizacją danego elementu wdrażania ZSROW, jak i całej Strategii. Opinie były zbierane np. poprzez przygotowane ankiety rozprowadzane w trakcie organizowanych imprez, szkoleń, czy świadczonych usług doradczych, indywidualnych rozmów i spotkań z mieszkańcami, opracowywaniem dokumentacji czy udziałem w wystawach i targach.. Na stronie internetowej LGD został zamieszczony adres poczty elektronicznej, na który wszyscy zainteresowani mogli kierować swoje uwagi, pomysły i sugestie związane z wdrażaniem Zintegrowanej Strategii Rozwoju Obszarów Wiejskich.

Ponadto, trzy razy odbyło się walne zebranie członków Pogórzańskiego Stowarzyszenia Rozwoju, w trakcie którego były prezentowane sprawozdania z realizacji projektu. W spotkaniach brali również udział zainteresowani mieszkańcy obszaru. Przed zebraniem członkowie LGD zobowiązani byli do pozyskania opinii na temat wdrażania Strategii zarówno od podmiotów delegujących, jak i środowisk, w których mieszkają.

Podmiotem odpowiedzialnym za wykorzystanie opinii na temat wdrażania strategii był Zarząd Pogórzańskiego Stowarzyszenia Rozwoju. Na bieżąco analizował wyniki prowadzonych konsultacji i prowadzonej współpracy z partnerami.

- **Przygotowywanie i opracowywanie Lokalnej Strategii Rozwoju na lata 2007-2013**
 - **Przygotowywanie LSR**

Przygotowywanie Lokalnej Strategii Rozwoju rozpoczęto już w okresie realizacji Programu Rozwoju Pogórza. Prace przygotowawcze zintensyfikowano w maju 2008 roku. Od maja 2008 przeprowadzono:

- spotkanie konsultacyjne zespołu roboczego, walne zebranie członków PSR, warsztaty analityczno diagnostyczne (czerwiec);
- spotkanie zarządu z zespołem konsultacyjnym, spotkanie zarządu z partnerami społecznymi (sierpień),
- spotkanie zarządu z partnerami publicznymi i gospodarczymi (wrzesień),
- spotkanie zarządu i rady decyzyjnej, warsztaty dot. opracowania ostatecznego kształtu LSR (październik).

Przeprowadzono dwie warsztatowe sesje strategiczne z członkami Lokalnej Grupy Działania i jej partnerami, na których opracowano założenia Strategii.

- **Przebieg warsztatowych sesji strategicznych z udziałem członków i partnerów Pogórzańskiego Stowarzyszenia Rozwoju:**

Warsztaty analityczno diagnostyczne:

elementy diagnozy aktualnej sytuacji obszaru na podstawie dotychczasowej realizacji ZSROW Programu Rozwoju Pogórza – prezentacja i dyskusja,
weryfikacja analizy silnych i słabych stron gminy oraz zewnętrznych szans i zagrożeń dla dalszego rozwoju obszaru, czyli analizy SWOT (projekt analizy został przygotowany przez członków Zarządu Pogórzańskiego Stowarzyszenia Rozwoju w oparciu o materiały powstałe w wyniku realizacji Programu Rozwoju Pogórza),
określenie celów strategicznych Lokalnej Strategii Rozwoju na lata 2007 -2013,
określenie kryteriów lokalnych,
określenie zadań do zamieszczenia w LSR w oparciu o możliwości 4 Osi PROW na lata 2007-2013 LEADER i zidentyfikowane przez partnerów zadania,
hierarchizacja działań i ustalenie listy działań do realizacji w latach 2007-2013 w poszczególnych celach strategicznych.

Warsztaty - opracowanie ostatecznego kształtu LSR:

weryfikacja hierarchicznej listy działań LSR i określenie wskaźników,
uszczegółowienie zadań i działań w tym wskaźników,

przyporządkowanie odpowiednich ram organizacyjnych poszczególnym działaniom (termin realizacji, partnerzy, wskaźniki realizacji),
oszacowanie kosztów realizacji poszczególnych działań,
ustalenie sposobów informowania i promocji o realizacji i wdrażaniu Lokalnej Strategii Rozwoju.

Pomiędzy spotkaniami trwały prace eksperckie nad Lokalną Strategią Rozwoju. Ostateczna treść dokumentu Lokalna Strategia Rozwoju Pogórzańskiego Stowarzyszenia Rozwoju została przyjęta przez Zarząd PSR w dniu 25 listopada 2008 roku. Przyjęcie Lokalnej Strategii Rozwoju uchwałą walnego zebrania członków odbyło się 16 grudnia 2008 roku.

○ **Rola partnerstwa przy opracowywaniu LSR**

Idea planowania strategicznego promowana przez instytucje europejskie oparta jest na szerokim partnerstwie lokalnym. Pozyskanie możliwie największej liczby informacji od mieszkańców, jej analiza, diagnoza i opracowanie nastąpiło w trakcie cyklu spotkań i warsztatów. W trakcie konsultacji udało się zaktywizować i zaangażować partnerów. Aktywność partnerów była zapewne wynikiem współpracy i partnerstwa przy realizacji projektów w ramach pilotażowego programu Leader +. Partnerzy byli na to przygotowani. Uczestniczyli partnerzy publiczni:

- przedstawiciele władz wykonawczych gmin – Burmistrzowie i Wójtowie,
- przedstawiciele władz uchwałodawczych gmin – radni,
- kierownicy kluczowych wydziałów urzędów gmin,
- pracownicy urzędów gmin,
- przedstawiciele jednostek gminnych – przedsiębiorstw komunalnych, szkół, domów kultury,
- przedstawiciele innych instytucji publicznych objętych realizacją projektu,

partnerzy społeczni:

- przedstawiciele organizacji pozarządowych działających na obszarze działania PSR,
- lokalni liderzy,
- przedstawiciele młodzieży,
- reprezentacja kobiet poszczególnych gmin,

partnerzy gospodarczy:

- osoby prowadzące działalność gospodarczą,
- osoby prowadzące gospodarstwa agroturystyczne,
- lokalni rzemieślnicy,
- reprezentanci rolników.

Kluczowym czynnikiem opracowywania planów strategicznych jest dobre partnerstwo. W przypadku Pogórzańskiego Stowarzyszenia Rozwoju takie dobre partnerstwo pozwoliło na przygotowywanie operacyjne i opracowanie Lokalnej Strategii Rozwoju.

Proces budowania partnerstwa, aby było ono skuteczne i trwałe, wymaga czasu i wspólnych działań. W przypadku Pogórzańskiego Stowarzyszenia Rozwoju ten proces trwa 4 lata.

I.3. CHARAKTERYSTYKA CZŁONKÓW LGD ALBO JEJ PARTNERÓW I SPOSÓB ROZSZERZANIA LUB ZMIANY SKŁADU LGD:

Członkostwo nadaje uchwałą Zarząd na pisemny wniosek kandydata (deklaracja członkowska), który został poparty rekomendacją partnera społecznego, partnera gospodarczego, gminy wiejskiej, gminy miejsko-wiejskiej, związku międzygminnego lub innej osoby prawnej, której działalność obejmuje realizację celu Stowarzyszenia.

Uchwałą w przedmiocie nadania członkostwa Zarząd podejmuje w ciągu 45 dni od dnia złożenia wniosku.

W przypadku podjęcia uchwały odmawiającej nadania członkostwa lub nie podjęcia żadnej uchwały przez Zarząd, zainteresowanemu służy prawo do złożenia wniosku o rozstrzygnięcie sprawy przez najbliższe Walne Zebranie.

Ponadto Walne Zebranie na wniosek Zarządu może nadać osobie szczególnie zasłużonej dla realizacji celów, dla których Pogórzańskie Stowarzyszenie Rozwoju zostało powołane, honorowe członkostwo Stowarzyszenia.

Cele Pogórzańskiego Stowarzyszenia Rozwoju, które powinny być realizowane przez wszystkich jego członków zarówno przed, jak i po przystąpieniu do PSR, przedstawiają się w sposób następujący:

- a) działanie na rzecz rozwoju obszarów wiejskich, w szczególności terenów gmin Ryglice, Tuchów, Szerzyny, Rzepiennik Strzyżewski, Gromnik,
- b) opracowanie lokalnej strategii rozwoju w rozumieniu przepisów PROW 2007-2013 dla terenów wymienionych gmin,
- c) wspieranie działań na rzecz realizacji LSR dla terenów pięciu pogórzańskich gmin,
- d) promocję obszarów wiejskich położonych na terenie gmin wchodzących w skład obszaru działalności Lokalnej Grupy Działania,
- e) mobilizowanie ludności do wzięcia aktywnego udziału w procesie rozwoju obszarów wiejskich położonych na terenie pięciu gmin Pogórza,
- f) upowszechnianie i wymiana informacji związanych z aktywizacją ludności na obszarach wiejskich położonych na terenie gmin z obszaru działalności Stowarzyszenia.

Stowarzyszenie działając na rzecz rozwoju obszarów wiejskich uwzględnia ochronę oraz promocję środowiska naturalnego, krajobrazu i zasobów historyczno-kulturowych, rozwój turystyki oraz popularyzację i rozwój produkcji wyrobów regionalnych.

W Pogórzańskim Stowarzyszeniu Rozwoju jest 110 członków, którzy reprezentują 38 partnerów sektora publicznego 72 partnerów społeczno-gospodarczych. Członkowie Pogórzańskiego Stowarzyszenia Rozwoju to mieszkańcy gmin Tuchów, Rzepiennik Strzyżewski, Ryglice, Gromnik i Szerzyny to jest obszar działania PSR. Członkowie, jak i partnerzy sektorów, które reprezentują członkowie stanowią szeroką retrospektywę podmiotów publicznych społecznych i gospodarczych obszaru. Na uwagę zasługuje tu fakt, że członkami PSR są osoby które są liderami w swoim środowisku, miejscowości, gminie i obszarze LGD. To osoby, które niejednokrotnie są członkami w tym członkami funkcyjnymi dwu lub nawet trzech sektorów. Osoby te prowadząc własne gospodarstwo, przedsiębiorstwo lub będąc w tych pracownikami funkcyjnym, kierując jednostką samorządu terytorialnego lub w tej jednostce będąc na stanowisku kierowniczym a równocześnie aktywnie działając w stowarzyszeniach i organizacjach, lub należąc to samorządów gminnych, wiejskich i organizacji prowadzi własną działalność rolniczą, gospodarczą. Niejednokrotnie są członkami sektora publicznego, społecznego i prywatnego. Zawsze jednak wiodącym

PROW 2007-2013 – 4 Oś „Leader”

sektorem wykazanym w poniższej tabeli to ten, który w ich działalności stanowi podstawę 90% aktywności, funkcji życiowych i zaangażowania bytowo-rozwojowego.

Z chwilą ostatecznych konsultacji i opracowywania Lokalnej Strategii Rozwoju listopad 2008 Pogórzańskie Stowarzyszenie Rozwoju liczy 110 członków, którzy reprezentują partnerów, publicznych, 38 społeczno-gospodarczych 72 Wnioskować stąd należy, że Pogórzańskie Stowarzyszenie Rozwoju prowadzi systematyczną działalność na rzecz poszerzania członkostwa w LGD, poszerzania ilości partnerów a równocześnie akceptuje wprowadza zmiany w strukturze LGD, organach zarządczych, kontrolnych i decyzyjnych zgodnie ze statutem PSR.

Pogórzańskie Stowarzyszenie Rozwoju realizując idee podejścia Leader w tym partnerstwa w działaniu, przyjmuje równocześnie na siebie obowiązek prowadzenia stowarzyszenia zgodnie z prawem obowiązującym i normami wynikającymi z przepisów, ustaw, rozporządzeń i uchwał Unii Europejskiej i Państwa Polskiego dotyczących Lokalnych Grup Działania realizujących strategię rozwoju w granicach obszaru swojego działania. Powyższe reguluje również zasady rozszerzenia lub zmiany składu LGD Pogórzańskiego Stowarzyszenia Rozwoju zgodnie z przyjętym statutem, który stanowi podstawę działania Pogórzańskiego Stowarzyszenia Rozwoju.

Zgodnie z zapisami w statucie Pogórzańskie Stowarzyszenie Rozwoju, jako cel swojego działania wyznaczyło m.in. aktywizowanie i mobilizowanie społeczności lokalnej do działań rozwojowych i równocześnie określiła zasady członkostwa jako dobrowolnego uczestnictwa dla osób fizycznych i prawnych spełniających warunki, określone obowiązki i zasady członkostwa, jak w Rozdziale III Statutu PSR.

Pogórzańskie Stowarzyszenie Rozwoju chcąc umacniać potencjał rozwojowy obszaru swojego działania będzie prowadzić w ramach statutowych zapisów aktywizację podmiotów sektora gospodarczego, społecznego i publicznego do przystępowania, zrzeszania się w stowarzyszeniu. Wszystkim tym z obszaru działania PSR, którzy wyrażą i zadeklarują chęć pracy jako członkowie i partnerzy w stowarzyszeniu przyjmą zasady jego działania, stowarzyszenie będzie otwarte. Przewidujemy, że podczas wdrażania LSR Pogórzańskie Stowarzyszenie Rozwoju rozszerzy się do ok. 160 członków.

Zmiany składu stowarzyszenia mogą wystąpić tylko wówczas gdy jego członkowie nie będą realizować postanowień statutowych w tym swoich obowiązków, naruszenia statutu, działania na niekorzyść, dobrowolnego ustąpienia.

L.p.	Nazwisko i imię członka	Sektor z jakiego pochodzi członek	Rodzaj prowadzonej działalności	Funkcja w strukturze LGD
1	AUGUSTYN Roman	gospodarczy	Firma Transportowa właściciel	Członek LGD
2	Ryba Lidia	społeczny	Pracuje w gospodarstwie domowym	Członek LGD
3	BAK Ewa	społeczny	Pracuje w gospodarstwie rolnym	Członek LGD

Lokalna Strategia Rozwoju Pogórzańskiego Stowarzyszenia Rozwoju

PROW 2007-2013 – 4 Oś „Leader”

4	Bąk Elżbieta	społeczny	Pracuje w gospodarstwie rolnym	Członek LGD
5	Biernacki Władysław	społeczny	OSP Czerмна Sołtys Rada Sołecka w Cermnej Właściciel gospodarstwa rolnego	Członek LGD
6	Bryndał Jadwiga	publiczny	Gminny Ośrodek Kultury Dyrektor Zespół folklorystyczny Turzanie	Członek Rady LGD
7	Dudek Józef	publiczny	Nauczyciel, Szkoły Podstawowej w Swoszowej - dyrektor	Członek LGD
8	DZIERWA Krystyna	społeczny	Gospodarstwo Działacz społeczny	Członek LGD
9	FALISZEK Edward	społeczny	Gospodarstwo rolne emeryt-nauczyciel	Członek LGD
10	FUDALA Kazimierz	publiczny	Wójt Gminy Rzepiennik Strzyżewski	Członek Rady LGD
11	Gaj Stanisława	społeczny	Gospodarstwo rolne rolnik	Członek LGD
12	GAŚSIOROWSKA Emilia	społeczny	Gospodarstwo rolne nauczyciel	Członek LGD
13	Górka Renata	społeczny	Animator kultury Działacz społeczny	Członek LGD
14	Gruszka Halina	społeczny	Gospodarstwo agroturystyczne	Członek LGD
15	Gucwa Antoni	publiczny	Zakład Komunalny w Gromniku - dyrektor	Członek LGD
16	Jagodzińska Beata	publiczny	Kierownik Gminnej Biblioteki Publicznej w Ryglicach	Vice-prezes Zarządu LGD
17	Karasiewicz Bernard	publiczny	Burmistrz Gminy Ryglice	Członek Rady LGD
18	Kleszyk Stanisława	społeczny	Rzepiennik Suchy - działacz społeczny –Gospodarstwo Rolne	Członek LGD

Lokalna Strategia Rozwoju Pogórzeńskiego Stowarzyszenia Rozwoju

PROW 2007-2013 – 4 Oś „Leader”

20	Klimczak Maria	społeczny	Działacz społeczny Gospodarstwo domowe	Członek LGD
21	Knapik Elżbieta	społeczny	Rada Sołecka w Gromniku - sołtys	Członek LGD
22	Kras Małgorzata	publiczny	Urząd Gminy w Gromniku Pracownik administracji	Sekretarz Zarządu
23	Kras Mieczysław	społeczny	Działacz samorządowy gospodarstwo domowe ekonomista	Członek LGD
24	Król Andrzej	społeczny	Stowarzyszenie Bistuszowian i Uniszowian - Sołtys Uniszowej	Członek LGD
25	Kurczab Kazimierz	publiczny	Gmina Tuchów Z-ca Burmistrza Tuchowa	Członek LGD
26	Lipenska Elżbieta	społeczny	lek. medycyny ogólnej	Członek LGD
27	Łempa Elżbieta	społeczny	Gospodarstwo agroturystyczne prowadzi gosp. agroturystyczne	Członek LGD
28	Maniak Zdzisław	społeczny	OSP w Gromniku	Członek LGD
29	Marcinek Andrzej	społeczny	Stowarzyszenie Rozwoju Gminy i Wspierania Przedsiębiorczości Rolnej w Ryglicach	Członek Rady LGD
30	Mazur Eugeniusz	społeczny	Gospodarstwo Rolne – rolnik , OSP w Joninach	Członek LGD
31	Mężyk Bożena	społeczny	Gospodarstwo domowe Działacz społeczny	Członek LGD
32	MICHALIK Wojciech	gospodarczy	Firma handlowo usługowa - właściciel	Członek LGD
33	Mitoraj Władysław	społeczny	Rada Sołecka w Szerzynch – sołtys , OSP w Szerzynch	Członek LGD
34	Mleczko Andrzej	społeczny	Rada Sołecka – Sołtys	Członek LGD
35	Nalepka Andrzej Marcin	społeczny	Gospodarstwo Rolne- rolnik , Zespół regionalny w Kuźni u Kowala	Członek LGD

Lokalna Strategia Rozwoju Pogórzańskiego Stowarzyszenia Rozwoju

PROW 2007-2013 – 4 Oś „Leader”

36	Nosek Stanisław	społeczny	Gospodarstwo rolne – rolnik , Rada Sołecka w Siemiechowie - członek	Członek LGD
37	PIERZ Grażyna	społeczny	Gospodarstwo rolne – rolnik, Rada Sołecka w Rzepienniku Strzyżewskim -sołtys	Członek LGD
38	PILCH Tomasz	gospodarczy	Firma usługowa doradczo szkoleniowa - właściciel	Członek LGD
39	Polek Barbara	publiczny	Szkoła Podstawowa w Piotrkowicach Dyrektor	Członek Zarządu LGD
40	RYZNARSKI Roman	społeczny	Gospodarstwo rolne, OSP w Swoszowej - członek	Członek LGD
41	Sanek Wojciech	społeczny	Animador kultury działacz sportowy	Członek LGD
42	Skowron Jadwiga	społeczny	Animador kultury gospodarstwo rolne	Członek LGD
43	Słomski Jacek	społeczny	Emeryt -nauczyciel gospodarstwo rolne	Członek LGD
44	Szymański Grzegorz	publiczny	Urząd Gminy w Rzepienniku Strzyżewskim pracownik administracji	Wiceprezes Zarządu LGD
45	Urbanek Jerzy	społeczny	Rada Sołecka w Siedliskach - sołtys Rada Miejska w Tuchowie – radny Gospodarstwo ogrodnicze- rolnik ogrodnik	Członek Rady LGD
46	Wal Stanisław	społeczny	Gospodarstwo Rolne – rolnik, Rada Sołecka w Rzepienniku Biskupim - sołtys	Członek LGD
47	WALOCHA Marcin	społeczny	Informatyk księgowy	Członek LGD
48	Wędrychowicz Grzegorz	gospodarczy	Firma produkcji pasz „Barbara” w Turzy	Członek Rady LGD

Lokalna Strategia Rozwoju Pogórzeńskiego Stowarzyszenia Rozwoju

PROW 2007-2013 – 4 Oś „Leader”

			Rzepiennik Strzyżewski	
49	Wójcik Bogdan	społeczny	OSP Siemiechów członek Gminny Ośrodek Kultury - Dyrektor	Skarbnik Zarządu LGD
50	Zagórska Agnieszka	społeczny	Organizator wystaw animator kultury	Członek LGD
51	CUP Wacław	gospodarczy	Usługi transportowe właściciel	Członek LGD
52	Jezior Andrzej	społeczny	Rada Sołecka w Uniszowej Rolnik	Członek LGD
53	Kamykowska Krystyna	gospodarczy	Biuro Podróży „Krystyna” w Tuchowie współwłaściciel	Członek Rady LGD
54	Augustyn Jan	społeczny	Gospodarstwo rolne rolnik	Członek LGD
55	Wrona Ryszard	społeczny	Działacz sportowy - działacz społeczny	Członek LGD
56	Kowalski Janusz	publiczny	Dom Kultury w Tuchowie – dyrektor Towarzystwo Miłośników Tuchowa -członek Społeczne Ognisko Muzyczne – członek Zarządu	Prezes Zarządu LGD
57.	Ryś Mariusz	publiczny	Gmina Tuchów Burmistrz Tuchowa	Przewodniczący Rady LGD
58.	Gogola Jadwiga	społeczny	Rada Osiedlowa w Tuchowie - członek	Członek LGD
59.	Wojtanowski Grzegorz	społeczny	Stowarzyszenie Bistuszowian i Uniszowian Prezes Stowarzyszenia	Członek Zarządu LGD
60.	Wołkowicz Aleksy	połeczny	Działacz społeczny Gospodarstwo Rolne	Członek LGD
61.	Gąsiorowski Bolesław	społeczny	Rada Sołecka w Końkówce – sołtys Gospodarstwo rolne - rolnik	Członek LGD

Lokalna Strategia Rozwoju Pogórzańskiego Stowarzyszenia Rozwoju

PROW 2007-2013 – 4 Oś „Leader”

62.	Witecki Piotr	społeczny	Rada parafialna w Rzepienniku Strzyżewskim Kapelan OSP, ksiądz	Członek LGD
63.	Marszałek Monika	społeczny	Koło PTTK w Tuchowie uczeń	Członek LGD
64.	Kmiecik Elżbieta	społeczny	Dospodarstwo domowe doradca z zakresu realizacji projektów	Członek Zarządu LGD
65.	Mazurek Aldona	społeczny	Gospodarstwo agroturystyczne prowadzi gospodarstwo agroturystyczne	Członek LGD
66.	Zach Jerzy	społeczny	OSP w Ryglicach -komendant	Członek LGD
67.	Osika Katarzyna	społeczny	Prywatna izba zbiorów historycznych	Członek LGD
68.	Osika Roman	społeczny	Prywatna izba zbiorów historycznych	Członek LGD
69.	Solakiewicz Alicja	gospodarczy	Pensjonat turystyczny – Bacówka na Brzance – właściciel -kierownik	Członek LGD
70.	Słowik Marian	publiczny	Urząd Gminy w Rzepienniku Strzyżewskim Sekretarz Gminy	Członek LGD
71.	Dryla Roman	Społeczny	Gospodarstwo rolne	Członek LGD
72.	Kukla Zofia	społeczny	Gospodarstwo rolne - rolnik	Członek LGD
73.	Jarocho Andrzej	społeczny	Gospodarstwo rolne -rolnik	Członek LGD
74.	Gabryel Roman	społeczny	Rada Sołecka w Ołpinach sołtys, OSP w Ołpinach członek	Członek Rady LGD
75.	Furman Anna	Społeczny	Działacz społeczny ekonomista	Członek LGD
76.	Chryk Mariusz	gospodarczy	Gospodarstwo szkółka winorośli -winnice właściciel	Członek LGD
77.	Wilk Jan	społeczny	Gospodarstwo agroturystyczne - właściciel	Członek LGD

Lokalna Strategia Rozwoju Pogórzeńskiego Stowarzyszenia Rozwoju

PROW 2007-2013 – 4 Oś „Leader”

78.	Wojtowicz Paweł	społeczny	Gospodarstwo Agroturystyczne i rolne w Ryglicach - właściciel	Członek LGD
79.	Zagórski Wiktor	społeczny	Gospodarstwo szkółka winorośli – właściciel	Członek LGD
80.	Zagórski Piotr	społeczny	Pracuje w gospodarstwie rolnym	Członek LGD
81.	Mikrut Maria	gospodarczy	Zakład wyrób z drewna współwłaściciel	Członek LGD
82.	Forteka Maria	społeczny	Gospodarstwo agroturystyczne właściciel	Członek LGD
83.	Forteki Piotr	społeczny	Gospodarstwo agroturystyczne współwłaściciel	Członek LGD
84.	Wójcik Barbara	Społeczny	Instruktor plastyki	Członek LGD
85.	Bak Maria	społeczny	Gospodarstwo rolne - właściciel	Członek LGD
86.	Murczek Stanisław	społeczny	Ludowy Klub Sportowy w Gromniku członek zarządu, OSP w Gromniku , członek	Członek Rady LGD
87.	Dębosz Małgorzata	społeczny	Gospodarstwo Rolne, rolnik właściciel	Członek LGD
88.	Sterkowicz Marcin	społeczny	Radny Rady Gminy Gromnik , doradca rolny gospodarstwo rolne	Członek LGD
89.	Kuchnik Kazimierz	Społeczny	Nauczyciel działacz sportowy	Członek LGD
90.	Laska Jerzy	publiczny	Urząd Miejski w Tuchowie Sekretarz Gminy	Członek LGD
91.	Pikus Stanisław	społeczny	Stowarzyszenie Zalasowian – członek Gospodarstwo rolne - rolnik	Członek LGD
92.	Pichner Magdalena	publiczny	Kierownik Administracji Szkół i Przedszkoli w Gromniku	Członek LGD
93.	Domaniewska Lesława	Społeczny	Zespół folklorystyczny w Kuźni u Kowala Ryglice	Członek Komisji Rewizyjnej
94.	Kramarczyk Jolanta	społeczny	Zespół folklorystyczny w Kuźni u Kowala Ryglice	Członek LGD

Lokalna Strategia Rozwoju Pogórzeńskiego Stowarzyszenia Rozwoju

PROW 2007-2013 – 4 Oś „Leader”

95.	Reczek Kazimiera	publiczny	Gminny Ośrodek Kultury w Szerzynch dyrektor	Członek Zarządu LGD
96.	Gotfryd Grzegorz	Społeczny	Działacz samorządowy ekonomista	Członek LGD
97	Stasz Bogdan	publiczny	Gmina Gromnik Wójt Gminy	Vice- przewodniczący Rady LGD
98.	Firlej Piotr	społeczny	Koło PTTK w Tuchowie	Członek LGD
99.	Dawid Antoni	gospodarczy	Firma – Ochrona Osób i Mienia właściciel	Członek LGD
100.	Wielgus Józef	społeczny	Orkiestra Dęta w Siemiechowie- członek OSP w Siemiechowie- członek	Członek LGD
101.	Hołda Halina	Społeczny	Animator kultury księgowy	Członek LGD
102	Maniak Bogusława	publiczny	Urząd Gminy w Gromniku Sekretarz Gminy	Członek LGD
103.	Buda Stanisław	społeczny	Emeryt	Przewodniczący Komisji Rewizyjnej LGD
104	Cudek Czesław	gospodarczy	Firma Handlowa – sklep, gospodarstwo rolne właściciel , Przewodniczący Rady Gminy w Gromniku	Członek Rady LGD
105.	Kmiecik Stanisław	publiczny	Gmina Szerzyny Wójt Gminy	Członek Rady LGD
106.	Kieltyka Anna	społeczny	Gospodarstwo Rolne właściciel - rolnik	Członek Zarządu LGD
107.	Dziedzina Bolesław	gospodarczy	Firma handlowo- usługowa właściciel	Członek LGD
108	Gieracka Anna	społeczny	Stowarzyszenie Zalasowian	Sekretarz Rady LGD
109	Solarz Mieczysław	społeczny	Gospodarstwo Agroturystyczne właściciel	Członek Komisji Rewizyjnej
110	Cyprian Furman	gospodarczy	Firma transportowa w Szerzynch , właściciel	Członek Rady LGD

I.4. STRUKTURA RADY POGÓRZAŃSKIEGO STOWARZYSZENIA ROZWOJU DO KTÓREJ WYŁĄCZNEJ WŁAŚCIWOŚCI NALEŻY WYBÓR OPERACJI ZGODNIE A ART. 62 UST.4 ROZPORZĄDZENIA NR 1698/2005 ZWANEJ ORGANEM DECYZYJNYM.

Statut Pogórzańskiego Stowarzyszenia Rozwoju w Rozdziale IV Rada określa w art.36 a – do wyłącznej kompetencji Rady należy wybór operacji – zgodnie z art.62 ust 4 rozporządzenia nr 1698/2005 – które mają być realizowane w ramach LSR opracowanej przez Stowarzyszenie. Rada jest wybierana przez Walne Zebranie spośród członków tego zebrania. W skład Rady wchodzi od 15 do 20 osób – z uwzględnieniem równej reprezentacji przedstawicieli gmin: Tuchowa, Gromnika, Rzepiennika Strzyżewskiego, Ryglic, Szerzyn.

Co najmniej połowę członków Rady stanowią podmioty, o których mowa w art. 6 ust. 1 lit. b i c rozporządzenia nr 1698/2005, lub ich przedstawiciele (partnerzy gospodarczy i społeczni, inne odpowiednie podmioty reprezentujące społeczeństwo obywatelskie, organizacje pozarządowe, w tym organizacje zajmujące się zagadnieniami z zakresu środowiska naturalnego, oraz podmioty odpowiedzialne za promowanie równości mężczyzn i kobiet, podmioty zrzeszające rolników, kobiety wiejskie, młodych ludzi).

Co najmniej połowa składu Rady powinno zamieszkiwać na obszarze objętym działalnością LSR przynajmniej od 5 lat przed ich powołaniem do Rady. Co najmniej połowa składu Rady powinna posiadać doświadczenie w zakresie realizacji operacji lub projektów z zakresu rozwoju obszarów wiejskich współfinansowanych ze środków pochodzących z budżetu Unii Europejskiej.

Członkowie Rady nie mogą pozostawać z członkami Zarządu lub członkami Komisji Rewizyjnej w związku małżeńskim, ani też w stosunku pokrewieństwa, powinowactwa.

Strukturę Rady reguluje Regulamin Rady. Regulamin Rady Pogórzańskiego Stowarzyszenia Rozwoju określa organizację wewnętrzną i tryb pracy Rady. Członkowie Rady są wybierani przez Walne Zebranie. Przewodniczącego Rady wybiera Rada ze swojego grona. Ponadto Rada wybiera ze swojego grona Wiceprzewodniczącego oraz Sekretarza.

Uchwałą walnego zebrania członków Pogórzańskiego Stowarzyszenia Rozwoju przyjęto, że członków Rady PSR będzie 15 reprezentujących sektor publiczny, społeczny i gospodarczy. Walne zebranie członków Pogórzańskiego Stowarzyszenia Rozwoju wybrało na członków Rady PSR 15 członków. Zgodnie z regulaminem Rady na posiedzeniu członków Rady PSR postanowiono mocą uchwały Rady wybrać; Przewodniczącego Rady PSR – Mariusza Rysia, Wiceprzewodniczącego Rady Bogdana Stasza, Sekretarza Rady – Annę Gieracką.

Struktura Rady- imię i nazwisko członka, funkcja w radzie, nazwa partnera którego reprezentuje, gmina którą reprezentuje, sektor który reprezentuje.

L.p	Imię i nazwisko	Funkcja w strukturze rady	Nazwa partnera / członka / którą reprezentuje	Gmina którą reprezentuje	Sektor którego członek jest reprezentantem
1.	Mariusz Ryś	Przewodniczący kierujący pracą Rady	Gmina Tuchów	Gmina Tuchów	publiczny
2.	Bogdan Stasz	Vice-przewodniczący Rady	Gmina Gromnik	Gmina Gromnik	publiczny

Lokalna Strategia Rozwoju Pogórzańskiego Stowarzyszenia Rozwoju

PROW 2007-2013 – 4 Oś „Leader”

3	Anna Gieracka	Sekretarz Rady	Stowarzyszenie Zalasowian	Gmina Ryglice	społeczny
4.	Krystyna Kamykowska	Członek Rady	Biuro Podróży Krystyna	Gmina Tuchów	gospodarczy
5	Grzegorz Wędrychowicz	Członek Rady	Firma Barbara w Turzy	Gmina Rzepien- nik Strzyżewski	gospodarczy
6	Roman Gabryel	Członek Rady	Ochotnicza Straż Pożarna w Ołpi- nach	Gmina Szerzy- ny	społeczny
7	Czesław Cudek	Członek Rady	Firma handlowa sklep w Rzepien- niku	Gmina Gromnik	gospodarczy
8	Stanisław Kmieć	Członek Rady	Gmina Szerzyny	Gmina Szerzy- ny	publiczny
9	Stanisław Murczek	Członek Rady	Ludowy Zespół Sportowy w Gro- minku	Gmina Gromnik	społeczny
10	Cyprian Furman	Członek Rady	Przedsiębiorstwo transportowe w Szerzynchach	Gmina Szerzy- ny	gospodarczy
11	Bernard Karasiewicz	Członek Rady	Gmina Ryglice	Gmina Ryglice	publiczny
12	Jerzy Urbanek	Członek Rady	Gospodarstwo ogrodnicze w Siedliskach	Gmina Tuchów	społeczny
13	Jadwiga Bryndał	Członek Rady	Gminny Ośrodek Kultury	Gmina Rzepien- nik Strzyżewski	publiczny
14	Andrzej Marcinek	Członek Rady	Stowarzyszenie	Gmina Ryglice	społeczny
15	Kazimierz Fudala	Członek Rady	Gmina Rzepien- nik Strzyżewski	Gmina Rzepien- nik Strzyżewski	publiczny

Radę Pogórzańskiego Stowarzyszenia Rozwoju reprezentuje 40% partnerów publicznych, 33,3% partnerów społecznych oraz 26,7% partnerów gospodarczych. Zatem w strukturze Rady, partnerów sektora społeczno-gospodarczego jest 60 %.

Zasady i procedury funkcjonowania Pogórzańskiego Stowarzyszenia Rozwoju oraz organu decyzyjnego.

Powołanie członków Pogórzańskiego Stowarzyszenia Rozwoju reguluje statut. Stowarzyszenie jest dobrowolnym, samorządnym, trwałym zrzeszeniem o celach niezarobkowych,

PROW 2007-2013 – 4 Oś „Leader”

obejmującym osoby fizyczne i osoby prawne, w tym jednostki samorządu terytorialnego, mające na celu działanie na rzecz rozwoju obszarów wiejskich, działającym jako Lokalna Grupa Działania (LGD). Stowarzyszenie zrzesza osoby fizyczne działające w ramach sektora publicznego (partnerzy publiczni: instytucje reprezentujące administrację rządową i samorządową), sektora społecznego (partnerzy społeczni: organizacje pozarządowe) oraz sektora gospodarczego (partnerzy gospodarczy: przedsiębiorcy, gospodarstwa rolne; organizacje zrzeszające podmioty gospodarcze) z obszaru gmin Ryglice, Tuchów, Szerzyny, Rzepiennik Strzyżewski, Gromnik. Członkami zwyczajnymi Stowarzyszenia – zgodnie z art. 15 ustawy o wspieraniu rozwoju obszarów wiejskich z udziałem środków Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich – mogą być także osoby prawne, w tym jednostki samorządu terytorialnego.

Członkiem zwyczajnym Stowarzyszenia może być pełnoletnia osoba fizyczna, która:

- a) spełnia przesłanki określone w ustawie prawo o stowarzyszeniach,
- b) działa na rzecz celów określonych w art. 8 i przedstawi rekomendację zawierającą w szczególności pozytywną opinię w tym zakresie udzieloną przez – działającego na obszarze gmin wskazanych w art.6 ust.1 – partnera społecznego, partnera gospodarczego, gminę wiejską, gminę miejsko-wiejską, związek międzygminny, inną osobę prawną, której działalność obejmuje realizację celu Stowarzyszenia,
- c) złoży deklarację członkowską.

Członkiem zwyczajnym Stowarzyszenia może być – zgodnie z art. 15 ustawy o wspieraniu rozwoju obszarów wiejskich z udziałem środków Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich – osoba prawna, w tym jednostka samorządu terytorialnego, o ile działa na obszarze, którego dotyczy LSR, wykonuje działalność związaną z realizacją celów Stowarzyszenia, jest jednostką samorządu terytorialnego lub jednym z partnerów publicznych, gospodarczych i społecznych, w tym organizacją pozarządową działającą na rzecz rozwoju obszarów wiejskich, zajmującą się zagadnieniami z zakresu środowiska naturalnego lub promowanie równości mężczyzn i kobiet; złoży deklarację członkowską, wraz ze wskazaniem osoby reprezentującej osobę prawną w LGD. Członkostwo nadaje uchwałą Zarząd na pisemny wniosek kandydata (deklaracja członkowska) poparty rekomendacją, o której mowa w art.10 ust.1 lit. b). W przypadku kandydatów będących osobami prawnymi nie istnieje wymóg przedłożenia rekomendacji. Uchwałę w przedmiocie nadania członkostwa Zarząd podejmuje w ciągu 45 dni od dnia złożenia wniosku. W przypadku podjęcia uchwały odmawiającej nadania członkostwa lub nie podjęcia żadnej uchwały przez Zarząd, zainteresowanemu służy prawo do złożenia wniosku o rozstrzygnięcie sprawy przez najbliższe Walne Zebranie. Prawo do złożenia wniosku o rozstrzygnięcie sprawy przez Walne Zebranie przysługuje zainteresowanemu w terminie do 21 dni od doręczenia mu uchwały Zarządu odmawiającej nadania członkostwa lub w terminie do 21 dni od upływu określonego w ust.2 terminu do podjęcia uchwały przez Zarząd. W takim przypadku decyzję podejmuje Walne Zebranie na najbliższym zebraniu, nie później niż w terminie 4 miesięcy od dnia złożenia wniosku o rozstrzygnięcie sprawy przez Walne Zebranie.

Członkiem Rady Pogórzańskiego Stowarzyszenia Rozwoju może być członek Pogórzańskiego Stowarzyszenia Rozwoju wybrany przez Walne Zebranie członków.

Członkowie Rady nie mogą pozostawać z członkami Zarządu lub członkami Komisji Rewizyjnej w związku małżeńskim, ani też w stosunku pokrewieństwa, powinowactwa lub podległości z tytułu zatrudnienia.

- **Zasady odwołania członków Rady Pogórzańskiego Stowarzyszenia Rozwoju**
Odwołanie członka Rady może nastąpić tylko z ważnych, uzasadnionych przyczyn – w szczególności w razie: braku obiektywizmu przy wyborze operacji, choroby powodującej trwałą niezdolność do sprawowania funkcji, naruszenia postanowień statutu, skazania prawomocnym wyrokiem sądu za przestępstwo popełnione umyślnie, uchylania się od pracy w Radzie.

Procedura funkcjonowania Rady Pogórzańskiego Stowarzyszenia Rozwoju określona jest w Statucie, Regulaminie Rady oraz w wewnętrznej procedurze składania wniosków i wyboru operacji. Powyżej wymienione cztery dokumenty regulują zasady i procedury funkcjonowania LGD w tym organu decyzyjnego. Statut określa zakaz łączenia funkcji członka Rady, z członkiem Zarządu lub członkiem Komisji Rewizyjnej a równocześnie określa iż członek Rady nie może pozostawać w podległości z tytułu zatrudnienia w stosunku do członka Zarządu. Oznacza to iż Zarząd jako organ zarządczy w stowarzyszeniu zatrudniający pracowników w stowarzyszeniu, biurze LGD nie może zatrudnić członka Rady. Regulamin Rady określa jej funkcję, strukturę, zasady funkcjonowania oraz zasady postępowania przy wyborze operacji. Regulamin Rady uzupełnia co do jej decyzyjności w wyborze operacji, dokument podstawowy Lokalna Strategia Rozwoju którą Walne Zebranie Członków PSR zatwierdza w formie uchwały i w której określone są w formie dokumentów (załączników do LSR) procedury; składania wniosków, wyboru operacji (procedura wyboru operacji przyjęta jest przez Walne Zebranie Członków PSR w formie odrębnej uchwały Walnego Zebrania Członków PSR jako uchwała decyzyjna zgodnie z art 20 lit.(i,d) oraz art 23.

Dla skutecznego funkcjonowania i efektywnego wdrażania Lokalnej Strategii Rozwoju, Pogórzańskie Stowarzyszenie Rozwoju opracowało wewnętrzne wytyczne dotyczące:

- **Procedury naboru pracowników do biura LGD** - w załączeniu;
- **Opis stanowisk, przydział obowiązków, zakres odpowiedzialności** – w załączeniu;
- **Opis warunków technicznych i lokalowych biura LGD** – w załączeniu.

Kwalifikacje i doświadczenia osób wchodzących w skład Rady

Wszystkie osoby wchodzące w skład organu decyzyjnego LGD posiadają wiedzę i doświadczenie w zakresie rozwoju obszarów wiejskich w tym podejścia Leader. Ponad połowa składu Rady to osoby, które ukończyły kursy i szkolenia w zakresie funduszy unijnych, Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich, wsparcia rozwoju obszarów wiejskich, podejścia Leader. Większość osób składu Rady posiada bogate doświadczenie w zakresie realizacji projektów z funduszy unijnych oraz zarządzania i koordynacji projektami finansowanymi i współfinansowanymi z programów Unii Europejskiej w tym PROW i podejścia Leader. Osoby ze składu Rady zarządzały i realizowały projekty m.in. z takich programów jak; SAPARD, SPO-ROL, ZPORR, PPWOW, EFRWP, EFS PO-KL, PHARE, Heifer Projekt International, Pilotażowy Program Leader + Schemat I i Schemat II. Wszystkie osoby wchodzące w skład Rady czynnie uczestniczyły w realizacji projektu Korzenie przyszłości Pogórza Aktywizacja społeczności Lokalnej realizowanego w ramach I Schematu Pilotażowego Programu Leader+ przez Gminę Tuchów - Burmistrza Tuchowa, w ramach II Schematu Pilotażowego Programu Leader+ przez Pogórzańskie Stowarzyszenie Rozwoju – członków PSR. Trzy osoby w stopniu komunikatywnym w mowie i piśmie zna język niemiecki i angielski. Jedna osoba posiada biegłą znajomość języka angielskiego udokumentowaną certyfikatem. Osiem osób posiada wykształcenie wyższe rolnicze i ekonomiczne. Siedem osób wykształcenie średnie i policealne w większości rolnicze. Swoją

PROW 2007-2013 – 4 Oś „Leader”

wiedzą kwalifikacjami i doświadczeniem jak w załączniku do LSR gwarantują przeprowadzanie wdrażania LSR poprzez decyzję o wyborze operacji zgodnie z zasadami, normami, etyką a w szczególności podejściem LEADER.

Doświadczenie LGD i członków LGD albo jej partnerów w realizacji operacji

Pogórzańskie Stowarzyszenie Rozwoju zrealizowało projekt pn. Korzenie przyszłości Pogorza -Aktywizacja Społeczności Lokalnej w ramach Pilotażowego Programu Leader+. W ramach realizacji tego projektu szereg zadań z zakresu, szkoleń, doradztwa, promocji, wizualizacji, kultury i turystyki na swoim obszarze. Posiada zatem bogate doświadczenie w zarządzaniu projektami podejścia Leader. Zrzeszeni w Pogórzańskim Stowarzyszeniu członkowie realizowali poszczególne zadania a partnerzy z obszaru realizowali zadania w ramach tego projektu m.in. Pięć Ośrodków Kultury z obszaru realizowało w ramach projektu zadania w zakresie imprez kulturalno-wystawienniczych oraz targowo-promocyjnych i szkoleniowych. Gmina Tuchów zrealizowała projekt w ramach Pilotażowego Programu Leader+ Schemat I w wyniku którego powstało Pogórzańskie Stowarzyszenie Rozwoju i ZSRROW. Trzy Gminy realizowały projekty z zakresu SPO „Odnowa wsi oraz zachowanie i ochrona dziedzictwa kulturowego”. Gminy realizowały projekty w ramach programów unijnych i bez względu na to jaki był to program dotyczył on rozwoju obszarów wiejskich m.in SAPARD, ZPORR, PPWOW, EFRWP, EFS PO-KL ale również projekty w ramach funduszy krajowych. Partnerzy Pogórzańskiego Stowarzyszenia Rozwoju, firmy, gospodarstwa rolne, gospodarstwa agroturystyczne, stowarzyszeni, OSP, Kluby sportowe i kulturalne, realizowały projekty w ramach funduszy Phare, Międzynarodowego Funduszu Wyszehradzkiego, Komisji Europejskiej, Ministertwa Kultury, Ministerstwa Sportu, Europejskiego Funduszu Rozwoju Wsi Polskiej, Ministertstwa Pracy i Polityki Społecznej, Heifer Projekt International. Członkowie Pogórzańskiego Stowarzyszenia Rozwoju, którzy reprezentują partnerów, byli koordynatorami tych projektów. Swoim doświadczeniem, jak w załączniku do LSR, gwarantują wdrażanie LSR i realizację podejściem dobrego doświadczonego partnerstwa, podejściem LEADER.

Lokalna Strategia Rozwoju Pogórzańskiego Stowarzyszenia Rozwoju

PROW 2007-2013 – 4 Oś „Leader”

Kwalifikacje i doświadczenie osób, które będą odpowiedzialne za zarządzanie projektem Zarząd PSR

Zestawienie kwalifikacji i doświadczeń osób, które będą odpowiedzialne za zarządzanie projektem Zarząd PSR.

L. p.	Imię i nazwisko osoby wskazanej Podmiot delegujący Adres zamieszkania, telefon, e-mail Zakres odpowiedzialności w LGD	Doświadczenie	Kwalifikacje
1.	Janusz Kowalski Dom Kultury w Tuchowie Kipszna 46 33-190 ciężkowice 014 6525436 dk@tuchow.pl Prezes Zarządu Pogórzańskiego Stowarzyszenia: kieruje pracą Zarządu LGD (prowadzenie spraw stowarzyszenia, zarządzanie jego majątkiem i interesami, reprezentowanie Stowarzyszenia wobec osób trzecich, kierowanie biurem Stowarzyszenia, prowadzenie archiwum, dokumentacja działalności, prowadzenie listy członków, podejmowanie decyzji związanych z uczestnictwem Stowarzyszenia w Leader+).	Działalność społeczna i samorządowa: – Koordynator ds. realizacji projektów Towarzystwa Miłośników Tuchowa (działalność w Towarzystwie od 2000 r.) – Członek Miejskiego Klubu Sportowego Tuchovia (2000 – nadal) – Koordynator współpracy międzynarodowej i partnerskiej gminy Tuchów z 7 miastami z 7 krajów Europy (1999 – nadal). – Członek Zarządu Stowarzyszenia Społeczne Ognisko Muzyczne w Tuchowie (1997 – nadal) – Członek Ochotniczej Straży Pożarnej (1989 – nadal) – Członek Komitetu Nadania Praw Miejskich Ciężkowicom (1997 – 1998) – Radny Rady Gminy Ciężkowice (1994 – 1998) – Przewodniczący Komitetu Remontu i Modernizacji Szkoły Podstawowej w Kipsznej (1994 – 1997) – Z-ca przewodniczącego Komitetu Telefonizacji i Wodociągowania Wsi Kipszna (1988 – 1990) Przebieg pracy zawodowej: – Dyrektor Domu Kultury w Tuchowie (1994 – nadal) – Wychowawca ds. kulturalno-oświatowych w ZK Tarnów (1991 – 1994) – Dyrektor Gminnego Ośrodka Kultury w Ciężkowicach (1987 – 1989) – Nauczyciel w Zespole Szkół Ogrodniczo Rolniczych w Tarnowie (1983 – 1987) Realizacja projektów na rzecz rozwoju obszarów wiejskich: 1. <u>Korzenie przyszłości Pogórza</u> Okres realizacji: 2005 – 2006 (6 miesięcy). Źródło finansowania: Działanie 2.7. SPO – ROL „Pilotażowy Program Leader+”, Schemat I. Budżet projektu: 181 000 zł.	Wyszktałenie: średnie Przebieg edukacji: UJ Wydział Filozoficzny, kulturoznawstwo – religioznawstwo (1997 – 2000, studia nie ukończone), Studium Pedagogiczne w Tarnowie (do 1985), Technikum Rolnicze w Tarnowie (do 1983). Ukończone kursy i szkolenia: – Metodyka nauczania w szkołach rolniczych. – Zajęcia dydaktyczne – wychowawcze dla uczniów szkół rolniczych. – Zarządzanie w samorządowych jednostkach kultury. – Programy przedakcesyjne. – Zarządzanie projektami w ramach programów wspólnotowych.

Lokalna Strategia Rozwoju Pogórzańskiego Stowarzyszenia Rozwoju

PROW 2007-2013 – 4 Oś „Leader”

	a) zwołuje zebrania Zarządu i im przewodniczy, b) posiada głos decydujący w razie równości głosów na zebraniu Zarządu.	Krótki opis projektu: Przeprowadzenie warsztatów, szkoleń dla mieszkańców. Utworzenie Lokalnej Grupy Działania. Opracowanie Zintegrowanej Strategii Rozwoju Obszarów Wiejskich dla 5 gmin Pogorza. Pełnione obowiązki: Koordynator realizacji projektu 2. <u>Budowa platformy widokowej w Jodłówce Tuchowskiej</u> Okres realizacji: 2005 – 2006 (8 miesięcy). Źródło finansowania: Działanie 2.3. SPO – ROL Odnowa wsi oraz zachowanie i ochrona dziedzictwa kulturowego, Gmina Tuchów. Budżet projektu: 230 000 zł. Krótki opis projektu: Budowa platformy widokowej w Jodłówce Tuchowskiej na wzgórzu Parku Krajobrazowego Pasma Brzanki. pobudzającej rozwój turystyczny w gminie Tuchów. Pełnione obowiązki: Koordynator realizacji projektu. 3. <u>Rozbudowa sieci kanalizacyjnej i wodociągowej na terenie gminy Tuchów</u> Okres realizacji: 2004. Źródło finansowania: Program SAPARD, Gmina Tuchów. Budżet projektu: 639 145 zł. Krótki opis projektu: Rozbudowa infrastruktury wodno-kanalizacyjnej zwiększającej jakość życia na obszarach wiejskich gminy Tuchów. Pełnione obowiązki: Członek zespołu roboczego. 4. <u>Gminne Centrum Informacji</u> Okres realizacji: 2004 – 2006. Źródło finansowania: Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej, Gmina Tuchów. Budżet projektu: 65 000 zł. Krótki opis projektu: Utworzenie i prowadzenie przy Domu Kultury w Tuchowie Gminnego Centrum Informacji z siecią komputerową, świadczącego usługi z zakresu pomocy osobom bezrobotnym i absolwentom szkół w aktywnym poszukiwaniu pracy oraz pomocy mieszkańcom wsi w poszukiwaniu dodatkowych źródeł dochodu. Ponadto GCI udziela informacji z zakresu prowadzenia działalności gospodarczej, w tym związanej z turystyką. Pełnione obowiązki: Koordynator projektu. 5. <u>Źródła i korzenie rozdroża w kulturze narodów Europy</u> Okres realizacji: 2004 (3 miesiące). Źródło finansowania: Fundacja Współpracy Polsko-Niemieckiej, Międzynarodowy Fundusz	
--	--	---	--

Lokalna Strategia Rozwoju Pogórzańskiego Stowarzyszenia Rozwoju

PROW 2007-2013 – 4 Oś „Leader”

		Wyszehradzki, Gmina Tuchów. Budżet projektu: 26 000 zł. Krótki opis projektu: Organizacja konferencji dot. wpływu kultury na rozwój społeczny i gospodarczy gmin. Udział 70 przedstawicieli z 5 krajów Europy i ok. 2000 mieszkańców gmin Pogórza. Pełnione obowiązki: Koordynator projektu. 6. <u>Międzynarodowe Spotkanie Animatorów Kultury</u> Okres realizacji: 2003 (3 miesiące) Źródło finansowania: Międzynarodowy Fundusz Wyszehradzki, Gmina Tuchów. Budżet projektu: 24 000 zł. Krótki opis projektu: Organizacja konferencji dla animatorów kultury nt. kształtowania przyszłej Europy poprzez kulturę narodów. Organizacja wystaw twórczości i rzemiosła artystycznego i użytkowego, spotkań i koncertów. Udział 70 uczestników z krajów Grupy Wyszehradzkiej i ok. 3000 mieszkańców Pogórza. Pełnione obowiązki: Koordynator projektu. 7. <u>Międzynarodowe Spotkanie Młodzieży</u> Okres realizacji: 2002 (4 miesiące). Źródło finansowania: Międzynarodowy Fundusz Wyszehradzki, Gmina Tuchów. Budżet projektu: 18 000 zł. Krótki opis projektu: Organizacja konferencji dla młodzieży nt. roli młodych ludzi z krajów Unii Europejskiej i Grupy Wyszehradzkiej w integracji europejskiej. Organizacja festiwalu kultur młodych Europejczyków. Udział 80 młodych ludzi z 6 krajów Europy i ok. 2000 młodzieży z gminy Tuchów i gmin Pogórza. Pełnione obowiązki: Koordynator projektu. 8. <u>Trasy rowerowe na Pogórzu</u> Okres realizacji: 2000 – 2001. Źródło finansowania: Urząd Marszałkowski, Gmina Tuchów. Budżet projektu: 23 000 zł. Krótki opis projektu: Wyznaczenie, wytyczenie i wizualizacja 21 tras rowerowych na terenie 8 gmin Pogórza. Opracowanie i wydanie mapy z trasami rowerowymi Pełnione obowiązki: Koordynator projektu. 9. <u>Budowa Szkoły Podstawowej w Siedliskach</u> Okres realizacji: 1999 – 2001. Źródło finansowania: Bank Światowy, Gmina Tuchów.	
--	--	---	--

Lokalna Strategia Rozwoju Pogórzańskiego Stowarzyszenia Rozwoju

PROW 2007-2013 – 4 Oś „Leader”

		Budżet projektu: 179 600 zł. Krótki opis projektu: Budowa nowego budynku szkoły w Siedliskach wraz z adaptacją jej pomieszczeń na potrzeby funkcjonowania muzeum etnograficznego. Pełnione obowiązki: Członek zespołu roboczego projektu. 10. <u>Remont zabytkowego budynku Sokół</u> Okres realizacji: 1999 – 2000. Źródło finansowania: Fundacja Współpracy Polsko- Niemieckiej, Gmina Tuchów. Budżet projektu: 450 000 zł. Krótki opis projektu: Remont zabytkowego budynku Sokół i adaptacja jego pomieszczeń na potrzeby Ośrodka Partnerstwa i Współpracy Międzynarodowej Gminy Tuchów. Pełnione obowiązki: Koordynator projektu. Publikacje, artykuły, wydawnictwa: – Redaktor Tuchowskiego Informatora Samorządowego (2000 – nadal) – Redaktor broszur, folderów o Gminie Tuchów (15 wydawnictw, 1997 – nadal) – Współautor dwutomowej publikacji „Kamienie milowe, czyli tuchowskie jubileusze” (2000, 2002) – Redaktor naczelny kwartalnika lokalnego „Gazeta Tuchowska” (1995 – 1998) – Felietony „Listy ze wsi – Listy z Kipsznej” (20 felietonów), „Gazeta Krakowska” (1994 – 1996) – Artykuły dot. obszarów wiejskich (15 artykułów), „Gazeta Krakowska” (1994 – 1996) – Zastępca Redaktora naczelnego gazety lokalnej „Nasza Gazeta” (1994 – 1995) – Felietony „Listy ze wsi – Listy z Kipsznej” (80 felietonów), „Tarnowski Magazyn Informacyjny” (1991 – 1994) – Redaktor książki „Partnerstwo miast” – Autor artykułów w gazetach lokalnych nt. rozwoju obszarów wiejskich w tym kultury, turystyki i rozwoju lokalnego. – Wywiady i audycje radiowe dot. rozwoju kultury, turystyki i wizji rozwoju Pogórza. Doświadczenia w zakresie planowania i rozwoju: – Udział w opracowywaniu Strategii Rozwoju Gminy Ciężkowice – Udział w opracowywaniu Planu Rozwoju Lokalnego Gminy Tuchów – Koordynator opracowania Zintegrowanej Strategii Rozwoju Turystyki dla gmin Pogórza „Pogórze odkrywamy tajemnice”	
2.	Beata Jagodzińska	Przebieg pracy zawodowej:	Wykształcenie:

Lokalna Strategia Rozwoju Pogórzańskiego Stowarzyszenia Rozwoju

PROW 2007-2013 – 4 Oś „Leader”

	Urząd Gminy Ryglice ul. Rynek 2, 33-160 Ryglice, tel. 014 644 36 34 e-mail: ug@ryglice.pl Wiceprezes Zarządu Pogórzańskiego Stowarzyszenia Rozwoju: a) wspomaga Prezesa Zarządu w kierowaniu pracami Zarządu LGD, b) zastępuje Prezesa w przypadku jego nieobecności lub niemożności działania.	– Pracownik administracji samorządowej w Ryglicach (1987 – 1994, 1995 – nadal). Zajmowane stanowiska: obecnie – inspektor ds. promocji, zdrowia, zarządzania kryzysowego, koordynator ds. pozyskiwania środków z funduszy unijnych, uprzednio – kasjer, inspektor ds. obsługi rady gminy i jej organów, inspektor ds. turystyki. – p.o. Dyrektora Ośrodka Kultury w Ryglicach (1995 przez okres 3 miesięcy) Realizacja projektów na rzecz rozwoju obszarów wiejskich: 1. <u>Budowa kanalizacji sanitarnej Ryglice, etap III, (ul. Podkarpacka cz. Jonin)</u> Okres realizacji: 2004 – 2005 r. Źródło finansowania: Program SAPARD – Działanie 3, schemat 3.2., Gmina Ryglice Budżet projektu: 785 820,28 r. Pełnione obowiązki: Koordynator projektu 2. <u>Utworzenie Gminnego Centrum Informacji w Ryglicach</u> Okres realizacji: 2004 r. Źródło finansowania: Program „Pierwsza Praca”, Gmina Ryglice. Budżet projektu: 302 258,37 zł. Pełnione obowiązki: Członek zespołu roboczego. 3. <u>Modernizacja drogi gminnej Wola Lubecka – Cyganówka</u> Okres realizacji: 2004 r. Źródło finansowania: Program SAPARD – Działanie 3, schemat 3.4., Gmina Ryglice. Budżet projektu: 248 200,90 zł. Pełnione obowiązki: Koordynator projektu. 4. <u>Modernizacja drogi gminnej Zalasowa – Świniogóra</u> Okres realizacji: 2004 r. Źródło finansowania: Program SAPARD – Działanie 3, schemat 3.4., Gmina Ryglice. Budżet projektu: 173 215,72 zł. Pełnione obowiązki: Koordynator projektu. 5. <u>Budowa kanalizacji sanitarnej Ryglice, etap III (ul. Piastowska i cz. ul. Podkarpackiej)</u> Okres realizacji: 2004 r. Źródło finansowania: Program SAPARD – Działanie 3, schemat 3.2., Gmina Ryglice. Budżet projektu: 433 405,10 zł. Pełnione obowiązki: Koordynator projektu.	wyższe Przebieg edukacji: Krakowska Szkoła Wyższa im. A.F. Modrzewskiego w Krakowie – administracja publiczna (2004 – 2006), Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa w Tarnowie – administracja publiczna (2001 – 2004), Liceum Ogólnokształcące w Tuchowie (do 1987). Ukończone kursy i szkolenia: – „Zagadnienia prawne w kontekście projektów finansowanych z Europejskiego Funduszu Społecznego” (2006), – „Pozyskiwanie funduszy zewnętrznych - zasady przygotowania aplikacji, budowanie partnerstwa wokół projektu” (2000), – „Produkt turystyczny na obszarach wiejskich” (2000), – „Od pomysłu do działania: jak zaplanować projekt z dziedziny rozwiązywania problemów młodzieży?” (1999), – Programy przedakcesyjne i strukturalne, – Zarządzanie projektami w ramach programów wspólnotowych.
--	--	---	--

Lokalna Strategia Rozwoju Pogórzańskiego Stowarzyszenia Rozwoju

PROW 2007-2013 – 4 Oś „Leader”

	6. <u>Budowa sali widowiskowej wraz z zapleczem w budynku wielofunkcyjnym w Zalasowej</u> Okres realizacji: 2004 r. Źródło finansowania: Program SAPARD – Działanie 4, schemat 4.3., Gmina Ryglice. Budżet projektu: 249 420,11 zł. Pełnione obowiązki: Koordynator projektu. 7. <u>Modernizacja drogi gminnej w miejscowości Kowalowa, gmina Ryglice, powiat Tarnów, województwo małopolskie</u> Okres realizacji: 2003 r. Budżet projektu: 466 541,40 zł. Źródło finansowania: Program SAPARD – Działanie 3, schemat 3.4., Gmina Ryglice. Budżet projektu: 466 541,40 zł. Pełnione obowiązki: Koordynator projektu. 8. <u>Modernizacja drogi Pożory – Podlesie w Ryglicach</u> Okres realizacji: 2002 – 2003 r. Źródło finansowania: Program PHARE Odbudowa, Gmina Ryglice. Budżet projektu: 406 491,48 zł. Pełnione obowiązki: Koordynator projektu. 9. <u>Modernizacja drogi Lubcza – Czarna Wieś</u> Okres realizacji: 2002 – 2003 r. Źródło finansowania: Program PHARE Odbudowa, Gmina Ryglice. Budżet projektu: 26 000,97 zł. Pełnione obowiązki: Koordynator projektu. 10. <u>Modernizacja drogi gminnej Lubcza – Wola Lubecka – Zalasowa</u> Okres realizacji: 2002 r. Źródło finansowania: Program Aktywizacji Obszarów Wiejskich, Komponent C-46-0187. Budżet projektu: 523 837,46 zł. Pełnione obowiązki: Koordynator projektu. 11. <u>Trasy rowerowe na Pogórzu</u> Okres realizacji: 2000 – 2001. Źródło finansowania: Urząd Marszałkowski, budżety gmin. Budżet projektu: 23 000 zł. Krótki opis projektu: Wyznaczenie, wytyczenie i wizualizacja 21 tras rowerowych na terenie 8 gmin Pogórza.	
--	---	--

Lokalna Strategia Rozwoju Pogórzańskiego Stowarzyszenia Rozwoju

PROW 2007-2013 – 4 Oś „Leader”

		Opracowanie i wydanie mapy z trasami rowerowymi. Pełnione obowiązki: wyznaczenie tras, koordynacja oznaczania tras na terenie Gminy Ryglice. Działalność społeczna i samorządowa: – koordynator współpracy Ryglic z partnerskim miastem Törökszentmiklós z Węgier (2001 – nadal): organizacja wizyt partnerskich, utrzymywanie bieżącego kontaktu – Członek Zarządu Stowarzyszenia „Zdrowie dla Ryglic” (1999 – nadal) – Członek Małopolskiej Sieci Koordynatorów ds. Funduszy Strukturalnych w okresie 2004 – 2006 – Organizator spotkań informacyjnych w zakresie wykorzystania środków unijnych dla mieszkańców Gminy Ryglice – na Zebraniach Wiejskich 2005 r. (8 sołectw) – Współorganizator imprezy „Bieg z Radiem Kraków” promujący Gminę Ryglice i sołectwo Lubcza, 14 lutego 2004 r. – Członek Zespołu do opracowania Strategii Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Gminy Ryglice 1998, Lokalnego Planu Rozwoju Gminy Ryglice 2004 – Członek Komisji ds. odzyskania praw miejskich przez Ryglice (2000) – Sekretarz Społecznego Komitetu Telefonizacji wsi Ryglice (1995 – 2000) – Członek Klubu Sportowego Ryglice (1988 – 1995) Publikacje, artykuły, wydawnictwa – Artykuły z zakresu działalności Gminy – „Gazeta Krakowska”, „Temi” (2000 – nadal) – Członek Zespołu Redakcyjnego i autor artykułów z zakresu działalności Gminy w gazecie lokalnej „W paśmie Brzanki” (1990 – nadal) – Redaktor broszur, folderów o Gminie Ryglice, publikacji „Miasta w województwie małopolskim” (1998 – nadal)	
3.	Anna Kiełtyka Gospodarstwo Rolne Rzepiennik Strzyżewski Członek Zarządu Pogórzańskiego Stowarzyszenia Rozwoju a) uczestniczy w pracach Zarządu LGD, w tym w posiedzeniach Zarządu,	Przebieg pracy zawodowej: • Właściciel i prowadząca Gospodarstwo Agroturystyczne „U Anki” (2004 – nadal) • Kwalifikator Surowca, Punkt Skupu Mleka w Rzepienniku Strzyżewskim (1989-1991 r.). Realizacja projektów na rzecz rozwoju obszarów wiejskich: <u>Produkcja rolnicza metodami ekologicznymi w zakresie produkcji roślinnej i produkcji zwierzęcej</u> Okres realizacji: 2007 - nadal. Źródło finansowania: dofinansowanie działalności z UE (za pośrednictwem ARMiR).	

Lokalna Strategia Rozwoju Pogórzańskiego Stowarzyszenia Rozwoju

PROW 2007-2013 – 4 Oś „Leader”

	b) koordynuje działania realizowane przez LGD na obszarze Gminy Rzepiennik Strzyżewski	Krótki opis projektu: Uzyskanie przez gospodarstwo statutu gospodarstwa ekologicznego. Pełnione obowiązki: Planowanie, przygotowanie dokumentów, koordynacja projektu. 2. <u>Plan działalności rolnośrodowiskowej.</u> Okres realizacji: 2005 - nadal. Źródło finansowania: dofinansowanie działalności z UE (za pośrednictwem ARMiR). Krótki opis projektu: Uzyskanie przez gospodarstwo statutu gospodarstwa ekologicznego. Pełnione obowiązki: Planowanie, przygotowanie dokumentów, koordynacja projektu. Działalność społeczna i samorządowa: Pomoc w organizacji festynów i dożynek w Gminie 1991 r. – nadal, Promocja terenu gminy i regionu na targach turystycznych w 2007 r. , Pogórzańskie Stowarzyszenie Rozwoju 2008 r. - nadal.	
4.	Bogdan Wójcik Ochotnicza Straż Pożarna w Siemiechowieul. Mickiewicza 74, 33-170 Tuchów tel. 014 628 53 30 Skarbnik Pogórzańskiego Stowarzyszenia Rozwoju: a) przyjmuje składki członkowskie, b) prowadzi nadzór nad finansami PSR w zakresie powierzonym przez Zarząd, c) prowadzi nadzór nad majątkiem PSR w zakresie powierzonym przez	Działalność społeczna i samorządowa: – druh ds. organizacji imprez Ochotniczej Straży Pożarnej w Gromniku (2001 – nadal) – członek Stowarzyszenia Gminy Gromnik (budowa wieży przekaźnikowej we wsi Gromnik) – 1992 do 1998 – członek nieformalnego stowarzyszenia regionalne zespoły Orkiestra i Kapela Siemiechowanie Przebieg pracy zawodowej: – Dyrektor Gminnego Ośrodka Kultury w Gromniku (1985 – nadal) – Instruktor ds. kulturalno-oświatowych (1979 – 1985) – Zakłady Kolejowe w Krakowie (1968 – 1979) Doświadczenie w realizacji projektów: 1. <u>Pogórzańskie plenery malarsko-rzeźbiarskie</u> Okres realizacji: 2001, 2002, 2004 Źródło finansowania: budżet gminy, Dyrekcja Parków Krajobrazowych w Tarnowie Pełnione obowiązki: Kierownik projektu	Wykształcenie: średnie (Technikum Rolnicze w Ciężkowicach – 1998) Ukończone kursy i szkolenia: Kurs kulturalno-oświatowy instruktora muzyki III kategorii

Lokalna Strategia Rozwoju Pogórzańskiego Stowarzyszenia Rozwoju

PROW 2007-2013 – 4 Oś „Leader”

	Zarząd.	2. Budowa ścieżki edukacyjnej „Sucha Góra – Ośrodek Parków krajobrazowych” Okres realizacji: 2001 Pełnione obowiązki: Kierownik projektu Publikacje, artykuły, wydawnictwa: – redaktor gazety lokalnej „Nowinki Gromnickie” (1987 – nadal), – „Gromnik i okolice” – współredakcja publikacji, – foldery, broszury okolicznościowe Gminy Gromnik. Doświadczenie w zakresie planowaniu i rozwoju: – Członek zespołu roboczego w ramach opracowywania Zintegrowanej Strategii Rozwoju Turystyki Pogórza – Odkrywanie tajemnicy	
5.	Elżbieta Kmieciak Urząd Gminy Szerzyny Szerzyny 476, 38-246 Szerzyny tel. 014 651 73 00, e-mail: szerzyny@zgwrp.org.pl	Przebieg pracy zawodowej: 4. pracownik administracji samorządowej - Urząd Gminy Szerzyny 2007 i nadal, Zajmowane stanowisko: podinspektor ds funduszy unijnych, w tym promocja gminy, nadzór nad ośrodkami zdrowia, koordynator Programu Integracji Społecznej w ramach Paakcesyjnego Programu Wsparcia Obszarów Wiejskich, Posiadane doświadczenie • Pomoc merytoryczna przy opracowaniu <i>Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Szerzyny na lata 2007-2013</i> i <i>Strategii Zrównoważonego Rozwoju Gminy Szerzyny na lata 2007-2013</i> • Opracowanie pozytywnie ocenionej matrycy logicznej i Karty projektu dla projektów zgłaszanych do dofinansowania ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w ramach Małopolskiego Regionalnego Programu Operacyjnego na lata 2007 2013 – Oś priorytetowa 6 – Spójność wewnątrzregionalna, Działanie 6.2 Rozwój obszarów wiejskich, Schemat A Odnowa centrów wsi • Uzyskanie dofinansowania z Ministerstwa Sportu i Turystyki na remont sali gimnastycznej w Olpinach • Uzyskanie dofinansowania z Urzędu Marszałkowskiego Województwa Małopolskiego na oznakowanie ścieżki turystycznej z miejscowości Czeremna na górę Liwocz	
6.	Kazimiera Reczek Stowarzyszenie Sportowo-	Działalność społeczna isamorządowa: Członek komitetu Telefonizacji Wsi Żurowa,	–

Lokalna Strategia Rozwoju Pogórzańskiego Stowarzyszenia Rozwoju

PROW 2007-2013 – 4 Oś „Leader”

	Kulturalne LZS Szerzyny Szerzyny 223, 38-246 Szerzyny tel. 014 651 74 46 e-mail: - Członek Zarządu Pogórzańskiego Stowarzyszenia Rozwoju: c) uczestniczy w pracach Zarządu LGD, w tym w posiedzeniach Zarządu, d) koordynuje działania realizowane przez LGD na obszarze Gminy Sze	Członek Parafialnego oddziału Caritas w Żurowej Przebieg pracy zawodowej:- pracownik administracyjny UG Szerzyny 1980 (3 m-ce) główny księgowy- Zakład Budżetowy Gospodarki Komunalnej i Handlu w Szerzynie (1980- 1994r) - księgowy Firma Usługowo-Budowlana „MIT-MAR” Szerzyny(6 m-cy) 1995-1996 - dyrektor Gminnego Centrum Kultury i Czytelnictwa Szerzyny od 1996 r i nadal Realizacja projektów na rzecz rozwoju obszarów wiejskich 1.30-lat orkiestry OSP Żurowa Okres realizacji(2 m-ce 2007 r.) Źródło finansowania :Urząd Marszałkowski,Gmina Szerzyny Budżet projektu: 8.400 Krótki opis projektu Impreza kulturalno -r ozrywkowa związana z jubileuszem 30 lecia orkiestry dętej w Żurowej Pełnione obowiązki: koordynator projektu 2. KORZENIE PRZYSZŁOŚCI POGÓRZA – biesiada Pogórzańska-odkrywanie tajemnic”-Pogórzański Jarmark Ludowy Okres realizacji 2007r Opis projektu: impreza kulturalno -turystyczna propagująca lokalne, pogórzańskie obrzędy i tradycje. Budżet projektu; 23.000 zł Źródło finansowania: Pilotażowy Program Leader + Pełnione obowiązki: koordynator projektu 3.KORZENIE PRZYSZŁOŚCI POGÓRZA- biesiada pogórzańska Pogórzańskie Święto Produktów Regionalnych w Cermnej Okres realizacji : 2007r Opis projektu: impreza kulturalno -turystyczna , jarmark i okazja do zapoznania z	
--	--	--	--

Lokalna Strategia Rozwoju Pogórzańskiego Stowarzyszenia Rozwoju

PROW 2007-2013 – 4 Oś „Leader”

		produktami regionalnymi Pogórza podczas ,której można było podpatrzeć warsztat roboczy artystów , degustować miejscowe wyroby kulinarne, całość uatrakcyjniona występami zespołów. Budżet projektu: 23.000 zł Źródło finansowania; Pilotażowy Program Leader + Pełnione obowiązki koordynator projektu 4.”Piknik Rodzinny w Ołpinach” Okres realizacji : sierpień 2008 r Opis projektu Impreza kulturalno- rozrywkowa służąca integracji pokoleniowej mieszkańców i turystów odwiedzających gminę Budżet projektu 8.500 zł Źródło finansowania: Poakcesyjny Program Wspierania Obszarów Wiejskich Pełnione obowiązki : koordynator projektu 5. Uruchomienie klubu spotkań dla mieszkańców gminy Szerzyny w miejscowości Szerzyny Podlesie Okres realizacji: sierpień –wrzesień 2008 r. Opis projektu: uruchomienie klubu spotkań dla mieszkańców gminy – organizowanie zajęć dla dzieci i młodzieży w okresie wakacji. Zorganizowanie festynu rodzinnego wraz z dożynkami . Budżet projektu : 25.000 zł Źródło finansowania : Poakcesyjny Program Wspierania Obszarów Wiejskich Pełnione obowiązki: współorganizator projektu Publikacje, artykuły, wydawnictwa: -współredaktor kwartalnika „Gmina Szerzyny” (od 2000r i nadal) -artykuły w gazecie lokalnej o tematyce kulturalnej i historycznej, -współredaktor folderu „Gmina Szerzyny” i broszurek okolicznościowych.	
7.	Małgorzata Kras Gminny Klub Sportowy Gromnik ul. Dąbrowa 9, 33-180	Działalność społeczna i samorządowa: – członek Zarządu, Skarbnik Gminnego Klubu Sportowego w Gromniku (działalność w Stowarzyszeniu od 2001 r.),	Wykształcenie: wyższe Edukacja:

Lokalna Strategia Rozwoju Pogórzańskiego Stowarzyszenia Rozwoju

PROW 2007-2013 – 4 Oś „Leader”

	Gromnik tel. 014 651 42 38 e-mail: mkras1@op.pl Sekretarz Pogórzańskiego Stowarzyszenia Rozwoju: a) protokołuje posiedzenia Zarządu i b) Walnego Zebrania LGD, c) dba o prawidłowość przygotowywania dokumentacji związanej z pracami LGD w zakresie powierzonym przez Zarząd, d) jest odpowiedzialny za korespondencję LGD w zakresie powierzo	– działalność w Gminnym Klubie Sportowym Gromnik – organizacja imprez, prowadzenie dokumentacji Klubu, – działalność w Wiejskim Klubie Sportowym Siemiechów – organizacja imprez, prowadzenie dokumentacji Klubu,] – działalność w Stowarzyszeniu Kobiet Promujących Rozwój Wsi Gromnik (pomoc w organizacji imprez, bieżąca działalność) Przebieg pracy zawodowej: – Urząd Gminy Gromnik, stanowisko ds. ewidencji działalności gospodarczej i gospodarki wodno – ściekowej i gospodarki odpadami komunalnymi (1999 – nadal) Realizacja projektów na rzecz rozwoju obszarów wiejskich: 1. <u>Studium lokalnego potencjału gospodarczego powiatu tarnowskiego. Uwarunkowania, kierunki i cele strategiczne oraz program rozwoju rynku pracy przez rozwój potencjału gospodarczego.</u> Okres realizacji: sierpień – grudzień 2003 r. Źródło finansowania: Program Aktywizacji Obszarów Wiejskich. Krótki opis projektu: Program realizowany przez Starostwo Powiatowe w Tarnowie, Stowarzyszenie Regiony Wspólnej Europy – Małopolska oraz Wojewódzki Urząd Pracy w Krakowie Pełnione obowiązki: członek grupy zadaniowej. 2. <u>Warsztaty Lokalnego Ożywienia Gospodarczego</u> Okres realizacji: 2004 r. Krótki opis projektu: Warsztaty prowadzone były w ramach wdrażania w Małopolsce Programu Modelu Partnerstwa Lokalnego. Organizatorem warsztatów było Starostwo Powiatowe w Tarnowie oraz Instytut Współpracy i Partnerstwa Lokalnego w Katowicach. Pełnione obowiązki: Uczestnik warsztatów. Doświadczenie w zakresie planowaniu i rozwoju: Członek zespołu roboczego w ramach opracowywania Zintegrowanej Strategii Rozwoju Turystyki Pogórza – Odkrywanie tajemnicy	Małopolska Wyższa Szkoła Ekonomiczna w Tarnowie, kierunek studiów: zarządzanie i marketing specjalizacja: zarządzanie nieruchomościami i ubezpieczeniami (do 2005), Szkoła Policealna – technik administracji (do 1995). Posiadane certyfikaty: Świadectwo kwalifikacji nadane przez Wojewodę Małopolskiego z zakresu gospodarowania odpadami na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej w zakresie składowania odpadów
8.	Barbara Polek Urząd Gminy w Tuchowie Piotrkowice 2 c,	Przebieg pracy zawodowej: – Dyrektor Szkoły Podstawowej w Piotrkowicach (2003 – nadal) – nauczyciel w Szkole Podstawowej w Piotrkowicach (1998 – 2003)	Wyszkolenie: wyższe

Lokalna Strategia Rozwoju Pogórzańskiego Stowarzyszenia Rozwoju

PROW 2007-2013 – 4 Oś „Leader”

	33-170 Tuchów tel. 014 652 61 72 e-mail: -	– nauczyciel w Szkole Podstawowej w Binczarowej (1993 – 1998) Realizacja projektów na rzecz rozwoju obszarów wiejskich: 1. <u>Rozbudowa szkoły we wsi Piotrkowice</u> Okres realizacji: 2004 – 2005. 2. <u>Międzynarodowe Spotkanie Miast</u> Okres realizacji: 2000. Źródło finansowania: Program PHARE – Fundusz Działalność społeczna i samorządowa: – Radna, wiceprzewodnicząca Rady Miejskiej w Tuchowie (1998 – 2002) – Członek Rady Sołeckiej w Piotrkowicach (1998 – 2002) – Inicjator i przewodnicząca komitetu telefonizacji – Członek komitetu wodociągowania wsi – Inicjator budowy kapliczki – Członek komitetu budowy mostu Publikacje, artykuły, wydawnictwa: – współautor książki „Kamienie milowe – Tuchowskie Jubileusze końca wieku” – współautor „Monografii wsi Piotrkowice” – autor artykułów w gazecie lokalnej „Tuchowskie Wieści” oraz w „Gazecie Krakowskiej”	Edukacja: Podyplomowe – bibliotekoznawstwo Podyplomowe – zarządzanie oświatą Magisterskie z zakresu historii
9.	Grzegorz Szymański Urząd Gminy Rzepiennik Strzyżewski Rzepiennik Biskupi 66, 33-163 Rzepiennik Strzyżewski, tel. 014 653 55 30 E-mail: budownictwo_rzepiennik@poczta.fm Vice prezes Pogórzańskiego Stowarzyszenia Rozwoju: a) uczestniczy w pracach Zarządu LGD, w tym w posiedzeniach Zarządu, b) koordynuje działania realizowane przez LGD na	Przebieg pracy zawodowej: – Podinspektor, Urząd Gminy Rzepiennik Strzyżewski (2003 – nadal) – Konsultant ds. Unii Europejskiej (2003 r.), Urząd Gminy Rzepiennik Strzyżewski (staż z Powiatowego Urzędu Pracy w Tarnowie) Realizacja projektów na rzecz rozwoju obszarów wiejskich: 1. <u>Remont Wiejskiego Domu Kultury w Turzy wraz z wyburzeniem starej kotłowni i kształtowaniem otoczenia</u> Okres realizacji: 2006 (10 miesięcy) Źródło finansowania: SPO – ROL, Gmina Rzepiennik Strzyżewski. Budżet projektu: 467 000 zł. Krótki opis projektu: Remont kapitalny budynku wraz z wyburzeniem starego budynku kotłowni i robotami w najbliższym otoczeniu budynku. Pełnione obowiązki: Planowanie, przygotowanie dokumentów i opracowanie wniosku aplikacyjnego, koordynacja.	Wykształcenie: wyższe Przebieg edukacji: Akademia Górniczo-Hutnicza w Krakowie – Zarządzanie i Marketing (1997 – 2002), Liceum Ekonomiczne w Gorlicach (1993 – 1997) Ukończone kursy i szkolenia: – „Kodeks dobrej praktyki rolniczej” (2006) – „Wdrażanie ZPORR w woj. małopolskim – procedury związane z obsługą projektu”

Lokalna Strategia Rozwoju Pogórzańskiego Stowarzyszenia Rozwoju

PROW 2007-2013 – 4 Oś „Leader”

	obszarze Gminy Rze- piennik Strzyżewski.	2. <u>Dobudowa gimnazjum wraz z salą gimnastyczną do budynku wielofunkcyjnego w Rze- pienniku Biskupim</u> Okres realizacji: 2005 – 2006 (13 miesięcy) Źródło finansowania: ZPORR, budżet państwa, Gmina Rze- piennik Strzyżewski. Budżet projektu: 1 950 000 zł. Krótki opis projektu: Dobudowa gimnazjum i sali gimnastycznej do istniejącego budynku wielofunkcyjnego. Pełnione obowiązki: Planowanie, przygotowanie dokumentów i udział w opracowaniu wniosku aplikacyjnego, koordynacja, przygotowywanie raportów okresowych i wniosków o płatność. 3. <u>Korzenie przyszłości Pogórza</u> Okres realizacji: 2005 – 2006 (6 miesięcy). Źródło finansowania: Działanie 2.7. SPO – ROL „Pilotażowy Program Leader+”, Schemat I. Budżet projektu: 181 000 zł. Krótki opis projektu: Przeprowadzenie warsztatów, szkoleń dla mieszkańców. Utworzenie Lokalnej Grupy Działania. Opracowanie Zintegrowanej Strategii Rozwoju Obszarów Wiejskich dla 5 gmin Pogórza. Pełnione obowiązki: Członek grupy roboczej realizacji projektu. 4. <u>Termomodernizacja ścian zewnętrznych i stropu w Szkole Podstawowej w Rze- pienniku Su- chym</u> Okres realizacji: 2005. Źródło finansowania: Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej, Gmina Rze- piennik Strzyżewski. Budżet projektu: 150 000 zł. Krótki opis projektu: Ocieplenie styropianem ścian i stropu, wykonanie tynków zewnętrznych Pełnione obowiązki: Planowanie, przygotowanie dokumentów, koordynacja, rozliczenie projektu. 5. <u>Poprawa infrastruktury społecznej Gminy Rze- piennik Strzyżewski poprzez modernizację obiektu sportowego w miejscowości Olszyny</u> Okres realizacji: 2004. Źródło finansowania: Program SAPARD, Gmina Rze- piennik Strzyżewski. Budżet projektu: 353 000 zł Krótki opis projektu: Odbudowa zniszczonej przez powódź infrastruktury komunalnej tj. place, chodniki,	(2005) – „Od pomysłu do rozliczenia projektu w ramach ZPORR” (2005) – „Monitoring, finansowanie i kontrola projektów realizowanych w ramach ZPORR” (2005) – „Pozyskiwanie środków pomocowych z funduszy Unii Europejskiej dla jednostek samorządu terytorialnego” (2004) – „Zarządzanie projektami inwestycyjnymi finansowanymi z funduszy strukturalnych” (2004) – „Moja gmina w Unii Europejskiej” (2003) – „Programy rolno-środowiskowe” (2003)
--	---	---	--

Lokalna Strategia Rozwoju Pogórzańskiego Stowarzyszenia Rozwoju

PROW 2007-2013 – 4 Oś „Leader”

		odwodnienie, drogi. Modernizacja stadionu sportowego przy Szkole Podstawowej w Olszynach Pełnione obowiązki: Planowanie, przygotowanie dokumentów i udział w opracowaniu wniosku aplikacyjnego, koordynacja, przygotowywanie wniosku o płatność, rozliczenie projektu. 6. <u>Budowa pochylni dla niepełnosprawnych przy Ośrodku Zdrowia w Rzepienniku Strzyżewskim</u> Okres realizacji: 2004 (3 miesiące) Źródło finansowania: Europejski Fundusz Rozwoju Wsi Polskiej, Gmina Rzepiennik Strzyżewski. Budżet projektu: 33 000 zł. Krótki opis projektu: Przeprowadzenie robót rozbiórkowych i wykonanie stalowej pochylni dla niepełnosprawnych. Pełnione obowiązki: Planowanie, przygotowanie dokumentów i opracowanie wniosku aplikacyjnego, koordynacja, przygotowywanie raportu końcowego, rozliczenie projektu. 7. <u>„Odbudowa po powodzi „Lipiec-2001” (projekt podstawowy) oraz „Odbudowa po powodzi „Lipiec-2001” (projekt rozszerzający)</u> Okres realizacji: 2003 (6 miesięcy) Źródło finansowania: Program PHARE Odbudowa 2001, Gmina Rzepiennik Strzyżewski Budżet projektu: 412 000 zł. Krótki opis projektu: Odbudowa po powodzi „Lipiec-2001” chodników i placów, poprawa odwodnienia Centrum Administracyjnego Gminy w miejscowości Rzepiennik Strzyżewski (proj. podstawowy) placów i dróg dojazdowych do Centrum Administracyjnego Gminy Rzepiennik Strzyżewski wraz poprawą odwodnienia (proj. rozszerzający) Pełnione obowiązki: Planowanie, przygotowanie dokumentów i opracowanie wniosku aplikacyjnego, koordynacja, przygotowywanie raportów okresowych i końcowego, rozliczenie projektu. 8. <u>Odbudowa i renowacja budynku wielofunkcyjnego mieszczącego remizę OSP, bibliotekę gminną, świetlicę GOK w Rzepienniku Biskupim</u> Okres realizacji: 2002 – 2003. Źródło finansowania: PHARE Odbudowa 2001, Gmina Rzepiennik Strzyżewski Budżet projektu: 368 000 zł. Krótki opis projektu:	
--	--	---	--

Lokalna Strategia Rozwoju Pogórzańskiego Stowarzyszenia Rozwoju

PROW 2007-2013 – 4 Oś „Leader”

		Rozbiórka zniszczonych elementów budynku, wykonanie pokrycia dachowego, docieplenie ścian, wykonanie nowych posadzek, remont instalacji. Pełnione obowiązki: Przygotowywanie raportów okresowych i końcowego, rozliczenie projektu. 9. <u>Odbudowa i renowacja budynku Ośrodka Zdrowia w Rzepienniku Strzyżewskim</u> Okres realizacji: 2002 – 2003 r. Źródło finansowania: PHARE Odbudowa 2001, Gmina Rzepiennik Strzyżewski. Budżet projektu: 130 000 zł. Krótki opis projektu: Rozbiórka zniszczonych elementów budynku, wykonanie konstrukcji dachowej z pokryciem blachą trapezową, wymiana części stolarki okiennej i drzwiowej, wykonanie posadzek i nowych tynków zewnętrznych. Pełnione obowiązki: Przygotowywanie raportów okresowych i końcowego, rozliczenie projektu. 10. <u>Magistrala wodociągowa „Jodłówka Tuchowska – Rzepiennik Strzyżewski”</u> Okres realizacji: 1999 – 2000. Źródło finansowania: Program PHARE INRED, Gmina Rzepiennik Strzyżewski, Gmina Tuchów Budżet projektu: 1 120 000 zł. Krótki opis projektu: Budowa odcinka magistrali wodociągowej z jej podprowadzeniem do granic Gminy wraz z dwoma przepompowniami i towarzyszącą instalacją elektryczną i automatyką Pełnione obowiązki: Sporządzanie raportów powykonawczych okresowych i końcowego. Działalność społeczna i samorządowa: – Członek Małopolskiej Sieci Koordynatorów ds. Funduszy Strukturalnych w okresie 2004 – 2006	
10.	Grzegorz Wojtanowski Stowarzyszenie „Zdrowie dla Ryglic” Bistuszowa 76 33-160 Ryglice, tel. (013) 652 58 49 e-mail: wojtanow@op.pl.	Działalność społeczna i samorządowa: – członek Stowarzyszenia „Zdrowie dla Ryglic” (2001 – nadal) – Radny Rady Miejskiej w Ryglicach (2002 – nadal) – Założyciel i Przewodniczący Zarządu Stowarzyszenia Bistuszowian i Uniszowian – wiceprzewodniczący Komisji Oświaty, Zdrowia, Kultury i Sportu Rady Miejskiej w Ryglicach (2002 – 2005) – członek komitetu Gazyfikacji Wsi Bistuszowa i Uniszowa – Gmina Ryglice (1990 – 1992) Przebieg pracy zawodowej: – Zastępca Nadleśniczego, Lasy Państwowe Nadleśnictwo Gromnik (1996 – nadal) – inżynier nadzoru, Lasy Państwowe Nadleśnictwo Gromnik (1992 – 1996) Realizacja projektów na rzecz rozwoju obszarów wiejskich:	Wykształcenie: wyższe Przebieg edukacji: – Studia Podyplomowe z zakresu Genetyki i Selekcji Drzew Leśnych (1998 – 1999), – Akademia Rolnicza w Krakowie, Wydział Leśny – studia magisterskie (1990 – 1991),

Lokalna Strategia Rozwoju Pogórzańskiego Stowarzyszenia Rozwoju

PROW 2007-2013 – 4 Oś „Leader”

		<u>Zakładanie i pielęgnacja lasów na gruntach rolnych zgodnie z najnowszymi zasadami hodowli i ochrony lasu</u> Okres realizacji: listopad 2005 Źródło finansowania: Działanie 1.3. SPO – ROL Szkolenia Budżet projektu: całkowity – 1 600 000 zł, Nadleśnictwa Gromnik: ok. 10 000 zł Krótki opis projektu: Celem projektu było podwyższenie poziomu wiedzy i umiejętności rolników i innych osób pracujących w rolnictwie w zakresie zakładania i pielęgnacji lasów na gruntach rolnych oraz prawidłowa i efektywna realizacja zalesień na gruntach rolnych. Na terenie Nadleśnictwa projekt polegał na przeprowadzeniu szkoleń dla rolników z gmin: Gromnik, Rzepiennik Strzyżewski, Ryglice, Tuchów, Szerzyny. Pełnione obowiązki: Prowadzący szkolenia. <u>Przyrodnicza ścieżka dydaktyczna „Tuchowski Las”</u> Okres realizacji: 2001 – 2002. Źródło finansowania: Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Krakowie oraz Nadleśnictwo Gromnik Budżet projektu: ok. 30 000 zł. Krótki opis projektu: Przedmiotem projektu było wykonanie leśnej ścieżki przyrodniczej służącej do prowadzenia edukacji z zakresu leśnictwa społeczeństwa, a szczególnie młodzieży szkolnej. Ścieżka składa się z 7 przystanków ukazujących budowę i funkcjonowanie ekosystemu leśnego. Pełnione obowiązki: Autor projektu ścieżki, koordynator realizacji projektu. Publikacje, artykuły, wydawnictwa: – autor Programu edukacji leśnej społeczeństwa w Nadleśnictwie Gromnik na lata 2004 – 2012, – współautor Przewodnika dydaktycznego „Tuchowski Las”, – autor folderu „Ochrona Przyrody” w Nadleśnictwie Gromnik	– Akademia Rolnicza w Krakowie, Wydział Leśny – studia wyższe zawodowe (1987 – 1991), – Policealne Studium Leśne (1985 – 1986), – Liceum Ogólnokształcące (1979 – 1983). Ukończone kursy i szkolenia, uzyskane certyfikaty: – „Wybrane zagadnienia nasiennictwa leśnego” (200[^]) – Szkolenie „Ustawa o naruszeniu dyscypliny finansów publicznych przy organizowaniu przetargów i pracy komisji przetargowej (2005) – Certyfikat z zakresu „Prawa zamówień publicznych” (2004) – System informatyczny Lasów Państwowych (1996). – Zarządzanie lasami i zasady prowadzenia gospodarki leśnej w świetle ustawy z dnia 28.09.1991r. o lasach oraz ustawy z dnia 16.10 1991r. o ochronie przyrody (1992) – Szkolenia i kursy z zakresu bhp dla kadry kierowniczej i służby bhp jednostek organizacyjnych RDLP w Krakowie
--	--	--	--

Źródło: opracowanie własne na podstawie materiałów i informacji przekazanych przez Członków Zarządu LGD.

Definicja obszaru objętego LSR wraz z uzasadnieniem jego wewnętrznej spójności

I. Uwarunkowania przestrzenne

OBSZAR REALIZACJI ZINTEGROWANEJ STRATEGII ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH
dla Programu Rozwoju Pogórza w ramach Pilotażowego Programu LEADER+

Rysunek 1. Obszar działania Pogórzańskiego Stowarzyszenia Rozwoju

II. Podział terytorialny

W skład obszaru tworzącego Pogórzańskie Stowarzyszenie Rozwoju wchodzi pięć gmin województwa małopolskiego (ziemski powiat tarnowski): Gromnik, Ryglice, Rzepiennik Strzyżewski, Szerzyny oraz Tuchów.

Gminy Tuchów i Ryglice są gminami miejsko-wiejskimi, pozostałe gminy są gminami wiejskimi. Gmina Ryglice uzyskała status gminy miejsko-wiejskiej 1 stycznia 2001 r., kiedy to decyzją Prezesa Rady Ministrów sołectwo Ryglice otrzymało prawa miejskie. Gmina Szerzyny włączona została do województwa małopolskiego 1 stycznia 2003 r. (wcześniej wchodziła w skład powiatu jasielskiego w województwie podkarpackim).

PROW 2007-2013 – 4 Oś „Leader”

Tabela 1. Charakterystyka terytorialna gmin tworzących Pogórzańskie Stowarzyszenie Rozwoju oraz nr zgodnie z rejestrem TERYT.

Nazwa gminy	Typ gminy	Nr w rejestrze TERYT ¹	Liczba sołectw	Liczba miast	Liczba miejscowości wiejskich
PSR	-	-	39	2	37
Gromnik	gmina wiejska	121602 2	7	-	7
Ryglice	gmina miejsko-wiejska	121606 3 ²	8	1	7
Rzepiennik Strzyżewski	gmina wiejska	121607 2	6	-	6
Szerzyny	gmina wiejska	121616 2	5	-	5
Tuchów	gmina miejsko-wiejska	121610 3 ³	13	1	12

Źródło: Krajowy Rejestr Urzędowy Podziału Terytorialnego Kraju – TERYT, Bank Danych Regionalnych GUS.

III. Uwarunkowania geograficzne

Terytorium PSR znajduje się we wschodniej części województwa małopolskiego. Wszystkie gminy objęte projektem znajdują się w obrębie ziemskiego powiatu tarnowskiego, tworząc jego południowo-wschodnią część. Obszar ten graniczy z następującymi jednostkami terytorialnymi:

- a) od północy, zachodu i południa z innymi gminami ziemskiego powiatu tarnowskiego (województwo małopolskie):
 - od północy z gminami Skrzyszów i gminą wiejską Tarnów;
 - od północnego-zachodu z gminą Pleśna;
 - od zachodu z gminą Zakliczyn;
 - od południa z gminą Ciężkowice;
- b) od południa i południowego-wschodu z gminami powiatu gorlickiego (województwo małopolskie):
 - od południa z gminą Moszczenica;
 - od południowego-wschodu z gminą Biecz;
- c) od wschodu i południowego-wschodu z gminami powiatu jasielskiego (województwo podkarpackie):
 - od południowego-wschodu z gminą Skołyszyn;
 - od wschodu z gminą Brzyska;
- d) od wschodu i północnego-wschodu z gminami powiatu dębickiego (województwo podkarpackie):
 - od wschodu z gminą Jodłowa;
 - od północnego-wschodu z gminą Pilzno.

III.1 Powierzchnia obszaru Pogórzańskiego Stowarzyszenia Rozwoju

Łączna powierzchnia obszaru PSR wynosi **439,23 km²** (43 923 ha). Największymi terytorialnie gminami wchodzącymi w jego skład są gminy miejsko-wiejskie: Ryglice (116,81 km²) oraz Tuchów (100,14 km²). Obszary pozostałych gmin nie przekraczają 100 km²: Szerzyny (82,24 km²), Rzepiennik Strzyżewski (70,23 km²), Gromnik (69,81 km²).

¹ Krajowy Rejestr Urzędowy Podziału Terytorialnego Kraju (TERYT) funkcjonuje w oparciu o przepisy: ustawy z dnia 29 czerwca 1995 r. o statystyce publicznej (Dz. U. Nr 88, poz. 439 z późn. zm.) oraz rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 15 grudnia 1998 r. w sprawie szczegółowych zasad prowadzenia, stosowania i udostępniania krajowego rejestru urzędowego podziału terytorialnego kraju oraz związanych z tym obowiązków organów administracji rządowej i jednostek samorządu terytorialnego (Dz. U. Nr 157, poz. 1031 z późn. zm.).

² Gmina Ryglice z racji statusu gminy miejsko wiejskiej posiada również osobne numery w systemie TERYT dla miasta (121606 4) oraz dla obszaru wiejskiego (121606 5).

³ Gmina Tuchów z racji statusu gminy miejsko wiejskiej posiada również osobne numery w systemie TERYT dla miasta (121610 4) oraz dla obszaru wiejskiego (121610 5).

PROW 2007-2013 – 4 Oś „Leader”

Powierzchnię obszaru Stowarzyszenia w przeważającej większości stanowią tereny wiejskie. Dwa niewielkie miasta znajdujące się na tym obszarze zajmują łącznie jedynie 43,23 km², co stanowi ok. 9,8% powierzchni całego obszaru.

Wiejski charakter terenu ukazuje również struktura użytkowania gruntów, gdzie ponad 62% stanowią użytki rolne. 22,7% lasy i grunty leśne, a jedynie 15,1% pozostałe grunty (w tym pod zabudową) i nieużytki.

Tabela 2. Użytkowanie powierzchni na terenie Pogórzańskiego Stowarzyszenia Rozwoju - w ha.

Gmina	Powierzchnia gminy	Użytki rolne	Lasy i grunty leśne	Pozostałe grunty i nieużytki
PSR	43 923	27 320	9 976	6 629
Gromnik	6 981	4 182	1 794	1 005
Ryglice, w tym:	11 681	7 324	2 964	1 395
<i>Ryglice – miasto</i>	2 508	1 538	7 60	211
<i>Ryglice – obszar wiejski</i>	9 173	5 785	2204	1 183
Rzepiennik Strzyżewski	7 023	5 052	1 423	548
Szerzyny	8 224	5 035	1 483	1 706
Tuchów, w tym:	10 014	5 727	2 312	1 975
<i>Tuchów – miasto</i>	1 815	985	254	576
<i>Tuchów – obszar wiejski</i>	8 199	4 742	2 058	1 399

Źródło: Bank Danych Regionalnych GUS.

Tabela 3 Użytkowanie powierzchni na terenie Pogórzańskiego Stowarzyszenia Rozwoju - w %.

Gmina	Powierzchnia gminy	Użytki rolne	Lasy i grunty leśne	Pozostałe grunty i nieużytki
PSR	100,0%	62,2%	22,7%	15,1%
Gromnik	100,0%	59,9%	25,7%	14,4%
Ryglice	100,0%	62,7%	25,4%	11,9%
<i>Ryglice – miasto</i>	100,0%	61,3%	30,3%	8,4%
<i>Ryglice – obszar wiejski</i>	100,0%	63,1%	24,0%	12,9%
Rzepiennik Strzyżewski	100,0%	71,9%	20,3%	7,8%
Szerzyny	100,0%	61,2%	18,0%	20,7%
Tuchów	100,0%	57,2%	23,1%	19,7%
<i>Tuchów – miasto</i>	100,0%	54,3%	14,0%	31,7%
<i>Tuchów – obszar wiejski</i>	100,0%	57,8%	25,1%	17,1%

Źródło: Bank Danych Regionalnych GUS.

Najbardziej rolniczy charakter pod kątem użytkowania gruntów posiada wschodnia część obszaru Stowarzyszenia. Na terenie gminy Rzepiennik Strzyżewski, aż 71,9% powierzchni stanowią użytki rolne. Pozostałe gminy z tej części obszaru również odznaczają się wysokim udziałem użytków rolnych w ogólnej powierzchni, przekraczającym 60% (Ryglice 62,7%, Szerzyny 61,2%). Zachodnia część obszaru PSR posiada mniejsze odsetki użytków rolnych w ogólnej powierzchni, które nie przekraczają 60% (Tuchów 57,2%, Gromnik 59,9%).

III.2 Obszary sąsiadujące z terenem Pogórzańskiego Stowarzyszenia Rozwoju

Teren Stowarzyszenia położony jest na wschodnich obrzeżach województwa małopolskiego, bezpośrednio przy granicy z województwem podkarpackim, w znacznym oddaleniu od Krakowa - ośrodka regionalnego. Obszar ten o charakterze rolniczym, jest w trudniejszej sytuacji gospodarczej niż uprzemysłowiona zachodnia, część województwa.

Największym ośrodkiem gospodarczym i społecznym sąsiadującym z terenem PSR jest Tarnów – siedziba starostwa powiatowego oraz oddziałów zamiejscowych organów administracji rządowej i samorządowej szczebla wojewódzkiego. Tarnów jest również dla okolicznych gmin głównym

ośrodkiem usługowym, kulturalnym, oświatowym oraz handlowym. Istotne związki Stowarzyszenia z Tarnowem, występują w zakresie zatrudnienia. Duży odsetek mieszkańców Pogorza dojeżdża do pracy do miasta powiatowego.

III.3 Ukształtowanie powierzchni

Rzeźba terenu na obszarze Pogórzańskiego Stowarzyszenia Rozwoju jest zróżnicowana. Niewielki fragment w północnej części obszaru (głównie północne części gmin Tuchów i Ryglice) posiada charakter równinny o wysokości 200 – 250 m n.p.m. Tereny położone w centralnej i południowej części obszaru mają charakter podgórski, gdzie wysokość nad poziom morza dochodzi do 534 metrów. Wzniesienia odznaczają się przeważnie łagodnymi grzbietami i spadzistymi stokami pociętymi licznymi debrami i parowami o stromych, urwistych brzegach. Najwyżej położone (450-534 m n.p.m.) są obszary w paśmie Brzanki. Najwyższym wzniesieniem całego obszaru jest Brzanka (Dobratyń) – 534 m n.p.m.

Zgodnie z rozporządzeniem Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 29 czerwca 2004 r. w sprawie szczegółowych warunków i trybu udzielania pomocy finansowej na wspieranie działalności rolniczej na obszarach **o niekorzystnych warunkach gospodarowania** (Dz. U. Nr 73 i Nr 158 z późn. zm.) na terenie Pogórzańskiej Grupy Działania wstępują tereny zakwalifikowane jako niekorzystne. Tereny te nie zajmują znaczących odsetków na obszarze LGD, jednak ich występowanie oddaje charakter ukształtowania terenu dla całego obszaru. Występowanie terenów o niekorzystnych warunkach gospodarowania na obszarze Pogórzańskiej Grupy działania przedstawia się następująco:

- Gmina Gromnik – 221 ha
- Miasto i Gmina Ryglice – 0 ha
- Gmina Rzepiennik Strzyżewski – 1348,44 ha
- Gmina Szerzyny – 0 ha
- Miasto i Gmina Tuchów – 0 ha

Łącznie na terenie Pogórzańskiej Grupy Działania występuje ok. **1569,44 ha** użytków rolnych zakwalifikowanych jako niekorzystne, zgonie z rozporządzeniem Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi o wspieraniu działalności rolniczej na obszarach **o niekorzystnych warunkach gospodarowania**. Areal ten stanowi ok. **6%** wszystkich użytków rolnych (27066,46 ha) na omawianym obszarze.

IV. Uwarunkowania przyrodnicze/środowiskowe

IV.1 Klimat

Istotnymi cechami klimatu dla wegetacji roślinnej są:

- średnia roczna wielkość opadów - 677 mm.
- średnia roczna temperatura waha się od 6,0 do 9,2°C
- długość okresu wegetacyjnego 210-220 dni.
- występowanie pierwszych przymrozków - początek października
- występowanie ostatnich przymrozków - druga połowa maja
- dni z temperaturą powyżej 0°C 170-210
- okres zalegania pokrywy śnieżnej 40-75 dni
- ilość dni deszczowych – 165
- ilość dni z opadem śniegu – 41

Do szczególnie szkodliwych czynników klimatycznych należą spóźnione przymrozki wiosenne, jak również obfite opady śniegu.

IV.2 Gleby

Na terenie Pogórzańskiego Stowarzyszenia Rozwoju występują trzy typy gleb:

- gleby brunatne wylugowane, wytworzone z lessów i brunatne wylugowane wietrzeniowe,
- gleby pseudobielicowe wytworzone z lessu i pseudobielicowe wietrzeniowe,
- mady wytworzone z osadów aluwialnych Białej i jej dopływów.

Aż 97,5% gleb występujących na terenie Stowarzyszenia stanowią gleby brunatne. 39% gleb to gleby bardzo kwaśne, 27% to gleby kwaśne. Pozostałe 44% to gleby kwaśne i obojętne. Wapnowania wymaga 79% gleb, 73% gleb posiada bardzo niską i niską zawartość fosforu i potasu.

Podział gleb ze względu na klasy bonitacyjne na terenie PSR wygląda następująco:

Tabela 4. Klasy bonitacyjne gleb na terenie Pogórzańskiego Stowarzyszenia Rozwoju:

Jedn. terytorialna		Klasa bonitacyjna					
		I	II	III	IV	V	VI
PSR	ha	-	192,3	3809,6	18103,9	3361,4	909,4
	%	-	0,7	14,4	68,6	12,7	3,4
Gmina Gromnik	ha	-	-	370,9	1486,7	955,4	245,0
	%	-	-	12,1	48,5	31,2	8,2
Gmina Ryglice	ha	-	18,1	1374,8	5535,4	737,5	200,8
	%	-	0,2	17,5	70,4	9,4	2,5
Gmina Rzepiennik Strzyżewski	ha	-	-	579,2	3945,3	499,3	58,0
	%	-	-	11,5	78,4	9,9	1,1
Gmina Szerzyny	ha	-	-	233,1	3883,4	678,7	191,4
	%	-	-	4,7	77,9	13,6	3,8
Gmina Tuchów	ha	-	174,2	1251,6	3253,1	490,5	214,2
	%	-	3,1	22,2	57,7	8,7	3,3

Źródło: Urzędy Gmin wchodzących w skład Pogórzańskiej Grupy Działania (Gromnik, Ryglice, Rzepiennik Strzyżewski, Szerzyny, Tuchów)

Gleby na terenie Stowarzyszenia nie należą do urodzajnych. Przeważają gleby IV klasy bonitacyjnej, które średnio stanowią ponad 68%. Poza tym duże areale zajmują również gleby III i V klasy bonitacyjnej (odpowiednio 14,4% i 12,7%). Pozostałe klasy bonitacyjne nie zajmują istotnych powierzchni, a gleb najbardziej urodzajnych, należących do I klasy bonitacyjnej, nie odnotowano w ogóle.

IV.3 Bogactwa naturalne

Obszar Pogórzańskiego Stowarzyszenia Rozwoju znajduje się w obrębie Karpat Zewnętrznych zbudowanych ze skał kredowych i trzeciorzędowych. Osady fliszowe składają się prawie wyłącznie z występujących na przemian ławic piaskowców i łupków. Układają się one w serie będące nasuniętymi na siebie płaszczowinami i fałdami o ogólnym przebiegu z północnego zachodu na południowy-wschód. Występują tutaj płaszczowina magurska i śląska. Na terenie tym najczęściej występują utwory górnej kredy serii śląskiej. Najpospolitsze są piaskowce drobno- i gruboziarniste zróżnicowane co do zabarwienia i odporności.

Na obszarze Pogórzańskiej Grupy Działania eksploatuje się piaskowce istebniańskie z przeznaczeniem na materiał budowlany i drogowy. Na niewielką skalę eksploatowane są również żwiry rzeczne w dolinie Białej.

Obszar Pogórza jest ubogi w surowce naturalne. Przeważają złoża skał i kruszywa pozyskiwane na niewielką skalę i wykorzystywane głównie w budownictwie. Do najważniejszych bogactw naturalnych występujących na terenie Pogórzańskiej Grupy Działania zaliczyć należy:

- złoża kruszywa naturalnego (żwir z piaskiem miejscami zgliniony);

PROW 2007-2013 – 4 Oś „Leader”

- złoża grubo- i cienkoławicowego piaskowca (gadulskiego, istebniańskiego);
- złoża glin czwartorzędowych;
- zasoby wód mineralnych (w zachodniej części obszaru);
- zasoby drewna pozyskiwanego na terenie Nadleśnictwa Gromnik.

W miejscowości Polichty (Gmina Gromnik) występują liczne źródła i wycieki wód o podwyższonej zawartości siarkowodoru. Badania trzech źródeł („Paweł”, „Geologów”, „Jacek”) pozwoliły zaklasyfikować je do wód specyficznych – siarczkowych. Warstwami wodonośnymi dla wymienionych źródeł są gruboławicowe piaskowce i łupki warstw istebniańskich dolnych w strefach uskokowych wieku kredowego (Rajchel, 2000).

- źródło „Paweł” – posiada wodę wodorowęglanowo – wapniową ($\text{HCO}_3 - \text{Ca}$), zawierającą jako składnik specyficzny siarkowodor (H_2S), w ilości $15,5 \text{ mg/dm}^3$. Mineralizacja wynosi $0,5 \text{ g/dm}^3$.

Tabela 5. Analiza fizykochemiczna wody ze źródła „Paweł” (Rajchel, 2000).

	Na^+	K^+	Li^+	Sr^+	Ca^{2+}	Mg^{2+}	Fe^*	Cl^-	SO_4^{2-}	HCO_3^-
mg/dm³	22,30	1,02	0,04	0,60	90,74	7,75	0,05	12,80	44,82	322,10
% milivali	15,55	0,32	0,00	0,16	73,40	10,20	0,00	5,50	14,20	80,20

Źródło: „Źródła wód siarczkowych w Karpatach Polskich”.

- źródło „Geologów” - posiada wodę wodorowęglanowo – wapniową ($\text{HCO}_3 - \text{Ca}$), zawierającą jako składnik specyficzny siarkowodor (H_2S), w ilości $17,8 \text{ mg/dm}^3$. Mineralizacja wynosi $0,6 \text{ g/dm}^3$.

Tabela 6. Analiza fizykochemiczna wody ze źródła „Geologów” (Rajchel, 2000).

	Na^+	K^+	Li^+	Sr^+	Ca^{2+}	Mg^{2+}	Fe^*	Cl^-	SO_4^{2-}	HCO_3^-
mg/dm³	34,18	2,48	0,05	1,02	108,70	13,31	0,10	18,80	66,33	322,10
% milivali	18,40	0,78	0,09	0,30	67,40	13,54	0,04	7,37	19,10	73,40

Źródło: „Źródła wód siarczkowych w Karpatach Polskich”.

- źródło „Jacek” - posiada wodę wodorowęglanowo – wapniowo - sodową ($\text{HCO}_3 - \text{Ca} - \text{Na}$), zawierającą jako składnik specyficzny siarkowodor (H_2S), w ilości 38 mg/dm^3 . Mineralizacja wynosi $0,8 \text{ g/dm}^3$.

Tabela 7. Analiza fizykochemiczna wody ze źródła „Jacek” (Rajchel, 2000).

	Na^+	K^+	Li^+	Sr^+	Ca^{2+}	Mg^{2+}	Fe^*	Cl^-	SO_4^{2-}	HCO_3^-
mg/dm³	61,7	3,36	0,06	1,65	87,80	20,43	0,04	9,90	42,70	483,10
% milivali	30,3	0,90	0,00	0,33	49,60	19,02	0,00	3,00	9,70	87,00

Źródło: „Źródła wód siarczkowych w Karpatach Polskich”.

Wody siarczkowe mają zastosowanie w leczeniu m.in.: reumatoidalnego zapalenia stawów, chorób zwyrodnieniowych stawów, chorób pourazowych narządów ruchu, schorzeń skóry, przewodu pokarmowego i innych.

Wykorzystanie na skalę przemysłową wód siarczkowych występujących w Polichtach jest niemożliwe ze względu na ich zbyt małą wydajność. Wody te, (a szczególnie woda ze źródła „Geologów”) są wykorzystywane przez miejscową ludność i przyjezdnych zarówno do picia jak również do kąpieli.

IV.4 Lesistość

PROW 2007-2013 – 4 Oś „Leader”

Wg informacji zawartych w Banku Danych Regionalnych Głównego Urzędu Statystycznego, na terenie Stowarzyszenia występuje 10 410 ha lasów, co daje średnią lesistość na poziomie **22,7%**. Poniższa tabela prezentuje lesistość na terenie poszczególnych gmin wchodzących w obszar PSR.

Tabela 8. Lesistość i powierzchnia gruntów leśnych na terenie Pogórzańskiego Stowarzyszenia Rozwoju w 2006 r. – w ha.

Gmina	Powierzchnia gruntów leśnych, w tym:			Lesistość
	ogółem	las	grunty leśne prywatne	
PSR	10 455,8	10 410,0	7 206,4	22,7%
Gromnik	1 790,9	1 786,4	1 333,6	25,6%
Ryglice	2 955,3	2 938,0	1 631,9	25,1%
Rzepiennik Strzyżewski	1 435,5	1 433,9	1 349,8	20,3%
Szerzyny	1 966,3	1 961,6	1 588,8	23,9%
Tuchów	2 307,8	2 290,1	1 302,3	22,9%

Źródło: Bank Danych Regionalnych GUS.

Użytki leśne tworzą kilka większych zespołów oraz szereg enklaw leśnych o stosunkowo dużym stopniu naturalności drzewostanu. Większe obszary zalesień znajdują się:

- na wyniesieniach Grzbietu Brzanka – Liwocz
- na wyniesieniach masywu Wału
- na wyniesieniach Płaskowyżu Rożnowskiego

Występowanie enklaw leśnych, wskazujących wcześniejszy zasięg kompleksów leśnych, wiąże się z terenami trudnymi dla wprowadzenia gospodarki polowej – wzniesieniami o stromych zboczach, dolinami cieków wodnych.

Tabela 9. Własność gruntów leśnych na terenie Pogórzańskiego Stowarzyszenia Rozwoju w 2006 r. – w ha.

Gmina	Grunty leśne ogółem	Grunty leśne publiczne, w tym:			Grunty leśne prywatne
		ogółem	Skarbu Państwa	gminne	
PSR	10 455,8	3 249,4	3 140,2	109,2	7 206,4
Gromnik	1 790,9	457,3	433,4	23,9	1 333,6
Ryglice	2 955,3	1 323,4	1 294,4	29,0	1 631,9
Rzepiennik Strzyżewski	1 435,5	85,7	83,2	2,5	1 349,8
Szerzyny	1 966,3	377,5	353,5	24,0	1 588,8
Tuchów	2 307,8	1005,5	975,7	29,8	1 302,3

Źródło: Bank Danych Regionalnych GUS.

Lasy państwowe na tym obszarze, o powierzchni ok. 3 140,2 ha znajdują się w zarządzie Nadleśnictwa Gromnik. Nie tworzą one oddzielnych zespołów – stanowią części większych kompleksów, razem z lasami prywatnymi. Stan sanitarny lasów państwowych jest dobry. Nie zostały one zakwalifikowane do stref uszkodzeń przemysłowych. Gospodarka leśna prowadzona jest zgodnie z planem urządzania lasu.

Pozostałą część użytków leśnych stanowią lasy, będące własnością osób fizycznych lub osób prawnych. Zajmują one powierzchnię ok. 7206,4 ha. Gospodarka leśna w tych lasach prowadzona jest zgodnie z uproszczonymi planami urządzania lasów, pod nadzorem Nadleśnictwa Gromnik.

W podziale na piętra roślinności obszar PSR leży w piętrze pogórza. Dominują nieleśne zbiorowiska roślinne. Wśród zbiorowisk roślinności nieleśnej przeważają zbiorowiska synantropijne, związane z gruntami ornymi (segetalne). Półnaturalne zbiorowiska roślinności nieleśnej stanowią łąki i pastwiska.

W drzewostanach ekosystemów leśnych dominuje buk i jodła. Znaczny udział ma również sosna zwyczajna i dąb szypułkowy. Występuje też świerk, modrzew europejski, dąb bezszypułkowy, jawor, czereśnia, olsza czarna i szara.

Dominującym zbiorowiskiem w piętrze pogórza jest zespół żywej buczyny karpackiej w formie podgórskiej. Występuje ona głównie w obrębie lasów pasma Brzanki. Niżej na zboczach oraz u podnóża występują lasy jodłowe. Innym zbiorowiskiem leśnym niższych partii pogórza jest zespół grądu *Tilio-Carpinetum*, tworzony przez grab zwyczajny, dąb szypułkowy oraz jodłę, buk, klon polny i lipę drobnolistną. Często sadzone są w charakterze przedplonów drzewostany sosnowe. Dość często spotykane na tym terenie są zagajniki i laski brzoźowe.

IV.5 Zasoby wodne

Na obszarze PSR znajduje się gęsta sieć rzek i potoków. Najważniejszym ciekim wodnym terenu jest płynąca z południa na północ rzeka Biała, zbierająca za pośrednictwem swych dopływów większość wód.

Wschodnie i południowo-wschodnie (poprzez rzekę Rope) fragmenty obszaru należą do zlewni Wisłoki. Niewielki fragment w zachodniej części (gmina Gromnik) leży w zlewni Dunajca.

Na omawianym terenie występują dwa poziomy wodonośne: czwartorzędowy i fliszowy. W obrębie poziomu fliszowego zbiornik wodny tworzą piaskowce gruboławicowe. Występują tu wody typu szczelinowego o zróżnicowanej wydajności i głębokości występowania. Poziom fliszowy spełnia kryteria Głównych Zbiorników Wód Podziemnych.

Na terenie gminy Gromnik, we wsi Polichty występuje kilkanaście źródeł wód siarczkowych. Są to największe naturalne wypływy powierzchniowe wody zmineralizowanej na omawianym terenie. Zbadane źródła dostarczają wodę wodorowęglanowo-wapniową i wodorowęglanowo-wapniowo-sodową, zawierającą siarkowodór.

V. Obszary chronione

Park Krajobrazowy Pasma Brzanki położony jest we wschodniej części województwa małopolskiego i zachodniej części województwa podkarpackiego. Całkowita powierzchnia Parku wynosi **18867 ha**. Park obejmuje wschodnią część Pogórza Ciężkowickiego między dolinami Białej i Wisłoki. W części województwa małopolskiego leży on na terenie pięciu gmin: Gromnik, Ryglice, Rzepiennik Strzyżewski, Szerzyny i Tuchów, natomiast w części województwa podkarpackiego leży na obszarze trzech gmin: Brzyska, Skołyszyn, Jodłowa. Na obszarze Pogórzańskiego Grupy Działania aż **12154,22 ha** znajduje się pod ochroną Parku Krajobrazowego Pasma Brzanki, co stanowi 64% powierzchni całego Parku. Na terenie Parku zaprojektowano utworzenie 4 rezerwatów przyrody o łącznej powierzchni 310,5 ha. Dwa z nich „Ostry Kamień” i „Góra Liwecka” znajdują się na terenie województwa małopolskiego, a dwa „Nagórze” i „Liwocz” na terenie województwa podkarpackiego. Park położony jest na terenie zewnętrznych Karpat fliszowych, w obrębie płaszczowiny śląskiej. Rzeźba terenu jest bardzo urozmaicona. Charakterystyczne są tutaj znaczne spadki terenu oraz głęboko wcięte doliny potoków. W obrębie najwyższych partii Parku przeważają utwory kredowe (złepieńce, piaskowce, łupki, margle). Na szczególną uwagę zasługuje fałd Brzanka - Liwocz wybitnie zindywidualizowany, odgraniczający się ostro od otoczenia. Do cennych elementów przyrody nieożywionej zaliczyć należy dwa pomniki przyrody nieożywionej w Żurowej i Burzynie. O wysokiej wartości Parku świadczy fakt występowania na jego obszarze wielu gatunków chronionych. Stwierdzono tutaj 23 gatunki roślin objętych ochroną całkowitą oraz 8 gatunków chronionych częściowo. Do zabytków kultury materialnej tego terenu można zaliczyć:

- dwór z drugiej połowy XVII w. w Bistuszowej,
- dwór z XIX w. w Burzynie,
- kościół w Jodłowce Tuchowskiej, drewniany z 1871 r, z dzwonnica z 1878 r,
- kościół w Kowalowej, drewniany z 2 połowy XVIII w. przeniesiony w 1974 r, z Ryglic,
- kościół w Żurowej, drewniany z 1794 r,

- kościół w Brzyskach, murowany z lat 1861 - 1883.

W granicach PKPB znajduje się również 5 cmentarzy wojennych z okresu I wojny światowej.

Ciężkowicko - Rożnowski Park Krajobrazowy powstał w 1995 roku. Położony jest w południowo - wschodniej części województwa małopolskiego, zajmuje **17634** ha powierzchni. Na obszarze PSR **3064 ha** znajduje się pod ochroną Ciężkowicko-Rożnowskiego Parku Krajobrazowego, co stanowi 17% powierzchni całego Parku. Obejmuje najcenniejsze pod względem przyrodniczym, krajobrazowym i kulturowym fragmenty zachodniej części Pogórza Ciężkowickiego. Są to ciągi wzgórz pomiędzy Dunajcem a Białą oraz fragment z prawobrzeżnej części zlewni Białej. Znaczna część Parku (55 %) stanowi obszary wykorzystane do produkcji rolnej. Lasy zajmują 39 % powierzchni Parku. Walory tego terenu wynikają z interesującej budowy geologicznej, urozmaiconej rzeźby terenu, występowania cennych zbiorowisk roślinnych, rzadkich i chronionych gatunków roślin, bogatej fauny, zasobności w wody mineralne oraz niskiego stopnia degradacji środowiska przyrodniczego. Bardzo cenne są zabytki kultury materialnej. Do najcenniejszych elementów przyrody nieożywionej należy zgrupowanie form skalnych w rezerwacie przyrody „Skamieniałe Miasto” w Ciężkowicach. W rejonie Bukowca znajduje się rezerwat przyrody nieożywionej „Diable Skały” i jedna z najdłuższych jaskiń szczelinowych w Polsce tzw. „Diabła Dziura” o długości ok. 320 m, miejsce hibernacji najrzadszego w Polsce nietoperza *podkowca małego*. Teren Parku w paśmie od Policht do Filipowic to miejsca z licznymi źródłami wód mineralnych (13 źródeł). Wody siarczkowe występują na terenie Policht, Stróż, Filipowic. Wody chlorkowe spotkać można w Słonej i Bieśniku. Na terenie Rudy Kameralnej znajdują się złoża rud żelaza, które eksploatowano w średniowieczu. Flora Parku liczy około 900 gatunków roślin naczyniowych. Najcenniejszym składnikiem szaty roślinnej Parku są ekosystemy leśne o wysokim stopniu naturalności. Najciekawsze naturalne zbiorowiska nieleśne tworzy roślinność naskalna porastająca wychodnie piaskowca ciężkowickiego oraz płaty roślinności o charakterze muraw kserotermicznych (na zboczach dolin rzek Białej i Dunajca) z *kłosownicą pierzastą*, *ciemieżykiem białokwiatowym* i *omanem szlachetką*. O szczególnej wartości przyrodniczej Parku świadczy fakt zagęszczenia na tym terenie wielu gatunków roślin posiadających absolutny kres zasięgu w Polsce (*kłokoczka południowa*, *cebuleca dwulistna*, *obrazki alpejskie*, *perłówka jednokwiatowa*, *salatnica leśna*). Na terenie Parku spotkać można 40 gatunków roślin chronionych, a wśród nich m.in.: *widlak wroniec*, *pióropusznik strusi*. Fauna Parku wyróżnia się dużym bogactwem i zróżnicowaniem gatunków chronionych, rzadkich i ginących. Na terenie Parku stwierdzono około 600 gatunków chrząszczy, w tym gatunki chronione, rzadkie, a nawet unikatowe w skali kraju. Wśród innych chronionych zwierząt wymienić można m.in.: *bociana czarnego*, *krogulca*, *dzięcioła czarnego*, płazy, gady, ssaki, jak np.: *popielica*, *orzesznica*, *jeż*, pięć gatunków nietoperzy i inne.

Najcenniejsze walory kulturowe Parku stanowią:

- dworek Paderewskiego w Kąsnej Dolnej,
- muzeum przyrodnicze im. Krystyny i Włodzimierza Tomków w Ciężkowicach,
- zabytkowy układ architektoniczny Ciężkowic z kościołem, rynkiem i ratuszem,
- zabytkowe kościoły w Brzozowej, Gromniku, Paleśnicy, Zborowicach, Jastrzębi,
- pozostałości robót górniczych (Słona, Paleśnica, Ruda Kameralna, Ostrusza),
- liczne miejsca Pamięci Narodowej z okresu I i II wojny światowej (Brzozowa, Polichty, Słona, Wola Stróska, Jamna).

Obszar Chronionego Krajobrazu Pogórza Ciężkowickiego – obejmuje południowo-wschodnią część województwa małopolskiego w obrębie Pogórza Ciężkowickiego. Rozciąga się między dolinami Dunajca i Wisłoki, zajmując powierzchnię 66 800 ha. Obszar ten pełni funkcję otuliny dla parków krajobrazowych: [Ciężkowicko-Rożnowskiego](#) i [Pasma Brzanki](#), wokół których został zaprojektowany. Obszar ten wyróżnia się znacznie zróżnicowaną rzeźbą terenu, począwszy od dolin większych rzek - Dunajca, Białej i Wisłoki, po najwyższe wzniesienia Wału (526 m. n.p.m.) i Lubinki (402 m. n.p.m.). Do najbardziej interesujących rejonów w tym obszarze należy jego północno-zachodnia część, w znacznym stopniu zalesiona. Dominują tu żyzne lasy bukowe tworzące podgórską formę buczyny karpackiej (*Dentario-glandulosae-Fagetum*) oraz grądy (*Tilio-Carpinetum*). Najładniejsze płaty buczyn występują w obrębie pasma Lubinki oraz we wschodniej części Obszaru

w kompleksie leśnym okolic Dęborzyna. Bardzo interesujące z przyrodniczego punktu widzenia są tereny sąsiadujące z doliną Dunajca (rejon Janowic, Szczepanowic), gdzie zachowały się płaty muraw kserotermicznych z wieloma rzadkimi gatunkami roślin oraz ciepłolubnych gradów (*Tilio-Carpinetum melittetosum*). Północną część obszaru stanowi lessowy Próg Karpacki charakteryzujący się obecnością wielu gatunków roślin kserotermicznych. Interesująca jest również dolina Dunajca z licznymi starorzeczami i żwirowiskami. Obszar bogaty jest w zabytki kultury materialnej, zgrupowane głównie w Tuchowie, Ryglicach, Zakliczynie, Lusławicach, Janowicach, Jodłowej, Przeczycy i wielu innych miejscowościach. O własnościach turystycznych świadczy bogata sieć szlaków turystycznych.

VI. Uwarunkowania kulturowe

Obszar Lokalnej Grupy Działania zamieszkiwany jest przez grupę etniczną zwaną Pogórzanami. Jest to ludność, która kiedyś w wyniku osadnictwa średniowiecznego przyszła z północy, a ściślej biorąc z krakowskiego i sandomierskiego. Tak więc dzisiejsi Pogórzanie należą do wielkiej grupy Małopolan. Warto wspomnieć, iż większość Pogórza była terenem osadnictwa na prawie niemieckim. Niemcy ulegali jednak szybkiej asymilacji z ludnością polską, nie pozostawiając w kulturze ludowej praktycznie żadnych śladów.

Obszar zamieszkiwany przez Pogórzan położony jest na pograniczu górskich obszarów beskidzkich zasiedlonych przez ludność łemkowską na południu i południowym-wschodzie (Łemkowie Zachodni), górali sądeckich na południowym-zachodzie (Lachy Sądeckie), oraz ludność nizin prawobrzeżnych obszarów nadwiślańskich (rejon Brzeska i Tarnowa, tzw. Krakowiacy Wschodni) na północy. Każda z wymienionych grup kulturowych w pewnym stopniu wpływała na kształtowanie się zwyczajów i obyczajów na analizowanym terenie. Jednak badany obszar nie podporządkował się jednej z tych kultur, lecz zrodziła się na nim świadomość własnej odrębności. Ludność mieszkająca na granicy kilku kultur ukształtowała na analizowanym obszarze wspólnotę, która jest łącznikiem różnych tradycji przy zachowaniu swojej tożsamości.

VI.1 Układ urbanistyczny, architektura i zagospodarowanie domostw

Zagrody chłopskie były otoczone własnym polem, co tworzyło specyficzny układ urbanistyczny poszczególnych miejscowości. Bogatsi mieszkańcy zamieszkiwali doliny albo tereny tuż pod wzgórzem („we wsi”), natomiast osoby biedniejsze miały swoje zagrody umiejscowione na wzniesieniach. Grupy domostw wyżej położone zwane były przysiółkami. W każdej z dzisiejszych miejscowości można ich naliczyć kilkanaście. Charakterystycznym elementem wsi były drewniane kościoły, które budowano na wzgórzu lub chociażby na niewielkim wzniesieniu.

Głównym surowcem wykorzystywanym na analizowanym obszarze było drewno. Na jego bazie rozwinęła się dawna architektura regionu, mająca swą specyfikę i cechy charakterystyczne. Typowa chałupa na Pogórzu stanowi formę przejściową pomiędzy typem beskidzkim a nizinnym, spotykanym dalej na północ. Ciekawostką odnotowaną wśród terenowych zapisków etnografów tego obszaru jest fakt, że np. w Rzepienniku Strzyżowskim w 1910 r. niemal wszystkie chałupy były kurne, tzn. nie posiadały kominów, a dym z palenisk wydobywał się z izby przez otwór w powale.

Domostwa charakteryzowały się tym, iż w jednym ich końcu umiejscawiano chałupę, a w drugim oborę i „komorę”, stodołę oraz stojący osobno „bróg”. Specyficzne dla zabudowań analizowanego obszaru było budowanie piwnicy koło zagrody. Na podwórzu znajdować się musiała studnia, kilka grusz, jabłoni i śliw. Całość ogrodzona była płotem z drewnianych sztachet.

VI.2 Sprzęt mieszkalny i gospodarski

Wiele dóbr kultury materialnej analizowanego obszaru wiąże się z wyposażeniem wnętrza mieszkalnego. O jednorodności obszaru świadczą eksponaty zachowane w muzeach i izbach pamięci zgromadzonych na tym terenie. Wśród nich szczególną uwagę warto zwrócić na:

- „luskopy” – nosidła do wiader,
- „ciosek” służący do wygarniania żaru z pieca chlebowego,
- „szlufanki” – rozkładane sofy,
- „szafarnię” – dużą drewnianą skrzynię do przechowywania zboża, podzieloną na kilka części, z których każda przeznaczona była na inny gatunek zboża i posiadała osobne wieko,
- „sąsieki” również służące do przechowywania zboża,
- „faski”, „ćwiercie” – beczki przeznaczone na kapustę,
- „żydki” – blaszane kaganki na naftę,
- „ślubanek” – ława do spania z wysuwaną skrzynią ze słomą. W ciągu dnia po przykryciu skrzynia służyła do siedzenia, a w nocy po jej wysunięciu do spania,
- „opołki” – koszyczki uplecione ze słomy.

Inne charakterystyczne dla tego obszaru urządzenia to masielnica, cedzaki, serownica, dziad do drzewa, przetaki, czy kołyski.

VI.3 Ubiór

Strój Pogórzeński ma charakter przejściowy, łącząc elementy ubiorów góralskich (wełniane białe spodnie, kierzce) z ubiorem typowo nizinny (biała męska płótnianka, czapka „magierka”). Jako element wspólny wykształciła się biała sukmana tzw. „cuwa”.

Mężczyźni nosili długie, wypuszczane na wierzch koszule spięte rzemiennym paskiem, białe spodnie i sukienne kamizele zapinane na dwa rzędy blaszanych guzików. Ulubionym ubiorem był błękitny spencer - bluzka nieco dłuższa od kamizelki z czerwonymi wyłogami na kołnierzu. Letnie nakrycie głowy stanowił słomiany kapelusz o szerokim rondzie, opasany czerwoną wstążką. W zimie noszono długie kozuchy, czapki baranie (wścieklice) i buty z cholewami. Oryginalnym nakryciem głowy była biała włóczkowa czapka, zwana magierką. Od święta zakładano czarny filcowy kapelusz, zwany tylickim.

W stroju kobiet również przeważało białe samodziałowe płótno lniane powszechnie wytwarzane na Pogórzu. Białe koszule, silnie przymarszczone przy szyi uzupełniały spódnice z siedmiu pólek lnianego płótna, ozdobione dołem ząbkami i bogatym białym haftem (tzw. fartuchy). Kompletowały je zawsze białe zapaski, również bogato haftowane lub zdobione koronką. Na przełomie XIX i XX wieku upowszechniły się spódnice z materiałów fabrycznych zwane farbówkami, z płótna drukowanego w kwiatowe lub geometryczne wzory. Z czasem farbówki zostały wyparte przez tybetówki - spódnice wełniane, przeważnie w kolorach białym, niebieskim lub zielonym z kolorowymi kwiatami. Strój uzupełniały silnie wycięte gorsety. Na głowie kobiety nosiły lniane chusty, tzw. łoktusy, mężatki upinały białe chusty czepcowe. Okryciem zimowym był wcięty w pasie, mocno fałdowany płaszcz z sukna niebieskiego lub granatowego (zwany przyjaciółką lub melizonką). Ubranie zimowe uzupełniały grube wełniane chusty i węgierskie, wysoko sznurowane buty z cholewami.

VII. Uwarunkowania historyczne

Najstarszą akcją osadniczą po powstaniu państwa polskiego na tych terenach **podjęli benedyktyni z Tyńca**, korzystając z nadań książęcych, zapewne już w połowie XI wieku. Mniej więcej w tym okresie, prawdopodobnie w pierwszej połowie XI wieku powstaje Bistuszowa i Uniszowa (miejscowości w granicach administracyjnych dzisiejszej Gminy Ryglice). Pod koniec jedenastego stulecia wsie te należały do benedyktynów tynieckich, przekazane zostały klasztorowi przez królową Judytę, drugą żonę Władysława Hermana.

Pierwsza pewna, **pisemna informacja historyczna** o miejscowościach z analizowanego terenu **została zawarta w dokumencie legata papieskiego Idziego**, w którym potwierdził posiadłości nadane przez monarchę jako własności klasztoru benedyktynów w Tyńcu koło Krakowa. Są trudności z określeniem daty, z której pochodzi dokument. Badania wskazują na okres pomiędzy rokiem 1123 a 1125. Najbardziej prawdopodobną datą jest jednak rok **1124**.

Na dwunaste stulecie datuje się powstanie Ryglic. Pierwotnie była to osada leśna a jej mieszkańcy zajmowali się pędzeniem smoły.

W 1288 r. za zgodą Władysława Łokietka na analizowanym terenie **zezwolono na zakładanie miast i wsi według prawa niemieckiego**. Wcześniej istniało osadnictwo na prawie polskim. Z tego też roku pochodzi wzmianka o Gromniku, z której dowiadujemy się, że otrzymał on prawo osady według prawa niemieckiego od opactwa w Tyńcu.

W 1315 r. rozpoczęto wydobywanie soli w kopalni w Tuchowie, która dobrze prosperowała przez kilka stuleci. Kopalnia położona była po lewej stronie Białej.

Na XIV w. przypada okres w którym pojawiają się wzmianki o kolejnych miejscowościach. Przewodnictwo w pracach nad zasiedleniem tego terenu w XIV w. objął **król Kazimierz, lokując nowe wsie i nadając prawa niemieckie starym osadom**. Wiele wsi przechodzi także z rąk benedyktynów tyńceckich na własność króla Polski. **W 1340 r. Kazimierz Wielki nadaje Tuchowowi prawa miejskie** wzorowane na prawie magdeburskim. Wyznaczono rynek i prostopadłe wychodzące ulice. W dokumencie lokacyjnym zatwierdzono herb miasta: są nim dwa złote skrzyżowane klucze, z mieczem pośrodku, umieszczone na niebieskim tle heraldycznej tarczy.

Z 1344 roku pochodzi pierwsza pisemna informacja o nazwie „Rzepiennik” (lokowano wtedy Rzepiennik Marciszewski, dziś gmina Gromnik), a także o Szynwałdzie (Gmina Ryglice). Z kolei wieś Rzepiennik Strzyżewski była lokowana na prawie niemieckim w 1347 r., podobnie jak Rzepiennik Biskupi.

Parafia w Siemiechowie (dziś gmina Gromnik) została erygowana w 1346 r. a pierwsza wzmianka o kościele pochodzi z 1349 r.

Z wieku XV pochodzą informacje o powstających kolejnych miejscowościach na analizowanym obszarze, a także o nowych parafiach i kościołach. Z 1407 r. odnotowano pierwszą wzmiankę o Joninach (obecnie gmina Ryglice).

W wiekach XV i XVI rozwija się życie gospodarcze i społeczne regionu, głównie za sprawą przechodzenia przez analizowany obszar szlaku Pilzno – Biecz – Bardejów oraz Nowy Sącz – Tuchów – Pilzno – Lublin. Następuje **rozwój rzemiosła i handlu**. Powstają cechy rzemieślnicze: garncarzy w Rzepienniku Strzyżewskim, kowali w Ryglicach, krawców, sukienników, piekarzy, gorzelników, młynarzy w Tuchowie, bednarzy w Szerzynch, kołodziejów w Gromniku. **Duża grupa ludności zajmuje się rolnictwem** – uprawą roli i hodowlą zwierząt.

W 1597 r. zaczął się dynamiczny rozwój kultu Matki Bożej Tuchowskiej. Wtedy to po raz pierwszy zauważono w Tuchowie nadzwyczajne zjawiska, które przyczyniły się do powstania ruchu pielgrzymkowego.

W 1642 r. obraz Matki Boskiej Tuchowskiej zostaje uznany za cudowny. Prawdopodobnie wtedy odbyła się pierwsza koronacja obrazu. Do XVII wieku miasto rozwijało się pomyślnie, czerpiąc dochody z różnych rzemiosł, dobywania soli oraz z prowadzonego handlu. Już wówczas tuchowscy kupcy docierali aż do Rzymu, Lwowa, Moskwy, Berlina i Wiednia.

Wybuchające w **XVII w.** zarazy, najazdy obcych wojsk (węgierskich, niemieckich, szwedzkich, rosyjskich), głód oraz pożary powodują, iż **rozpoczął się upadek obszaru**.

W 1655 r. na analizowany teren docierają wojska szwedzkie. Legenda głosi, że w **1656 r. zostali pobici nad potokiem „Szwedką”** (teren dzisiejszej Gminy Ryglice), który od tego czasu został tak nazwany. W 1657 r. na obszarze pięciu pogórzeńskich gmin były dokonywane **rabunki przez szwedzkie ekspedycje i rozbite polskie wojska kwarciane**. Grasowały tutaj **wojska Jerzego II Rakoczego**, księcia Siedmiogrodu, pałą one m.in. kościół drewniany w Lubczy. Z kolei **wojska tatarskie i kozackie** podpaliły m.in. kościół w Ryglicach.

W Tuchowie uznano, że mały kościółek, w którym dotąd przebywał obraz, nie jest godnym miejscem dla „Tuchowskiej Cudotwórczyni”. Nowy kościół budowano przez prawie 17 lat (1665 – 1682). Został on konsekrowany pod wezwaniem Nawiedzenia Najświętszej Maryi Panny i Św. Stanisława, Biskupa i Męczennika, w dniu 8 września 1687 roku.

W dniu 29 czerwca 1772 r. do Tuchowa weszły wojska austriackie, a 31 lipca wkroczył do Tarnowa korpus generała d’Altony, który założył tu kwaterę. **I rozbiór Polski i wcielenie obszaru do cesarstwa austriackiego** stało się faktem. Pogłębiło osłabienie gospodarcze analizowanego terenu. Brak przemysłu i połączeń komunikacyjnych dawał się mieszkańcom dotkliwie we znaki. Od 1772 r. zauważalny jest napływ ludności żydowskiej z Niemiec.

Koniec wieku XVIII i wiek XIX na całym obszarze przynosi **dalsze zubożenie społeczności**, bunt chłopskie, epidemie np. cholery, które potęgują stagnację i brak rozwoju analizowanego terenu. W **1809 r.** na terenie dzisiejszych pięciu pogórzańskich gmin pojawiają się **wojska rosyjskie**. Rok **1824** jest ważny dla historii **Ryglic**. Na mocy aktu z 1780 r. miejscowość ta **uzyskała** wtedy **status miasta** i odtąd aż do roku 1935 władzę administracyjną sprawowali tu burmistrzowie. Rok później w centrum miejscowości wyznaczono rynek. Status miasta Ryglice **utraciły jednak bardzo szybko**, bowiem już w **1833 r.** W latach 1831 – 1833 w Ryglicach stacjonują wojska pruskie i austriackie.

W **1846 r. wybucha rabacja chłopska**, ruch o antyfeudalnym obliczu. Bunt był umiejętnie podsycany przez władze austriackie z obawy, by chłopci nie przyłączyli się do powstania krakowskiego. W tym samym roku doszło jednak do aresztowań osób podejrzanych o sprzyjanie powstaniu szlacheckiemu. W **roku 1848 dekretem cesarskim zniesiono pańszczyznę**, co spowodowało zmiany w stosunkach społeczno-ekonomicznych w Galicji.

W latach **40. i 50. XIX wieku** przez analizowany obszar przechodzą **fale głodu, epidemie tyfusu, ospy i cholery, zarazy ziemniaczanej**.

Lata 1855 – 1867 to okres, kiedy rząd austriacki dał mieszkańcom **Tuchowa** pewne szanse, organizując w nim **powiat ziemski, zwany becyrkiem**. Wówczas to zorganizowano pocztę (1855), zbudowano drewniany most na Białej (1855), pozwolono też osiedlić się Żydom (1854).

W latach 1870 – 71 wielka garbarnia Markusa Reintera i Michała Horna dostarczała surowca do wyrobu butów. Była to w tym czasie licząca się gałąź rzemiosła w tej okolicy. **Powolne ożywienie gospodarcze** zaznacza się dopiero **pod koniec XIX wieku**. Zapoczątkowało je oddanie do użytku **linii kolejowej Tarnów – Leluchów (1876)**. Rok wcześniej otwarto urząd pocztowy w Ryglicach.

Pod koniec XIX i na początku XX wieku na analizowanym terenie zawiązuje się **duża liczba organizacji politycznych i społecznych**, przyczyniających się do wzrostu świadomości polityczno-gospodarczej mieszkańców.

Rok 1914 to moment **wybuchu I wojny światowej**. Obszar staje się terenem starć wojsk austriackich z rosyjskimi. we wrześniu. Wówczas to miały miejsce „walki pod Ołpinami” toczone w ramach ofensywy rosyjskiej.

Pod **Łowczówkiem** biła się między innymi **I Brygada Legionów** (1600 żołnierzy), która w dniach **22–25 grudnia 1914** roku próbowała powstrzymać ofensywę rosyjską. Zginęło 128 legionistów, rannych było aż 342 żołnierzy. W dniach tych Tuchów przeżył wielką bitwę armatnią, która spowodowała duże zniszczenia. Zniszczony został ratusz, uszkodzony kościół św. Jakuba, spalony budynek Kasy Oszczędności, uszkodzono zabudowania wokół rynku. W wyniku ofensywy **wojska rosyjskie zdobyły ostatecznie Tuchów i najbliższą okolicę**.

2 maja 1915 r. ruszyła na tym terenie tzw. „operacja gorlicka” czyli **zmasowana ofensywa wojsk niemiecko-austriackich**. Doszło do jednej z największych bitew I wojny światowej (na odcinku Staszów – góra Pustki – Łużna – Gorlice).

Po czterech latach krwawych zmagania wojna wreszcie się skończyła. W dniu **10 października 1918 r.** ziemia tarnowska i teren pięciu gmin Pogórza **odzyskały wolność po 146 latach niewoli**.

1 września 1939 r. wybucha II wojna światowa. Wojska niemieckie wkroczyły na analizowany obszar już w pierwszych dniach wojny. Rozpoczął się okres ucisku i niedoli. Szczególnie bestialsko rozprawiano się z mieszkańcami narodowości żydowskiej. Zostali oni pozamykani w gettach m.in. w Tuchowie, Rzepienniku Strzyżewskim i Tarnowie.

18 stycznia 1945 r. wkroczyły na ziemię tarnowską wojska radzieckie II Frontu Ukraińskiego.

Lata **Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej** przyniosły rozwój gospodarczy po okresie okupacji. Na terenach wiejskich popłynął prąd, zaczęto budować asfaltowe drogi umożliwiające komunikację z sąsiednimi miejscowościami i największymi miastami w regionie, tworzone były nowe szkoły podstawowe i ponadpodstawowe, ośrodki zdrowia. Szczególnie wiele szkół powstaje w latach sześćdziesiątych XX wieku. Nastąpił wzrost zainteresowania budownictwem mieszkaniowym, w latach siedemdziesiątych wielu mieszkańców obszarów wiejskich skorzystało z dotacji na wymianę pokryć dachowych ze słomianych na niepalne i trudnopalne.

VIII. Ocena społeczno-gospodarcza

VIII.1 Gęstość zaludnienia

Tabela 10. Podstawowe dane o gminach powiatu tarnowskiego w 2006 r.

Gmina	Ludność*	Udział w ludności powiatu [%]	Powierzchnia w km ²	Udział w powierzchni powiatu [%]	Gęstość zaludnienia [osób/km ²]	Liczba sołectw
PSR	52 791	27,2	440	31,2	120	39
Gromnik	8 394	4,3	70	5,0	120	7
Ryglice	11 471	5,9	117	8,3	98	8
Rzepiennik Strzyżewski	6 800	3,5	71	5,0	96	6
Szerzyny	8 231	4,2	82	5,8	100	5
Tuchów	17 625	9,1	100	7,1	176	13
Powiat tarnowski	193 781	100	1 411	100	137	187

Źródło: Bank Danych Regionalnych GUS.

Obszar PSR to 440 km², co stanowi 31% powierzchni powiatu tarnowskiego (liczącego 1 411 km²). Pięć gmin biorących udział w projekcie Leader+ zajmuje powierzchnię ogółem 440 km², co stanowi 31% całkowitej powierzchni powiatu tarnowskiego. Z kolei teren dwóch miast objętych projektem (Tuchów, Ryglice) liczy 43 km², czyli 9,8% całkowitej powierzchni pięciu gmin będących przedmiotem niniejszej analizy. Spośród nich największą, pod względem powierzchni, jest gmina Ryglice obejmująca teren 117 km² (w tym miasto liczy 25 km²). Kolejne cztery gminy obejmują powierzchnię: Tuchów – 100 km², w tym 18 km² teren miasta; Szerzyny – 82 km², Gromnik – 70 km² i Rzepiennik Strzyżewski – 70 km².

Wskaźnik gęstości zaludnienia dla Stowarzyszenia to 120 osób na 1 km², co jest wskaźnikiem wyższym od średniej wartości powiatu tarnowskiego (137 osób/km²) i średniej wartości ogólnopolskiej (122 osoby/km²), jednak niższym od wskaźnika regionu małopolskiego (215 osób/km²). Wśród gmin będących przedmiotem analizy największą gęstością zaludnienia charakteryzuje się gmina Tuchów, którą charakteryzuje wartość 176 osób/km². W przypadku pozostałych gmin wartość gęstości zaludnienia przedstawia się następująco: Gromnik (120 osób/km²), Szerzyny (100 osób/km²), Ryglice (98 osób/km²) i Rzepiennik Strzyżewski (96 osób/km²).

Tabela 11. Podstawowe wskaźniki demograficzne w gminach w 2006 r.

Gmina	Ludność*	Powierzchnia w km ²	Mężczyźni	Kobiety	Kobiety na 100 mężczyzn	Gęstość zaludnienia [osób/km ²]
PSR	52 791	440	26 008	26 467	102	120
Gromnik	8 394	70	4 157	4 191	101	120
Ryglice	11 471	117	5 674	5 797	102	98
Rzepiennik Strzyżewski	6 800	71	3 368	3 432	102	96
Szerzyny	8 231	82	4 084	4 147	102	100
Tuchów	17 625	100	8 725	8 900	102	176
Powiat tarnowski	193 781	1 411	95 843	97 938	102	137
Region małopolski	3.271.206	15 183	1.585.917	1.685.289	106	215
Polska	38.125.479	312 683	18.426.775	19.698.704	107	122

*według faktycznego miejsca zamieszkania

Źródło: opracowanie własne na bazie Banku Danych Regionalnych GUS

VIII.2 Struktura płci ludności

Ogółem na terenie gmin objętych projektem Leader+ mieszka 26 008 mężczyzn (49,2% wszystkich obywateli pięciu badanych gmin) i 26 467 kobiet (50,8%). Wszystkie badane gminy posiadają stosunkowo niski wskaźnik feminizacji (liczba kobiet na 100 mężczyzn), oscylujący na poziomie 102. Taki wskaźnik uzyskały gminy: Ryglice, Rzepiennik Strzyżewski, Szerzyny i Tuchów, taki wskaźnik jest też średnią wartością dla całego powiatu tarnowskiego. Jedynie gmina Gromnik uzyskała wartość niższą, tj. 101 kobiet na 100 mężczyzn. Dla porównania wskaźnik feminizacji w regionie małopolskim wynosi 106 kobiet na 100 mężczyzn, a w całej Polsce 107 kobiet na 100 mężczyzn.

VIII.3 Rozwój liczby ludności

Obszar PSR charakteryzował się zerowym przyrostem ludności na przestrzeni lat 2002-2006. Różnica w liczbie mieszkańców w 2002 r. a liczbą mieszkańców 4 lata później wyniosła tylko 4 osoby. Porównując rozwój liczby ludności w gminach będących przedmiotem analizy należy zauważyć, że w dwóch samorządach w latach 2002-2006 zaludnienie bardzo nieznacznie wzrosło (Gromnik, Ryglice), w dwóch gminach zmalało (Rzepiennik Strzyżewski, Szerzyny), a w Tuchowie liczba ludności w 2006 r. była taka sama jak w 2002. W gminie Ryglice i gminie Gromnik wskaźnik wynosił odpowiednio 0,85% oraz 0,7%. Gmina Rzepiennik Strzyżewski zanotowała w latach 2002-2006 zmniejszenie liczby mieszkańców o 0,22%, natomiast najboleśniej odczuły spadek zaludnienia Szerzyny (o 1,6% w ciągu 5 lat).

W przypadku powiatu tarnowskiego wskaźnik wzrostu zaludnienia wyniósł w latach 2002-2006 o 5,99%, (efekt przejścia gminy Szerzyny z powiatu jasielskiego w województwie podkarpackim do powiatu tarnowskiego z dniem 1.01.2003 r.). Wskaźnik wzrostu zaludnienia w latach 2002-2006 w regionie małopolskim pozostaje na poziomie dodatnim (1,04%), a dla całej Polski jest już od kilku lat ujemny (-0,24%).

Tabela 12. Rozwój liczby ludności w gminach w latach 2002-2006*

Gmina	Rok					Wskaźnik wzrostu w latach 00-04
	2002	2003	2004	2005	2006	
PSR	52 504	52 508	52 337	52 483	52 509	0,0
Gromnik	8 335	8 363	8 316	8 344	8 394	0,70
Ryglice	11 374	11 403	11 379	11 442	11 471	0,85
Rzepiennik Strzyżewski	6 815	6 837	6 806	6 840	6 800	-0,22
Szerzyny**	8 367	8 297	8 213	8 232	8 231	-1,62
Tuchów	17 613	17 608	17 623	17 625	17 613	0,0
Powiat tarnowski**	182 823	191 803	192 656	193 399	193 781	5,99
Region małopolski	3.237.217	3.252.949	3.260.201	3.266.187	3.271.206	1,04
Polska	38.218.531	38.190.608	38.173.835	38.157.055	38.125.479	-0,24

*według faktycznego miejsca zamieszkania

**Przeniesienie gminy Szerzyny z powiatu jasielskiego w woj. podkarpackim do powiatu tarnowskiego w woj. małopolskim z dniem 1.01.2003 r.

Źródło: opracowanie własne na bazie Banku Danych Regionalnych GUS

VIII.4 Struktura wieku ludności

Generalnie gminy objęte niniejszą analizą charakteryzują w strukturze wieku ludności dwie cechy – wysoki wskaźnik ludności w wieku przedprodukcyjnym (osoby do lat 18) oraz niski wskaźnik ludności w wieku produkcyjnym (mężczyźni w wieku 18-65 lat oraz kobiety w wieku 18-60 lat).

PROW 2007-2013 – 4 Oś „Leader”

Najwyższy wskaźnik liczby ludności w wieku przedprodukcyjnym zanotowała gmina Ryglice (26,2% wszystkich mieszkańców), lecz pozostałe gminy też mogą pochwalić się znaczącymi wartościami – Gromnik (25,8%), Rzepiennik Strzyżewski (25,3%), Tuchów (24,8%), Szerzyny (23,4%). Dla porównania liczba ludności w wieku przedprodukcyjnym wynosi w powiecie tarnowskim 24,6% wszystkich obywateli, a w regionie małopolskim - 21,3%.

Wysoki wskaźnik liczby ludności w wieku przedprodukcyjnym przekłada się jednak na relatywnie niski wskaźnik liczby ludności w wieku produkcyjnym. W tej kategorii najlepszą wartość uzyskała gmina Tuchów, gdzie 60% ludności mieści się w przedziale wieku produkcyjnego. Pozostałe gminy uzyskały następujące wartości: Gromnik (59,4%), Szerzyny (58,6%), Ryglice (58,1%), Rzepiennik Strzyżewski (57,3%). Dla porównania w powiecie tarnowskim omawiany wskaźnik wynosi 60,2%, czyli jest wyższy od wszystkich analizowanych gmin. Jeszcze większą różnicę widać przy zestawieniu wskaźnika małopolskiego (62,2%), który podkreśla tylko istotną różnicę w „potencjale produkcyjnym” ludności pomiędzy badanymi gminami a resztą kraju.

Badane gminy posiadają natomiast zróżnicowane wskaźniki ludności w wieku poprodukcyjnym (mężczyźni powyżej 65 roku życia i kobiety powyżej 60 lat). Najlepszy (czyli najniższy) współczynnik w tej kategorii posiada gmina Gromnik (14,7% ogółu mieszkańców) i gmina Tuchów (15,2%), które lokują się poniżej albo na równi ze średnią dla powiatu tarnowskiego (wynoszącą 15,2%) oraz poniżej średniej wartości małopolskiej, która osiągnęła poziom 15,7% ogółu mieszkańców. Pozostałe trzy gminy uzyskały wysokie wskaźniki liczby osób w wieku poprodukcyjnym, co świadczy o znaczącym udziale emerytów w strukturze ludnościowej tych samorządów, odpowiednio: Ryglice (15,6% ludności w wieku poprodukcyjnym), Rzepiennik Strzyżewski (17,4%), Szerzyny (18,0%).

Tabela 13. Struktura wieku ludności w gminach w 2006 r.

Gmina	Liczba ludności							Nieprodukcyjni na 100 osób w wieku pro- dukcyjnym
	Ogółem	W wieku przedproduk.		W wieku produkcyjnym		W wieku poprodukcyjnym		
		Osoby	%	Osoby	%	Osoby	%	
PSR	52 509	13 196	25,1	30 952	58,9	8 373	15,9	69,6
Gromnik	8 394	2 168	25,8	4 990	59,4	1 236	14,7	68,2
Ryglice	11 471	3 011	26,2	6 667	58,1	1 793	15,6	72,1
Rzepiennik Strzyżewski	6 800	1 722	25,3	3 898	57,3	1 180	17,4	74,4
Szerzyny	8 231	1 922	23,4	4 826	58,6	1 483	18,0	70,6
Tuchów	17 613	4 373	24,8	10 571	60,0	2 681	15,2	66,7
Powiat tarnowski	193 781	47 761	24,6	116 627	60,2	29 393	15,2	66,2
Region małopolski	3 271 206	696 830	21,3	2 061 319	63,0	513 057	15,7	58,7

Źródło: opracowanie własne na bazie Banku Danych Regionalnych GUS

Innym wskaźnikiem obrazującym strukturę wiekową ludności jest współczynnik osób w wieku nieprodukcyjnym (osoby do lat 18 oraz mężczyźni powyżej 65 roku życia i kobiety powyżej 60 lat) na 100 osób w przedziale wieku produkcyjnego. W tym porównaniu wszystkie omawiane gminy wypadają stosunkowo słabo, co nie dziwi wobec przedstawionych powyżej wskaźników. Na terenie całej PSR na 100 osób produkcyjnych przypada 70 osób w wieku nieprodukcyjnym, co jest wartością wyraźnie wyższą od średniej regionalnej (58,7). Najlepszy wskaźnik uzyskała gmina Tuchów (67 osób w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym). Pozostałe cztery gminy wypadają na tym tle jeszcze mniej korzystnie, odpowiednio: Gromnik (68), Szerzyny (71), Ryglice (72), Rzepiennik Strzyżewski (74).

VIII.5 Liczba podmiotów gospodarczych w tym MŚP

PROW 2007-2013 – 4 Oś „Leader”

Obszar Pogórzańskiego Stowarzyszenia Rozwoju nie należy do terenów o wysoko rozwiniętej przedsiębiorczości. Na jego obszarze w zasadzie nie ma żadnego dużego przedsiębiorstwa przemysłowego. Oczywiście sytuacja ta jest korzystna z punktu widzenia ochrony środowiska oraz rozwoju przemysłów turystycznych. Jednak widoczną słabością obszaru jest również niezadowalająca liczba małych i średnich przedsiębiorstw, a to powoduje stosunkowo wysoką stopę bezrobocia oraz brak kapitału na lokalnym rynku (który można byłoby przeznaczyć np. na inwestycje w turystyce i agroturystyce).

Według danych Głównego Urzędu Statystycznego, na obszarze PSR, w dniu 31 grudnia 2006 r. zarejestrowanych było w systemie REGON **1 980** podmiotów gospodarczych. Wartość ta, będąca łączną liczbą podmiotów gospodarczych z terenu 5 gmin, jest mniejsza niż np. analogiczne wskaźniki dla pojedynczych gmin sąsiadujących z miastem Krakowem.

Przeliczając liczbę podmiotów gospodarczych zarejestrowanych w systemie REGON na 1000 mieszkańców obszaru Pogórzańskiej Grupy Działania, otrzymujemy wskaźnik o wartości 37 podmiotów gospodarczych na 1000 ludności. Wskaźnik ten jest wyraźnie mniejszy od wskaźnika ogólnopolskiego, który wynosi 95 firm/1000 mieszkańców, od wskaźnika dla województwa małopolskiego – 88 firm/1000 mieszkańców oraz od powiatu tarnowskiego – 43 firmy/1000 mieszkańców. Szczególnie niepokojącym jest fakt, iż wskaźnik liczby firm zarejestrowanych w systemie REGON, w przeliczeniu na 1000 mieszkańców jest ponad połowę niższy niż średnia dla województwa małopolskiego. Ziemi powiat tarnowski jest obszarem o liczbie podmiotów gospodarczych należącej do jednej z mniejszych w całym regionie. Mimo wszystko jego południowo-wschodnia część, którą stanowią gminy wchodzące w skład Stowarzyszenia posiadają jeszcze niższe wartości związane z lokalną przedsiębiorczością, jak np. omawiany wskaźnik liczby podmiotów gospodarczych na 1000 mieszkańców.

Tabela 14. Liczba i struktura prawna podmiotów gospodarczych zarejestrowanych w systemie REGON na terenie Pogórzańskiego Stowarzyszenia Rozwoju – 31 XII 2006 r.

Gmina	ogółem	sektor publiczny	sektor prywatny					
			ogółem	osoby fizyczne	spółki prawa handlowego	spółki z udziałem kapitału zagranicznego	spółdzielnie	fundacje, stowarzyszenia
PSR	1 980	129	1851	1571	31	2	13	94
Gromnik	228	24	204	171	2	0	1	15
Ryglice	434	29	405	355	6	1	4	18
Rzepiennik Strzyżewski	205	17	188	157	3	0	1	9
Szerzyny	294	18	276	245	1	0	3	13
Tuchów	819	41	778	643	19	1	4	39

Źródło: Bank Danych Regionalnych GUS.

Największa liczba podmiotów gospodarczych notowana jest w gminach miejsko-wiejskich obszaru – Tuchów, Ryglice. Bezapelacyjnym liderem pod względem ilości przedsiębiorstw jest miasto

i gmina Tuchów, gdzie na dzień 31 grudnia 2006 w systemie REGON zarejestrowanych było 819 firm. W drugim ośrodku miejsko-wiejskim (Ryglice) odnotowano w omawianym okresie 434 podmioty gospodarcze, co również świadczy o większym potencjale gospodarczym tej jednostki samorządowej. Najmniejsza liczba firm zarejestrowano na terenie gmin: Rzepiennik Strzyżewski – 205 oraz Gromnik – 228 firm. Na terenie gminy Szerzyny siedzibę mają 294 podmioty gospodarcze.

We wszystkich gminach obszaru zdecydowaną większość stanowią podmioty gospodarcze stanowiące własność prywatną. Na terenie PSR firmy prywatne stanowią 93% wszystkich podmiotów gospodarczych zarejestrowanych w systemie REGON. Jednak analizując strukturę firm prywatnych należy zauważyć niekorzystną tendencję stosunkowo małej liczby spółek prawa handlowego, czyli podmiotów, które zazwyczaj posiadają dużo większy kapitał (w tym inwestycyjny) lub zatrudniają większą liczbę pracowników. Ogromną przewagę wśród podmiotów prywatnych posiadają działalności gospodarcze osób fizycznych, które stanowią aż 85% wszystkich podmiotów prywatnych

PROW 2007-2013 – 4 Oś „Leader”

na terenie Stowarzyszenia. Spółki prawa handlowego, których jest 31, stanowią 1,7%. Odnotowano dwie spółki handlowe z kapitałem zagranicznym– na terenie miasta i gminy Tuchów oraz miasta i gminy Ryglice. Poza tym na omawianym obszarze funkcjonuje jeszcze 13 spółdzielni oraz 94 fundacji i stowarzyszeń zarejestrowanych w systemie REGON.

Tabela 15. Dynamika zmiany liczby podmiotów gospodarczych zarejestrowanych w systemie REGON na terenie objętym projektem „Korzenie przyszłości Pogórza” – stan na dzień 31.XII.

Gmina	2002	2003	2004	2005	2006	Wskaźnik zmian liczby podmiotów w latach 2002-2006 (%)
PSR	2 119	2 285	2 127	2 118	1 980	-6,5
Gromnik	253	276	269	241	228	-9,8
Ryglice	420	461	418	431	434	3,3
Rzepiennik Strzyżewski	238	257	230	225	205	-1,4
Szerzyny	328	373	322	324	294	-10,3
Tuchów	880	918	888	897	819	-6,9
Pow. tarnowski	8 513	9 363	8 974	8 975	8 303	-2,4
Województwo małopolskie	278 180	287 816	288 773	289 712	289 368	4,0
Polska	3 468 218	3 581 593	3 576 830	3 615 621	3 636 039	4,8

Źródło: Bank Danych Regionalnych GUS.

Analiza dynamiki przyrostu podmiotów gospodarczych na terenie PSR wskazuje na wyraźne zmniejszanie się liczby firm. Tylko w mieście i gminie Ryglice odnotowano przyrost przedsiębiorstw, zaś spadki w pozostałych analizowanych jednostek przełożyły się na znaczny, bo ponad sześcioprocentowy ubytek podmiotów gospodarczych na terenie Stowarzyszenia. Najwyraźniej odnotowany został on na terenie gmin: Szerzyny i Gromnik, gdzie z rynku wycofała się co dziesiąta firma. Miasto i gmina Tuchów to niemal siedmioprocentowe zmniejszenie się liczby przedsiębiorstw.

VIII.6 Informacje o branżach gospodarki mających kluczowe znaczenie dla rozwoju obszaru

Analizując branże gospodarki lokalnej wg sekcji gospodarki narodowej, uwidacznia się tradycyjna struktura dla terenów o niskiej przedsiębiorczości. Pośród wszystkich podmiotów gospodarczych działających na terenie Pogórzańskiego Stowarzyszenia, dominują firmy z sekcji „Handel i naprawy”. Są to przede wszystkim podmioty zajmujące się różnorodną sprzedażą detaliczną i hurtową oraz drobnymi usługami. Firmy te w zdecydowanej większości są działalnościami osób fizycznych, bardzo często o charakterze jednoosobowym lub rodzinnym. Stanowią one poważny element samozatrudnienia mieszkańców (tak bardzo potrzebny na obszarach o niskiej aktywności gospodarczej), jednak nie tworzą dużej liczby nowych miejsc pracy, ograniczając się najczęściej do zatrudnienia właściciela. Podmioty z sekcji „Handel i naprawy” stanowią na omawianym obszarze 25,4% wszystkich działalności gospodarczych. Drugą co do ilości podmiotów gospodarczych sekcją gospodarki narodowej jest „Przemysł i przetwórstwo przemysłowe”. Na terenie PSR tego typu podmioty stanowią ok. 20,7%. Są to w większości zakłady produkcyjne, zatrudniające większe ilości pracowników i często stanowiące o sile lokalnej gospodarki. W przypadku gmin tworzących PSR podmioty zaliczane do tej sekcji wywodzą się głównie z branż dotyczących przetwórstwa produktów rolnych, przemysłu spożywczego oraz produkcji drobnej galanterii drewnianej. Ta ostatnia branża jest szczególnie popularna na terenie gminy Szerzyny, ale także w Tuchowie i Ryglicach.

Do znaczących gałęzi lokalnej gospodarki należą również podmioty gospodarcze zaliczane do sekcji „Budownictwo”. Łącznie na obszarze 5 gmin Pogórzańskiego Stowarzyszenia Rozwoju stanowią one ok. 12,5% wszystkich podmiotów gospodarczych. Firmy te eksportują swoje usługi poza omawiany obszar, znajdując klientów na terenie Małopolski i kraju.

Tabela 16. Liczba podmiotów gospodarczych zarejestrowanych w systemie REGON na terenie Pogórzańskiego Stowarzyszenia Rozwoju wg wybranych sekcji gospodarki narodowej – stan na dzień 31.XII.2006 r.

Gmina	Ogółem	Rolnictwo, łowiectwo i leśnictwo	Przemysł	Budownictwo	Handel i naprawy	Hotele i restauracje	Transport, gospodarka magazynowa i łączność	Pośrednictwo finansowe	Obsługa nieruchomości
PSR	1980	71	409	248	503	28	107	48	191
Gromnik	228	13	11	49	61	5	7	8	26
Ryglice	434	20	102	57	95	5	23	11	50
Rzepiennik Strzyżewski	205	6	40	26	57	2	13	2	12
Szerzyny	294	9	112	27	63	4	16	4	11
Tuchów	819	23	144	89	227	12	48	23	92
Pow. tarnowski	8 303	358	1 068	1 240	2 297	145	644	230	837
Województwo małopolskie	289 368	6 094	33 003	31 754	87 659	10 880	22 454	9 393	43 700

Źródło: Bank Danych Regionalnych GUS.

Tabela 17. Liczba podmiotów gospodarczych zarejestrowanych w systemie REGON na terenie Pogórzańskiego Stowarzyszenia Rozwoju wg wybranych sekcji gospodarki narodowej – udział % – stan na dzień 31.XII.2006 r.

Gmina	Rolnictwo, łowiectwo i leśnictwo	Przemysł	Budownictwo	Handel i naprawy	Hotele i restauracje	Transport, gospodarka magazynowa i łączność	Pośrednictwo finansowe	Obsługa nieruchomości
PSR	3,6	20,7	12,5	25,4	1,4	5,4	2,4	9,6
Gromnik	5,7	4,8	21,5	26,8	2,2	3,1	3,5	11,4
Ryglice	4,6	23,5	13,1	21,9	1,2	5,3	2,5	11,5
Rzepiennik Strzyżewski	2,9	19,5	12,7	27,8	1,0	6,3	1,0	5,9
Szerzyny	3,1	38,1	9,2	21,4	1,4	5,4	1,4	3,7
Tuchów	2,8	17,6	10,9	27,7	1,5	5,9	2,8	11,2
Pow. tarnowski	4,3	12,8	14,9	27,7	1,7	7,8	2,8	10,1
Województwo małopolskie	2,1	11,4	10,9	30,2	3,7	7,7	3,2	15,1

Źródło: Bank Danych Regionalnych GUS.

Kolejnymi sekcjami gospodarki narodowej, skupiającymi lokalne firmy są: „Obsługa nieruchomości i firm” oraz „Transport, gospodarka magazynowa i łączność”. Na obszarze gmin tworzących PSR firmy z tej ostatniej sekcji stanowią ok. 10% wszystkich podmiotów gospodarczych. Najwięcej jest ich w mieście i gminie Ryglice, gdzie stanowią ponad 11%.

Podmioty gospodarcze z sekcji „Transport, gospodarka magazynowa i łączność” na terenie Stowarzyszenia stanowią ok. 5% wszystkich firm. Znaczącą rolę odgrywają również działalności gospodarcze z sekcji „Rolnictwo, łowiectwo i leśnictwo”, które łącznie stanowią 3,6% wszystkich firm. Wskaźnik ten jest niewielki jak na teren rolniczy, co potwierdza niewysoki potencjał dla rozwoju towarowego rolnictwa (rozdrobienie gruntów, klasy gleb średnich wartości bonitacyjnych, podgórskie ukształtowanie terenu, etc.). Firmy skupione w branży „Rolnictwo, łowiectwo i leśnictwo”

PROW 2007-2013 – 4 Oś „Leader”

mają również związek z wykorzystaniem zasobów leśnych obszaru Pogórzańskiej Grupy Działania, którym administruje Nadleśnictwo Gromnik.

Pozostałe sekcje gospodarki narodowej, jak „Pośrednictwo finansowe” oraz „Hotele i restauracje” posiadają niewielkie znaczenie (odpowiednio 2,4% oraz 1,4% wszystkich podmiotów gospodarczych). Szczególną uwagę zwraca niski odsetek firm związanych bezpośrednio z turystyką i obsługą ruchu turystycznego. Pokazuje to, iż jest tu duża, niezagospodarowana nisza gospodarcza, którą należy wesprzeć poprzez promocję i wykorzystywanie lokalnych zasobów kulturowych oraz przyrodniczych. W przyszłości może się ona stać motorem napędowym dla całej lokalnej gospodarki.

VIII.7. Rynek pracy

Na terenie PSR w dniu 29 II 2008 r. w Powiatowym Urzędzie Pracy w Tarnowie zarejestrowanych było 2317 bezrobotnych, co stanowiło 21,7% ogółu bezrobotnych z całego powiatu tarnowskiego. Najwięcej bezrobotnych osób zamieszkuje miasto i gminę Tuchów (895), wyraźnie mniej jest ich w gminie Gromnice (438). Gminy Ryglice oraz Szerzyny charakteryzują się zbliżoną liczbą mieszkańców nie posiadających pracy (odpowiednio 359 i 362). Nominalnie najmniej osób bezrobotnych znajduje się w gminie Rzepiennik Strzyżewski (263). Spośród wszystkich bezrobotnych osób z obszaru LGD 1 333 stanowiły kobiety (53,1%). Proporcjonalnie było ich zatem mniej niż w powiecie tarnowskim, gdzie odsetek kobiet spośród ogólnej liczby niezatrudnionych wynosi 63,3%. Jedynie w Ryglicach wskaźnik ten jest niebezpiecznie wysoki (65,4%), w pozostałych jednostkach jego wartość waha się między 53,1% (Gromnik) a 57,7% (Rzepiennik Strzyżewski).

8,2% spośród wszystkich bezrobotnych mieszkańców z terenu PSR pozostaje bez pracy minimum 12 miesięcy po ukończeniu szkoły. Analogiczna wartość dla powiatu tarnowskiego jest niższa i wynosi 7,7%. Największy problem w znalezieniu pracy dla absolwentów ma gmina Rzepiennik Strzyżewski, wyraźnie odróżniająca się znacznym udziałem tej części bezrobotnych (9,1%).

Pozytywną informacją jest niski udział bezrobotnych mieszkańców z obszaru Stowarzyszenia, którzy ukończyli 50 lat – stanowią oni 11,2% ogółu ludności nie mogącej znaleźć pracy. W powiecie tarnowskim wartość tego wskaźnika jest zauważalnie wyższa – 15,6%.

Tabela 18. Struktura bezrobocia w gminach PSR – stan na 29 II 2008 r.

Gmina	Liczba bezrobotnych ogółem	Liczba bezrobotnych kobiet	Bezrobotni z prawem do zasiłku	% bezrobotnych powiatu tarnowskiego	Osoby pozostające bez pracy do 12 m-cy od ukończenia szkoły	Bezrobotni do 25. roku życia	Bezrobotni powyżej 50. roku życia
PSR	2 317	1 333	229	21,7	190	776	261
Gromnik	438	233	36	4,1	31	151	45
Ryglice	359	235	36	3,3	27	112	37
Rzepiennik Strzyżewski	263	152	21	2,4	24	88/	24/9,1
Szerzyny	362	204	36	3,3	30	125	35
Tuchów	895	509	100	8,3	78	300	120
Powiat tarnowski	10 673	6 757	9 507	100	824	2 831	1 669

Źródło: Powiatowy Urząd Pracy w Tarnowie

IX. Podsumowanie

Największą zaletą i szansą Pogórzańskiego Stowarzyszenia Rozwoju jest dziedzictwo kulturowe oraz środowisko naturalne. Niezwykła spójność kulturalna, wspólne tradycje w połączeniu

PROW 2007-2013 – 4 Oś „Leader”

z wysokim stopniem zalesienia w połączeniu ze znaczną ilością obszarów prawnie chronionych, wyróżniających się unikalnymi gatunkami tak roślin, jak i zwierząt może stać się najefektywniejszą wizytówką obszaru. Brak zakładów przemysłowych – wykluczających zazwyczaj rozwinięty przemysł turystyczny – jest dodatkową zaletą PSR. Jedyną przeszkodą jest bardzo niski udział podmiotów gospodarczych świadczących usługi hotelarsko-gastronomiczne, a także szczątkowo rozwinięta infrastruktura turystyczna – na terenie Stowarzyszenia w 2006 r. w dwóch obiektach noclegowych oferowano tylko 53 miejsca noclegowe. Z oferty skorzystało 2004 turystów, w tym 31 zagranicznych. Są to wyniki, które na skutek rozsądnych działań promocyjnych, mogą ulec znacznej poprawie. W ślad za rozwojem infrastruktury turystycznej powinny pójść działania zmierzające do powstania nowych obiektów sportowych i rekreacyjnych, czyniąc z obszaru Pogórzańskiego Stowarzyszenia Rozwoju teren w pełni gotowy na spełnienie oczekiwań turystów. W zdobyciu zainteresowania potencjalnych gości pomoże profesjonalnie zaplanowana oraz przeprowadzona kampania promocyjna, ukazująca wszelkie walory Pogórzańskiego Stowarzyszenia Rozwoju. Jednym z ważniejszych walorów będą z pewnością produkty lokalne.

Kolejnym wyzwaniem jest rozwój przedsiębiorczości. Obszar PSR dotknięty jest wyraźnym spadkiem zarejestrowanych podmiotów gospodarczych. Należy podkreślić istniejącą niszę w branży turystycznej, będącej szansą dla mieszkańców. Powstanie obiektów noclegów i zaplecza gastronomicznego przyczyni się do zwiększenia potencjału turystycznego Stowarzyszenia sprawiając, iż stanie się ono chętniej odwiedzane przez gości z województwa małopolskiego. Dobre warunki noclegowe są ważne zwłaszcza dla turystów zagranicznych, którzy o wiele chętniej decydują się na odwiedzinę, jeśli wiedzą, że będą mogli wynająć pokój w hotelu. Równie istotne jest utworzenie systemu wsparcia dla przedstawicieli małych i średnich przedsiębiorstw, pomagającego w wypełnieniu wniosku o dotację bądź podniesienie kwalifikacji poprzez cykl systematycznie organizowanych szkoleń.

III. Analiza SWOT

Analiza SWOT jest metodą diagnozy sytuacji społeczności lokalnej. Nazwa techniki pochodzi od pierwszych liter angielskich słów:

S	- Strengths	- Silne strony, siły, atuty	ZASOBY OBSZARU Pogórzańskiego Stowarzyszenia Rozwoju
W	- Weaknesses	- Wady, słabości, słabe strony	ZASOBY OBSZARU Pogórzańskiego Stowarzyszenia Rozwoju
O	- Opportunities	- Okazje, możliwości, szanse	OTOCZENIE OBSZARU Pogórzańskiego Stowarzyszenia Rozwoju
T	- Threats	- Trudności, zagrożenia	OTOCZENIE OBSZARU Pogórzańskiego Stowarzyszenia Rozwoju

Technika ta oceniająca zarówno wewnętrzne, jak i zewnętrzne czynniki, mogące mieć wpływ na powodzenie planu strategicznego, stanowi użyteczne narzędzie prowadzące do dokonania analizy zasobów i otoczenia obszaru oraz określenia priorytetów rozwoju. W celu uzyskania jasnej analizy traktuje się **atuty i słabe strony** jako czynniki wewnętrzne z punktu widzenia społeczności lokalnej, na które społeczność ma wpływ, a **okazje i zagrożenia** jako czynniki zewnętrzne, znajdujące się w otoczeniu bliższym i dalszym. Poniżej prezentowane są zapisy analizy SWOT, opracowane podczas dyskusji nad budową Lokalnej Strategii Rozwoju.

SWOT (Siły, Słabości, Szanse, Zagrożenia):

SIŁY (STRENGTHS) – wewnętrzne czynniki mające lub mogące mieć pozytywny wpływ na rozwój obszaru Pogórzańskiego Stowarzyszenia Rozwoju, wyróżniające go w sposób korzystny w otoczeniu, tworzące podstawy dla rozwoju, podnoszące atrakcyjność i konkurencyjność w oczach mieszkańców, inwestorów, osób odwiedzających.

SŁABOŚCI (WEAKNESSES) – wewnętrzne czynniki mające lub mogące mieć negatywny wpływ na rozwój obszaru Pogórzańskiego Stowarzyszenia Rozwoju, utrudniające rozwój i realizację zamierzeń, braki w potencjałach, obniżające pozycję powiatu zarówno w oczach mieszkańców jak i podmiotów zewnętrznych.

SZANSE (OPPORTUNITIES) – czynniki w otoczeniu sprzyjające lub mogące sprzyjać rozwojowi obszaru Pogórzańskiego Stowarzyszenia Rozwoju, umożliwiające eliminowanie słabości, wzmacnianie sił, uruchamianie nowych kierunków rozwoju.

ZAGROŻENIA (THREATS) – czynniki w otoczeniu utrudniające lub mogące utrudniać rozwój obszaru Pogórzańskiego Stowarzyszenia Rozwoju, stanowiące bariery w przełamywaniu dzisiejszych trudności i blokujące możliwości podejmowania działań w różnych, istotnych z punktu widzenia społeczności lokalnej dziedzinach.

Obszar priorytetowy LSR: WALORY TURYSTYCZNE

Silne strony	Słabe strony
1. Zróżnicowane walory przyrodnicze i krajobrazowe – malownicze położenie miejscowości w gminach (ukształtowanie terenu – wzgórza, doliny, przełomy rzek, obszary leśne, akweny wodne, bogactwo fauny i flory, etc.). 2. Bogate walory kulturowe (kościół drewniany, układ urbanistyczny miasteczek, kapliczki, młyny, kuźnie, pogórzańskie osadnictwo wiejskie, kultywowane tradycje i obrzędy ludowe, produkty regionalne, twórczość ludowa, rękodzieło, etc.). 3. Bogate walory środowiskowe – duże powierzchnie terenów objętych ochroną w postaci parków krajobrazowych, obszarów chronionych, pomników przyrody, użytków ekologicznych. 4. Infrastruktura i walory dla rozwoju turystyki rowerowej, konnej, pieszej i narciarskiej – ścieżki rowerowe, trasy konne, szlaki piesze i narciarskie, stoki, ścieżki dydaktyczne, etc. 5. Rozwinięta turystyka pielgrzymkowa Tuchów, Czeremna. 6. Korzystne usytuowanie komunikacyjne (bliskość Tarnowa, Krakowa, Rzeszowa, Nowy Sącz). 7. Bliskość przejść granicznych (Piwniczna, Konieczna). 8. Silne poczucie tożsamości lokalnej mieszkańców. 9. Sprzyjające warunki dla rozwoju rolnictwa ekologicznego, produkcji	1. Brak atrakcyjnej, spójnej oferty turystycznej. 2. Niewystarczająca wizualizacja obszaru (brak tablic informacyjnych, witaczy, oznakowań tras, szlaków, miejsc historycznych, punktów turystycznych, etc.). 3. Niewystarczający dostęp do infrastruktury komunalnej (głównie kanalizacja, wodociągi). 4. Niewystarczający system zagospodarowania odpadów. 5. Niezadowalający stan techniczny dróg. 6. Brak ośrodków informacji i promocji subregionu. 7. Niewystarczający lokalny kapitał inwestycyjny. 8. Zbyt mała liczba instytucji wspierających agroturystykę, przedsiębiorczość, rzemiosło. 9. Niezadowalająca estetyka centrów wsi. 10. Uboga baza gastronomiczna, noclegowa i około-turystyczna. 11. Niski standard infrastruktury turystycznej, mała ilość ścieżek rowerowych. 12. Niewykorzystanie wykształconych kadr w branży turystycznej, rzemieślniczej i promocyjnej.

PROW 2007-2013 – 4 Oś „Leader”

warzywniczo-ogrodniczej i sadowniczej. 10. Sprzyjające warunki dla rozwoju rzemiosła. 11. Aktywnie działające ośrodki kultury – bogaty kalendarz stałych imprez kulturalnych w ciągu roku, m.in. Biesiady Pogórzańskie. 12. Współpraca z miastami partnerskimi w Europie. 13. Niewykorzystane zasoby lokalowe w gospodarstwach domowych lub obiektach publicznych (np. likwidowane szkoły) – dotyczy możliwości zakładania gospodarstw agroturystycznych, punktów gastronomicznych, wypożyczalni, pracowni rzemieślniczych, centrów informacji turystycznej, izb regionalnych, etc. 14. Występowanie źródeł wód mineralnych. 15. Rozwinięta turystyka do miejsc historycznych (cmentarze z I wojny).	
Okazje, szanse	Trudności, zagrożenia
1. Polska w Unii Europejskiej. 2. Tożsamość regionalna całego Pogórza. 3. Moda na wypoczynek weekendowy. 4. Zainteresowanie wytworami lokalnymi, produktami regionalnymi (m.in. potrawy regionalne, rzemiosło użytkowe, stare zawody, etc.). 5. Współpraca z sąsiednimi obszarami. 6. Rosnąca popularność produktów ekologicznych i aktywnego wypoczynku. 7. Rosnąca popularność wypoczynku poza znanymi kurortami i miejscami historycznymi.	1. Wzrastająca konkurencyjność innych obszarów. 2. Skomplikowane procedury w pozyskiwaniu środków na edukację wśród społeczeństwa, przekwalifikowania zawodowe, rozwój przedsiębiorczości, turystyki, drobnej produkcji rolnej w tym produktów ekologicznych. 3. Niezadowalający stan niektórych zabytków, ścieżek, tras, szlaków i innych obiektów atrakcyjnych turystycznie. 4. Brak środków finansowych na inwestowanie w tzw. centra wsi.

PROW 2007-2013 – 4 Oś „Leader”

8. Hodowla kóz, owiec – produkty regionalne.	
9. Rosnąca popularność turystyki pielgrzymkowej do miejsc kultu i turystyki historycznej do miejsc wydarzeń historycznych.	

Obszar priorytetowy LSR:

AKTYWIZACJA I INTEGRACJA SPOŁECZNA

Silne strony	Słabe strony
1. Bogate walory kulturowe (kościół drewniany, układ urbanistyczny miasteczek, kapliczki, młyny, kuźnie, pogórzańskie osadnictwo wiejskie, kultywowane tradycje i obrzędy ludowe, produkty regionalne, twórczość ludowa, rękodzieło, etc.). 2. Rozwinięta turystyka pielgrzymkowa Tuchów, Czerma. 3. Silne poczucie tożsamości lokalnej mieszkańców. 4. Sprzyjające warunki dla rozwoju rolnictwa ekologicznego, produkcji warzywno-ogrodniczej i sadowniczej. 5. Sprzyjające warunki dla rozwoju rzemiosła. 6. Aktywnie działające ośrodki kultury – bogaty kalendarz stałych imprez kulturalnych w ciągu roku, m.in. Biesiady Pogórzańskie. 7. Współpraca z miastami partnerskimi w Europie. 8. Wykwalifikowana kadra pracownicza. 9. Niewykorzystane zasoby lokalowe	1. Niewystarczający dostęp do infrastruktury komunalnej (głównie kanalizacja, wodociągi). 2. Niewystarczający system zagospodarowania odpadów. 3. Niezadowalający stan techniczny dróg. 4. Niewystarczający lokalny kapitał inwestycyjny. 5. Zbyt mała liczba instytucji wspierających agroturystykę, przedsiębiorczość, rzemiosło. 6. Mała aktywność społeczna na polu zdobywania środków zewnętrznych. 7. Niewystarczająca aktywność przedsiębiorcza mieszkańców. 8. Brak grup producenckich, brak zrzeszeń rolników. 9. Niezadowalająca estetyka centrów wsi. 10. Niewykorzystanie wykształconych kadr w branży turystycznej, rzemieślniczej i promocyjnej. 11. Niewystarczająca propozycja dla dzieci

PROW 2007-2013 – 4 Oś „Leader”

w gospodarstwach domowych lub obiektach publicznych (np. likwidowane szkoły) – dotyczy możliwości zakładania gospodarstw agroturystycznych, punktów gastronomicznych, wypożyczalni, pracowni rzemieślniczych, centrów informacji turystycznej, izb regionalnych, etc. 10. Duże zainteresowanie mieszkańców nową jakością i formą rozwoju tego obszaru. 11. Bogata tradycja lokalnych organizacji pozarządowych – kluby sportowe, ochotnicze straże pożarne, koła gospodyń wiejskich, zespoły folklorystyczne, orkiestry.	i młodzieży, mała ilość obiektów sportowych, rekreacyjnych i kulturalnych. 12. Niskie dochody miejscowej ludności. 13. Brak zorganizowanego rynku zbytu dla produktów rolniczych. 14. Rozdrobnienie gospodarstw rolniczych.
Okazje, szanse	Trudności, zagrożenia
1. Polska w Unii Europejskiej. 2. Tożsamość regionalna całego Pogórza. 3. Zainteresowanie wytworami lokalnymi, produktami regionalnymi (m.in. potrawy regionalne, rzemiosło użytkowe, stare zawody, etc.). 4. Współpraca z sąsiednimi obszarami. 5. Zainteresowanie mieszkańców miast osiedlaniem się na terenach wiejskich, oferujących atrakcyjne warunki środowiskowe.	1. Skomplikowane procedury w pozyskiwaniu środków na edukację wśród społeczeństwa, przekwalifikowania zawodowe, rozwój przedsiębiorczości, turystyki, drobnej produkcji rolnej w tym produktów ekologicznych. 2. Brak środków finansowych na inwestowanie w tzw. centra wsi. 3. Utrzymujące się bezrobocie niektórych grup społecznych. 4. Niewystarczająca różnorodność propozycji dla młodzieży oraz dla osób starszych, zbyt małe środki na życie kulturalne – utrzymujące się patologie. 5. Koszty użytkowania gazu, prądu, telefonu, nowych technologii komputerowych. 6. Brak spójności przepisów prawnych, częste zmiany prawa, niejasna interpretacja przepisów. 7. Utrudnienia inwestycyjne (formalno-prawne), rozdrobnienie gruntów.

PROW 2007-2013 – 4 Oś „Leader”

	8. Polityka fiskalna państwa, wysokie oprocentowanie kredytów. 9. Nieuregulowana polityka dotycząca osób bezrobotnych oraz ich statusu w zakresie pobierania zasiłków i zapomóg. 10. Duży odsetek osób niedostosowanych do rynku pracy. 11. Odływ młodych ludzi do miast oraz zagranicę.
--	--

**Obszar priorytetowy LSR:
WALORY PRZYRODNICZE**

Silne strony	Słabe strony
I. Bogate walory środowiskowe – duże powierzchnie terenów objętych ochroną w postaci parków krajobrazowych, obszarów chronionych, pomników przyrody, użytków ekologicznych. II. Sprzyjające warunki dla rozwoju rolnictwa ekologicznego, produkcji warzywniczo-ogrodniczej i sadowniczej. III. Występowanie źródeł wód mineralnych.	1. Niewystarczający dostęp do infrastruktury komunalnej (głównie kanalizacja, wodociągi). 2. Niewystarczający system zagospodarowania odpadów. 3. Teren podgórski – obszar trudny do zagospodarowania rolniczego oraz inwestycji.
Okazje, szanse	Trudności, zagrożenia
1. Rosnąca popularność produktów ekologicznych i aktywnego wypoczynku. 2. Rosnąca popularność wypoczynku poza znanymi kurortami i miejscami historycznymi. 3. Zainteresowanie mieszkańców miast osiedlaniem się na terenach wiejskich, oferujących atrakcyjne warunki środowiskowe. 4. Hodowla kóz, owiec – produkty regionalne.	1. Wysokie koszty nowoczesnych technologii ochrony środowiska. 2. Niska świadomość ekologiczna społeczeństwa, szczególnie na obszarach wiejskich

--	--

IV. Misja Pogórzańskiego Stowarzyszenia Rozwoju

Misją Pogórzańskiego Stowarzyszenia Rozwoju jest wyzwalanie inicjatyw oddolnych oraz integrowanie osób, instytucji i środowisk na rzecz rozwoju obszarów wiejskich i wykorzystywania naszych największych potencjałów – walorów turystycznych, czystego środowiska, lokalnych produktów i tradycji oraz kapitału ludzkiego.

V. Cele ogólne i szczegółowe LSR oraz planowane do realizacji przedsięwzięcia

Lokalna Strategia Rozwoju Pogórzańskiego Stowarzyszenia Rozwoju zawiera trzy cele ogólne:

- I. OPRACOWANIE I WDROŻENIE KOMPLEKSOWEJ OFERTY TURYSTYCZNEJ POGÓRZA, OPARTEJ NA LOKALNYCH WALORACH KULTUROWYCH ORAZ PRZYRODNICZYCH
- II. ZWIĘKSZENIE POZIOMU INTEGRACJI, AKTYWNOŚCI SPOŁECZNEJ I PRZEDSIĘBIORCZOŚCI MIESZKAŃCÓW
- III. ZACHOWANIE WALORÓW ŚRODOWISKA NATURALNEGO POGÓRZA

Są to cele o charakterze strategicznym, długim horyzoncie realizacji. Korespondują z celami Osi 4 Leader, określonymi w Programie Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013:

- poprawa jakości życia;
- różnicowanie działalności gospodarczej, tworzenie pozarolniczych miejsc pracy;
- aktywizacja mieszkańców, wzmocnienie kapitału społecznego;
- zachowanie dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego wsi;
- polepszenie zarządzania lokalnymi zasobami i ich waloryzacja;
- poprawa samoorganizacji i zarządzania na poziomie lokalnym.

Relacje pomiędzy celami ogólnymi LSR a celami Osi 4 Leader wyglądają następująco:

LSR PROW 2007-2013 Oś 4 Leader	OPRACOWANIE I WDROŻENIE KOMPLEKSOWEJ OFERTY TURYSTYCZNEJ POGÓRZA, OPARTEJ NA LOKALNYCH WALORACH KULTUROWYCH ORAZ PRZYRODNICZYCH	ZWIĘKSZENIE POZIOMU INTEGRACJI, AKTYWNOŚCI SPOŁECZNEJ I PRZEDSIĘBIORCZOŚCI MIESZKAŃCÓW	ZACHOWANIE WALORÓW ŚRODOWISKA NATURALNEGO POGÓRZA
poprawa jakości życia			
różnicowanie działalności gospodarczej, tworzenie pozarolniczych miejsc pracy			
aktywizacja mieszkańców, wzmocnienie kapitału społecznego			
zachowanie dziedzictwa kulturowego			

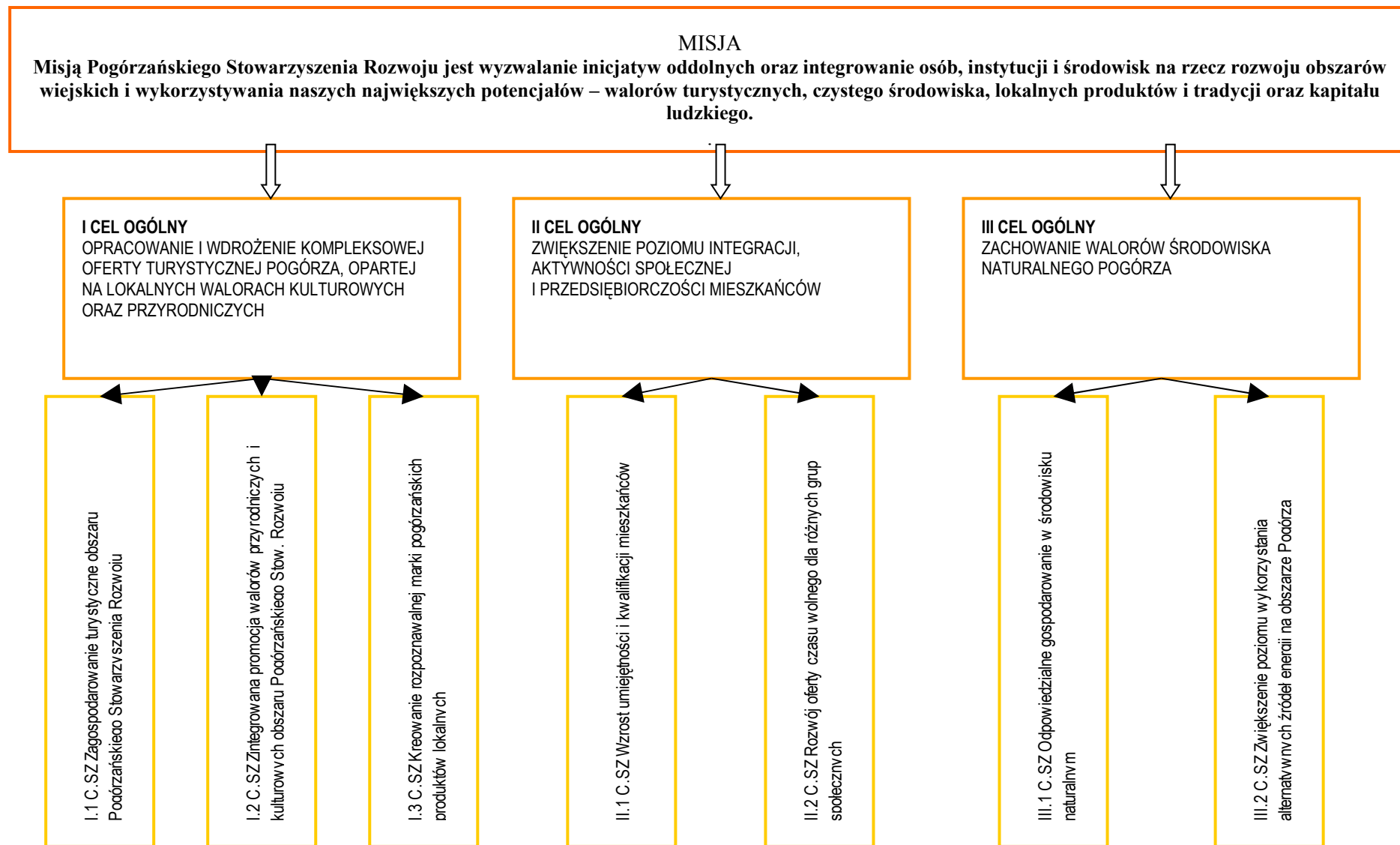
PROW 2007-2013 – 4 Oś „Leader”

i przyrodniczego wsi			
polepszenie zarządzania lokalnymi zasobami i ich waloryzacja			
poprawa samoorganizacji i zarządzania na poziomie lokalnym			

Cele ogólne zawierają cele szczegółowe, o krótszym okresie realizacji, które dostarczają informacji w jaki sposób będą osiągnęte cele ogólne. Plan operacyjny Lokalnej Strategii Rozwoju zamykają przedsięwzięcia. Mają one postać lokalnych programów, do realizacji których zaproszone są wszystkie podmioty działające na terenie Pogórzańskiego Stowarzyszenia Rozwoju. Każdy z nich, bez względu na status, formę prawną, czy też obszar działania może we własnym zakresie przyczynić się do realizacji danego przedsięwzięcia, a tym samym celów szczegółowych i ogólnych LSR. Ten wpływ partnerów lokalnych będzie najsilniejszy poprzez zgłaszanie i realizowanie projektów w ramach LSR, zgodnie z kategoriami finansowymi:

- różnicowanie w kierunku działalności nierolniczej;
- tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorstw;
- odnowa i rozwój wsi;
- małe projekty;
- funkcjonowanie LGD – nabywanie umiejętności i aktywizacja;
- wdrażanie projektów współpracy.

Drzewo celów Lokalnej Strategii Rozwoju POGÓRZAŃSKIEGO STOWARZYSZENIA ROZWOJU

Przedsięwzięcia Lokalnej Strategii Rozwoju Pogórzańskiego Stowarzyszenia Rozwoju

CELE OGÓLNE	CELE SZCZEGÓŁOWE	PRZEDSIĘWZIĘCIA
I. OPRACOWANIE I WDROŻENIE KOMPLEKSOWEJ OFERTY TURYSTYCZNEJ POGÓRZA, OPARTEJ NA LOKALNYCH WALORACH KULTUROWYCH ORAZ PRZYRODNICZYCH	I.1. ZAGOSPODAROWANIE TURYSTYCZNE OBSZARU POGÓRZAŃSKIEGO STOWARZYSZENIA ROZWOJU	I.1.1. Podniesienie standardu istniejącej oraz rozwój nowej infrastruktury turystycznej, kulturalnej, rekreacyjnej, sportowej i dziedzictwa kulturowego
	I.2. ZINTEGROWANA PROMOCJA WALORÓW PRZYRODNICZYCH I KULTUROWYCH OBSZARU POGÓRZAŃSKIEGO STOWARZYSZENIA ROZWOJU	I.2.1. Wdrożenie działań promocyjnych i informacyjnych na temat atrakcji turystycznych obszaru Pogórza
	I.3. KREOWANIE ROZPOZNAWALNEJ MARKI POGÓRZAŃSKICH PRODUKTÓW LOKALNYCH	I.3.1. Wspieranie lokalnych środowisk w popularyzacji produktów lokalnych z terenu Pogórza
II. ZWIĘKSZENIE POZIOMU INTEGRACJI, AKTYWNOŚCI SPOŁECZNEJ I PRZEDSIĘBIORCZOŚCI MIESZKAŃCÓW	II.1. WZROST UMIEJĘTNOŚCI I KWALIFIKACJI MIESZKAŃCÓW	II.1.1. Lokalny system szkolenia i przekwalifikowania mieszkańców
	II.2. ROZWÓJ OFERTY CZASU WOLNEGO DLA RÓŻNYCH GRUP SPOŁECZNYCH	II.2.1. Modernizacja przestrzeni publicznej pod potrzeby rozwoju aktywności lokalnej
		II.3.1. Zachowanie tradycji i tożsamości kulturowej obszaru LGD
III. ZACHOWANIE WALORÓW ŚRODOWISKA NATURALNEGO POGÓRZA	III.1 ODPOWIEDZIALNE GOSPODAROWANIE W ŚRODOWISKU NATURALNYM	III.1.1. Zmiana świadomości mieszkańców w zakresie ochrony zasobów środowiskowych
	III.2. ZWIĘKSZENIE POZIOMU WYKORZYSTANIA ALTERNATYWNYCH ŹRÓDEŁ ENERGII NA OBSZARZE POGÓRZA	III.2.1. Czysta energia

I. CEL OGÓLNY: OPRACOWANIE I WDROŻENIE KOMPLEKSOWEJ OFERTY TURYSTYCZNEJ POGÓRZA, OPARTEJ NA LOKALNYCH WALORACH KULTUROWYCH ORAZ PRZYRODNICZYCH

I.1. CEL SZCZEGÓŁOWY: ZAGOSPODAROWANIE TURYSTYCZNE OBSZARU POGÓRZAŃSKIEGO STOWARZYSZENIA ROZWOJU

I.1.1. Przedsięwzięcia:

Podniesienie standardu istniejącej oraz rozwój nowej infrastruktury turystycznej, kulturalnej, rekreacyjnej, sportowej oraz dziedzictwa kulturowego

Karta przedsięwzięcia:

NAZWA PRZEDSIĘWZIĘCIA:
I.1.1 Podniesienie standardu istniejącej oraz rozwój nowej infrastruktury turystycznej, kulturalnej, rekreacyjnej, sportowej oraz dziedzictwa kulturowego
2. Uzasadnienie:
Teren działania Pogórzańskiego Stowarzyszenia Rozwoju, skupiającego 5 gmin, stanowi niezwykle atrakcyjny obszar turystyczny i rekreacyjny. Liczne walory przyrodnicze, historyczne i kulturowe stanowią ogromny potencjał rozwoju dla tego rolniczego regionu. Jednak kluczowym warunkiem rozwoju gospodarczego opartego na turystyce i rekreacji jest opracowanie i wdrożenie kompleksowej oferty turystycznej regionu, składającej się z trzech elementów: infrastruktury turystycznej, zintegrowanej promocji walorów, upowszechnianiem lokalnych produktów. Te trzy elementy będą stanowić o powodzeniu celu ogólnego, a niniejsze przedsięwzięcie ma integrować partnerów lokalnych do tworzenia infrastruktury turystycznej – pierwszego z wymienionych czynników. Pojedyncze jednostki gminne stanowią zbyt mały obszar (dysponujący zbyt małą ofertą), aby zainteresować potencjalnych turystów na taką skalę, która ze względu na opłacalność pozwoliłaby lokalnym gospodarstwom rolnym i mieszkańcom profesjonalnie zająć się obsługą ruchu turystycznego. W ramach niniejszego przedsięwzięcia preferowane będą operacje dotyczące tworzenia dokumentacji merytorycznej i technicznej oraz budowy i modernizacji obiektów turystycznych, atrakcji, bazy noclegowo-gastronomicznej, szlaków turystycznych i sportowych, małej architektury turystycznej, punktów widokowych, obiektów sportowych i rekreacyjnych oraz kulturalnych, które w istotny sposób będą urozmaicały ofertę spędzania wolnego czasu na obszarze LGD, stadnin konnych, wypożyczalni sprzętu sportowego, modernizacji i tworzenia gospodarstw agroturystycznych, itp. Koncepcja musi również przewidywać jednolite oznakowanie i wizualizację wszystkich elementów oferty turystycznej, począwszy od ścieżek rowerowych i konnych, szlakach pieszych i narciarskich, poprzez zabytki, atrakcje przyrodnicze, aż po obiekty infrastruktury do obsługi ruchu turystycznego. Partnerem przy wizualizacji elementów oferty turystycznej może być lokalne przedsiębiorstwo specjalizujące się w produkcji znaków i tablic informacyjnych lub lokalni twórcy i rzemieślnicy zajmujący się wytwarzaniem elementów z drewna (szczególnie duża liczba rzemieślników na obszarze LGD). Przedsięwzięcie niniejsze ma charakter działań zintegrowanych. Nadzór merytoryczny i koncepcyjny spoczywa na LGD, która poprzez ocenianie operacji zgłaszanych przez lokalne podmioty będzie monitorowała zasadność planowanych projektów oraz ich zgodność z kryteriami zawartymi w LSR. Bezpośrednia realizacja operacji z tego zakresu będzie realizowana przez partnerów lokalnych: mikroprzedsiębiorstwa, gospodarstwa agroturystyczne, organizacje pozarządowe, jednostki samorządu terytorialnego, instytucje kultury, kluby sportowe, grupy nieformalne. Innowacyjność przedsięwzięcia polega na koncentracji zasobów merytorycznych i finansowych w zakresie modernizacji i budowy infrastruktury turystycznej na obszarze gmin posiadających podobne

PROW 2007-2013 – 4 Oś „Leader”

uwarunkowania rozwojowe. Takie kompleksowe spojrzenie na rozwój turystyki na obszarze LGD już jest dla tego terenu innowacją, gdyż dotychczas każda z gmin realizowała zadania z tego zakresu indywidualnie. Ponadto podniesienie standardu bazy turystycznej, unowocześnienie gospodarstw agroturystycznych, stworzenie nowych atrakcji turystycznych to także istotne innowacyjne elementy niniejszego przedsięwzięcia.	
3. Grupy docelowe beneficjentów:	
• Rolnicy zainteresowani dywersyfikacją swojej działalności; • Przedsiębiorstwa działające w sektorze noclegowym i gastronomicznym; • Przedsiębiorstwa zainteresowane inwestowaniem w branży turystycznej; • Jednostki samorządu terytorialnego i podległe im jednostki; • Instytucje kultury, kluby sportowe, nieformalne grupy mieszkańców; • Organizacje pozarządowe zajmujące się turystyką, kulturą, sportem oraz krzewieniem zdrowego stylu życia; • Gospodarstwa agroturystyczne poszerzające własną ofertę; • Mieszkańcy obszaru LGD zainteresowani działalnością w sferze usług turystycznych i okołoturystycznych.	
4. Lista rekomendowanych operacji (zakres tematyczny projektów):	
4.1 W ramach „Różnicowanie w kierunku działalności nierolniczej” – szacunkowa liczba operacji: minimum 5	
○ Rozwój nowych usług turystycznych oraz usług związanych ze sportem, rekreacją i wypoczynkiem; ○ Rozwój rzemiosła i rękodzielnictwa.	
4.2 W ramach „Tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorstw” – szacunkowa liczba operacji: minimum 5	
○ Wysoki standard infrastruktury gastronomicznej; ○ Poprawa stanu bazy noclegowej; ○ Rozwój nowych usług turystycznych oraz usług związanych ze sportem, rekreacją i wypoczynkiem; ○ Rozwój rzemiosła i rękodzielnictwa.	
4.3 W ramach „Odnowa i rozwój wsi” – szacunkowa liczba operacji: minimum 5	
○ Utworzenie sieci ścieżek rowerowych, konnych, pieszych, dydaktycznych; ○ Poprawa stanu technicznego obiektów pełniących funkcje turystyczno-kulturowe; ○ Budowa, przebudowa, remont infrastruktury związanej z rozwojem funkcji turystycznych, sportowych lub społeczno-kulturalnych oraz wyposażenie obiektów pełniących funkcje publiczne, społeczno-kulturalne, rekreacyjne i sportowe; ○ Budowa małej infrastruktury turystycznej: miejsca wypoczynkowe, wieże widokowe, zagospodarowanie atrakcji turystycznych, itp.; ○ Rozwój sieci małych obiektów sportowo-rekreacyjnych (boiska sportowe, place zabaw); ○ Rozwój małej infrastruktury komunikacyjnej towarzyszącej turystyce i rekreacji (parkingi, miejsca postojowe); ○ Kształtowanie obszaru przestrzeni publicznej – zagospodarowanie terenów zieleni.	
4.4 W ramach „Wdrażanie LSR – Małe projekty” – szacunkowa liczba operacji: minimum 10	
○ Budowa lub odbudowa małej infrastruktury turystycznej, w szczególności punktów widokowych, miejsc wypoczynkowych i biwakowych, tras rowerowych, szlaków konnych, ścieżek spacerowych i dydaktycznych;	

PROW 2007-2013 – 4 Oś „Leader”

○ Renowacja, zabezpieczenie i oznakowanie przydrożnych kapliczek; ○ Zachowanie dziedzictwa kulturowego i historycznego, poprzez prowadzenie badań, gromadzenie danych, odbudowę lub renowację, zabezpieczanie, uporządkowanie i oznakowanie obiektów kulturowych i historycznych ważnych lub charakterystycznych dla miejscowości obszaru LGD; ○ Remont miejsc kulturotwórczych (świetlice wiejskie, ośrodki kultury, biblioteki).
4.5 W ramach „Wdrażanie projektów współpracy” – szacunkowa liczba operacji:
○ Współpraca międzyregionalna w zakresie rozwoju turystyki; ○ Współpraca międzynarodowa w zakresie rozwoju turystyki (preferowane LGD w krajach Unii Europejskiej).
4.6 W ramach „Funkcjonowanie lokalnej grupy działania, nabywanie umiejętności i aktywizacja” – szacunkowa liczba operacji: minimum 3
○ Wykonywanie badań, analiz, studiów wykonalności, konsultacji, planów rozwoju w zakresie infrastruktury i oferty turystycznej obszaru LGD.

Matryca logiczna dla przedsięwzięcia I.1.1 Podniesienie standardu istniejącej oraz rozwój nowej infrastruktury turystycznej, kulturalnej, rekreacyjnej, sportowej oraz dziedzictwa kulturowego

	Opis	Wskaźniki realizacji przedsięwzięcia	Źródła weryfikacji	Założenia/ryzyko (niezależne od LGD)
Cel ogólny realizowany przez przedsięwzięcie	I. Opracowanie i wdrożenie kompleksowej oferty turystycznej Pogórza, opartej na lokalnych walorach kulturowych oraz przyrodniczych	Wskaźniki oddziaływania: - Wzrost ilości gospodarstw rolnych uzyskujących dodatkowe dochody z działalności okołoturystycznej - Wzrost dochodów podmiotów gospodarczych świadczących usługi z zakresu obsługi turystyki - Poprawa stanu technicznego obiektów zabytkowych - Poprawa estetyki przestrzeni publicznej - Wzrost dochodów gmin z podatku dochodowego od osób fizycznych - Wzrost liczby nowych miejsc pracy	- Dane GUS - Dane jst z terenu LGD - Dane Małopolskiej Organizacji Turystycznej - Dane PUP w Tarnowie	- Stąły wzrost dochodów obywateli (potencjalnych turystów) - Rosnące zainteresowanie turystów województwem małopolskim - Popyt na turystykę wiejską, agroturystykę - Dobra koniunktura gospodarcza
Cele szczegółowe realizowane przez przedsięwzięcie	I.1. Zagospodarowanie turystyczne obszaru Pogórzańskiego Stowarzyszenia Rozwoju	Wskaźniki rezultatu: - Do roku 2015 r. ok. 5 nowych gospodarstw rolnych uruchomi ofertę z zakresu obsługi turystyki - Do roku 2015 r. ok. 5 podmiotów gospodarczych rozpocznie świadczenie usług turystycznych - Do roku 2015 r. ok. 5 podmiotów gospodarczych rozpocznie świadczenie usług okołoturystycznych - Do 2015 r. powstanie ok. 10 km nowych szlaków turystycznych na terenie LGD - Do 2015 r. zrealizowanych zostanie ok. 5 nowych inwestycji z zakresu małej infrastruktury turystyczno-rekreacyjnej na terenie LGD	- Dane jst z terenu LGD - Dane instytucji kultury z terenu LGD - Sprawozdania podmiotów gospodarczych	- Zainteresowanie turystów nowymi produktami turystycznymi - Brak barier prawnych w realizacji inwestycji w zakresie infrastruktury turystycznej

**Lokalna Strategia Rozwoju Pogórzańskiego Stowarzyszenia Rozwoju
PROW 2007-2013 – 4 Oś „Leader”**

		Do 2015 r. zagospodarowanych zostanie ok. 5 ha terenów zieleni		
Działania PROW				
Różnicowanie w kierunku działalności nierolniczej	- Rozwój nowych usług turystycznych oraz usług związanych ze sportem, rekreacją i wypoczynkiem; - Rozwój rzemiosła i rękodzielnictwa.	Wskaźniki produktu: minimum 5 zrealizowanych operacji	Dokumentacja w siedzibie LGD	Zainteresowanie rolników podejmowaniem działań w zakresie obsługi turystów
Tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorstw	- Wysoki standard infrastruktury gastronomicznej; - Poprawa stanu bazy noclegowej; - Rozwój nowych usług turystycznych oraz usług związanych ze sportem, rekreacją i wypoczynkiem; - Rozwój rzemiosła i rękodzielnictwa.	Wskaźniki produktu: minimum 5 zrealizowanych operacji	Dokumentacja w siedzibie LGD	Zainteresowanie lokalnych podmiotów gospodarczych prowadzeniem usług na rzecz turystów
Odnowa i rozwój wsi	- Utworzenie sieci ścieżek rowerowych, konnych, pieszych, dydaktycznych; - Poprawa stanu technicznego obiektów pełniących funkcje turystyczno-kulturowe; - Budowa, przebudowa, remont infrastruktury związanej z rozwojem funkcji turystycznych, sportowych lub społeczno-kulturalnych oraz wyposażenie obiektów pełniących funkcje publiczne, społeczno-kulturalne, rekreacyjne i sportowe; - Budowa małej infrastruktury turystycznej: miejsca wypoczynkowe, wieże widokowe; - Rozwój sieci małych obiektów sportowo-rekreacyjnych (boiska sportowe, place zabaw, zagospodarowanie atrakcji turystycznych, itp.); - Rozwój małej infrastruktury komunikacyjnej towarzyszącej turystyce i	Wskaźniki produktu: minimum 5 zrealizowanych operacji	Dokumentacja w siedzibie LGD	- Sprawne i terminowe przygotowanie dokumentacji technicznej – w przypadku operacji o charakterze inwestycyjnym - Inicjowanie współpracy pomiędzy sektorem samorządowym i niepublicznym

**Lokalna Strategia Rozwoju Pogórzańskiego Stowarzyszenia Rozwoju
PROW 2007-2013 – 4 Oś „Leader”**

	- rekreacji (parkingi, miejsca postojowe); - o Kształtowanie obszaru przestrzeni publicznej – zagospodarowanie terenów zieleni.			
Małe projekty	- o Organizacja szkoleń i innych przedsięwzięć o charakterze edukacyjnym i warsztatowym w zakresie prowadzenia działalności turystycznej i agroturystycznej; - o Budowa lub odbudowa małej infrastruktury turystycznej, w szczególności punktów widokowych, miejsc wypoczynkowych i biwakowych, tras rowerowych, szlaków konnych, ścieżek spacerowych i dydaktycznych; - o Renowacja, zabezpieczenie i oznakowanie przydrożnych kapliczek; - o Zachowanie dziedzictwa kulturowego i historycznego, poprzez prowadzenie badań, gromadzenie danych, odbudowę lub renowację, zabezpieczanie, uporządkowanie i oznakowanie obiektów kulturowych i historycznych ważnych lub charakterystycznych dla danej miejscowości; - o Remont miejsc kulturotwórczych (świetlice wiejskie, ośrodki kultury, biblioteki).	Wskaźniki produktu: minimum 10 zrealizowanych operacji	Dokumentacja w siedzibie LGD	▪ Zaangażowanie partnerów (samorządowych, społecznych, gospodarczych) i społeczności lokalnej w realizacji inicjatyw zakresu turystyki
Funkcjonowanie lokalnej grupy działania, nabywanie umiejętności i aktywizacja	o Wykonywanie badań, analiz, studiów wykonalności, konsultacji, planów rozwoju w zakresie infrastruktury i oferty turystycznej obszaru LGD.	Wskaźniki produktu: minimum 3 zrealizowane operacje	Dokumentacja w siedzibie LGD	▪ Zaangażowanie partnerów (samorządowych, społecznych, gospodarczych) i społeczności lokalnej w proces funkcjonowania LGD

I.2. CEL SZCZEGÓŁOWY: ZINTEGROWANA PROMOCJA WALORÓW PRZYRODNICZYCH I KULTUROWYCH OBSZARU POGÓRZAŃSKIEGO STOWARZYSZENIA ROZWOJU

I.2.1. Przedsięwzięcia:

Wdrożenie działań promocyjnych i informacyjnych na temat atrakcji turystycznych obszaru Pogórza

Karta przedsięwzięcia:

NAZWA PRZEDSIĘWZIĘCIA:
I.2.1 Wdrożenie działań promocyjnych i informacyjnych na temat atrakcji turystycznych obszaru Pogórza
2. Uzasadnienie:
Promocja walorów turystycznych obszaru Pogórzańskiego Stowarzyszenia Rozwoju, organizacja imprez, jednolita wizualizacja obiektów i atrakcji, tworzenie punktów informacji turystycznej, promocja z wykorzystaniem mediów to jedno z najważniejszych działań, mających na celu popularyzację Pogórza wśród potencjalnych turystów. Intencją tego przedsięwzięcia jest zastosowanie jednolitego systemu promowania, informowania i oznakowania, charakterystycznego dla obszaru LGD przy jednoczesnym wpisywaniu się w ofertę turystyczną i markę turystyczną województwa małopolskiego. Innowacyjność niniejszego przedsięwzięcia polega na wykorzystaniu nowoczesnych technologii w akcji informacyjno-promocyjnej, umożliwiającą np. rezerwację miejsc noclegowych, biletów wstępu na imprezy czy nawet zaplanowanie i zorganizowanie wolnego czasu odwiedzających i turystów za pośrednictwem internetu. Ponadto nacisk zostanie przeniesiony z dotychczasowego rozproszonego działania promocyjno-informacyjnego poszczególnych gmin wchodzących w skład Pogórzańskiego Stowarzyszenia Rozwoju na wspólną, wykorzystującą różne narzędzia, akcję promocyjno-informacyjną. Nieodzownym warunkiem powodzenia i osiągnięcia zaplanowanej skali działania jest włączenie w nie lokalnych społeczności, liderów i wreszcie samych mieszkańców obszaru LGD poprzez kultywowanie miejscowych tradycji, obrzędów, budowanie identyfikacji z obszarem LGD i lokalnej tożsamości. To właśnie propagowana przez mieszkańców wyjątkowość obszaru, na którym funkcjonuje Pogórzańskie Stowarzyszenie Rozwoju ma stanowić magnes dla coraz bardziej wymagających i świadomych swych oczekiwań turystów. Ponadto ważnym rodzajem operacji dopuszczonych w ramach niniejszego przedsięwzięcia będzie organizacja różnorodnych imprez promocyjnych o charakterze kulturalnym, turystycznym, sportowym, rekreacyjnym, itp. Podobne operacje realizowane w Schemacie II Pilotażowego Programu Leader+ (biesiady Pogórzańskie) przyniosły we wszystkich gminach LGD bardzo dobre rezultaty – duża liczba turystów i gości uczestniczących w wydarzeniach, popularyzacja walorów turystycznych obszaru, zaangażowanie lokalnych środowisk i mieszkańców promowaniem własnych atrakcji, współpraca pomiędzy partnerami lokalnymi. Realizacja samego przedsięwzięcia odpowiada na zidentyfikowaną słabość obszaru LGD (niewystarczająca promocja turystyczna obszaru i jego produktów lokalnych).
3. Grupy docelowe beneficjentów:
• Jednostki samorządu terytorialnego i podległe im jednostki; • Instytucje kultury; • Organizacje pozarządowe zajmujące się turystyką, kulturą, sportem oraz krzewieniem zdrowego stylu życia; • Gospodarstwa agroturystyczne, przedsiębiorstwa działające w sektorze noclegowym i gastronomicznym; • Kościoły i związki wyznaniowe;

4. Lista rekomendowanych operacji (zakres tematyczny projektów):	
4.1 W ramach „Różnicowanie w kierunku działalności nierolniczej” – szacunkowa liczba operacji: 0	
-	
4.2 W ramach „Tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorstw” – szacunkowa liczba operacji: 0	
-	
4.3 W ramach „Odnowa i rozwój wsi” – szacunkowa liczba operacji: 0	
-	
4.3 W ramach „Wdrażanie LSR – Małe projekty” – szacunkowa liczba operacji: minimum 15	
	○ Organizacja imprez kulturalnych, rekreacyjnych lub sportowych na obszarze realizacji LSR; ○ Promocja lokalnej twórczości ludowej, kulturalnej i artystycznej z wykorzystaniem lokalnego dziedzictwa kulturowego, historycznego oraz przyrodniczego; ○ Kultywowanie miejscowych tradycji, obrzędów i zwyczajów; ○ Kultywowanie tradycyjnych zawodów i rzemiosła; ○ Utworzenie lub zmodernizowanie bazy informacji turystycznej oraz stron internetowych, przygotowanie i wydanie folderów oraz innych publikacji informacyjnych dotyczących obszaru objętego LSR; ○ Zachowanie lub odtworzenie, zabezpieczenie i oznakowanie cennego dziedzictwa przyrodniczego i krajobrazowego, w szczególności obszarów objętych poszczególnymi formami ochrony przyrody, w tym obszarów Natura 2000; ○ Prowadzenie badań, gromadzenie danych, odbudowę lub renowację, zabezpieczanie, uporządkowanie i oznakowanie obiektów kulturowych i historycznych ważnych lub charakterystycznych dla danej miejscowości ○ Odnawianie, uporządkowanie i oznakowanie prywatnych budynków i obiektów charakterystycznych dla budownictwa i krajobrazu danego regionu ○ Zakup strojów, eksponatów i instrumentów muzycznych dla zespołów artystycznych, zespołów folklorystycznych, orkiestr dętych oraz innych grup i zespołów kultywujących miejscowe tradycje i zwyczaje.
4.4 W ramach „Wdrażanie projektów współpracy” – szacunkowa liczba operacji:	
-	
4.5 W ramach „Funkcjonowanie lokalnej grupy działania, nabywanie umiejętności i aktywizacja” – szacunkowa liczba operacji: minimum 10	
	○ Informowanie o walorach turystyczno-kulturowych obszaru LGD; ○ Organizacja i udział w wydarzeniach o charakterze promocyjnym związanych z obszarem LGD; ○ Wykonywanie badań, analiz, studiów wykonalności, konsultacji, planów rozwoju w zakresie promocji turystycznej obszaru LGD; ○ Animowanie społeczności lokalnych w zakresie turystyki i kultury.

Matryca logiczna dla przedsięwzięcia I.2.1 Wdrożenie działań promocyjnych i informacyjnych na temat atrakcji turystycznych obszaru Pogórza

	Opis	Wskaźniki realizacji przedsięwzięcia	Źródła weryfikacji	Założenia/ryzyko (niezależne od LGD)
Cel ogólny realizowany przez przedsięwzięcie	I. Opracowanie i wdrożenie kompleksowej oferty turystycznej Pogórza, opartej na lokalnych walorach kulturowych oraz przyrodniczych	Wskaźniki oddziaływania: - Wzrost ilości gospodarstw rolnych uzyskujących dodatkowe dochody z działalności okołoturystycznej - Wzrost dochodów podmiotów gospodarczych świadczących usługi z zakresu obsługi turystyki - Poprawa stanu technicznego obiektów zabytkowych - Poprawa estetyki przestrzeni publicznej - Wzrost dochodów gmin z podatku dochodowego od osób fizycznych - Wzrost liczby nowych miejsc pracy	- Dane GUS - Dane jst z terenu LGD - Dane Małopolskiej Organizacji Turystycznej - Dane PUP w Tarnowie	- Stąły wzrost dochodów obywateli (potencjalnych turystów) - Wzrost zainteresowania Małopolską odwiedzających i turystów - Dobra koniunktura gospodarcza
Cele szczegółowe realizowane przez przedsięwzięcie	I.2. Zintegrowana promocja walorów przyrodniczych i kulturowych obszaru Pogórzańskiego Stowarzyszenia Rozwoju	Wskaźniki rezultatu: - Do roku 2015 r. zostanie wykorzystanych ok. 4 różnych narzędzi promocji obszaru LGD - Do roku 2015 r. zorganizowanych zostanie ok. 10 imprez różnego typu na obszarze LGD - Do 2015 r. zafunkcjonuje internetowa baza atrakcji i baza turystyczna obszaru LGD, z możliwością internetowej rezerwacji miejsc noclegu, planowania i organizowania pobytu - Do 2015 r. wydane zostaną 4 rodzaje materiałów promocyjno-informacyjnych opisujących walory turystyczno-kulturowe obszaru LGD, skierowane do różnych grup	- Dane jst z terenu LGD - Dane instytucji kultury z terenu LGD - Dane Małopolskiej Organizacji Turystycznej - Zrealizowane narzędzia promocyjne (foldery, albumy, itp.)	- Wysoki standard materiałów promocyjnych, - Partnerstwo międzysektorowe w realizacji zadań z zakresu promocji - Zainteresowanie turystów udziałem w imprezach organizowanych na obszarze LGD

**Lokalna Strategia Rozwoju Pogórzańskiego Stowarzyszenia Rozwoju
PROW 2007-2013 – 4 Oś „Leader”**

		▪ odwiedzających i turystów ▪ Do 2015 r. wdrożone zostanie jednolite oznakowanie atrakcji turystycznych obszaru LGD ▪ Do 2015 r. opracowane zostaną min. 4 wspólne dla obszaru LGD kalendarze imprez turystycznych, kulturalnych, itp.		
Działania PROW				
Różnicowanie w kierunku działalności nierolniczej	-	-	-	-
Tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorstw	-	-	-	-
Odnowa i rozwój wsi	-	-	-	-
Małe projekty	○ Organizacja imprez kulturalnych, rekreacyjnych lub sportowych na obszarze realizacji LSR; ○ Promocja lokalnej twórczości ludowej, kulturalnej i artystycznej z wykorzystaniem lokalnego dziedzictwa kulturowego, historycznego oraz przyrodniczego; ○ Kultywowanie miejscowych tradycji, obrzędów i zwyczajów; ○ Kultywowanie tradycyjnych zawodów i rzemiosła; ○ Utworzenie lub zmodernizowanie bazy informacji turystycznej oraz stron internetowych, przygotowanie i wydanie folderów oraz innych publikacji informacyjnych dotyczących obszaru objętego LSR; ○ Zachowanie lub odtworzenie, zabezpieczenie i oznakowanie cennego dziedzictwa przyrodniczego i krajobrazowego, w szczególności obszarów objętych poszczególnymi	Wskaźniki produktu: minimum 15 zrealizowanych operacji	Dokumentacja w siedzibie LGD	▪ Wysoki standard materiałów promocyjnych ▪ Zaangażowanie partnerów (samorządowych, społecznych, gospodarczych) i społeczności lokalnej w realizację inicjatyw zakresu turystyki ▪ Sprawna dystrybucja materiałów promocyjnych

**Lokalna Strategia Rozwoju Pogórzańskiego Stowarzyszenia Rozwoju
PROW 2007-2013 – 4 Oś „Leader”**

	formami ochrony przyrody, w tym obszarów Natura 2000; ○ Prowadzenie badań, gromadzenie danych, odbudowę lub renowację, zabezpieczanie, uporządkowanie i oznakowanie obiektów kulturowych i historycznych ważnych lub charakterystycznych dla danej miejscowości ○ Odnawianie, uporządkowanie i oznakowanie prywatnych budynków i obiektów charakterystycznych dla budownictwa i krajobrazu danego regionu ○ Zakup strojów, eksponatów i instrumentów muzycznych dla zespołów artystycznych, zespołów folklorystycznych, orkiestr dętych oraz innych grup i zespołów kultywujących miejscowe tradycje i zwyczaje.			
Wdrażanie projektów współpracy	-	-	-	-
Funkcjonowanie lokalnej grupy działania, nabywanie umiejętności i aktywizacja	○ Informowanie o walorach turystyczno-kulturowych obszaru LGD; ○ Organizacja i udział w wydarzeniach o charakterze promocyjnym związanych z obszarem LGD; ○ Wykonywanie badań, analiz, studiów wykonalności, konsultacji, planów rozwoju w zakresie promocji turystycznej obszaru LGD; Animowanie społeczności lokalnych w zakresie turystyki i kultury.	Wskaźniki produktu: minimum 10 zrealizowanych operacji	Dokumentacja w siedzibie LGD	▪ Zaangażowanie partnerów (samorządowych, społecznych, gospodarczych) i społeczności lokalnej w proces promocji obszaru LGD

I.3. CEL SZCZEGÓŁOWY: KREOWANIE ROZPOZNAWALNEJ MARKI POGÓRZAŃSKICH PRODUKTÓW LOKALNYCH

I.3.1. Przedsięwzięcie:

Wspieranie lokalnych środowisk w popularyzacji produktów lokalnych z terenu Pogórza.

Karta przedsięwzięcia:

NAZWA PRZEDSIĘWZIĘCIA:
I.3.1 Wspieranie lokalnych środowisk w popularyzacji produktów lokalnych z terenu Pogórza
2. Uzasadnienie:
Na terenie Pogórzańskiego Stowarzyszenia Rozwoju funkcjonuje wiele wyrobów posiadających już miano produktu lokalnego lub takich, które do tego miana posiadają wszelkie predyspozycje. Produkty te należą do różnych segmentów – od produktów spożywczych (kiełbasa tuchowska, miody) do produktów galanterii drewnianej, produkowanej w szerokim zakresie na obszarze gminy Szerzyny. Produkty te są już znane w regionie i posiadają swoich zwolenników. Jednak bez odpowiedniego wsparcia i uporządkowania działań promocyjnych, ich znaczenie pozostanie wyłącznie regionalne. Najważniejszymi operacjami preferowanymi w ramach niniejszego przedsięwzięcia będą zadania służące wspieraniu przedstawicieli lokalnych środowisk w zakresie tworzenia i upowszechniania produktów lokalnych z Pogórza. Mowa głównie o wspieraniu rolników i producentów rolno-spożywczych, przedsiębiorców, rzemieślników, twórców ludowych i przedstawicieli ginących zawodów. Operacje służące uruchomieniu działalności wytwarzających produkty lokalne, wsparciu finansowym już funkcjonujących działalności, organizacji targów i pokazów produktów lokalnych, szkolenia w zakresie podejmowania działalności z tego zakresu, tworzenia punktów sprzedaży, organizacji rynków zbytu i kampanii marketingowych będą finansowane w ramach niniejszego przedsięwzięcia. Innowacyjny charakter przedsięwzięcia przejawia się w założeniu, że pomysły na wykreowanie produktów lokalnych nie będą się zaważyły do produktów, które przywykliśmy identyfikować jako lokalne – czyli produkty spożywcze, ale będą także obejmowały i inne zasoby lokalne obszaru LGD. By przeciwdziałać nieefektywności wynikającej z rozproszenia działań, zakłada się, że przedsięwzięcie będzie polegało na przejściu pełnej ścieżki od organizacji konkursów celem „wytworzenia” produktu lokalnego, poprzez pomoc w jego odpowiednim wypromowaniu i wreszcie rozwoju działalności.
3. Grupy docelowe beneficjentów:
• Rolnicy, twórcy lokalni, rzemieślnicy, przedsiębiorcy, przedstawiciele ginących zawodów, koła gospodyń wiejskich; • Gospodarstwa agroturystyczne; • Jednostki samorządu terytorialnego i jednostki im podległe; • Organizacje pozarządowe zajmujące się turystyką, sportem oraz ochroną dziedzictwa przyrodniczego.
4. Lista rekomendowanych operacji (zakres tematyczny projektów):
4.1 W ramach „Różnicowanie w kierunku działalności nierolniczej” – szacunkowa liczba operacji: minimum 5
○ Rzemiosło lub rękodzielnictwo; ○ Usługi turystyczne oraz związanych ze sportem, rekreacją i wypoczynkiem;

4.1 W ramach „Tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorstw” – szacunkowa liczba operacji: minimum 5
○ Rzemiosło lub rękodzielnictwo; ○ Usługi turystyczne oraz związanych ze sportem, rekreacją i wypoczynkiem;
4.1 W ramach „Odnowa i rozwój wsi” – szacunkowa liczba operacji:
-
4.2 W ramach „Wdrażanie LSR – Małe projekty” – szacunkowa liczba operacji: minimum 15
○ Organizacja imprez kulturalnych, rekreacyjnych lub sportowych na obszarze realizacji LSR; ○ Promocja lokalnej twórczości ludowej, kulturalnej i artystycznej z wykorzystaniem lokalnego dziedzictwa kulturowego, historycznego oraz przyrodniczego; ○ Kultywowanie miejscowych tradycji, obrzędów i zwyczajów; ○ Kultywowanie tradycyjnych zawodów i rzemiosła; ○ Utworzenie lub zmodernizowanie bazy informacji turystycznej oraz stron internetowych, przygotowanie i wydanie folderów oraz innych publikacji informacyjnych dotyczących obszaru objętego LSR; ○ Zakup strojów, eksponatów i instrumentów muzycznych dla zespołów artystycznych, zespołów folklorystycznych, orkiestr dętych oraz innych grup i zespołów kultywujących miejscowe tradycje i zwyczaje.
4.3 W ramach „Wdrażanie projektów współpracy” – szacunkowa liczba operacji:
-
4.4 W ramach „Funkcjonowanie lokalnej grupy działania, nabywanie umiejętności i aktywizacja” – szacunkowa liczba operacji: minimum 5
○ Informowanie o obszarze objętym LSR – w zakresie wspierającym powstawanie nowych i rozwój istniejących produktów lokalnych; ○ Realizacja wydarzeń promocyjnych lub kulturalnych sprzyjających kreowaniu i rozwojowi produktów lokalnych; ○ Animowanie społeczności lokalnej sprzyjające kreowaniu i rozwojowi produktów lokalnych.

Matryca logiczna dla przedsięwzięcia I.3.1 Wsparanie lokalnych środowisk w popularyzacji produktów lokalnych z terenu Pogórza

	Opis	Wskaźniki realizacji przedsięwzięcia	Źródła weryfikacji	Założenia/ryzyko (niezależne od LGD)
Cel ogólny realizowany przez przedsięwzięcie	I. Opracowanie i wdrożenie kompleksowej oferty turystycznej Pogórza, opartej na lokalnych walorach kulturowych oraz przyrodniczych	Wskaźniki oddziaływania: - Wzrost dochodów podmiotów zajmujących się wytwarzaniem produktów lokalnych - Wzrost liczby produktów lokalnych oferowanych na obszarze LGD - Wzrost dochodów gmin z podatku dochodowego od osób fizycznych - Wzrost liczby miejsc pracy, w tym ofert pracy tymczasowej	- Dane GUS - Dane jst z obszaru LGD - Dane PUP w Tarnowie	- Stąły wzrost dochodów obywateli (potencjalnych turystów) - Rosnące zainteresowanie różnymi formami aktywnego wypoczynku - Dobra koniunktura gospodarcza
Cele szczegółowe realizowane przez przedsięwzięcie	I.3. Kreowanie rozpoznawalnej marki pogórzańskich produktów lokalnych	Wskaźniki rezultatu: - Do roku 2015 r. ok. 4 wykreowanych produktów lokalnych - Do roku 2015 r. zorganizowane zostaną ok. 2 konkursy kreujące i popularyzujące ideę produktu lokalnego - Do roku 2015 r. zorganizowane zostaną ok. 4 imprezy związane z popularyzacją produktów lokalnych LGD	- Dane jst z terenu LGD - Sprawozdania Pogórzańskiego Stowarzyszenia Rozwoju	Zainteresowanie mieszkańców kreowaniem i rozwijaniem produktów lokalnych
Działania PROW				
Różnicowanie w kierunku działalności nierolniczej	- Rzemiosło lub rękodzielnictwo; - Usługi turystyczne oraz związanych ze sportem, rekreacją i wypoczynkiem;	Wskaźniki produktu: minimum 5 zrealizowanych operacji	Dokumentacja w siedzibie LGD	Zainteresowanie rolników podejmowaniem działalności pozarolniczej
Tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorstw	- Rzemiosło lub rękodzielnictwo; - Usługi turystyczne oraz związanych ze sportem, rekreacją i wypoczynkiem;	Wskaźniki produktu: minimum 5 zrealizowanych operacji	Dokumentacja w siedzibie LGD	Zainteresowanie lokalnych podmiotów gospodarczych
Odnowa i rozwój wsi	-	-	-	-

**Lokalna Strategia Rozwoju Pogórzańskiego Stowarzyszenia Rozwoju
PROW 2007-2013 – 4 Oś „Leader”**

Małe projekty	○ Organizacja imprez kulturalnych, rekreacyjnych lub sportowych na obszarze realizacji LSR; ○ Promocja lokalnej twórczości ludowej, kulturalnej i artystycznej z wykorzystaniem lokalnego dziedzictwa kulturowego, historycznego oraz przyrodniczego; ○ Kultywowanie miejscowych tradycji, obrzędów i zwyczajów; ○ Kultywowanie tradycyjnych zawodów i rzemiosła; ○ Utworzenie lub zmodernizowanie bazy informacji turystycznej oraz stron internetowych, przygotowanie i wydanie folderów oraz innych publikacji informacyjnych dotyczących obszaru objętego LSR; ○ Zakup strojów, eksponatów i instrumentów muzycznych dla zespołów artystycznych, zespołów folklorystycznych, orkiestr dętych oraz innych grup i zespołów kultywujących miejscowe tradycje i zwyczaje.	Wskaźniki produktu: minimum 15 zrealizowanych operacji	Dokumentacja w siedzibie LGD	▪ Zaangażowanie partnerów (samorządowych, społecznych, gospodarczych) i społeczności lokalnej w realizacji inicjatyw z zakresu produktów lokalnych i oferty aktywnego wypoczynku
Wdrażanie projektów współpracy	-	-	-	-
Funkcjonowanie lokalnej grupy działania, nabywanie umiejętności i aktywizacja	○ Informowanie o obszarze objętym LSR – w zakresie wspierającym powstawanie nowych i rozwój istniejących produktów lokalnych; ○ Realizacja wydarzeń promocyjnych lub kulturalnych sprzyjających kreowaniu i rozwojowi produktów lokalnych Animowanie społeczności lokalnej sprzyjające kreowaniu i rozwojowi produktów lokalnych	Wskaźniki produktu: minimum 5 zrealizowanych operacji	Dokumentacja w siedzibie LGD	▪ Zaangażowanie partnerów (samorządowych, społecznych, gospodarczych) i społeczności lokalnej w proces funkcjonowania LGD

II. CEL OGÓLNY: ZWIĘKSZENIE POZIOMU INTEGRACJI, AKTYWNOŚCI SPOŁECZNEJ I PRZEDSIĘBIORCZOŚCI MIESZKAŃCÓW

II.1. CEL SZCZEGÓŁOWY: WZROST UMIEJĘTNOŚCI I KWALIFIKACJI MIESZKAŃCÓW

II.1.2. Przedsięwzięcie:

Lokalny system szkolenia i przekwalifikowania mieszkańców

Karta przedsięwzięcia:

NAZWA PRZEDSIĘWZIĘCIA:
II.1.1Lokalny system szkolenia i przekwalifikowania mieszkańców
2. Uzasadnienie:
Kształcenie ustawiczne jest obecnie jednym z najważniejszych elementów pozwalających mieszkańcom elastycznie reagować na zmiany na rynku pracy. Szczególnie istotne znaczenie ma ten element na obszarach wiejskich, gdzie niska opłacalność produkcji rolnej, niechęć do nowych rozwiązań rynkowych wśród społeczności, utrudniony dostęp do informacji stanowią poważną barierę rozwojową. Lokalny system szkolenia i przekwalifikowania mieszkańców ma zapewnić odpowiedni dostęp do informacji oraz podnieść poziom umiejętności mieszkańców w różnych dziedzinach życia. Efektem końcowym będzie społeczeństwo lepiej przystosowane do wdrażania zapisów lokalnej strategii rozwoju oraz aktywnie inicjujące działania przedsiębiorcze i społeczne. System będzie zapewniał dostęp do szkoleń pomocnych w podejmowaniu nowych działalności gospodarczych i rolniczych, dzięki którym nastąpi dywersyfikacja dochodów rolników. Tematy szkoleń będą nawiązywały do celów lokalnej strategii rozwoju, wspomagając realizację innych celów. Ponadto będą również odpowiedzią na potrzeby szkoleniowe mieszkańców, monitorowane przez Lokalną Grupę Działania, a także na perspektywiczne możliwości rozwoju pojawiające się w otoczeniu. Przedsięwzięcie to będzie posiadało charakter zintegrowany ze względu na dużą liczbę partnerów zaangażowanych do jego realizacji. Zgodnie z kompetencjami i prowadzoną działalnością, jednostkami organizującymi szkolenia, warsztaty, kursy, wizyty studyjne lub inne formy edukacyjne będą lokalne organizacje pozarządowe, szkoły, instytucje kultury, parafie i inne podmioty posiadające doświadczenie w tym zakresie. koordynacja całości przedsięwzięcia, monitoring skuteczności oraz badanie potrzeb szkoleniowych będzie spoczywało na LGD. Innowacją w niniejszym przedsięwzięciu jest kompleksowe podejście do problemu trudności w dostępie do wiedzy i informacji mieszkańców obszarów wiejskich. Wszystkie dotychczasowe działania edukacyjne prowadzone są najczęściej w miastach powiatowych lub wojewódzkich, co wraz z wysoką odpłatnością, skutecznie zniechęca mieszkańców obszarów wiejskich do korzystania z nich. System szkoleniowy działający lokalnie, odpowiadający na zidentyfikowane problemy określonych grup społecznych mieszkańców wsi z pewnością będzie skuteczniejszy.
3. Grupy docelowe beneficjentów:
• Mieszkańcy obszaru LGD, • Osoby młode, • Osoby w wieku 45+, • Grupy kultywujące folklor,

• Lokalni twórcy, • Instytucje kultury, • Jednostki samorządu terytorialnego, • Placówki oświatowe, • Organizacje pozarządowe, • Kościoły i związki wyznaniowe, • Lokalni przedsiębiorcy.
4. Lista rekomendowanych operacji (zakres tematyczny projektów):
4.1 W ramach „Odnowa i rozwój wsi” – szacunkowa liczba operacji: 0
-
4.2 W ramach „Wdrażanie LSR – Małe projekty” – szacunkowa liczba operacji: minimum 15
○ Organizacja kursów, szkoleń, wizyt studyjnych i innych działań edukacyjnych w zakresie kształcenia regionalnego, kształcenia artystycznego, itp.; ○ Kultywowanie tradycyjnych zawodów i rzemiosła; ○ Rozwój lokalnej aktywności i współpracy gospodarczej poprzez inicjowanie powstawania, rozwoju, przetwarzania, wprowadzenia na rynek oraz podnoszenia jakości produktów i usług bazujących na lokalnych zasobach, w tym naturalnych surowcach i produktach rolnych i leśnych, tradycyjnych sektorach gospodarki oraz lokalnym dziedzictwie kulturowym, historycznym i przyrodniczym, ○ Udostępnianie na potrzeby społeczności lokalnej urządzeń i sprzętu komputerowego, w tym urządzeń i sprzętu umożliwiającego dostęp do Internetu, ○ Remont świetlic wiejskich i ich wyposażenie, ○ Organizacja imprez kulturalnych, rekreacyjnych lub sportowych na obszarze realizacji LSR, ○ Prowadzenie badań, gromadzenie danych, odbudowa lub renowacja, zabezpieczanie, uporządkowanie i oznakowanie obiektów kulturowych i historycznych ważnych lub charakterystycznych dla miejscowości leżących na obszarze LGD, ○ Zakup strojów, eksponatów i instrumentów muzycznych dla zespołów artystycznych, zespołów folklorystycznych, orkiestr dętych oraz innych grup i zespołów kultywujących miejscowe tradycje i zwyczaje.
4.3 W ramach „Różnicowanie w kierunku działalności nierolniczej” – szacunkowa liczba operacji: 0
-
4.4 W ramach „Tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorstw” – szacunkowa liczba operacji: minimum 2
-
4.5 W ramach „Aktywizacja i nabywanie umiejętności” (projekty wyłącznie Stowarzyszenia LGD) – szacunkowa liczba operacji: minimum 5
○ Badania potrzeb szkoleniowych na obszarze LGD; ○ Szkolenie lokalnych liderów i kadr biorących udział we wdrażaniu LSR; ○ Realizacja form edukacyjnych; ○ Animowanie społeczności lokalnych pod kątem kształcenia ustawicznego.
4.6 W ramach „Wdrażanie projektów współpracy” – szacunkowa liczba operacji:

Matryca logiczna dla przedsięwzięcia II.1.1 „Lokalny system szkolenia i przekwalifikowania mieszkańców”

	Opis	Wskaźniki realizacji przedsięwzięcia	Źródła weryfikacji	Założenia/ryzyko (niezależne od LGD)
Cel ogólny realizowany przez przedsięwzięcie	II Zwiększenie poziomu integracji, aktywności społecznej i przedsiębiorczości mieszkańców	Wskaźniki oddziaływania: - Wzrost ilości funkcjonujących na obszarze LGD formalnych i nieformalnych podmiotów działających na aktywizacji lokalnej, integracji, przedsiębiorczości - Wzrost ilości osób zaangażowanych w obszarze aktywizacji lokalnej, integracji, przedsiębiorczości - Wzmocnienie umiejętności i kwalifikacji mieszkańców LGD - Spadek stopy bezrobocia	- Dane jst z terenu LGD - Dane LGD - Dane PUP w Tarnowie	Sprzyjające warunki do wdrażania form edukacyjnych wśród mieszkańców obszarów wiejskich
Cele szczegółowe realizowane przez przedsięwzięcie	II.1 Wzrost umiejętności i kwalifikacji mieszkańców	Wskaźniki rezultatu: - Do 2015 r. około 500 osób - uczestników działań edukacyjnych - Do 2015 r. około 2 odnowionych/wyekspozowanych/zakonserwowanych obiektów przeznaczonych na cele publiczne - Do 2015 r. około 20 zorganizowanych form edukacyjnych	- Dane LGD - Dane partnerów lokalnych i innych organizatorów form edukacyjnych - Wyniki badań potrzeb szkoleniowych - Ankiety ewaluacyjne	Zainteresowanie różnorodnymi formami edukacji mieszkańców obszarów wiejskich
Działania PROW				
Odnowa i rozwój wsi	-	-	-	-
Małe projekty	- Organizacja kursów, szkoleń, wizyt studyjnych i innych działań edukacyjnych w zakresie kształcenia regionalnego, kształcenia artystycznego, itp.; - Kultywowanie tradycyjnych zawodów i rzemiosła; - Rozwój lokalnej aktywności i współpracy gospodarczej poprzez inicjowanie	Wskaźniki produktu: minimum 15 zrealizowanych operacji	Dokumentacja w siedzibie LGD	Zaangażowanie partnerów i samej społeczności lokalnej

**Lokalna Strategia Rozwoju Pogórzańskiego Stowarzyszenia Rozwoju
PROW 2007-2013 – 4 Oś „Leader”**

	powstawania, rozwoju, przetwarzania, wprowadzenia na rynek oraz podnoszenia jakości produktów i usług bazujących na lokalnych zasobach, w tym naturalnych surowcach i produktach rolnych i leśnych, tradycyjnych sektorach gospodarki oraz lokalnym dziedzictwie kulturowym, historycznym i przyrodniczym, ○ Udostępnianie na potrzeby społeczności lokalnej urządzeń i sprzętu komputerowego, w tym urządzeń i sprzętu umożliwiającego dostęp do Internetu, ○ Remont świetlic wiejskich i ich wyposażenie, ○ Organizacja imprez kulturalnych, rekreacyjnych lub sportowych na obszarze realizacji LSR, ○ Prowadzenie badań, gromadzenie danych, odbudowa lub renowacja, zabezpieczanie, uporządkowanie i oznakowanie obiektów kulturowych i historycznych ważnych lub charakterystycznych dla miejscowości leżących na obszarze LGD, ○ Zakup strojów, eksponatów i instrumentów muzycznych dla zespołów artystycznych, zespołów folklorystycznych, orkiestr dętych oraz innych grup i zespołów kultywujących miejscowe tradycje i zwyczaje.			
Różnicowanie w kierunku działalności nierolniczej	-	-	-	-
Tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorstw	-	-	-	-

**Lokalna Strategia Rozwoju Pogórzańskiego Stowarzyszenia Rozwoju
PROW 2007-2013 – 4 Oś „Leader”**

Aktywizacja i nabywanie umiejętności	○ Badania potrzeb szkoleniowych na obszarze LGD; ○ Szkolenie lokalnych liderów i kadr biorących udział we wdrażaniu LSR; ○ Realizacja form edukacyjnych; ○ Animowanie społeczności lokalnych pod kątem kształcenia ustawicznego.	Wskaźniki produktu: minimum 5 zrealizowanych operacji	Dokumentacja w siedzibie LGD	▪ Zainteresowanie partnerów współpracą z LGD
Wdrażanie projektów współpracy	-	-	-	-

II.2. CEL SZCZEGÓŁOWY: ROZWÓJ OFERTY CZASU WOLNEGO DLA RÓŻNYCH GRUP SPOŁECZNYCH

II.2.1. Przedsięwzięcie:

Modernizacja przestrzeni publicznej pod potrzeby rozwoju aktywności lokalnej

Karta przedsięwzięcia:

NAZWA PRZEDSIĘWZIĘCIA:
II.2.1 Modernizacja przestrzeni publicznej pod potrzeby rozwoju aktywności lokalnej
2. Uzasadnienie:
Niniejsze przedsięwzięcie jest odpowiedzią na zidentyfikowaną lukę w ofercie dostępnej dla mieszkańców obszaru, na którym funkcjonuje Pogórzańskie Stowarzyszenie Rozwoju. Rozwinięcie oraz zróżnicowanie i wypromowanie oferty spędzania wolnego czasu dla mieszkańców, może stanowić także pewien magnes dla odwiedzających i turystów. Realizacja tego przedsięwzięcia ma się przyczynić do zaktywizowania społeczności lokalnej LGD w przekuwaniu potencjału regionu (przyrodniczego, kulturalnego, historycznego) na zróżnicowaną ofertę spędzania wolnego czasu, integrującą jego mieszkańców i propagującą jego tradycje, kulturę, sztukę, itp. Zawiera poprawę stanu przestrzeni publicznej na obszarze LGD. Podejście innowacyjne wiąże się w tym przypadku z budową lub modernizacją infrastruktury pozwalającej mieszkańcom obszarów wiejskich realizować własne aspiracje i zainteresowania. Centra aktywności lokalnej, urozmaicenie oferty świetlic wiejskich, dostęp do informacji w tym Internetu, modernizacja instytucji kreujących ofertę kulturalną, sportową, rekreacyjną i inną przyczyni się do znacznego rozszerzenia dostępnych możliwości w zakresie spędzania wolnego czasu. Ponadto działanie to zakłada oprócz zaspokojenia potrzeb kulturalnych, rekreacyjnych i sportowych mieszkańców LGD, poprzez oparcie na walorach przyrodniczych, kulturowych i historycznych, także wzmacnianie tożsamości lokalnej, kultywowanie unikalnych, a narażonych na zapomnienie wartości regionu.
3. Grupy docelowe beneficjentów:
• Mieszkańcy obszaru LGD, • Odwiedzający i turyści.
4. Lista rekomendowanych operacji (zakres tematyczny projektów):
4.1 W ramach „Odnowa i rozwój wsi” – szacunkowa liczba operacji: minimum 5
○ Budowa, przebudowa, remont lub wyposażenie obiektów pełniących funkcje publiczne, społeczno-kulturalne, rekreacyjne i sportowe lub służących promocji obszarów wiejskich, w tym propagowaniu i zachowaniu dziedzictwa historycznego, tradycji, sztuki oraz kultury; ○ Kształtowania obszaru przestrzeni publicznej; ○ Budowa, remont lub przebudowa infrastruktury związanej z rozwojem funkcji sportowych lub społeczno-kulturalnych; ○ Zakup obiektów charakterystycznych dla tradycji budownictwa w danym regionie, w tym budynków będących zabytkami, z przeznaczeniem na cele publiczne związane z ofertą spędzania wolnego czasu; ○ Kultywowanie tradycji społeczności lokalnej.
4.2 W ramach „Wdrażanie LSR – Małe projekty” – szacunkowa liczba operacji: minimum 10

○ Remont świetlic wiejskich i ich wyposażenie; ○ Rozwój lokalnej aktywności i współpracy gospodarczej poprzez inicjowanie powstawania, rozwoju, przetwarzania, wprowadzenia na rynek oraz podnoszenia jakości usług bazujących na lokalnych zasobach, w tym lokalnym dziedzictwie kulturowym, historycznym i przyrodniczym.
4.3 W ramach „ Różnicowanie w kierunku działalności nierolniczej ” – szacunkowa liczba operacji: 0
-
4.4 W ramach „ Tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorstw ” – szacunkowa liczba operacji: 0
-
4.5 W ramach „ Aktywizacja i nabywanie umiejętności ” (projekty wyłącznie Stowarzyszenia LGD) – szacunkowa liczba operacji: 0
-
4.6 W ramach „ Wdrażanie projektów współpracy ” – szacunkowa liczba operacji:
-

Matryca logiczna dla przedsięwzięcia II.2.1 „Modernizacja przestrzeni publicznej pod potrzeby rozwoju aktywności lokalnej”

	Opis	Wskaźniki realizacji przedsięwzięcia	Źródła weryfikacji	Założenia/ryzyko (niezależne od LGD)
Cel ogólny realizowany przez przedsięwzięcie	II Zwiększenie poziomu integracji, aktywności społecznej i przedsiębiorczości mieszkańców	Wskaźniki oddziaływania: - Wzrost liczby wydarzeń o charakterze kulturalnym, sportowym, rekreacyjnym, rodzinnym - Zmniejszenie ilości przypadków patologicznych - Wzrost zainteresowania ofertą spędzania wolnego czasu ze strony mieszkańców i turystów	- Dane GUS - Dane jst z obszaru LGD - Dane Ośrodków Pomocy Społecznej	Sprawne przygotowanie dokumentacji dla projektów inwestycyjnych
Cele szczegółowe realizowane przez przedsięwzięcie	II.2 Rozwój oferty czasu wolnego dla różnych grup społecznych	Wskaźniki rezultatu: - Do 2015 r. około 4000 mieszkańców korzystających z oferty spędzania wolnego czasu - Do 2015 r. około 5 obiektów powstałych/zmodernizowanych/przebudowanych w celu wykorzystania ich w konstruowaniu oferty spędzania wolnego czasu - Do 2015 r. około 20 imprez kulturalnych, sportowych, rekreacyjnych odbywających się na obszarze LGD - Do 2015 r. około 60% wykorzystanych lokalnych walorów (przyrodniczych, kulturalnych, historycznych) obszaru LGD w kształtowaniu oferty spędzania wolnego czasu - Do 2015 r. około 5 opracowań promujących ofertę spędzania wolnego czasu na terenie LGD	Dane LGD	- Rosnące zapotrzebowanie na różnorodne formy spędzania wolnego czasu - Oferta spędzania wolnego czasu dostosowana do potrzeb i upodobań jej odbiorców
Działania PROW				
Odnowa i rozwój wsi	o Budowa, przebudowa, remont lub	Wskaźniki produktu:	Dokumentacja	Sprawne i terminowe

**Lokalna Strategia Rozwoju Pogórzańskiego Stowarzyszenia Rozwoju
PROW 2007-2013 – 4 Oś „Leader”**

	wyposażenie obiektów pełniących funkcje publiczne, społeczno-kulturalne, rekreacyjne i sportowe lub służących promocji obszarów wiejskich, w tym propagowaniu i zachowaniu dziedzictwa historycznego, tradycji, sztuki oraz kultury; ○ Kształtowania obszaru przestrzeni publicznej; ○ Budowa, remont lub przebudowa infrastruktury związanej z rozwojem funkcji sportowych lub społeczno-kulturalnych; ○ Zakup obiektów charakterystycznych dla tradycji budownictwa w danym regionie, w tym budynków będących zabytkami, z przeznaczeniem na cele publiczne związane z ofertą spędzania wolnego czasu; ○ Kultywowanie tradycji społeczności lokalnej.	minimum 5 zrealizowanych operacji	w siedzibie LGD	przygotowanie dokumentacji – w przypadku operacji o charakterze inwestycyjnym
Małe projekty	○ Remont świetlic wiejskich i ich wyposażenie; ○ Rozwój lokalnej aktywności i współpracy gospodarczej poprzez inicjowanie powstawania, rozwoju, przetwarzania, wprowadzenia na rynek oraz podnoszenia jakości usług bazujących na lokalnych zasobach, w tym lokalnym dziedzictwie kulturowym, historycznym i przyrodniczym.	Wskaźniki produktu: minimum 10 zrealizowanych operacji	Dokumentacja w siedzibie LGD	▪ Zaangażowanie partnerów (społecznych, gospodarczych) ▪ Zainteresowanie społeczności lokalnej
Różnicowanie w kierunku działalności nierolniczej	-	-	-	-
Tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorstw	-	-	-	-
Aktywizacja	-	-	-	-

**Lokalna Strategia Rozwoju Pogórzańskiego Stowarzyszenia Rozwoju
PROW 2007-2013 – 4 Oś „Leader”**

i nabywanie umiejętności				
Wdrażanie projektów współpracy	-	-	-	-

II.2.2. Przedsięwzięcie:

Zachowanie tradycji i tożsamości kulturowej obszaru LGD

Karta przedsięwzięcia:

NAZWA PRZEDSIĘWZIĘCIA:
II.2.2. Zachowanie tradycji i tożsamości kulturowej obszaru LGD
2. Uzasadnienie:
Zachowanie lokalnych tradycji, obrzędów oraz twórczości zostało uznane przez Pogórzańskie Stowarzyszenie Rozwoju za jedną z najważniejszych silnych stron obszaru, na którym LGD funkcjonuje. Obszar pięciu gmin, wchodzących w skład Lokalnej Grupy Działania wchodzi w skład Pogórza, gdzie kultywowano podobne obrzędy i święta. Zamieszkiwany jest przez grupę etniczną zwaną Pogórzanami. Jest to ludność, która kiedyś w wyniku osadnictwa średniowiecznego przysłała z północy, a ściślej biorąc z krakowskiego i sandomierskiego. Tak więc dzisiejsi Pogórzanie należą do wielkiej grupy Małopolan. Obszar zamieszkiwany przez Pogórzan położony jest na pograniczu górskich obszarów beskidzkich zasiedlonych przez ludność łemkowską na południu i południowym-wschodzie (Łemkowie Zachodni), górali sądeckich na południowym-zachodzie (Lachy Sądeckie), oraz ludność nizin prawobrzeżnych obszarów nadwiślańskich (rejon Brzeska i Tarnowa, tzw. Krakowiacy Wschodni) na północy. Każda z wymienionych grup kulturowych w pewnym stopniu wpływała na kształtowanie się zwyczajów i obyczajów na analizowanym terenie. Jednak badany obszar nie podporządkował się jednej z tych kultur, lecz zrodziła się na nim świadomość własnej odrębności. Ludność mieszkająca na granicy kilku kultur ukształtowała na analizowanym obszarze wspólnotę, która jest łącznikiem różnych tradycji przy zachowaniu swojej tożsamości. We wszystkich gminach dominującą rolę odgrywa rolnictwo, a rolniczy charakter pracy ukształtował wspólne obrzędy związane z uprawą roli i życiem na wsi. Region ten, mimo zawirowań historii, nie musi odtwarzać tradycji i obrzędów, wystarczy skupić wysiłki za zachowaniem wciąż żywych elementów kultury ludowej. Innowacyjność tego przedsięwzięcia przejawia się przekuwaniu silnej tożsamości mieszkańców obszaru LGD w czynnik integrujący mieszkańców i budujący charakterystyczną odrębność obszaru. Zintegrowany charakter przedsięwzięcia dotyczy połączenia zasobów instytucjonalnych, publicznych z oddolnymi inicjatywami mieszkańców.
3. Grupy docelowe beneficjentów:
• Mieszkańcy obszaru LGD, • Osoby młode, • Osoby w wieku 45+, • Grupy kultywujące folklor, • Lokalni twórcy, • Instytucje kultury, • Jednostki samorządu terytorialnego, • Placówki oświatowe, • Organizacje pozarządowe, • Kościoły i związki wyznaniowe, • Lokalni przedsiębiorcy.
4. Lista rekomendowanych operacji (zakres tematyczny projektów):
4.1 W ramach „Odnowa i rozwój wsi” – szacunkowa liczba operacji: 0
-
4.2 W ramach „Wdrażanie LSR – Małe projekty” – szacunkowa liczba operacji: minimum 15
○ Organizacja kursów, szkoleń, wizyt studyjnych i innych działań edukacyjnych

w zakresie kształcenia regionalnego, kształcenia artystycznego, itp.; ○ Promocja lokalnej twórczości ludowej, kulturalnej i artystycznej, z wykorzystaniem lokalnego dziedzictwa kulturowego, historycznego oraz przyrodniczego; ○ Kultywowanie tradycyjnych zawodów i rzemiosła; ○ Rozwój lokalnej aktywności i współpracy gospodarczej poprzez inicjowanie powstawania, rozwoju, przetwarzania, wprowadzenia na rynek oraz podnoszenia jakości produktów i usług bazujących na lokalnych zasobach, w tym naturalnych surowcach i produktach rolnych i leśnych, tradycyjnych sektorach gospodarki oraz lokalnym dziedzictwie kulturowym, historycznym i przyrodniczym, ○ Remont świetlic wiejskich i ich wyposażenie, ○ Organizacja imprez kulturalnych, rekreacyjnych lub sportowych na obszarze realizacji LSR, ○ Prowadzenie badań, gromadzenie danych, odbudowa lub renowacja, zabezpieczanie, uporządkowanie i oznakowanie obiektów kulturowych i historycznych ważnych lub charakterystycznych dla miejscowości leżących na obszarze LGD, ○ Odnawianie, uporządkowanie i oznakowanie prywatnych budynków i obiektów charakterystycznych dla budownictwa i krajobrazu danego regionu, ○ Zakup strojów, eksponatów i instrumentów muzycznych dla zespołów artystycznych, zespołów folklorystycznych, orkiestr dętych oraz innych grup i zespołów kultywujących miejscowe tradycje i zwyczaje.	4.3 W ramach „Różnicowanie w kierunku działalności nierolniczej” – szacunkowa liczba operacji: 0
-	4.4 W ramach „Tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorstw” – szacunkowa liczba operacji: minimum 0
-	4.5 W ramach „Aktywizacja i nabywanie umiejętności” (projekty wyłącznie Stowarzyszenia LGD) – szacunkowa liczba operacji: minimum 5
○ Badania etnograficzne obszaru LGD; ○ Informowanie o obszarze LGD – w kontekście kultywowania tradycji i obrzędów obszaru LGD; ○ Realizacja wydarzeń promocyjnych lub kulturalnych związanych z obszarem LGD; ○ Animowanie społeczności lokalnych pod kątem rozwoju różnorodnych form kultywowania tożsamości lokalnej.	4.6 W ramach „Wdrażanie projektów współpracy” – szacunkowa liczba operacji:
-	

Matryca logiczna dla przedsięwzięcia II.2.2. „Zachowanie tradycji i tożsamości kulturowej obszaru LGD”

	Opis	Wskaźniki realizacji przedsięwzięcia	Źródła weryfikacji	Założenia/ryzyko (niezależne od LGD)
Cel ogólny realizowany przez przedsięwzięcie	II Zwiększenie poziomu integracji, aktywności społecznej i przedsiębiorczości mieszkańców	Wskaźniki oddziaływania: - Wzrost ilości funkcjonujących na obszarze LGD formalnych i nieformalnych podmiotów działających na rzecz kultywowania tradycji i obrzędów - Wzrost ilości osób zaangażowanych w obszarze kultywowania tradycji i obrzędów - Wzmocnienie tożsamości lokalnej mieszkańców LGD - Wzrost ilości imprez propagujących folklor, obrzędy i tradycje LGD o ponadgminnym charakterze	- Dane jst z terenu LGD - Dane LGD	Sprzyjające warunki do budowania patriotyzmu lokalnego
Cele szczegółowe realizowane przez przedsięwzięcie	II.2 Rozwój oferty czasu wolnego dla różnych grup społecznych	Wskaźniki rezultatu: - Do 2015 r. około 5 odnowionych/wyeksponowanych/zakonserwowanych obiektów dziedzictwa kulturowego i historycznego - Do 2015 r. około 10 zorganizowanych wydarzeń ponadgminnych upowszechniających lokalne tradycje, obrzędy, twórczość - Do 2015 r. około 10 grup folklorystycznych, które rozwinęły swoją działalność - Do 2015 r. około 20 akcji promujących tradycyjne zawody i rzemiosła, lokalną twórczość	Dane LGD	- Zainteresowanie różnorodnymi formami propagowania odmienności obszaru LGD - Wydarzenia promujące tradycje i obrzędy obszaru LGD zorientowane na potrzeby odbiorców
Działania PROW				
Odnowa i rozwój wsi	-	-	-	-

**Lokalna Strategia Rozwoju Pogórzańskiego Stowarzyszenia Rozwoju
PROW 2007-2013 – 4 Oś „Leader”**

Małe projekty	○ Organizacja kursów, szkoleń, wizyt studyjnych i innych działań edukacyjnych w zakresie kształcenia regionalnego, kształcenia artystycznego, itp.; ○ Promocja lokalnej twórczości ludowej, kulturalnej i artystycznej, z wykorzystaniem lokalnego dziedzictwa kulturowego, historycznego oraz przyrodniczego; ○ Kultywowanie tradycyjnych zawodów i rzemiosła; ○ Rozwój lokalnej aktywności i współpracy gospodarczej poprzez inicjowanie powstawania, rozwoju, przetwarzania, wprowadzenia na rynek oraz podnoszenia jakości produktów i usług bazujących na lokalnych zasobach, w tym naturalnych surowcach i produktach rolnych i leśnych, tradycyjnych sektorach gospodarki oraz lokalnym dziedzictwie kulturowym, historycznym i przyrodniczym, ○ Remont świetlic wiejskich i ich wyposażenie, ○ Organizacja imprez kulturalnych, rekreacyjnych lub sportowych na obszarze realizacji LSR, ○ Prowadzenie badań, gromadzenie danych, odbudowa lub renowacja, zabezpieczanie, uporządkowanie i oznakowanie obiektów kulturowych i historycznych ważnych lub charakterystycznych dla miejscowości leżących na obszarze LGD, ○ Odnawianie, uporządkowanie i oznakowanie prywatnych budynków i obiektów charakterystycznych dla budownictwa i krajobrazu danego	Wskaźniki produktu: minimum 15 zrealizowanych operacji	Dokumentacja w siedzibie LGD	▪ Zaangażowanie partnerów (społecznych, gospodarczych) i samej społeczności lokalnej
----------------------	---	---	------------------------------	--

**Lokalna Strategia Rozwoju Pogórzańskiego Stowarzyszenia Rozwoju
PROW 2007-2013 – 4 Oś „Leader”**

	- o regionu, - o Zakup strojów, eksponatów i instrumentów muzycznych dla zespołów artystycznych, zespołów folklorystycznych, orkiestr dętych oraz innych grup i zespołów kultywujących miejscowe tradycje i zwyczaje.			
Różnicowanie w kierunku działalności nierolniczej	-	-	-	-
Tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorstw	-	-	-	-
Aktywizacja i nabywanie umiejętności	- o Badania etnograficzne obszaru LGD; - o Informowanie o obszarze LGD – w kontekście kultywowania tradycji i obrzędów obszaru LGD; - o Realizacja wydarzeń promocyjnych lub kulturalnych związanych z obszarem LGD; - o Animowanie społeczności lokalnych pod kątem rozwoju różnorodnych form kultywowania tożsamości lokalnej.	Wskaźniki produktu: minimum 5 zrealizowanych operacji	Dokumentacja w siedzibie LGD	▪ Zainteresowanie partnerów (jst z terenu funkcjonowania LGD, partnerzy społeczni, itp.) współpracą z LGD
Wdrażanie projektów współpracy	-	-	-	-

III. CEL OGÓLNY: ZACHOWANIE WALORÓW ŚRODOWISKA NATURALNEGO POGÓRZA

III.1. CEL SZCZEGÓŁOWY: ODPOWIEDZIALNE GOSPODAROWANIE W ŚRODOWISKU NATURALNYM

III.1.1. Przedsięwzięcia:

Zmiana świadomości mieszkańców w zakresie ochrony zasobów środowiskowych

Karta przedsięwzięcia:

NAZWA PRZEDSIĘWZIĘCIA:
III.1.1 Zmiana świadomości mieszkańców w zakresie ochrony zasobów środowiskowych
2. Uzasadnienie
Uzasadnienie spójności obszaru działania Pogórzańskiego Stowarzyszenia Rozwoju, osadza się na uwarunkowaniach przyrodniczych. Położenie gmin LGD w tym samym regionie fizyczno-geograficznym warunkuje występowanie podobnych cech środowiska naturalnego, takich jak: ukształtowanie terenu, szata roślinna, świat zwierzęcy, warunki klimatyczne i glebowe, etc. Wyrazem spójności obszaru jest występowanie na terenie wszystkich gmin LGD obszaru chronionego w postaci Parku Krajobrazowego Pasma Brzanki oraz Obszaru Chronionego Krajobrazu Pogórza Ciężkowickiego. Osią tego obszaru, spójnego pod względem przyrodniczym, geomorfologicznym i kulturowym, jest rzeka Biała Tarnowska, przepływająca z południa na północ przez centrum terenu LGD. Innym elementem pokazującym podobieństwa terytorialno-funkcjonalne jest konieczność dbałości o nieskażone środowisko naturalne Pogórza i dokładanie starań w kierunku kompleksowych rozwiązań infrastrukturalnych na tym terenie (wodociąg, kanalizacja, wysypisko odpadów – projektowane porozumienie międzygminne „Dorzecze Białej”). Zachowanie tego dziedzictwa będzie w przyszłości stanowić o atrakcyjności turystycznej regionu. Proces ten wymaga jednak kształtowania świadomości ekologicznej mieszkańców. To od nich bowiem w największym stopniu zależy stan środowiska naturalnego. Potrzebne są działania z zakresu kształtowania odpowiedzialności za środowisko naturalne, wdrażanie systemów segregacji odpadów u źródła, upowszechniania metod zmniejszania ilości i objętości produkowanych odpadów, propagowania budowy przydomowych oczyszczalni ścieków, czy też prowadzenia kampanii i akcji edukacyjnych wśród różnych grup społecznych (uczniowie, osoby starsze, rolnicy, przedsiębiorcy, itp.). Zmiana sposobu myślenia mieszkańców odnośnie korzystania ze środowiska oraz wytworzenie poczucia odpowiedzialności za otaczającą przyrodę będzie wyzwaniem dla wielu podmiotów lokalnych. W ten sposób przedsięwzięcie uzyska charakter zintegrowany, prowadzony przez jednostki samorządu terytorialnego, szkoły, domy kultury, organizacje pozarządowe i rady sołeckie. Działania te powinny być poparte realizacją infrastruktury ochrony środowiska przez partnerów lokalnych – gminy.
3. Grupy docelowe beneficjentów:
• Mieszkańcy – dzieci i młodzież, osoby dorosłe, nauczyciele, przedsiębiorcy, członkowie grup nieformalnych; • Szkoły, organizacje pozarządowe, parafie; • Samorządy lokalne.

4. Lista rekomendowanych operacji (zakres tematyczny projektów):
4.1 W ramach „Odnowa i rozwój wsi” – szacunkowa liczba operacji: 0
-
4.2 W ramach „Wdrażanie LSR – Małe projekty” – szacunkowa liczba operacji: 15
○ Organizacja kursów, szkoleń, wizyt studyjnych i innych działań edukacyjnych w zakresie podnoszenia świadomości ekologicznej różnych grup społecznych, itp.; ○ Zachowanie lub odtworzenie, zabezpieczenie i oznakowanie cennego dziedzictwa przyrodniczego i krajobrazowego, w szczególności obszarów objętych poszczególnymi formami ochrony przyrody, w tym obszarów Natura 2000;
4.3 W ramach „Różnicowanie w kierunku działalności nierolniczej” – szacunkowa liczba operacji: 0
-
4.4 W ramach „Tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorstw” – szacunkowa liczba operacji: 0
-
4.5 W ramach „Aktywizacja i nabywanie umiejętności” (projekty wyłącznie Stowarzyszenia LGD) – szacunkowa liczba operacji: 5
○ Informowanie o walorach przyrodniczych obszaru LGD; ○ Szkolenie lokalnych liderów i kadr biorących udział we wdrażaniu LSR w zakresie ochrony środowiska – segregacja odpadów, zmniejszanie ilości i objętości wytwarzanych odpadów, zmiana negatywnych przyzwyczajeń, poczuci odpowiedzialności pokoleniowej za stan środowiska naturalnego, itp.; ○ Wykonywanie badań, analiz, studiów wykonalności, konsultacji, planów rozwoju w zakresie ochrony środowiska na terenie LGD; ○ Animowanie społeczności lokalnych w zakresie współodpowiedzialności za stan środowiska naturalnego.
4.6 W ramach „Wdrażanie projektów współpracy” – szacunkowa liczba operacji: 0
-

Matryca logiczna dla przedsięwzięcia III.1.1 Zmiana świadomości mieszkańców w zakresie ochrony zasobów środowiskowych

	Opis	Wskaźniki realizacji przedsięwzięcia	Źródła weryfikacji	Założenia/ryzyko (niezależne od LGD)
Cel ogólny realizowany przez przedsięwzięcie	III Zachowanie walorów środowiska naturalnego Pogórza	Wskaźniki oddziaływania: - Poprawa czystości wód, powietrza i gleby - Wzrost wiedzy społeczności lokalnej na temat zagrożeń środowiskowych - Wzmocnienie właściwych postaw ekologicznych w gospodarstwach i przedsiębiorstwach - Intensyfikacja ochrony terenów cennych przyrodniczo	- Dane GUS - Dane jst z terenu LGD - Dane organizacji ekologicznych	- Niekontrolowany ruch turystyczny - Słabo rozwinięta infrastruktura ochrony środowiska (kanalizacja, oczyszczalnie ścieków, kotłownie ekologiczne, itp.) - Słabo rozwinięta baza turystyczna
Cele szczegółowe realizowane przez przedsięwzięcie	III.1. Odpowiedzialne gospodarowanie w środowisku naturalnym	Wskaźniki rezultatu: - Do 2015 r. realizacja ok. 20 operacji z zakresu podnoszenia świadomości ekologicznej mieszkańców (szkolenia, kursy, wizyty studyjne, kampanie informacyjne, happeningi, itp.) - Do 2015 r. uczestnictwo ok. 500 osób w operacjach podnoszących świadomość ekologiczną mieszkańców - Do 2015 r. wdrożenie w każdej gminie systemu segregacji odpadów u źródła - Likwidacja dzikich wysypisk śmieci	- Dane LGD - Dane jst z terenu LGD	- Koszty wdrażania systemów segregacji odpadów - Zainteresowanie mieszkańców kwestiami ochrony środowiska - Negatywne nawyki zagrażające środowisku (palenie odpadów, zakopywanie, tworzenie dzikich wysypisk, zanieczyszczanie wód bieżących, korzystanie z materiałów szkodliwych dla środowiska, itp.)
Działania PROW				
Odnowa i rozwój wsi	-	-	-	-
Małe projekty	- Organizacja kursów, szkoleń, wizyt studyjnych i innych działań edukacyjnych w zakresie podnoszenia świadomości ekologicznej różnych grup społecznych, itp.; - Zachowanie lub odtworzenie,	Wskaźniki produktu: minimum 15 zrealizowanych operacji	Dokumentacja w siedzibie LGD	Zaangażowanie partnerów (społecznych, gospodarczych) i samej społeczności lokalnej

**Lokalna Strategia Rozwoju Pogórzańskiego Stowarzyszenia Rozwoju
PROW 2007-2013 – 4 Oś „Leader”**

	zabezpieczenie i oznakowanie cennego dziedzictwa przyrodniczego i krajobrazowego, w szczególności obszarów objętych poszczególnymi formami ochrony przyrody, w tym obszarów Natura 2000;			
Różnicowanie w kierunku działalności nierolniczej	-	-	-	-
Tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorstw	-	-	-	-
Aktywizacja i nabywanie umiejętności	○ Informowanie o walorach przyrodniczych obszaru LGD; ○ Szkolenie lokalnych liderów i kadr biorących udział we wdrażaniu LSR w zakresie ochrony środowiska – segregacja odpadów, zmniejszanie ilości i objętości wytwarzanych odpadów, zmiana negatywnych przyzwyczajeń, poczuci odpowiedzialności pokoleniowej za stan środowiska naturalnego, itp.; ○ Wykonywanie badań, analiz, studiów wykonalności, konsultacji, planów rozwoju w zakresie ochrony środowiska na terenie LGD; ○ Animowanie społeczności lokalnych w zakresie współodpowiedzialności za stan środowiska naturalnego.	Wskaźniki produktu: minimum 5 zrealizowanych operacji	Dokumentacja w siedzibie LGD	▪ Zainteresowanie partnerów (jst z terenu funkcjonowania LGD, partnerzy społeczni, itp.) współpracą z LGD
Wdrażanie projektów współpracy	-	-	-	-

III.2. CEL SZCZEGÓŁOWY: ZWIĘKSZENIE POZIOMU WYKORZYSTANIA ALTERNATYWNYCH ŹRÓDEŁ ENERGII NA OBSZARZE POGÓRZA

III.2.1. Przedsięwzięcia: **Czysta energia**

Karta przedsięwzięcia:

NAZWA PRZEDSIĘWZIĘCIA:
III.2.1 Czysta energia
2. Uzasadnienie:
Energia odnawialna na obszarze Pogórzańskiego Stowarzyszenia Rozwoju ma obecnie bardzo małe zastosowanie i praktycznie ogranicza się do nielicznych prywatnych inwestycji. Propagowanie odnawialnych źródeł energii przyczyni się do zachowania stanu środowiska naturalnego, a w dłuższym okresie czasu do znacznych oszczędności finansowych. Ponadto te technologie, które wykorzystują do wytwarzania energii biomasę, mogą stać się dodatkowym dochodem dla rolnictwa. Działania tego przedsięwzięcia będą posiadały charakter innowacyjny. Na terenie Pogórzańskiego Stowarzyszenia Rozwoju nie wykorzystuje się energii pochodzącej z biomasy, a inne źródła energii odnawialnej mają charakter marginalny.
3. Grupy docelowe beneficjentów:
• Jednostki samorządu terytorialnego i inne podmioty publiczne oraz pozarządowe; • Przedsiębiorstwa; • Rolnicy, producenci produktów rolno-spożywczych, gospodarstwa agroturystyczne; • Organizacje pozarządowe, szkoły, przedszkola, parafie.
4. Lista rekomendowanych operacji (zakres tematyczny projektów):
4.1 W ramach „Odnowa i rozwój wsi” – szacunkowa liczba operacji: 2
○ Kształtowanie obszaru przestrzeni publicznej zmierzające do poprawy warunków środowiskowych; ○ Budowa, przebudowa, remonty lub wyposażenie obiektów służących promocji obszarów wiejskich, w tym propagowaniu i zachowaniu dziedzictwa przyrodniczego; ○ Tworzenie dokumentacji technicznej dla inwestycji służących ochronie środowiska; ○ Budowa źródeł energii odnawialnej.
4.2 W ramach „Wdrażanie LSR – Małe projekty” – szacunkowa liczba operacji: 0
-
4.3 W ramach „Różnicowanie w kierunku działalności nierolniczej” – szacunkowa liczba operacji: 5
○ Usługi dla gospodarstw rolnych lub leśnictwa przyczyniające się do ochrony środowiska - oszczędne zużycia energii oraz wykorzystania nowych technologii; ○ Usługi dla ludności przyczyniające się do ochrony środowiska - oszczędne zużycia energii oraz wykorzystania nowych technologii; ○ Roboty i usługi budowlane oraz instalacyjne z zakresu ochrony środowiska, w tym wykorzystywania odnawialnych źródeł energii; ○ Wytwarzanie produktów energetycznych z biomasy;
4.4 W ramach „Tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorstw” – szacunkowa liczba operacji: 5
○ Usługi dla gospodarstw rolnych lub leśnictwa przyczyniające się do ochrony

○ środowiska - oszczędnego zużycia energii oraz wykorzystania nowych technologii; ○ Usługi dla ludności przyczyniające się do ochrony środowiska - oszczędnego zużycia energii oraz wykorzystania nowych technologii; ○ Roboty i usługi budowlane oraz instalacyjne z zakresu ochrony środowiska, w tym wykorzystywania odnawialnych źródeł energii; ○ Wytwarzanie produktów energetycznych z biomasy;
4.5 W ramach „Aktywizacja i nabywanie umiejętności” (projekty wyłącznie Stowarzyszenia LGD) – szacunkowa liczba operacji: 5
○ Informowanie o nowych technologiach służących ochronie środowiska, w tym wykorzystujących odnawialne źródła energii; ○ Wykonywanie badań, analiz, studiów wykonalności, konsultacji, planów rozwoju w dla inwestycji z zakresu ochrony środowiska; ○ Animowanie społeczności lokalnych w zakresie wykorzystywania odnawialnych źródeł energii.
4.6 W ramach „Wdrażanie projektów współpracy” – szacunkowa liczba operacji: 0
-

Matryca logiczna dla przedsięwzięcia III.2.1 Czysta energia

	Opis	Wskaźniki realizacji przedsięwzięcia	Źródła weryfikacji	Założenia/ryzyko (niezależne od LGD)
Cel ogólny realizowany przez przedsięwzięcie	III Zachowanie walorów środowiska naturalnego Pogórza	Wskaźniki oddziaływania: - Wzrost wiedzy społeczności lokalnej na temat technologii energii odnawialnej - Powszechne stosowanie technologii energii odnawialnej - Oszczędności finansowe instytucji publicznych i gospodarstw - Intensyfikacja ochrony terenów cennych przyrodniczo - Ochrona wód, powietrza i gleb	- Dane GUS - Dane jst z terenu LGD	Wysokie koszty technologii służących ochronie środowiska
Cele szczegółowe realizowane przez przedsięwzięcie	III.2. Zwiększenie poziomu wykorzystania alternatywnych źródeł energii na obszarze Pogórza	Wskaźniki rezultatu: - Do 2015 r. ok. 10 podmiotów publicznych, przedsiębiorstw lub gospodarstw rolnych stosujących technologie wykorzystujące odnawialne źródła energii - Do 2015 r. ok. 10 gospodarstw rolnych prowadzących uprawy roślin energetycznych - Do 2015 r. ok. 5 kampanii informacyjnych na temat stosowania technologii służących ochronie środowiska - Do 2015 r. ok. 2 ścieżek przyrodniczych lub edukacyjnych na obszarze LGD - Do 2015 r. ok. 5 dokumentacji technicznych dla inwestycji służących energii odnawialnej	- Dane LGD - Dane jst z terenu LGD	- Dostępność technologii i jej zastosowania w gospodarstwach rolnych i mikroprzedsiębiorstwach - Zainteresowanie mieszkańców technologiami ochrony środowiska - Warunki przyrodnicze determinujące opłacalność wykorzystania określonych rodzajów energii odnawialnej (wiatrowej, geotermalnej, słonecznej, bioenergii, itp.)
Działania PROW				
Odnowa i rozwój wsi	Kształtowanie obszaru przestrzeni publicznej zmierzające do poprawy	Wskaźniki produktu: minimum 2 zrealizowane operacje	Dokumentacja w siedzibie LGD	Sprawne i terminowe przygotowanie dokumentacji –

**Lokalna Strategia Rozwoju Pogórzańskiego Stowarzyszenia Rozwoju
PROW 2007-2013 – 4 Oś „Leader”**

	- warunków środowiskowych; ○ Budowa, przebudowa, remonty lub wyposażenie obiektów służących promocji obszarów wiejskich, w tym propagowaniu i zachowaniu dziedzictwa przyrodniczego; ○ Tworzenie dokumentacji technicznej dla inwestycji służących ochronie środowiska; ○ Budowa źródeł energii odnawialnej.			w przypadku operacji o charakterze inwestycyjnym
Małe projekty	-	-	-	-
Różnicowanie w kierunku działalności nierolniczej	○ Usługi dla gospodarstw rolnych lub leśnictwa przyczyniające się do ochrony środowiska - oszczędnego zużycia energii oraz wykorzystania nowych technologii; ○ Usługi dla ludności przyczyniające się do ochrony środowiska - oszczędnego zużycia energii oraz wykorzystania nowych technologii; ○ Roboty i usługi budowlane oraz instalacyjne z zakresu ochrony środowiska, w tym wykorzystywania odnawialnych źródeł energii; ○ Wytwarzanie produktów energetycznych z biomasy;	Wskaźniki produktu: minimum 5 zrealizowanych operacji	Dokumentacja w siedzibie LGD	▪ Zainteresowanie rolników technologiami ochrony środowiska, w tym wykorzystującymi odnawialne źródła energii
Tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorstw	○ Usługi dla gospodarstw rolnych lub leśnictwa przyczyniające się do ochrony środowiska - oszczędnego zużycia energii oraz wykorzystania nowych technologii; ○ Usługi dla ludności przyczyniające się do ochrony środowiska - oszczędnego zużycia energii oraz wykorzystania nowych technologii; ○ Roboty i usługi budowlane oraz instalacyjne z zakresu ochrony środowiska, w tym wykorzystywania odnawialnych źródeł energii;	Wskaźniki produktu: minimum 5 zrealizowanych operacji	Dokumentacja w siedzibie LGD	▪ Zainteresowanie lokalnych podmiotów gospodarczych technologiami ochrony środowiska, w tym wykorzystującymi odnawialne źródła energii

**Lokalna Strategia Rozwoju Pogórzańskiego Stowarzyszenia Rozwoju
PROW 2007-2013 – 4 Oś „Leader”**

	○ Wytwarzanie produktów energetycznych z biomasy;			
Aktywizacja i nabywanie umiejętności	○ Informowanie o nowych technologiach służących ochronie środowiska, w tym wykorzystujących odnawialne źródła energii; ○ Wykonywanie badań, analiz, studiów wykonalności, konsultacji, planów rozwoju w dla inwestycji z zakresu ochrony środowiska; ○ Animowanie społeczności lokalnych w zakresie wykorzystywania odnawialnych źródeł energii.	Wskaźniki produktu: minimum 5 zrealizowanych operacji	Dokumentacja w siedzibie LGD	▪ Zainteresowanie partnerów (jst z terenu funkcjonowania LGD, partnerzy społeczni, itp.) współpracą z LGD
Wdrażanie projektów współpracy	-	-	-	-

VI. Spójność specyfiki obszaru z celami LSR

Do priorytetowych celów Pogórzańskiego Stowarzyszenia Rozwoju należą:

- I. OPRACOWANIE I WDROŻENIE KOMPLEKSOWEJ OFERTY TURYSTYCZNEJ POGÓRZA, OPARTEJ NA LOKALNYCH WALORACH KULTUROWYCH ORAZ PRZYRODNICZYCH
- II. ZWIĘKSZENIE POZIOMU INTEGRACJI, AKTYWNOŚCI SPOŁECZNEJ I PRZEDSIĘBIORCZOŚCI MIESZKAŃCÓW
- III. ZACHOWANIE WALORÓW ŚRODOWISKA NATURALNEGO POGÓRZA

Cele niniejsze są spójne ze specyfiką obszaru Pogórzańskiego Stowarzyszenia Rozwoju i wykorzystują najważniejsze atuty regionu, zidentyfikowane w analizie SWOT oraz podczas dyskusji nad kształtem Lokalnej Strategii Rozwoju.

Każdy z celów zawiera treści dotyczące innej specyficznej cechy obszaru Pogórzańskiego Stowarzyszenia Rozwoju, jednocześnie ukazując spójność wewnętrzną regionu, gdyż każdy z nich w takim samym stopniu dotyczy wszystkich gmin wchodzących w skład Pogórzańskiego Stowarzyszenia Rozwoju.

Działania w obrębie pierwszego celu mają doprowadzić przede wszystkim do poprawy stanu infrastruktury turystycznej, sportowej i rekreacyjnej na terenie Pogórzańskiego Stowarzyszenia Rozwoju. W 2006 r. na terenie PSR podmioty gospodarcze z sekcji *Hotele i restauracje* stanowiły zaledwie 1,4% wszystkich tamtejszych przedsiębiorstw.

Tabela 19. Podstawowe wskaźniki turystyczne obszaru Pogórzańskiego Stowarzyszenia Rozwoju – 2006 r.

Jednostka	Obiekty ogółem	Miejsca noclegowe całoroczne	Korzystający z noclegów	Udzielone noclegi	Turyści zagraniczni
LGD	2	53	2004	4150	31
Gromnik	1	24	822	1876	0
Ryglice	0	0	0	0	0
Rzepiennik Strzyżewski	0	0	0	0	0
Szerzyny	0	0	0	0	0
Tuchów	1	29	1182	2274	31

Źródło: Bank Danych Regionalnych

Potwierdzeniem złego stanu infrastruktury turystycznej na obszarze PSR jest fakt funkcjonowania tam tylko dwóch obiektów noclegowych, oferujących łącznie 53 miejsca. W 2006 r. z noclegów oferowanych przez tamtejsze obiekty turystyczne skorzystało 2004 podróżujących – zaledwie 31 z nich stanowili turyści zagraniczni. Oczywiście jest zatem stwierdzenie, że niezbędne jest podjęcie odpowiednich kroków mających zmienić stan rzeczy. Wraz z powstawaniem obiektów infrastruktury turystycznej należy prowadzić działania skierowane do mieszkańców obszaru Pogórzańskiego Stowarzyszenia Rozwoju – tj. przede wszystkim szkolenia. Podczas nich zainteresowani zaangażowaniem się w branżę turystyczną dowiedzieliby się o specyfice branży agroturystycznej, obowiązujących przepisach w tej branży czy dostępnych środkach zewnętrznych, których pozyskanie w sposób zdecydowany ułatwiłoby czerpanie zysków z turystyki. Stąd też kolejny priorytet PSR –

podnoszenie kwalifikacji mieszkańców. Umożliwianie im wzięcia udziału we wspomnianych wyżej szkoleniach, przybliżanie sposobu funkcjonowania najlepszych gospodarstw agroturystycznych z województwa małopolskiego (a także z zagranicy), organizowanie konkursów wśród prowadzących takie gospodarstwa, mających zmobilizować do poprawiania jakości oferowanych usług. Jednakże szkolenia oraz inne formy praktyczne nie mogą być skierowane tylko do przedstawicieli branży turystycznej. Nie należy zapominać o rolnikach i pracownikach z innych sektorów gospodarczych. Reprezentanci Pogórzańskiego Stowarzyszenia Rozwoju powinni umożliwić wszystkim prowadzącym gospodarstwa rolnicze zapoznanie się ze specyfiką funkcjonowania grup producenckich oraz możliwościami, jakie daje produkcja zdrowej żywności. Dla drugiej grupy zainteresowanych powinny zostać zorganizowane szkolenia umożliwiające podnoszenie bądź też nabycie zupełnie nowych kwalifikacji zawodowych. Impulsem, podpowiadającym, jaką grupę społeczną powinny objąć działania w zakresie tego profilu, jest program na rzecz promocji zatrudnienia, łagodzenia skutków bezrobocia i aktywizacji zawodowej osób w wieku niemobilnym „Program 45/50 Plus”. Wskazane jest opieranie się na celach tego programu przy planowaniu szkoleń dla osób w wieku podeszłym, ale wciąż zdolnych do pracy.

Sama infrastruktura turystyczna nie zapewni jednak napływu turystów na teren Pogórzańskiego Stowarzyszenia Rozwoju. Trzeba bowiem jeszcze w sposób umiemytny wypromować zalety obszaru PSR. Informacja o możliwości atrakcyjnego spędzania czasu musi trafić do jak największej liczby turystów. Promować trzeba cechy charakterystyczne tylko dla Pogórzańskiego Stowarzyszenia Rozwoju, których przecież nie brak. Najważniejszym spoiwem dla gmin tworzących PSR jest wspólne dziedzictwo kulturowe-historyczne. Jest to obszar zamieszkiwany przez Pogórzan, posiadających odrębne zwyczaje. To na ich podstawie należy wyodrębnić kilka produktów lokalnych, a następnie uczynić z nich główny przedmiot reklamy, promującej Pogórzańskie Stowarzyszenie Rozwoju.

Oprócz interesującej historii oraz tradycji, świetnym elementem na kampanię promocyjną wydaje się być naturalne środowisko PSR. Na jego terenie znajduje się przecież część Parku Krajobrazowego Pasma Brzanki (12154,22 ha, czyli 64%). Jednym z wielu elementów godnych uwagi są dwa pomniki przyrody nieożywionej w Żurowej i Burzynie. Co więcej, podczas wędrowki po omawianym obszarze można natknąć się aż na 23 gatunki roślin objętych ochroną całkowitą oraz 8 gatunków chronionych częściowo. Również na terenie Pogórzańskiego Stowarzyszenia Rozwoju znajduje się 17% (17634 ha) Ciężkowicko-Rożnowskiego Parku Krajobrazowego. Wyróżnia się on przede wszystkim występowaniem cennych zbiorowisk roślinnych (kłosownica pierzasta, ciemiężyk białokwiatowy i oman szlachetka), bogatej fauny (m.in. bocian czarny, krogulec, dzięcioł czarny), zasobnością w wody mineralne oraz niskim stopniem degradacji środowiska przyrodniczego. Warto wspomnieć także o Obszarze Chronionego Krajobrazu Pogórza Ciężkowickiego, zajmującego 66 800 ha. Do najbardziej interesujących rejonów w tym obszarze należy jego północ-zachodnia część, w znacznym stopniu zalesiona. Interesująca jest także dolina Dunajca z licznymi staorzecami i zwirowiskami.

Jednak aby móc chwalić się tak wielką różnorodnością biologiczną, trzeba najpierw włożyć wiele pracy w to, aby omawiane przed chwilą obszary nie uległy degradacji. Działania w tym zakresie będą szczególnie istotne podczas wzmożonego ruchu turystów, wiążącego się przecież z możliwością zdeptania cennych terenów bądź ich znacznego zanieczyszczenia. Zniszczenie naturalnej wizytówki PSR oznaczałoby bezpowrotną stratę i w znakomity sposób ograniczyłoby możliwości promocji, a co za tym idzie – rozwoju – Pogórzańskiego Stowarzyszenia Rozwoju.

Ostatnim priorytetem PSR jest rozwój przedsiębiorczości. Uzasadnieniem wyboru tego zagadnienia jest coraz mniejsza ilość podmiotów gospodarczych, funkcjonujących na terenie Pogórzańskiego Stowarzyszenia Rozwoju.

Tabela 20. Dynamika zmiany liczby podmiotów gospodarczych zarejestrowanych w systemie REGON na terenie objętym projektem „Korzenie przyszłości Pogórza” – stan na dzień 31.XII.

Gmina	2002	2003	2004	2005	2006	Wskaźnik zmian liczby podmiotów w latach 2002-2006 (%)
PSR	2 119	2 285	2 127	2 118	1 980	-6,5
Gromnik	253	276	269	241	228	-9,8
Ryglice	420	461	418	431	434	3,3
Rzepiennik Strzyżewski	238	257	230	225	205	-1,4
Szerzyny	328	373	322	324	294	-10,3
Tuchów	880	918	888	897	819	-6,9
Pow. tarnowski	8 513	9 363	8 974	8 975	8 303	-2,4

Źródło: Bank Danych Regionalnych GUS.

W ciągu okresu 2002-2006 liczba przedsiębiorstw na terenie PSR zmniejszyła się o 6,5% (czyli o 139 firm). Taki stan rzeczy może być skutkiem niedostatecznego wsparcia ze strony administracji lokalnej, nie pomagającej w sposób dostateczny chociażby w pozyskiwaniu dotacji na działalność małych i średnich przedsiębiorstw. Równie istotne są przyczyny makroekonomiczne, takie jak obecna bessą na warszawskiej Giełdzie Papierów Wartościowych czy też rekordowe ceny ropy. Dodatkowym obciążeniem jest wszechobecna biurokracja. W takich warunkach pomoc oferowana lokalnym przedsiębiorcom przez Pogórzańskie Stowarzyszenie Rozwoju może okazać się niezwykle wartościowa. Wszelkie warsztaty, pokazujące, jak założyć własną firmę, jak ją prowadzić, jak zdobyć środki na jej działalność, będą służyć wypełnieniu tego priorytetu.

VII. Uzasadnienie podejścia zintegrowanego dla planowanych w ramach LSR przedsięwzięć

Zintegrowane podejście dla planowanych przez Pogórzańskie Stowarzyszenie Rozwoju dotyczyć będzie trzech aspektów:

- a) bezpośrednich powiązań między celami wyznaczonymi w trakcie tworzenia LSR;
- b) bezpośrednich związków między podmiotami i aktorami lokalnymi uczestniczącymi w realizacji LSR;
- c) wykorzystania charakterystycznych dla terenu Pogórzańskiego Stowarzyszenia Rozwoju zasobów lokalnych, tożsamości i dziedzictwa kulturalno-przyrodniczego.

Należy zauważyć, iż wszystkie trzy cele są ze sobą bezpośrednio powiązane. Oddziałują na siebie, powodzenie w realizacji jednego z celów zwiększa szanse na sukces w osiągnięciu celów pozostałych, a porażka – takie szanse zmniejsza. Rozwój turystyki i agroturystyki oraz promocja produktu lokalnego bezsprzecznie zależy od zwiększenia przedsiębiorczości wśród mieszkańców, rozumianej zwłaszcza jako rozbudowa sektora przedsiębiorstw z branży hotelarsko-gastronomicznej, usług okołoturystycznych. Równocześnie, rozwój przedsiębiorczości nie oznacza w przypadku Pogórzańskiego Stowarzyszenia Rozwoju prób sprowadzenia ciężkiego przemysłu, mogącego zagrozić czystemu środowisku, będącemu jedną z największych zalet terenu LGD. Gdyby gospodarka LGD została zdominowana przez takiegoż inwestora, zagrożona byłaby realizacja dwóch celów: turystyki i produktu lokalnego oraz ochrony środowiska. Także od jakości produktów lokalnych oraz kwalifikacji osób mających zająć się promocją obszaru LGD – czego nauczyć się będzie można dzięki działaniom z priorytetu poświęconego podnoszeniu kwalifikacji mieszkańców - zależeć będzie powodzenie w realizacji pierwszego priorytetu.

Działania podjęte w zakresie ochrony środowiska będą miały bezpośredni wpływ na zwiększenie ruchu turystycznego i prężniejszy rozwój agroturystyki. Turyści, zachęcani czystym

powietrzem oraz dbałością o lasy z pewnością chętniej zdecydują się na odwiedzinę którejś z gmin wchodzącej w skład Pogórzańskiego Stowarzyszenia Rozwoju. Jednocześnie, wraz z większym ruchem turystycznym, konieczne będą pilniejsze i efektywniejsze metody ochrony środowiska, by nie dopuścić do zanieczyszczenia szczególnie cennych obszarów lub nadmiernego ingerowania w środowisko naturalne.

Równie bezpośrednia korelacja między priorytetami charakteryzować będzie podnoszenie kwalifikacji mieszkańców. Działania w tym zakresie pomogą wypełnianiu celów priorytetu turystycznego. Osoby prowadzące gospodarstwo rolnicze dowiedzą się, jakie korzyści przynoszą alternatywne aktywności jak agroturystyczna czy produkcja zdrowej żywności – ich zalety nie ograniczają się tylko do zwiększenia dochodu rolników, ale także zróżnicowania oferty turystycznej obszaru LGD. Przedstawiciele pozostałych sektorów gospodarczych, dzięki kursom umożliwiającym nabycie nowych bądź zmianę obecnych kwalifikacji zawodowych, staną się aktywniejsi na lokalnym rynku pracy, co powinno przełożyć się na bezpośredni wzrost podmiotów gospodarczych na terenie Pogórzańskiego Stowarzyszenia Rozwoju. Równie istotnym elementem omawianych działań będą próby aktywizacji zawodowej osób w wieku niemobilnym.

Cel odnoszący się do turystyki wymagać będzie współdziałania trzech sektorów: władz gmin tworzących Pogórzańskie Stowarzyszenie Rozwoju, przedstawicieli LGD oraz mieszkańców. Od tych ostatnich zależeć będzie przede wszystkim rozbudowa infrastruktury turystycznej oraz dostosowanie oferty turystycznej do potrzeb odwiedzających. Na barkach LGD spoczywać będzie odpowiedzialność m.in. za organizację szkoleń i kursów podnoszących kwalifikacje mieszkańców trudniących się agroturystyką oraz informowanie o dostępnych środkach zewnętrznych. Promocja obszaru LGD należeć będzie do przedstawicieli PSR, jak i władz poszczególnych gmin, a także mieszkańców, którzy dzięki szkoleniom będą mogli zdobyć wiedzę potrzebną do prowadzenia skutecznych działań PR. Podobny podział obowiązków będzie dotyczył zintegrowanych działań z dziedziny produktu lokalnego. Pomysł na ów produkt pochodzić może od członków Pogórzańskiego Stowarzyszenia Rozwoju, jednak odpowiedzialnymi za jego wytwarzanie będą już mieszkańcy. Jak poprzednio, obowiązek wypromowania charakterystycznego produktu lokalnego leżeć będzie w kompetencji gmin oraz władz PSR.

Większy stopień skomplikowania wykazywać będą zależności dotyczące podwyższenia poziomu przedsiębiorczości na obszarze LGD. Naczelnym założeniem, przyświecającym i władzom gmin, i LGD jest zwiększenie podmiotów gospodarczych świadczących przede wszystkim usługi hotelarsko-gastronomiczne przy jednoczesnym niedopuszczeniu do rozwoju przemysłu mogącego zanieczyścić środowisko i zniechęcić turystów do odwiedzin. Pilne zatem byłoby przeprowadzenie sesji szkoleń przystosowujących osoby do pełnienia usług turystycznych. Istotne byłoby równoczesne informowanie o środkach zewnętrznych na rozwój punktów hotelowych, miejsc noclegowych czy usług agroturystycznych.

W ramach postulowanych działań na rzecz ochrony środowiska zaangażowane byłyby władze gminy, przedstawiciele Pogórzańskiego Stowarzyszenia Rozwoju oraz ekologiczne organizacje pozarządowe, posiadające wiedzę ekspercką w tym zakresie. Członkowie LGD mogliby pełnić rolę pośredników lub koordynatorów podejmowanych akcji, ułatwiając kontakt między władzami gmin (w kompetencjach których leży ochrona środowiska) a trzecim sektorem, dysponującym odpowiednim zapleczem personalnym, przygotowanym do przedstawienia własnych rozwiązań problemów. Innym zadaniem, którego mogliby się podjąć członkowie LGD, byłoby podnoszenie świadomości ekologicznej poprzez promocję zachowań proekologicznych. Oznaczałoby to przede wszystkim organizowanie lokalnych kampanii społecznych – wspólnie z podmiotami gospodarczymi, grupami producenckimi, gospodarstwami agroturystycznymi bądź szkołami. Takie kampanie byłyby skupione wokół konkretnego problemu (np. promocja żywności ekologicznej, oszczędniejsze używanie torebek foliowych) lub poświęcone jakiemuś wydarzeniu (np. obchody Dnia Ziemi).

Współdziałać na rzecz podnoszenia kwalifikacji mieszkańców będą następujące podmioty: przedstawiciele Pogórzańskiego Stowarzyszenia Rozwoju, wolontariusze, organizacje społeczne oraz Powiatowy Urząd Pracy oraz lokalne podmioty gospodarcze. Do obowiązków członków LGD należeć będzie organizacja szkoleń dla osób zagrożonych wykluczeniem, ze szczególnym uwzględnieniem

młodych matek oraz osób po 50. roku życia. Takie kursy mogą być współorganizowane przez Urząd Pracy, dysponujący pełnymi informacjami na temat lokalnego rynku pracy. Członkowie PSR powinni wspólnie z wolontariuszami przeprowadzić sesje szkoleniowe dla osób starszych, chcących nauczyć się obsługi komputera. Także przedstawiciele Urzędu Pracy wskażą, które branże lokalnej gospodarki wymagają dopływu nowych pracowników. Sami mieszkańcy mogą także – dzięki ankietom ewaluacyjnym – sugerować tematy szkoleń, mających służyć podniesieniu kwalifikacji.

Trzeci aspekt integracyjny odnosi się do zasobów wykorzystywanych w działaniu. Niewątpliwie, każdy cel koncentruje się na endogenicznych właściwościach, charakterystycznych tylko dla obszaru Pogórzańskiego Stowarzyszenia Rozwoju. Szczególnie widoczne jest to przy celach dotyczących ochrony środowiska oraz turystyki. Oba przedsięwzięcia w sposób bezsprzeczny dotyczą miejsc i obiektów stanowiących dziedzictwo bądź przyrodnicze, bądź kulturowe. Pierwszy z nich skupia się na zasobach naturalnych i za główne zadanie stawia sobie ich ochronę. Niezbędne będzie zatem szczegółowe poznanie flory i fauny, zorientowanie się, co stanowi największe zagrożenie dla otoczenia naturalnego i jak to zagrożenie najefektywniej zneutralizować. Drugi cel – turystyka – może zostać osiągnięty wyłącznie poprzez oparcie się na lokalnych tradycjach i uwarunkowaniach kulturowych. Podniesienie atrakcyjności turystycznej możliwe jest dzięki rozszerzeniu oferty dla odwiedzających o możliwość nabycia lokalnych produktów rękodzielniczych, organizowanie festiwali poświęconych lokalnym tradycjom czy też ginącym zawodom.

Powodzenie realizacji każdego z trzech celów uzależnione jest od jak najszerzego uczestnictwa społeczności lokalnej, co wyraża stopień ich zintegrowania. Co więcej, nie może się skończyć tylko na uczestnictwie – niezbędna jest ścisła współpraca oraz koordynacja działań. Rolą LGD będzie wspieranie mieszkańców, organizacji pozarządowych, przedsiębiorstw, instytucji samorządowych i innych w korzystaniu ze środków Osi 4 LEADER Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013. Od aktywności partnerów lokalnych zależało będzie osiągnięcie celów LSR oraz rozwój obszaru.

VIII. Uzasadnienie podejścia innowacyjnego dla planowanych w ramach LSR przedsięwzięć

Podejście innowacyjne w Lokalnej Strategii Rozwoju Pogórzańskiego Stowarzyszenia Rozwoju odnosi się przede wszystkim do obszaru, którego dotyczy Strategia. Za innowacyjne uznaje się te działania, które w ramach konkretnych przedsięwzięć będą mieć charakter nowości na terenie Pogórzańskiego Stowarzyszenia Rozwoju.

Innowacyjne rozwiązania najczęściej koncentrują się na rozwoju nowych funkcji obszaru, dążąc do umocnienia i upowszechnienia działań oraz zjawisk zapoczątkowanych na danym obszarze wcześniej. Lokalna Strategia Rozwoju pamięta o aspekcie innowacyjnym w odniesieniu do lokalnej społeczności, a zwłaszcza zaplanowania nowatorskich działań, których rezultatem byłby wzrost kapitału społecznego.

Innowacyjność przedsięwzięcia **Podniesienie standardu istniejącej oraz rozwój nowej infrastruktury turystycznej, kulturalnej, rekreacyjnej, sportowej oraz dziedzictwa kulturowego** wynika przede wszystkim z koncentracji zasobów merytorycznych i finansowych w zakresie modernizacji i budowy infrastruktury turystycznej na obszarze gmin posiadających podobne uwarunkowania rozwojowe. Do momentu powstania LSR każda z gmin samodzielnie realizowała tego typu zadania – dlatego już kompleksowe spojrzenie na rozwój turystyki obszaru LGD jest dla tego terenu innowacją. Podobnie jak podniesienie standardu bazy turystycznej, modernizacja gospodarstw agroturystycznych, a także stworzenie nowych atrakcji dla turystów.

W przedsięwzięciu **Wdrożenie działań promocyjnych i informacyjnych na temat atrakcji turystycznych obszaru Pogórza** czynnościami innowacyjnymi będzie wykorzystanie w akcji informacyjno-promocyjnej nowoczesnych technologii. Umożliwią one rezerwację miejsc noclegowych bądź biletów wstępu na imprezy. Podobnie jak w poprzednim działaniu, nową metodą działania będzie podjęcie przez gminy tworzące LGD wspólnego wysiłku na rzecz promocji obszaru – zaniechane zostaną akcje indywidualne, podejmowane bez konsultacji z pozostałymi gminami.

Kolejne przedsięwzięcie – **Wspieranie lokalnych środowisk w popularyzacji produktów lokalnych z terenu Pogórza** – wyróżniać będzie innowacyjne podejście do terminu *produkt lokalny*. Nie będzie on rozumiany już jako wyłącznie produkt spożywczy, ale także jako inne zasoby lokalne obszaru LGD. Ponadto, przyjęto założenie, że pełnowartościowy produkt lokalny powstanie dopiero po przejściu pełnej ścieżki, tj. od organizacji konkursów celem jego „wytworzenia”, poprzez pomoc w jego odpowiednim wypromowaniu, kończąc wreszcie na rozwoju jego działalności.

Najważniejszą innowacją w przedsięwzięciu **Lokalny system szkolenia i przekwalifikowania mieszkańców** jest kompleksowe podejście do zagadnienia przeszkód w dostępie do wiedzy i informacji przez mieszkańców obszarów wiejskich. Uzyskanie pożądanej wiedzy jest trudne, albowiem wszystkie prowadzone dotychczas działania edukacyjne odbywały się w miastach powiatowych lub wojewódzkich. Co więcej, najczęściej były one kosztownymi, co zniechęcało mieszkańców obszarów wiejskich do korzystania z nich.

Innowacyjnym elementem przedsięwzięcia **Modernizacja przestrzeni publicznej pod potrzeby rozwoju aktywności lokalnej** będzie budowa lub modernizacja infrastruktury pozwalającej mieszkańcom obszarów wiejskich na realizację własnych aspiracji i zainteresowań. Planowane działania – utworzenie centrów aktywności lokalnej, urozmaicenie oferty świetlic wiejskich czy też modernizacja instytucji kreujących ofertę kulturalną – przyczynią się do rozszerzenia dostępnych możliwości w zakresie spędzania wolnego czasu. Równie cennym i godnym podkreślenia aspektem, charakteryzującym działania z zakresu tego przedsięwzięcia, jest jednocześnie wzmacnianie tożsamości lokalnej poprzez m.in. kultywowanie unikalnych, a narażonych na zapomnienie wartości regionu.

Podobny charakter innowacyjny będą miały czynności podejmowane w trakcie realizacji przedsięwzięcia **Zachowanie tradycji i tożsamości kulturowej obszaru LGD**. Ich główną cechą

będzie przekucie silnej tożsamości mieszkańców gmin tworzących PSR w czynnik integrujący mieszkańców i budujący charakterystyczną odrębność obszaru.

Największą innowacją charakteryzującą kolejne przedsięwzięcie - **Zmiana świadomości mieszkańców w zakresie ochrony zasobów środowiskowych** – będzie niezwykle szeroki zakres podmiotów uczestniczących w jego realizacji. Do tej pory nie prowadzono jeszcze bowiem na terenie LGD działań mających kształtować świadomość ekologiczną społeczności z obszaru PSR. Tym razem planuje się objęcie akcjami informacyjnymi takich grup jak uczniowie, osoby starsze, rolnicy bądź przedsiębiorcy.

Ze względów oczywistych największą innowacją przedsięwzięcia **Czysta energia** jest już samo skupienie się na wytwarzaniu energii odnawialnej. Jest to temat w Polsce wciąż nowy, mimo że gwarantujący niezwykle możliwości – dzięki umiejętnemu wykorzystaniu nowoczesnych technologii, gminy z obszaru LGD mogą stać się samowystarczalne energetycznie. Co więcej, zastosowanie takich metod wyrobu prądu automatycznie zmniejsza zanieczyszczenie środowiska i czyni dany teren jeszcze przyjaźniejszym dla natury.

IX. Procedura wyboru operacji przez LGD w ramach działania „Wdrażanie lokalnych strategii rozwoju”, w tym przyjęte przez LGD kryteria lokalne wraz z opisem procedury ich zmian

W ramach realizacji LSR, po zatwierdzeniu jej przez samorząd województwa, LGD wybiera projekty do realizacji w ramach środków przyznanych na realizację strategii. Pracownicy LGD pomagają wnioskodawcom w przygotowaniu projektów. Wnioski te mogą dotyczyć projektów kwalifikujących się do udzielenia pomocy w ramach działań osi 3 - Jakość życia na obszarach wiejskich i różnicowanie gospodarki wiejskiej:

- Różnicowanie w kierunku działalności nierolniczej,
- Tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorstw,
- Odnowa i rozwój wsi,

oraz innych projektów zwanych dalej „małymi projektami”, które niekwalifikują się do wsparcia w ramach działań Osi 3, ale przyczyniają się do osiągnięcia celów tej osi, tj. poprawy jakości życia lub większego zróżnicowania działalności gospodarczej na obszarze działania LGD.

1. Procedura składania wniosków aplikacyjnych o wsparcie w ramach działania „Wdrażanie lokalnych strategii rozwoju”

1. Wniosek o przyznanie pomocy składa się:
 - a) osobiście bezpośrednio w siedzibie LGD,
 - b) za pomocą poczty kurierskiej lub
 - c) przesyłką poleconą.
2. Termin złożenia wniosku uważa się za zachowany, jeżeli przed jego upływem wniosek: złożono osobiście bezpośrednio w siedzibie LGD, nadano przesyłką kurierską – w przypadku złożenia wniosku za pomocą poczty kurierskiej albo nadano w polskiej placówce pocztowej operatora publicznego – w przypadku złożenia wniosku przesyłką poleconą.
3. Z chwilą złożenia wniosku o przyznanie pomocy, LGD wydaje potwierdzenie jego złożenia, zawierające datę i godzinę wpływu wniosku, opatrzone pieczęcią LGD oraz podpisane przez osobę przyjmującą ten wniosek – zgodnie z Załącznikiem nr 1 do niniejszej strategii.
4. Jeżeli wniosek o przyznanie pomocy został złożony po terminie lub nie został wypełniony we wszystkich wymaganych pozycjach, lub nie dołączono do niego, co najmniej jednego z dokumentów, których niedołączenie skutkuje nieprzyznaniem pomocy, LGD przekazuje niezwłocznie ten wniosek właściwemu organowi samorządu województwa.
5. Jeżeli we wniosku o przyznanie pomocy nie wskazano adresu wnioskodawcy i nie ma możliwości ustalenia tego adresu na podstawie posiadanych danych, LGD przekazuje niezwłocznie ten wniosek właściwemu organowi samorządu województwa.
6. Właściwy organ samorządu województwa udostępnia formularz wniosku o przyznanie pomocy nie później niż w dniu podania do publicznej wiadomości informacji o konkursie.
7. Formularz wniosku o przyznanie pomocy zawiera wykaz dokumentów, które powinny być dołączone do wniosku, z wyraźnym zaznaczeniem tych dokumentów, których niedołączenie skutkuje nieprzyznaniem pomocy oraz wzory oświadczeń.

8. Wnioskodawca informuje LGD i właściwy organ samorządu województwa o wszelkich zmianach w zakresie danych objętych wnioskiem o przyznanie pomocy, niezwłocznie po ich zaistnieniu.
9. LGD dokonuje wyboru operacji na podstawie kryteriów określonych w LSR, w terminie 30 dni od dnia, w którym upłynął termin składania wniosków o przyznanie pomocy.
10. LGD sporządza listę wybranych operacji ustalając ich kolejność według liczby uzyskanych punktów w ramach oceny spełniania kryteriów, o których mowa w pkt 9.
11. LGD przekazuje właściwemu organowi samorządu województwa listę wybranych operacji wraz ze złożonymi wnioskami o przyznanie pomocy.
12. LGD informuje na piśmie wnioskodawcę w terminie 14 dni od dnia dokonania wyboru operacji o:
 - zgodności albo niezgodności operacji z LSR, wskazując przyczyny niezgodności,
 - wybraniu albo niewybraniu operacji, wskazując przyczyny niewybrania,
 - liczbie uzyskanych punktów w ramach oceny operacji pod względem spełniania kryteriów określonych w LSR i miejscu na liście wybranych operacji.
13. Jeżeli wniosek o przyznanie pomocy został złożony po terminie lub nie został wypełniony we wszystkich wymaganych pozycjach, lub nie dołączono do niego, co najmniej jednego z dokumentów, których niedołączenie skutkuje nieprzyznaniem pomocy, właściwy organ samorządu województwa nie przyznaje pomocy.
14. Jeżeli we wniosku o przyznanie pomocy nie wskazano adresu wnioskodawcy i nie ma możliwości ustalenia tego adresu na podstawie posiadanych danych, wniosek pozostawia się bez rozpatrzenia.
15. Jeżeli wniosek o przyznanie pomocy nie spełnia innych niż określone w pkt 13 i 14 wymagań, właściwy organ samorządu województwa wzywa wnioskodawcę, w formie pisemnej, do usunięcia braków w terminie 21 dni od dnia doręczenia wezwania chyba, że zachodzą nie budzące wątpliwości przesłanki nieprzyznania pomocy.
16. Jeżeli wnioskodawca, pomimo wezwania do usunięcia braków, nie usunął w terminie:
 - żadnego z braków, właściwy organ samorządu województwa nie przyznaje pomocy;
 - wszystkich braków, właściwy organ samorządu województwa wzywa ponownie wnioskodawcę, w formie pisemnej, do usunięcia braków w terminie 21 dni od dnia doręczenia wezwania, chyba że zachodzą nie budzące wątpliwości przesłanki nieprzyznania pomocy.
17. Jeżeli wnioskodawca, pomimo ponownego wezwania do usunięcia braków, nie usunął w terminie wszystkich braków, właściwy organ samorządu województwa nie przyznaje pomocy.
18. Złożony wniosek o przyznanie pomocy nie może być zmieniany przez wnioskodawcę w zakresie planu finansowego operacji lub zestawienia rzeczowo – finansowego operacji, z wyłączeniem zmian wynikających z wezwań właściwego organu samorządu województwa.
19. Pomoc na realizację operacji przysługuje według kolejności operacji na liście operacji wybranych przez LGD. Wniosek o przyznanie pomocy rozpatruje się w terminie 3 miesięcy od dnia przekazania tego wniosku przez LGD właściwemu organowi samorządu województwa. W przypadku nierozpatrzenia wniosku w terminie, o którym mowa w niniejszym pkt, właściwy organ samorządu województwa zawiadamia wnioskodawcę o przyczynach zwłoki, wskazując nowy termin rozpatrzenia wniosku, nie dłuższy niż 3 miesiące.

2. Wewnętrzne procedury wyboru operacji do realizacji w ramach LSR Pogórzańskiego Stowarzyszenia Rozwoju

1. Organem dokonującym wyboru operacji, które mają być realizowane w ramach LSR Pogórzańskiego Stowarzyszenia Rozwoju jest Rada Decyzyjna.
2. Szczegółową organizację wewnętrzną i tryb pracy Rady Decyzyjnej określa Regulamin Rady Decyzyjnej Pogórzańskiego Stowarzyszenia Rozwoju, będący załącznikiem do niniejszej strategii.
3. Do kompetencji Rady Decyzyjnej należy:
 - wybór operacji, które mają być realizowane w ramach opracowanej LSR,
 - przyjmowanie i ocena operacji złożonych do konkursu,
 - sporządzanie listy rankingowej operacji i podejmowanie uchwały w tej sprawie,
 - przekazywanie listy rankingowej operacji Zarządowi w celu przesyłania ocenionych operacji do Urzędu Marszałkowskiego Województwa Małopolskiego,
 - rozpatrywanie odwołań od decyzji Rady Decyzyjnej. Podmioty mają prawo do odwołania w terminie 7 dni od dnia ogłoszenia uchwały. Rada Decyzyjna ma 7 dni na rozpatrzenie odwołania i ogłoszenie ostatecznej decyzji.
 - coroczne przekazywanie sprawozdań ze swojej działalności Walnemu Zebraniu Członków.
4. Wybór operacji, które mają być realizowane w ramach LSR Pogórzańskiego Stowarzyszenia Rozwoju dokonywany jest przez Radę Decyzyjną na podstawie jawnych i obiektywnych kryteriów zawartych w LSR.
5. Decyzja w sprawie wyboru operacji do finansowania jest podejmowana w formie uchwały Rady Decyzyjnej.
6. Po zapoznaniu się z nadesłanymi wnioskami, członkowie Rady składają oświadczenie, że nie są właścicielami, współwłaścicielami, pracownikami, współmałżonkami lub krewnymi do II stopnia pokrewieństwa wnioskodawcy.
7. W przypadku oceny operacji złożonej przez jednostkę, której właścicielem, współwłaścicielem lub pracownikiem jest współmałżonek członka Rady Decyzyjnej lub jego krewny do II stopnia pokrewieństwa, ten członek Rady Decyzyjnej nie bierze udziału w ocenie operacji.
8. Sprawdzenie zgodności formalnej zgłoszonych operacji następuje poprzez wypełnienie Karty Oceny Formalnej dla każdej operacji, stanowiącej załącznik nr 3 do niniejszej strategii. Sprawdzenia zgodności formalnej zgłoszonych operacji dokonuje co najmniej dwóch członków Rady Decyzyjnej, wskazanych przez Przewodniczącego Rady Decyzyjnej w formie pisemnej. Wypełnienie Karty Oceny Formalnej dokonuje się poprzez umieszczenie znaku „X” w odpowiednim polu formularza. W przypadku stwierdzenia niezgodności formalnej dla danej operacji, LGD przekazuje niezwłocznie ten wniosek właściwemu organowi samorządu województwa. Operacje, co do których nie stwierdzono żadnych niezgodności formalnych kieruje się do oceny merytorycznej.
9. Głosowanie przez wypełnienie kart do oceny merytorycznej każdej operacji obejmuje:
 - głosowanie w sprawie zgodności operacji z LSR,
 - głosowanie w sprawie oceny operacji według kryteriów lokalnych, przyjętych przez LGD, w zależności od działania PROW 2007-2013 do którego została zgłoszona operacja.
10. W głosowaniu odbywającym się przez wypełnienie kart do oceny operacji, członkowie Rady oddają głos za pomocą kart oceny operacji, stanowiących załączniki nr 3, 4, 5, 6, 7 do niniejszej strategii, wydanych przez Sekretarza lub komisję skrutacyjną. Każda strona karty oceny operacji musi być opieczętowana pieczęcią LGD i podpisana przez Sekretarza lub członków komisji skrutacyjnej.

11. Głos oddany przez członka Rady w formie wypełnionej karty oceny operacji jest nieważny, jeśli zachodzi co najmniej jedna z poniższych okoliczności:
 - na karcie brakuje nazwiska i imienia lub podpisu członka Rady,
 - na karcie brakuje informacji pozwalających zidentyfikować operację, której dotyczy ocena (numer wniosku, nazwa wnioskodawcy, nazwa projektu).
12. Karty muszą być wypełnione piórem, długopisem lub cienkopisem.
13. Znaki „X” winny być postawione w polu przeznaczonego na to kwadratu.
14. Głos w sprawie uznania operacji za zgodną z LSR oddaje się przez skreślenie jednej z opcji zaznaczonych gwiazdką w zawartym na Karcie Oceny Zgodności Operacji z LSR (załącznik nr 3 do niniejszej strategii) sformułowaniu: **„Głosuję za UZNANIEM* / NIEUZNANIEM* operacji za zgodną z LSR”**. Pozostawienie lub skreślenie obu opcji uważa się za głos nieważny.
15. W przypadku stwierdzenia błędów i braków w sposobie wypełnienia Karty Oceny Zgodności Operacji z LSR, Sekretarz lub sekretarz posiedzenia wzywa członka Rady, który wypełnił tę kartę do złożenia wyjaśnień i uzupełnienia braków. W trakcie wyjaśnień, członek Rady może na oddanej przez siebie karcie dokonać wpisów w kratkach lub pozycjach pustych, oraz dokonać czytelnej korekty w pozycjach i kratkach wypełnionych podczas głosowania, stawiając przy tych poprawkach swój podpis.
16. Jeśli po dokonaniu poprawek i uzupełnień karta nadal zawiera błędy w sposobie wypełnienia, zostaje uznana za głos nieważny.
17. Wynik głosowania w sprawie uznania operacji za zgodną z LSR jest pozytywny, jeśli bezwzględna większość głosów została oddana na opcję, że operacja jest zgodna z LSR.
18. Wyniki głosowania ogłasza Przewodniczący Rady.
19. Oddanie głosu w sprawie oceny operacji według lokalnych kryteriów LGD polega na wypełnieniu tabeli zawartej na „Karcie oceny operacji według lokalnych kryteriów LGD”, która jest odpowiednia do typu ocenianej operacji (Załączniki 4, 5, 6 lub 7). Wszystkie rubryki zawarte w tabeli muszą być wypełnione, w przeciwnym razie głos uważa się za nieważny.
20. W trakcie zliczania głosów, Sekretarz Rady lub sekretarz posiedzenia, zobowiązany jest sprawdzić, czy łączna ocena punktowa operacji zawarta w pozycji „SUMA PUNKTÓW” została obliczona poprawnie.
21. W przypadku stwierdzenia błędów i braków w sposobie wypełnienia karty oceny operacji według lokalnych kryteriów LGD, Sekretarz lub sekretarz posiedzenia wzywają członka Rady, który wypełnił tę kartę do złożenia wyjaśnień i uzupełnienia braków. W trakcie wyjaśnień, członek Rady może na oddanej przez siebie karcie dokonać wpisów w pozycjach pustych, oraz dokonać czytelnej korekty w pozycjach wypełnionych podczas głosowania, stawiając przy tych poprawkach swój podpis.
22. Jeżeli po dokonaniu poprawek i uzupełnień karta nadal zawiera błędy w sposobie wypełnienia, zostaje uznana za głos nieważny.
23. Wynik głosowania w sprawie oceny operacji według lokalnych kryteriów LGD dokonuje się w taki sposób, że sumuje się oceny punktowe wyrażone na kartach stanowiących głosy oddane ważnie w pozycji „SUMA PUNKTÓW” i dzieli przez liczbę ważnie oddanych głosów.
24. Na podstawie wyników głosowania w sprawie oceny operacji według lokalnych kryteriów LGD sporządza się listę operacji wybranych do finansowania.

25. W stosunku do każdej operacji będącej przedmiotem posiedzenia Rady podejmowana jest przez Radę decyzja w formie uchwały o wybraniu bądź nie wybraniu operacji do finansowania, której treść musi uwzględnić:
- wyniki głosowania sprawie uznania operacji za zgodne z LSR,
 - wyniki głosowania w sprawie oceny operacji według lokalnych kryteriów LGD i sporządzoną na tej podstawie listę rankingową wniosków,
 - dostępność środków LGD na poszczególne typy operacji.
26. Przewodniczący Rady odczytuje uchwały dotyczące poszczególnych operacji rozpatrywanych w trakcie posiedzenia, bez potrzeby ich przegłosowania.
27. Każda uchwała powinna zawierać:
- informacje o wnioskodawcy operacji (imię i nazwisko lub nazwę, miejsce zamieszkania lub miejsce działalności, adres lub siedzibę, PESEL lub REGON, NIP),
 - tytuł operacji zgodny z tytułem podanym we wniosku,
 - kwotę pomocy o jaką ubiegał się wnioskodawca zgodną z kwotą podaną we wniosku,
 - informację o decyzji Rady w sprawie zgodności lub braku zgodności operacji z LSR,
 - łączną ocenę punktową, którą otrzymał wniosek,
 - informację o finansowaniu lub nie finansowaniu realizacji operacji.

3. Kryteria oceny formalnej oraz przyjęte przez LGD kryteria lokalne dla operacji (ocena merytoryczna)

Kryteria oceny formalnej

Ocena formalna jest pierwszym etapem oceny operacji. Dokonuje się jej za pomocą dziesięciu kryteriów, wynikających z wymogów stawianych przed wnioskodawcą i zgłaszaną przez niego operacją, a zawartych w dokumentacji prawnej konkursu. Podczas oceny formalnej nie stosuje się punktacji w ramach poszczególnych kryteriów, a jedynie sprawdza wypełnienie danego kryterium przez wnioskodawcę oraz zgłaszaną przez niego operację, na podstawie informacji zawartych we wniosku.

Wnioskodawca i zgłaszana przez niego operacja muszą spełniać wszystkie kryteria oceny formalnej, aby wniosek został skierowany do oceny merytorycznej.

Poniższa tabela zawiera listę kryteriów oceny formalnej wraz z ich opisem.

Co najmniej dwóch członków Rady Decyzyjnej dokonuje oceny formalnej na podstawie Karty Oceny Formalnej, stanowiącej Załącznik nr 3 do niniejszej strategii, stawiając znak „X” w odpowiednim polu formularza.

Lp.	Nazwa kryterium	Opis kryterium
1.	Terminowość złożenia wniosku.	Zarząd województwa małopolskiego, na wniosek Pogórzańskiego Stowarzyszenia Rozwoju podaje do publicznej wiadomości informację o możliwości składania, za pośrednictwem Pogórzańskiego Stowarzyszenia Rozwoju, wniosków o przyznanie pomocy. Informację o naborze zamieszcza się także na stronie internetowej Pogórzańskiego Stowarzyszenia Rozwoju (www.leaderplus.tuchow.pl) oraz w siedzibie Pogórzańskiego Stowarzyszenia Rozwoju (ul. Chopina 10, 33-170 Tuchów). Wnioskodawcy zobowiązani są do złożenia wniosków w terminie podanym w ogłoszeniu o konkursie. Rada Decyzyjna LGD za pomocą Karty Oceny Formalnej ocenia prawidłowość złożenia wniosku pod kątem terminu, zgodnie z postanowieniami „Procedury składania wniosków aplikujących o wsparcie w ramach działania <i>Wdrażanie lokalnych strategii rozwoju</i> ”.

2.	Wniosek sporządzono na obowiązującym formularzu.	Formularz wniosku o przyznanie pomocy udostępnia zarząd województwa małopolskiego, nie później niż w dniu podania do publicznej wiadomości informacji o możliwości składania wniosków. Rada Decyzyjna LGD za pomocą Karty Oceny Formalnej sprawdza, czy wniosek został złożony na prawidłowym formularzu.
3.	Wniosek został wypełniony w języku polskim.	Rada Decyzyjna LGD za pomocą Karty Oceny Formalnej sprawdza, czy wniosek został napisany w języku polskim.
4.	Identyfikacja wnioskodawcy	Rada Decyzyjna LGD za pomocą Karty Oceny Formalnej sprawdza, czy we wniosku podano dane pozwalające na identyfikację wnioskodawcy – nazwa, adres.
5.	Zgodność okresu realizacji z okresem programowym.	Rada Decyzyjna LGD za pomocą Karty Oceny Formalnej sprawdza, czy proponowana operacja mieści się w okresie programowym PROW 2007-2015, tzn. czy jej zakończenie i złożenie wniosku o płatność ostateczną nastąpi w terminie 2 lat od zawarcia umowy, lecz nie później niż do dnia 30 czerwca 2015 r.
6.	Kompletność wniosku.	Rada Decyzyjna LGD za pomocą Karty Oceny Formalnej sprawdza kompletność wniosku: – Wymagana liczba egzemplarzy wniosku, – Wniosek zawiera wszystkie strony, – Wszystkie wymagane pola we wniosku zostały uzupełnione, – Wniosek jest podpisany przez osobę upoważnioną.
7.	Wniosek posiada komplet załączników.	Wykaz dokumentów, które powinny być dołączone do wniosku, zawiera formularz wniosku, udostępniany przez zarząd województwa małopolskiego. Rada Decyzyjna LGD za pomocą Karty Oceny Formalnej sprawdza kompletność załączników.
8.	Zgodność z Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013.	Rada Decyzyjna LGD za pomocą Karty Oceny Formalnej sprawdza zgodność z PROW 2007-2013 oraz odpowiednimi Rozporządzeniami. Aby kryterium było spełnione wszystkie poniżej określone elementy muszą zostać spełnione: – Typ beneficjenta - beneficjent jest uprawniony do ubiegania się o przyznanie dofinansowania, – Zakres operacji zgodny z zakresem przewidzianym w odpowiednim Rozporządzeniu, – Zachowanie pułapu maksymalnego poziomu dofinansowania, – Zachowanie warunku maksymalnej wartości operacji.
9.	Wnioskodawca spełnia warunek lokalizacji	Rada Decyzyjna LGD za pomocą Karty Oceny Formalnej sprawdza zgodność miejsca zamieszkania lub siedziby wnioskodawcy z obszarem objętym Lokalną Strategią Rozwoju Pogórzańskiego Stowarzyszenia Rozwoju.
10.	Zgodność finansowania	Na podstawie wniosku i załączników Rada Decyzyjna LGD za pomocą Karty Oceny Formalnej sprawdza czy operacja nie będzie finansowana z udziałem innych środków publicznych z wyłączeniem przypadku współfinansowania z Funduszu Kościelnego lub ze środków własnych jst.

Kryteria oceny merytorycznej

Ocenie merytorycznej poddawane są te operacje, u których nie stwierdzono żadnych niezgodności formalnych. Ocena merytoryczna składa się z:

- a) oceny zgodności operacji z LSR;
- b) oceny zgodności operacji z lokalnymi kryteriami przyjętymi przez LGD.

Ocenę zgodności operacji z LSR dokonuje każdy członek Rady Decyzyjnej przy pomocy Karty Oceny Zgodności Operacji z LSR, będącej załącznikiem nr 4 do niniejszej strategii. Operację można uznać za zgodną z LSR, kiedy realizuje co najmniej jeden z celów ogólnych i co najmniej jeden z celów szczegółowych LSR.

Ocenę zgodności operacji z kryteriami lokalnymi LGD, dokonuje się na załącznikach nr 4, 5, 6 lub 7 do niniejszej strategii. Oceny zgodności operacji z lokalnymi kryteriami dokonuje się na:

- a) Karcie Oceny Zgodności Operacji z Lokalnymi Kryteriami – załącznik nr 4 do niniejszej dokumentacji – dla operacji zgłoszonej przez wnioskodawcę do działania „Wdrażanie LSR – małe projekty”;
- b) Karcie Oceny Zgodności Operacji z Lokalnymi Kryteriami – załącznik nr 5 do niniejszej dokumentacji – dla operacji zgłoszonej przez wnioskodawcę do działania „Odnowa i rozwój wsi”;
- c) Karcie Oceny Zgodności Operacji z Lokalnymi Kryteriami – załącznik nr 6 do niniejszej dokumentacji – dla operacji zgłoszonej przez wnioskodawcę do działania „Różnicowanie w kierunku działalności nierolniczej”;
- d) Karcie Oceny Zgodności Operacji z Lokalnymi Kryteriami – załącznik nr 7 do niniejszej dokumentacji – dla operacji zgłoszonej przez wnioskodawcę do działania „Tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorstw”;

Poniższe tabele zawierają listy kryteriów oceny zgodności operacji z kryteriami lokalnymi wraz z ich opisem.

Kryteria lokalne dla operacji zgłaszanych do działania „Wdrażanie LSR – małe projekty”

Lp.	Nazwa kryterium	Opis kryterium
1.	Wnioskodawca ma doświadczenie w realizacji projektów: - zrealizował więcej niż 2 projekty finansowane ze środków zewnętrznych – 2 pkt - zrealizował od 1 do 2 projektów finansowanych ze środków zewnętrznych – 1 pkt - nie realizował żadnych projektów ze źródeł zewnętrznych – 0 pkt	Oceniane jest doświadczenie wnioskodawcy w realizacji projektów z udziałem finansowania zewnętrznego, w tym Unii Europejskiej. Ponadto ocenie może być również poddany opis zarządzania projektem przez wnioskodawcę, jego doświadczenie w odniesieniu do zakresu tematycznego i zasięgu projektu, zaplecze techniczno-organizacyjne, zaangażowana kadra.
2.	Działalność, której dotyczy operacja przyczyni się do poszerzenia oferty lub bazy turystycznej obszaru LGD albo wzmocnienia jej marki turystycznej: 0 – 10 pkt	Ocenie podlega wpływ realizacji operacji na rozwój lokalnej bazy turystycznej, poszerzanie oferty turystycznej obszaru LGD oraz kreowania marki turystycznej. Preferowane są operacje, które przyczyniają się do powstawania nowych obiektów turystycznych, nowych przedsiębiorstw działających w szeroko rozumianej branży turystycznej, nowych produktów turystycznych, nowych wydarzeń turystycznych. Preferowane są również operacje wnoszące nową jakość do już istniejących zasobów turystycznych obszaru LSR i jej oferty turystycznej.
3.	Korzyści lub oddziaływanie operacji dotyczy: - wszystkich gmin objętych LSR – 5 pkt - co najmniej 2 gmin objętych LSR – 3 pkt - co najmniej 2 miejscowości, lecz nie więcej niż jednej gminy – 2 pkt - jednej miejscowości – 1 pkt	Oceniany jest zasięg oddziaływania operacji oraz powszechność pożytków z jej realizacji. Preferowane są te operacje, które swoim zasięgiem obejmują jak największy obszar LSR.
4.	Operacja ma innowacyjny	Oceniane jest nowatorstwo w odniesieniu do obszaru

	charakter: 0 – 5 pkt	LGD. Może to oznaczać zastosowanie pomysłów i rozwiązań znanych i stosowanych na innych obszarach, jednak mających charakter innowacji na terenie LGD. Zaliczyć tu należy np.: nowatorski sposób wykorzystania zasobów lokalnych, rozwój nowych rodzajów produkcji lub usług, zaspokojenie potrzeb, które były pomijane w dotychczasowych działaniach, modernizację tradycyjnych form technologii, rozwój nowych funkcji obszaru, nowy sposób angażowania społeczności lokalnej w rozwój, itp.
5.	Działalność, której dotyczy operacja, jest oparta o wykorzystanie lokalnych zasobów albo lokalnego dziedzictwa kulturowego, historycznego lub przyrodniczego: 0 – 10 pkt	Ocenie podlega stopień wykorzystania przez operację lokalnych zasobów, dziedzictwa kulturowego, historycznego lub przyrodniczego. Preferowane są operacje, które w jak największym stopniu opierają działania na zasobach lokalnych oraz dziedzictwie.
6.	Działalność, której dotyczy operacja przyczynia się do promowania walorów regionu/obszaru działania Pogórzańskiego Stowarzyszenia Rozwoju: 0 – 10 pkt	Ocenie podlega uwzględnienie w realizacji operacji działań zmierzających do promocji walorów obszaru LGD lub upowszechniania informacji na ich temat. Oceniany jest również wpływ realizacji operacji na upowszechnianie wiedzy o obszarze LGD i współkreowanie jej wizerunku.
7.	Działalność, której dotyczy operacja, przyczyni się do zwiększenia kwalifikacji mieszkańców, pobudzenia aktywności ludzi młodych i wzmocnienia ich więzi z miejscem zamieszkania: 0 – 10 pkt	Oceniany jest wpływ realizacji operacji na młodą część społeczności obszaru LSR. Preferowane są te operacje, które kierują swoje działania do dzieci i młodzieży w celu przybliżania wiedzy o regionie, aktywizowania do inicjatyw społecznych i wolontarystycznych, upowszechniania projektów międzypokoleniowych, itp.
8.	Działalność, której dotyczy operacja, promuje zdrowy i ekologiczny tryb życia lub podnosi świadomość ekologiczną: 0 – 5 pkt	Operacja oceniana jest pod kątem propagowania zdrowego i ekologicznego trybu życia społeczności lokalnej. Preferowane są te operacje, które realizują działania z zakresu zdrowia, rozwiązań ekologicznych, propagowania aktywnego wypoczynku, podnoszenia świadomości ekologicznej, itp.
9.	Działalność, której dotyczy operacja, kreuje nowe lub wzmacnia istniejące produkty lokalne: 0 – 10 pkt	Operacja oceniana jest pod kątem wzmacniania pozycji produktów lokalnych. Preferowane są operacje przyczyniające się do tworzenia produktów lokalnych, produkcji lub upowszechniania informacji o nich.
10.	Trwałość projektu będzie widoczna w (maks. 8 pkt): - Powstałym partnerstwie: 0 – 2 pkt - Wpływie na społeczność lokalną: 0 – 2 pkt - Wpływie na rozwój gospodarczy obszaru LSR: 0 – 2 pkt	Oceniana jest trwałość pożytków powstałych po realizacji operacji. Preferowane są te operacje, które zawiązują partnerstwa lokalne (formalne lub nieformalne), trwale poprawiają stan środowiska naturalnego, zwiększają potencjał kapitału ludzkiego z obszaru LSR, przyczyniają się do wzmocnienia lokalnej gospodarki.
11.	Działania operacji mają na celu integrację z istniejącymi systemami oznakowania atrakcji turystycznych: 0 – 5 pkt	Oceniana jest możliwość włączania lokalnych walorów do szerszych (regionalnych, ogólnopolskich, międzynarodowych) systemów oznakowania atrakcji turystycznych, dzięki realizacji operacji. Preferowane są operacje umożliwiające włączanie lokalnych atrakcji do takich systemów.
12.	Działania operacji mają na celu bezpośrednią redukcję zanieczyszczeń: 0 – 5 pkt	Oceniana jest możliwość bezpośredniej redukcji zanieczyszczeń produkowanych na terenie LSR. Preferowane są operacje zmierzające do poprawy parametrów jakości wody, powietrza, gleby, żywności, itp.

		Preferowane są również operacje wykorzystujące energię odnawialną.
13.	Działania operacji wykorzystują/aktywizują potencjał ludzki z obszaru LSR: 0 – 10 pkt	Oceniany jest stopień aktywizacji i zaangażowania społeczności lokalnej w realizację operacji oraz w udostępnianiu pożytków wynikających z realizacji operacji. Preferowane są te operacje, które aktywizują społeczność i realizują działania służące później szerokiej grupie odbiorców. Preferowane są również działania mające na celu podnoszenie kwalifikacji, wiedzy i umiejętności społeczności lokalnej.

Kryteria lokalne dla operacji zgłaszanych do działania „Odnowa i rozwój wsi”

Lp.	Nazwa kryterium	Opis kryterium
1.	Wnioskodawca ma doświadczenie w realizacji projektów: - zrealizował więcej niż 2 projekty finansowane ze środków zewnętrznych – 2 pkt - zrealizował od 1 do 2 projektów finansowanych ze środków zewnętrznych – 1 pkt - nie realizował żadnych projektów ze źródeł zewnętrznych – 0 pkt	Oceniane jest doświadczenie wnioskodawcy w realizacji projektów z udziałem finansowania zewnętrznego, w tym Unii Europejskiej. Ponadto ocenie może być również poddany opis zarządzania projektem przez wnioskodawcę, jego doświadczenie w odniesieniu do zakresu tematycznego i zasięgu projektu, zaplecze techniczno-organizacyjne, zaangażowana kadra.
2.	Działalność, której dotyczy operacja przyczyni się do poszerzenia oferty lub bazy turystycznej obszaru LGD albo wzmocnienia jej marki turystycznej: 0 – 10 pkt	Ocenie podlega wpływ realizacji operacji na rozwój lokalnej bazy turystycznej, poszerzanie oferty turystycznej obszaru LGD oraz kreowania marki turystycznej. Preferowane są operacje, które przyczyniają się do powstawania nowych obiektów turystycznych, nowych przedsiębiorstw działających w szeroko rozumianej branży turystycznej, nowych produktów turystycznych, nowych wydarzeń turystycznych. Preferowane są również operacje wnoszące nową jakość do już istniejących zasobów turystycznych obszaru LSR i jej oferty turystycznej.
3.	Korzyści lub oddziaływanie operacji dotyczy: - wszystkich gmin objętych LSR – 5 pkt - co najmniej 2 gmin objętych LSR – 3 pkt - co najmniej 2 miejscowości, lecz nie więcej niż jednej gminy – 2 pkt - jednej miejscowości – 1 pkt	Oceniany jest zasięg oddziaływania operacji oraz powszechność pożytków z jej realizacji. Preferowane są te operacje, które swoim zasięgiem obejmują jak największy obszar LSR.
4.	Operacja ma innowacyjny charakter: 0 – 5 pkt	Oceniane jest nowatorstwo w odniesieniu do obszaru LGD. Może to oznaczać zastosowanie pomysłów i rozwiązań znanych i stosowanych na innych obszarach, jednak mających charakter innowacji na terenie LGD. Zaliczyć tu należy np.: nowatorski sposób wykorzystania zasobów lokalnych, rozwój nowych rodzajów produkcji lub usług, zaspokojenie potrzeb, które były pomijane w dotychczasowych działaniach, modernizację tradycyjnych form technologii, rozwój nowych funkcji obszaru, nowy sposób angażowania społeczności lokalnej w rozwój, itp.

5.	Działalność, której dotyczy operacja, jest oparta o wykorzystanie lokalnych zasobów albo lokalnego dziedzictwa kulturowego, historycznego lub przyrodniczego: 0 – 10 pkt	Ocenie podlega stopień wykorzystania przez operację lokalnych zasobów, dziedzictwa kulturowego, historycznego lub przyrodniczego. Preferowane są operacje, które w jak największym stopniu opierają działania na zasobach lokalnych oraz dziedzictwie.
6.	Działalność, której dotyczy operacja przyczynia się do promowania walorów regionu/obszaru działania Pogórzańskiego Stowarzyszenia Rozwoju: 0 – 10 pkt	Ocenie podlega uwzględnienie w realizacji operacji działań zmierzających do promocji walorów obszaru LGD lub upowszechniania informacji na ich temat. Oceniany jest również wpływ realizacji operacji na upowszechnianie wiedzy o obszarze LGD i współkreowanie jej wizerunku.
7.	Działalność, której dotyczy operacja, przyczyni się do zwiększenia kwalifikacji mieszkańców, pobudzenia aktywności ludzi młodych i wzmocnienia ich więzi z miejscem zamieszkania: 0 – 10 pkt	Oceniany jest wpływ realizacji operacji na młodą część społeczności obszaru LSR. Preferowane są te operacje, które kierują swoje działania do dzieci i młodzieży w celu przybliżania wiedzy o regionie, aktywizowania do inicjatyw społecznych i wolontarystycznych, upowszechniania projektów międzypokoleniowych, itp.
8.	Działalność, której dotyczy operacja, promuje zdrowy i ekologiczny tryb życia lub podnosi świadomość ekologiczną: 0 – 5 pkt	Operacja oceniana jest pod kątem propagowania zdrowego i ekologicznego trybu życia społeczności lokalnej. Preferowane są te operacje, które realizują działania z zakresu zdrowia, rozwiązań ekologicznych, propagowania aktywnego wypoczynku, podnoszenia świadomości ekologicznej, itp.
9.	Działalność, której dotyczy operacja, kreuje nowe lub wzmacnia istniejące produkty lokalne: 0 – 10 pkt	Operacja oceniana jest pod kątem wzmacniania pozycji produktów lokalnych. Preferowane są operacje przyczyniające się do tworzenia produktów lokalnych, produkcji lub upowszechniania informacji o nich.
10.	Trwałość projektu będzie widoczna w (maks. 8 pkt): - Powstałym partnerstwie: 0 – 2 pkt - Wpływie na społeczność lokalną: 0 – 2 pkt - Wpływie na rozwój gospodarczy obszaru LSR: 0 – 2 pkt	Oceniana jest trwałość pożytków powstałych po realizacji operacji. Preferowane są te operacje, które zawiązują partnerstwa lokalne (formalne lub nieformalne), trwale poprawiają stan środowiska naturalnego, zwiększają potencjał kapitału ludzkiego z obszaru LSR, przyczyniają się do wzmocnienia lokalnej gospodarki.
11.	Działania operacji mają na celu integrację z istniejącymi systemami oznakowania atrakcji turystycznych: 0 – 5 pkt	Oceniana jest możliwość włączania lokalnych walorów do szerszych (regionalnych, ogólnopolskich, międzynarodowych) systemów oznakowania atrakcji turystycznych, dzięki realizacji operacji. Preferowane są operacje umożliwiające włączanie lokalnych atrakcji do takich systemów.
12.	Działania operacji mają na celu bezpośrednią redukcję zanieczyszczeń: 0 – 5 pkt	Oceniana jest możliwość bezpośredniej redukcji zanieczyszczeń produkowanych na terenie LSR. Preferowane są operacje zmierzające do poprawy parametrów jakości wody, powietrza, gleby, żywności, itp. Preferowane są również operacje wykorzystujące energię odnawialną.
13.	Działania operacji wykorzystują/aktywizują potencjał ludzki z obszaru LSR: 0 – 10 pkt	Oceniany jest stopień aktywizacji i zaangażowania społeczności lokalnej w realizację operacji oraz w udostępnianiu pożytków wynikających z realizacji operacji. Preferowane są te operacje, które aktywizują społeczność i realizują działania służące później szerokiej grupie odbiorców. Preferowane są również działania mające na celu podnoszenie kwalifikacji, wiedzy i

		umiejętności społeczności lokalnej.
14.	Realizacja operacji spowoduje utworzenie, w przeliczeniu na pełne etaty średnioroczne: - powyżej 2 miejsc pracy – 3 pkt - od 1 do 2 miejsc pracy – 1 pkt - poniżej 1 miejsca pracy – 0 pkt	Oceniana jest korzyść ekonomiczna operacji dla obszaru LGD pod kątem tworzenia nowych miejsc pracy. Preferowane są operacje wskazujące na utworzenie jak największej liczby nowych miejsc pracy.

Kryteria lokalne dla operacji zgłaszanych do działania „Różnicowanie w kierunku działalności nierolniczej”

Lp.	Nazwa kryterium	Opis kryterium
1.	Wnioskodawca ma doświadczenie w realizacji projektów: - zrealizował więcej niż 2 projekty finansowane ze środków zewnętrznych – 2 pkt - zrealizował od 1 do 2 projektów finansowanych ze środków zewnętrznych – 1 pkt - nie realizował żadnych projektów ze źródeł zewnętrznych – 0 pkt	Oceniane jest doświadczenie wnioskodawcy w realizacji projektów z udziałem finansowania zewnętrznego, w tym Unii Europejskiej. Ponadto ocenie może być również poddany opis zarządzania projektem przez wnioskodawcę, jego doświadczenie w odniesieniu do zakresu tematycznego i zasięgu projektu, zaplecze techniczno-organizacyjne, zaangażowana kadra.
2.	Powierzchnia gospodarstwa, które posiada lub w którym pracuje wnioskodawca, nie przekracza średniej powierzchni gospodarstwa rolnego w województwie: 0 – 10 pkt	Ocenie podlega wielkość gospodarstwa rolnego wnioskodawcy w stosunku do średniej powierzchni gospodarstwa rolnego w województwie. Preferowani są wnioskodawcy posiadający najmniejsze gospodarstwa rolne, a więc najbardziej potrzebujący przekwalifikowania na działalność nierolniczą. Średnia powierzchnia gospodarstwa przyjmowana jest za najnowszymi dostępnymi danymi GUS.
3.	Realizacja operacji spowoduje utworzenie, w przeliczeniu na pełne etaty średnioroczne: - powyżej 2 miejsc pracy – 3 pkt - od 1 do 2 miejsc pracy – 1 pkt - poniżej 1 miejsca pracy – 0 pkt	Oceniana jest korzyść ekonomiczna operacji dla obszaru LGD pod kątem tworzenia nowych miejsc pracy. Preferowane są operacje wskazujące na utworzenie jak największej liczby nowych miejsc pracy.
4.	Operacja ma innowacyjny charakter: 0 – 5 pkt	Oceniane jest nowatorstwo w odniesieniu do obszaru LGD. Może to oznaczać zastosowanie pomysłów i rozwiązań znanych i stosowanych na innych obszarach, jednak mających charakter innowacji na terenie LGD. Zaliczyć tu należy np.: nowatorski sposób wykorzystania zasobów lokalnych, rozwój nowych rodzajów produkcji lub usług, zaspokojenie potrzeb, które były pomijane w dotychczasowych działaniach, modernizację tradycyjnych form technologii, rozwój nowych funkcji obszaru, nowy sposób angażowania społeczności lokalnej w rozwój, itp.
5.	Działalność, której dotyczy operacja, jest oparta o wykorzystanie lokalnych zasobów albo lokalnego dziedzictwa kulturowego, historycznego lub przyrodniczego: 0 – 10 pkt	Ocenie podlega stopień wykorzystania przez operację lokalnych zasobów, dziedzictwa kulturowego, historycznego lub przyrodniczego. Preferowane są operacje, które w jak największym stopniu opierają działania na zasobach lokalnych oraz dziedzictwie.
6.	Działalność, której dotyczy operacja przyczynia się do promowania	Ocenie podlega uwzględnienie w realizacji operacji działań zmierzających do promocji walorów obszaru LGD

	walorów regionu/obszaru działania Pogórzańskiego Stowarzyszenia Rozwoju 0 – 10 pkt	lub upowszechniania informacji na ich temat. Oceniany jest również wpływ realizacji operacji na upowszechnianie wiedzy o obszarze LGD i współkreowanie jej wizerunku.
7.	Działalność, której dotyczy operacja, nie jest szkodliwa dla środowiska naturalnego: 0 – 10 pkt	Oceniany jest wpływ realizacji operacji na środowisko naturalne. Preferowane są operacje, które w najmniejszym stopniu ingerują w środowisko naturalne.
8.	Działalność, której dotyczy operacja, kreuje nowe lub wzmacnia istniejące produkty lokalne: 0 – 10 pkt	Operacja oceniana jest pod kątem wzmacniania pozycji produktów lokalnych. Preferowane są operacje przyczyniające się do tworzenia produktów lokalnych, produkcji lub upowszechniania informacji o nich.

Kryteria lokalne dla operacji zgłaszanych do działania „Tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorstw”

Lp.	Nazwa kryterium	Opis kryterium
1.	Wnioskodawca ma doświadczenie w realizacji projektów: - zrealizował więcej niż 2 projekty finansowane ze środków zewnętrznych – 2 pkt - zrealizował od 1 do 2 projektów finansowanych ze środków zewnętrznych – 1 pkt - nie realizował żadnych projektów ze źródeł zewnętrznych – 0 pkt	Oceniane jest doświadczenie wnioskodawcy w realizacji projektów z udziałem finansowania zewnętrznego, w tym Unii Europejskiej. Ponadto ocenie może być również poddany opis zarządzania projektem przez wnioskodawcę, jego doświadczenie w odniesieniu do zakresu tematycznego i zasięgu projektu, zaplecze techniczno-organizacyjne, zaangażowana kadra.
2.	Działalność, której dotyczy operacja przyczyni się do poszerzenia oferty lub bazy turystycznej obszaru LGD albo wzmocnienia jej marki turystycznej: 0 – 10 pkt	Ocenie podlega wpływ realizacji operacji na rozwój lokalnej bazy turystycznej, poszerzanie oferty turystycznej obszaru LGD oraz kreowania marki turystycznej. Preferowane są operacje, które przyczyniają się do powstawania nowych obiektów turystycznych, nowych przedsiębiorstw działających w szeroko rozumianej branży turystycznej, nowych produktów turystycznych, nowych wydarzeń turystycznych. Preferowane są również operacje wnoszące nową jakość do już istniejących zasobów turystycznych obszaru LSR i jej oferty turystycznej.
3.	Realizacja operacji spowoduje utworzenie, w przeliczeniu na pełne etaty średnioroczne: - powyżej 2 miejsc pracy – 3 pkt - od 1 do 2 miejsc pracy – 1 pkt - poniżej 1 miejsca pracy – 0 pkt	Oceniana jest korzyść ekonomiczna operacji dla obszaru LGD pod kątem tworzenia nowych miejsc pracy. Preferowane są operacje wskazujące na utworzenie jak największej liczby nowych miejsc pracy.
4.	Operacja ma innowacyjny charakter: 0 – 5 pkt	Oceniane jest nowatorstwo w odniesieniu do obszaru LGD. Może to oznaczać zastosowanie pomysłów i rozwiązań znanych i stosowanych na innych obszarach, jednak mających charakter innowacji na terenie LGD. Zaliczyć tu należy np.: nowatorski sposób wykorzystania zasobów lokalnych, rozwój nowych rodzajów produkcji lub usług, zaspokojenie potrzeb, które były pomijane w dotychczasowych działaniach, modernizację tradycyjnych form technologii, rozwój nowych funkcji obszaru, nowy sposób angażowania społeczności lokalnej w rozwój, itp.
5.	Działalność, której dotyczy operacja, jest oparta	Ocenie podlega stopień wykorzystania przez operację lokalnych zasobów, dziedzictwa kulturowego,

	o wykorzystanie lokalnych zasobów albo lokalnego dziedzictwa kulturowego, historycznego lub przyrodniczego: 0 – 10 pkt	historycznego lub przyrodniczego. Preferowane są operacje, które w jak największym stopniu opierają działania na zasobach lokalnych oraz dziedzictwie.
6.	Działalność, której dotyczy operacja przyczynia się do promowania walorów regionu/obszaru działania Pogórzańskiego Stowarzyszenia Rozwoju 0 – 10 pkt	Ocenie podlega uwzględnienie w realizacji operacji działań zmierzających do promocji walorów obszaru LGD lub upowszechniania informacji na ich temat. Oceniany jest również wpływ realizacji operacji na upowszechnianie wiedzy o obszarze LGD i współkreowanie jej wizerunku.
7.	Działalność, której dotyczy operacja, nie jest szkodliwa dla środowiska naturalnego: 0 – 10 pkt	Oceniany jest wpływ realizacji operacji na środowisko naturalne. Preferowane są operacje, które w najmniejszym stopniu ingerują w środowisko naturalne.
8.	Działalność, której dotyczy operacja, kreuje nowe lub wzmacnia istniejące produkty lokalne: 0 – 10 pkt	Operacja oceniana jest pod kątem wzmacniania pozycji produktów lokalnych. Preferowane są operacje przyczyniające się do tworzenia produktów lokalnych, produkcji lub upowszechniania informacji o nich

4. Procedura zmiany kryteriów lokalnych

Procedura wyboru operacji, w tym: procedura składania wniosków, wewnętrzna procedura wyboru operacji, kryteria oceny formalnej i merytorycznej w tym kryteria lokalne mogą być przyjmowane w formie uchwały zwyczajnego lub nadzwyczajnego walnego zebrania PSR.

- O ewentualną zmianę procedury wyboru operacji kryteriów lokalnych Rada wnioskuję do Zarządu a ten do Walnego Zebrania Członków Pogórzańskiego Stowarzyszenia Rozwoju. Wniosek o zmianę procedury składania wniosków, wewnętrznej procedury wyboru operacji, kryteriów oceny formalnej i merytorycznej w tym kryteriów lokalnych kierowany jest do Walnego Zebrania Członków w trosce o zrównoważony i zintegrowany rozwój obszaru funkcjonowania Pogórzańskiego Stowarzyszenia Rozwoju. Rada uzasadnia wniosek zmianą sytuacji społeczno-gospodarczej obszaru i/lub stopniem realizacji lokalnej strategii rozwoju w ramach poszczególnych obszarów tematycznych (celów ogólnych, celów szczegółowych).
- Walne Zebranie Członków uchwala mocą uchwały ewentualne zmiany procedury składania wniosków, lub wewnętrznej procedury wyboru operacji lub kryteriów lokalnych. Zarząd Pogórzańskiego Stowarzyszenia Rozwoju, przyjętą uchwałą – kieruje do Rady i określa datę, od której staje się ona obowiązującą.

X. Budżet LSR

Zgodnie z rozporządzeniem Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 23.05.2008 r. w sprawie szczegółowych kryteriów i sposobu wyboru lokalnej grupy działania do realizacji lokalnej strategii rozwoju w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013 (Dz.U. nr 103, poz. 659, par. 2, pkt. 5 a, 5b, 5c), całkowity budżet Pogórzańskiego Stowarzyszenia Rozwoju w ramach Osi 4 LEADER wynosi **7 842 964,00 zł**.

Wielkość niniejszego budżetu wynika z iloczynu liczby mieszkańców zameldowanych na terenie Pogórzańskiego Stowarzyszenia Rozwoju na pobyt stały w dniu 31 grudnia 2006 r. wg GUS i kwoty:

- a. 116 zł – dla komponentu „Wdrażanie lokalnych strategii rozwoju” (kod 413 – „Różnicowanie w kierunku działalności nierolniczej” + „Tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorstw” + „Odnowa i rozwój wsi” + „Małe projekty”);
- b. 3 zł – dla komponentu „Wdrażanie projektów współpracy” (kod 421);
- c. 29 zł – dla komponentu „Funkcjonowanie LGD, nabywanie umiejętności, aktywizacja” (kod 431).

Szczegółowy podział środków pomiędzy poszczególne komponenty ukazuje poniższa tabela:

Kod wg PROW 2007-2013	Nazwa komponentu	Kwota przewidziana w rozporządzeniu MRiRW (Dz.U. nr 103, poz. 659) w zł	Liczba mieszkańców Pogórzańskiego Stowarzyszenia Rozwoju zameldowanych na pobyt stały – 31 grudnia 2006 r. (dane GUS)	Budżet Pogórzańskiego Stowarzyszenia Rozwoju w zł
413	Wdrażanie lokalnych strategii rozwoju	116	52 993	6 147 188
421	Wdrażanie projektów współpracy	3	52 993	158 979
431	Funkcjonowanie LGD, nabywanie umiejętności, aktywizacja	29	52 993	1 536 797
-	Razem	-	-	7 842 964

Pogórzańskie Stowarzyszenie Rozwoju **wnioskować będzie o całą kwotę** przysługującą jej zgodnie z rozporządzeniem Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 23.05.2008 r. w sprawie szczegółowych kryteriów i sposobu wyboru lokalnej grupy działania do realizacji lokalnej strategii rozwoju w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007—2013 (Dz.U. nr 103, poz. 659, par. 2, pkt. 5 a, 5b, 5c), czyli o **7 842 964,00 zł**.

Budżet LSR zakłada następujący podział środków w ramach komponentu „Wdrażanie lokalnych strategii rozwoju” (kod 413):

Nazwa działania	Udział %	Kwota w zł
Różnicowanie w kierunku działalności nierolniczej	10,4	640 000,00
Tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorstw	10,4	640 000,00
Odnowa i rozwój wsi	60,9	3 742 188,00

**Lokalna Strategia Rozwoju Pogórzańskiego Stowarzyszenia Rozwoju
PROW 2007-2013 – 4 Oś „Leader”**

Małe projekty	18,3	1 125 000,00
Razem	100	6 147 188,00

W przypadku ubiegania się przez Pogórzańskie Stowarzyszenie Rozwoju o pełną przysługującą kwotę, koszty bieżące (administracyjne) funkcjonowania LGD wyniosą maksymalnie 15% tej kwoty (dokładnie 14,88%), czyli **1 166 797,00 zł**. Na pozostałą część działania „Funkcjonowanie LGD, nabywanie umiejętności i aktywizacja”, czyli na nabywanie umiejętności i aktywizację przeznaczonych zostanie **370 000,00 zł**.

Funkcjonowanie LGD (koszty bieżące, administracyjne) – maksymalnie 15% z kwoty dostępnej dla LGD (7 842 964,00 zł)	1 166 797,00 zł
Nabywanie umiejętności, aktywizacja	370 000,00 zł
Łącznie działanie „Funkcjonowanie LGD, nabywanie umiejętności i aktywizacja: (kod 431)	1 536 797,00 zł

Dla konstrukcji budżetu przyjęto następujące założenia:

- średnia wartość dotacji (refundacja) dla działania „Różnicowanie w kierunku działalności nierolniczej” wyniesie ok. 40 tys. zł;
- średnia wartość dotacji (refundacja) dla działania „Tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorstw” wyniesie ok. 40 tys. zł;
- średnia wartość dotacji (refundacja) dla działania „Odnowa i rozwój wsi” wyniesie ok. 200 tys. zł;
- średnia wartość dotacji (refundacja) dla działania „Małe projekty” wyniesie ok. 15 tys. zł;
- średnia wartość dotacji (refundacja) dla działania „nabywanie umiejętności i aktywizacja” wyniesie ok. 10 tys. zł;

Poniższa tabela obrazuje **budżet Pogórzańskiego Stowarzyszenia Rozwoju w każdym roku realizacji**, przy spełnieniu powyższych założeń:

BUDŻET POGÓRZAŃSKIEGO STOWARZYSZENIA ROZWOJU W KAŻDYM ROKU REALIZACJI

ROK	KATEGORIA KOSZTU	413 – Wdrażanie lokalnych strategii rozwoju					421 – Wdrażanie projektów współpracy	431 – Funkcjonowanie LGD, nabywanie umiejętności i aktywizacja			Razem Oś 4
		Różnicowanie w kierunku działalności nierolniczej	Tworzenie i rozwój mikro-przedsiębiorstw	Odnowa i rozwój wsi	Małe projekty	Razem 413		Funkcjonowanie LGD (koszty bieżące)	Nabywanie umiejętności i aktywizacja	Razem 431	
2009	całkowite	120 000,00	120 000,00	0,00	232 142,86	472 142,86	0,00	166 700,00	69 500,00	236 200,00	708 342,86
	kwalityfikowalne	120 000,00	120 000,00	0,00	232 142,86	472 142,86	0,00	166 700,00	69 500,00	236 200,00	708 342,86
	do refundacji	60 000,00	60 000,00	0,00	162 500,00	282 500,00	0,00	166 700,00	69 500,00	236 200,00	518 700,00
2010	całkowite	400 000,00	440 000,00	2 000 000,00	317 857,14	3 157 857,14	15 900,00	166 700,00	83 500,00	250 200,00	3 423 957,14
	kwalityfikowalne	400 000,00	440 000,00	2 000 000,00	317 857,14	3 157 857,14	15 900,00	166 700,00	83 500,00	250 200,00	3 423 957,14
	do refundacji	200 000,00	220 000,00	1 500 000,00	222 500,00	2 142 500,00	15 900,00	166 700,00	83 500,00	250 200,00	2 408 600,00
2011	całkowite	440 000,00	400 000,00	2 000 000,00	317 857,14	3 157 857,14	47 679,00	166 700,00	83 500,00	250 200,00	3 455 736,14
	kwalityfikowalne	440 000,00	400 000,00	2 000 000,00	317 857,14	3 157 857,14	47 679,00	166 700,00	83 500,00	250 200,00	3 455 736,14
	do refundacji	220 000,00	200 000,00	1 500 000,00	222 500,00	2 142 500,00	47 679,00	166 700,00	83 500,00	250 200,00	2 440 379,00
2012	całkowite	200 000,00	200 000,00	989 584,00	317 857,14	1 707 441,14	63 000,00	166 700,00	83 500,00	250 200,00	2 021 241,14
	kwalityfikowalne	200 000,00	200 000,00	989 584,00	317 857,14	1 707 441,14	63 000,00	166 700,00	83 500,00	250 200,00	2 021 241,14
	do refundacji	100 000,00	100 000,00	742 188,00	222 500,00	1 164 688,00	63 600,00	166 700,00	83 500,00	250 200,00	1 478 488,14
2013	całkowite	120 000,00	120 000,00	0,00	264 285,71	504 285,71	31 800,00	166 700,00	41 000,00	207 700,00	743 785,71
	kwalityfikowalne	120 000,00	120 000,00	0,00	264 285,71	504 285,71	31 800,00	166 700,00	41 000,00	207 700,00	743 785,71
	do refundacji	60 000,00	60 000,00	0,00	185 000,00	305 000,00	31 800,00	166 700,00	41 000,00	207 700,00	544 500,00
2014	całkowite	0,00		0,00	157 142,86	157 142,86	0,00	166 700,00	9 000,00	175 700,00	332 842,86
	kwalityfikowalne	0,00		0,00	157 142,86	157 142,86	0,00	166 700,00	9 000,00	175 700,00	332 842,86
	do refundacji	0,00	0,00	0,00	110 000,00	110 000,00	0,00	166 700,00	9 000,00	175 700,00	285 700,00
2015	całkowite	0,00		0,00	0,00	0,00	0,00	166 597,00	0,00	166 597,00	166 597,00
	kwalityfikowalne	0,00		0,00	0,00	0,00	0,00	166 597,00	0,00	166 597,00	166 597,00
	do refundacji	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	166 597,00	0,00	166 597,00	166 597,00
2009 - 2015	całkowite	1 280 000,00	1280000,00	4 989 584,00	1 607 142,86	9 156 726,86	158 979,00	1 166 797,00	370 000,00	1 536 797,00	10 852 502,86
	kwalityfikowalne	1 280 000,00	1280000,00	4 989 584,00	1 607 142,86	9 156 726,86	158 979,00	1 166 797,00	370 000,00	1 536 797,00	10 852 502,86
	do refundacji	640 000,00	640 000,00	3 742 188,00	1 125 000,00	6 147 188,00	158 979,00	1 166 797,00	370 000,00	1 536 797,00	7 842 964,00

Tabela pomocnicza budżetu

Cele ogólne	Przedsięwzięcia	Zakładana liczba operacji realizowanych w ramach przedsięwzięcia	Różnicowanie w kierunku działalności nierolniczej (413)	Tworzenie i rozwój mikro-przedsiębiorstw (413)	Odnowa i rozwój wsi (413)	Małe projekty (413)	Razem wdrażanie LSR (413)	Nabywanie umiejętności i aktywizacja (431)	Razem wdrażanie LSR i nabywanie umiejętności i aktywizacja (413 + 431)	Wdrażanie projektów współpracy (421)	Funkcjonowanie LGD – koszty bieżące (431)
-------------	-----------------	--	---	--	---------------------------	---------------------	---------------------------	--	--	--------------------------------------	---

**Lokalna Strategia Rozwoju Pogórzańskiego Stowarzyszenia Rozwoju
PROW 2007-2013 – 4 Oś „Leader”**

I. OPRACOWANIE I WDROŻENIE KOMPLEKSOWEJ OFERTY TURYSTYCZNEJ POGÓRZA, OPARTEJ NA LOKALNYCH WALORACH KULTUROWYCH ORAZ PRZYRODNICZYCH	I.1.1. Podniesienie standardu istniejącej oraz rozwój nowej infrastruktury turystycznej, kulturalnej, rekreacyjnej, sportowej oraz dziedzictwa kulturowego	Minimalna liczba	5	5	5	10	25	3	28	
		Wartość								
			200 000	200 000	1 000 000	150 000	1 550 000	30 000	1 580 000	
	I.2.1. Wdrożenie działań promocyjnych i informacyjnych na temat atrakcji turystycznych obszaru Pogórza	Minimalna liczba	-	-	-	10	10	10	20	
		Wartość								
			-	-	-	150 000	150 000	100 000	250 000	
	I.3.1. Wsparcie lokalnych środowisk w popularyzacji produktów lokalnych z terenu Pogórza	Minimalna liczba	6	6	-	10	22	5	27	
		Wartość								
			240 000	240 000	-	150 000	630 000	50 000	680 000	
II. ZWIĘKSZENIE POZIOMU INTEGRACJI, AKTYWNOŚCI SPOŁECZNEJ I PRZEDSIĘBIORCZOŚCI MIESZKAŃCÓW	II.1.1. Lokalny system szkolenia i przekwalifikowania mieszkańców	Minimalna liczba	-	-	-	10	10	5	15	
		Wartość								
			-	-	-	150 000	150 000	50 000	200 000	
	II.2.1. Modernizacja przestrzeni publicznej pod potrzeby rozwoju aktywności	Minimalna liczba	-	-	10	10	20	-	20	
		Wartość								

**Lokalna Strategia Rozwoju Pogórzańskiego Stowarzyszenia Rozwoju
PROW 2007-2013 – 4 Oś „Leader”**

Wartość operacji w ramach LSR ogółem	640 000	640 000	3 742 188	1 125 000	6 147 188	370 000	6 517 188	158 979	1 166 797
--------------------------------------	---------	---------	-----------	-----------	------------------	---------	-----------	----------------	------------------

HARMONOGRAM REALIZACJI PRZEDSIĘWZIĘĆ I TYPÓW OPERACJI:

PRZEDSIĘWZIĘCIA I TYPY OPERACJI ZGODNIE Z LSR	OKRESY REALIZACJI LSR W PRZEDZIAŁACH PÓŁROCZNYCH													
	2009 I	2009 II	2010 I	2010 II	2011 I	2011 II	2012 I	2012 II	2013 I	2013 II	2014 I	2014 II	2015 I	2015 II
I.1.1. Podniesienie standardu istniejącej oraz rozwój nowej infrastruktury turystycznej, kulturalnej, rekreacyjnej, sportowej oraz dziedzictwa kulturowego														
I.2.1. Wdrożenie działań promocyjnych i informacyjnych na temat atrakcji turystycznych obszaru Pogórza														
I.3.1. Wspieranie lokalnych środowisk w popularyzacji produktów lokalnych z terenu Pogórza														
II.1.1. Lokalny system szkolenia i przekwalifikowania mieszkańców														
II.2.1. Modernizacja przestrzeni publicznej pod potrzeby rozwoju aktywności lokalnej														
II.2.2. Zachowanie tradycji i tożsamości kulturowej obszaru LGD														
III.1.1. Zmiana świadomości mieszkańców w zakresie ochrony zasobów środowiskowych														
III.2.1. Czysta energia														
Wdrażanie projektów współpracy														
Funkcjonowanie LGD, nabywanie umiejętności, aktywizacja														

XI. Opis procesu przygotowania LSR

Budowa Lokalnej Strategii Rozwoju Pogórzańskiego Stowarzyszenia Rozwoju oparta była na partycypacyjnym modelu tworzenia dokumentów o charakterze strategicznym. Prace nad jej przygotowaniem trwały wiele miesięcy. W procesie tym uczestniczyły wszystkie środowiska lokalne zaangażowane w rozwój społeczny, gospodarczy i przestrzenny regionu: mieszkańcy, rady sołeckie, organizacje pozarządowe, nieformalne zrzeszenia społeczne, parafie, przedsiębiorcy, rolnicy, organy samorządu terytorialnego i ich jednostki pomocnicze, inne instytucje publiczne.

Metodami zastosowanymi w tworzeniu Lokalnej Strategii Rozwoju były sesje strategiczne, warsztaty robocze, sesje rad gmin, spotkania i konsultacje z mieszkańcami, ekspertyzy statystyczne i strategiczne.

Pierwszym krokiem było **zdiagnozowanie sytuacji społeczno-gospodarczej**, charakteryzującej obszar Pogórzańskiego Stowarzyszenia Rozwoju. W tym celu przeprowadzona została analiza statystyczna, uwzględniająca przede wszystkim trendy demograficzne, stan infrastruktury turystycznej oraz poziom rozwoju przedsiębiorczości. Na tym etapie opierano się głównie o dane Głównego Urzędu Statystycznego oraz informacje zawarte w dokumentach przygotowanych przez Urzędy Gmin poszczególnych jednostek, wchodzących w skład LGD. Bazowano także na danych, wynikających z badań społecznych przeprowadzonych na potrzeby Lokalnej Strategii Rozwoju. W tej części LSR starano się wykazać jedynie specyficzne uwarunkowania obszaru, wyróżniające go w otoczeniu i stanowiące potencjał rozwojowy. Wyniki tej analizy zamieszczono w rozdziale 2 niniejszego dokumentu.

Kolejnym etapem, mającym dostarczyć jak najpełniejszego obrazu Pogórzańskiego Stowarzyszenia Rozwoju, była analiza SWOT, czyli przygotowanie opracowania zawierającego analizę zasobów wewnętrznych terenu działania Pogórzańskiego Stowarzyszenia Rozwoju oraz analiza otoczenia zewnętrznego pod kątem szans i zagrożeń dla dalszego rozwoju. Wyniki analizy SWOT przygotowano w oparciu o prace warsztatowe członków LGD. Pozwoliły one, wespół z wynikami analizy statystycznej, na wskazanie elementów determinujących kształt rozwoju obszaru LGD, wyznaczenie celów i określenie misji.

Kolejnym etapem prac nad LSR było **określenie misji** – naczelnego celu rozwoju Pogórzańskiego Stowarzyszenia Rozwoju, przyświecającego przyszłym działaniom LGD. W skład zespołu, odpowiedzialnego za to działanie, weszli przedstawiciele społeczeństw lokalnych poszczególnych gmin, zaproszeni do udziału w pracach nad LSR przez członków Pogórzańskiego Stowarzyszenia Rozwoju.

Posiadając pełen obraz analityczny oraz wytyczoną misję, przystąpiono do **identyfikacji celów głównych**, odzwierciedlających zasadnicze pola działań w zakresie intensyfikowania rozwoju. Są one rezultatem dwóch wcześniejszych etapów prac nad LSR. Po wytyczeniu czterech celów głównych, zespół został podzielony na tyle właśnie części. Następnie, każdy podzespół został oddelegowany do prac nad jednym z celów głównych – zadaniem grup było wyodrębnienie z przygotowanego materiału **celów szczegółowych**. Te zaś posłużyły poszczególnym podzespołom na określenie **konkretnych przedsięwzięć**, których realizacja służyć będzie realizacji celów głównych.

Na podstawie zidentyfikowanych przedsięwzięć oraz wytycznych zawartych w rozporządzeniu Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 23.05.2008 r. w sprawie szczegółowych kryteriów i sposobu wyboru lokalnej grupy działania do realizacji lokalnej strategii rozwoju w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007—2013, określono budżet LSR, przy założeniach opisanych w rozdziale X niniejszego dokumentu.

Warsztaty z członkami zespołu prowadzono metodami interaktywnymi z użyciem narzędzi (technik) treningowych, pozwalających uczestnikom indywidualnie i grupowo identyfikować, następnie analizować i proponować możliwe rozwiązania. Ten sposób pracy traktuje uczestników spotkań jako ekspertów posiadających znaczące doświadczenie, a rolą konsultantów jest prowadzenie procesu budowy strategii oraz proponowanie narzędzi i podawanie przykładów rozwiązań

sprawdzonych w innych samorządach. Każde spotkanie warsztatowe prowadzone było urozmaiconymi technikami: mini wykłady z użyciem prezentacji multimedialnych, techniki kreatywne, prace z formularzem, techniki pracy zespołowej, moderowana dyskusja.

XII. Opis procesu wdrażania i aktualizacji LSR

Na LGD spoczywa oczywista odpowiedzialność za prawidłowe wdrażanie LSR. Rola Pogórzańskiego Stowarzyszenia Rozwoju sprowadza się do zarządzania procesem realizacji strategii i koordynowaniu działań prowadzących do tego celu. Do zakresu powyższych czynności należy również efektywne spożytkowanie i poprawne rozliczenie otrzymanych środków publicznych.

Proces wdrażania to „przejście” od planowania strategicznego do zarządzania strategicznego, czyli realizacja zapisów Strategii. Członkowie Pogórzańskiego Stowarzyszenia Rozwoju określili dla niniejszej strategii rekomendacje wdrożeniowe, czyli elementy, które powinny zostać zachowane, aby jej realizacja odbywała się efektywnie. Rekomendacje te – zawarte w końcowej części Strategii – dotyczą trzech poziomów:

- a) organizacyjnego – zarządzanie strategią;
- b) merytorycznego – ocena i przegląd zapisów strategii;
- c) społecznego – promocja i pozyskiwanie partnerów.

Poziom organizacyjny skupia się na ścisłej koordynacji i współpracy między lokalnymi oraz ponadlokalnymi instytucjami, organizacjami oraz środowiskami, w kompetencjach których leży realizacja zadań zawartych w strategii. Dlatego też efektywność realizacji zadań wyodrębnionych w dokumencie w dużej mierze będzie zależała od komórki, zarządzającej jej wdrażaniem – Zarząd Pogórzańskiego Stowarzyszenia Rozwoju przy pomocy Biura LGD. Ma to szczególnie istotne znaczenie w przypadku przedsięwzięć zawartych w LSR, które mają charakter zintegrowany, a ich realizacja spoczywa w rękach wielu podmiotów lokalnych. Przy realizacji takich przedsięwzięć niezbędne jest porozumienie i współpraca pomiędzy partnerami, określenie wspólnych koncepcji realizacyjnych, przygotowanie odpowiedniej dokumentacji, itd. W dalszej części niniejszego opracowania określone zostały zasady (ramy) współpracy międzysektorowej. Najważniejszymi zadaniami jednostki koordynującej działania są:

- a) koordynacja współpracy między władzami Pogórzańskiego Stowarzyszenia Rozwoju, władzami samorządowymi, organizacjami pozarządowymi i przedsiębiorstwami z terenu LGD,
- b) harmonizacja realizacji działań zapisanych w Strategii i innych dokumentach branżowych (strategie branżowe, Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych, Program Ochrony Środowiska, Plan Gospodarki Odpadami, itd.),
- c) koordynowanie działań Pogórzańskiego Stowarzyszenia Rozwoju w zakresie pozyskiwania funduszy zewnętrznych na zadania zawarte w Strategii,
- d) przygotowanie raportów o stanie społeczno-gospodarczym Pogórzańskiego Stowarzyszenia Rozwoju,
- e) gromadzenie i przekazywanie mieszkańcom i przedsiębiorcom informacji na temat działalności instytucji otoczenia biznesu,
- f) pozyskiwanie partnerów do realizacji zadań zapisanych w Strategii.

Poziom merytoryczny obejmuje wdrażanie i monitorowanie zadań zapisanych w Lokalnej Strategii Rozwoju dla Pogórzańskiego Stowarzyszenia Rozwoju. Na podstawie informacji gromadzonych na poziomie organizacyjnym, Walne Zgromadzenie LGD podejmuje monitoruje proces realizacji operacji oraz podejmuje decyzje o zmianach w zapisach strategii. Procedura tych zmian została opisana w rozdziale IX.

Poziom społeczny dotyczy upowszechniania zapisów Lokalnej Strategii Rozwoju dla Pogórzańskiego Stowarzyszenia Rozwoju wśród społeczności lokalnej oraz pozyskiwanie partnerów (lokalnych i zewnętrznych) dla realizacji zadań Strategii. Upowszechnienie zapisów LSR wśród społeczności lokalnej ma na celu:

- a) poinformowanie o zakończeniu prac nad Lokalną Strategią Rozwoju dla Pogórzańskiego Stowarzyszenia Rozwoju,
- b) objaśnienie dalszych etapów procesu planowania rozwoju społeczno-gospodarczego na obszarze LGD – realizacja zapisów strategii i planu rozwoju, zaproszenie partnerów do współpracy,
- c) prezentację lokalnego potencjału społeczno-gospodarczego gmin wchodzących w skład LGD, priorytetów i kierunków jej rozwoju w najbliższych latach (obszary priorytetowe i cele strategiczne, cele operacyjne, zadania),
- d) objaśnienie roli funduszy strukturalnych Unii Europejskiej w finansowaniu rozwoju lokalnego i sposobu ich pozyskiwania poprzez przygotowanie projektów wynikających ze Strategii,
- e) zachęcenie do wzięcia udziału w realizacji zapisów Lokalnej Strategii Rozwoju dla Pogórzańskiego Stowarzyszenia Rozwoju

Celem zaplanowanych działań informacyjnych skierowanych do otoczenia LGD jest:

- a) promocja Stowarzyszenia oraz jej oferty turystycznej i gospodarczej w województwie małopolskim i sąsiednich województwach,
- b) przyciągnięcie na teren Pogórzańskiego Stowarzyszenia Rozwoju potencjalnych inwestorów zainteresowanych inwestowaniem na terenie LGD oraz organizacji pozarządowych mogących wspomóc Pogórzańskie Stowarzyszenie Rozwoju w realizacji Strategii poprzez przygotowywanie projektów mogących otrzymać współfinansowanie z funduszy strukturalnych Unii Europejskiej.

Praca zespołowa, partnerska na rzecz LGD wymaga od osób i organizacji pełnego zaangażowania i wiąże się z podejmowaniem ryzyka. Być „partnerem” oznacza w pełni odpowiadać za działania własne i tych, z którymi wspólnie podejmujemy decyzje.

LGD zobligowana jest do zaangażowania jak najszerszej części społeczności lokalnej do wdrażania LSR – wymóg ten jest jednym z podstawowych filarów, na którym opiera się podejście Leader. W związku z tym LGD zobowiązuje zasada pełnej jawności działań, polegająca przede wszystkim na prowadzeniu intensywnych działań informacyjno-promocyjnych, mających służyć udostępnieniu i rozpowszechnieniu informacji na temat LGD, a także podejmowanych przez nią działań.

W jaki sposób efektywnie prowadzić działania informacyjno-promocyjne? Należy w pierwszej kolejności skorzystać z tablic informacyjnych w urzędach gmin i parafiach. Wymierne rezultaty można też osiągnąć poprzez współpracę z lokalnymi i regionalnymi mediami – prasą, rozgłośniami radiowymi i telewizyjnymi. Sugeruje się także przeprowadzanie – najlepiej cyklicznie – spotkań z mieszkańcami, kolportaż plakatów oraz przygotowania, a następnie dystrybucja biuletynów i ulotek, wykładanych w miejscach publicznych lub doręczanych do skrzynek pocztowych. Oczywiście posunięciem wydaje się stworzenie strony internetowej, będącej multimedialną platformą z wszystkimi aktualnościami, ważnymi dokumentami, raportami oraz forum dyskusyjnym.

Członkowie LGD muszą pamiętać o poprawnym funkcjonowaniu biura, będącego jej drugą – po stronie internetowej – wizytówką. Powinno być ono dostępne dla mieszkańców w godzinach jego otwarcia, a osoba bądź osoby odpowiedzialne za jego prowadzenie zobowiązany jest do udzielania wszystkim zainteresowanym kompetentnych odpowiedzi i wyjaśnień. Do jego obowiązków należy także udostępnianie do wglądu materiałów dokumentujących działalność Pogórzańskiego Stowarzyszenia Rozwoju (także protokoły z posiedzeń zarządu i posiedzeń organu decyzyjnego). Wspomniany pracownik musi być także przygotowany do przyjmowania od mieszkańców wniosków i postulatów dotyczących wdrażania LSR. Podkreślenia wymaga fakt, że składane wnioski powinny być dokładnie analizowane przez LGD i w przypadku, gdy okażą się słuszne, konieczne jest podjęcie odpowiedniej decyzji w zakresie zmiany sposobu wdrażania LSR, uwzględniającej wspomniany wniosek.

Do procesu wdrażania LSR należy także aktywizowanie i motywowanie społeczności lokalnej. Atrakcyjnym narzędziem jest z pewnością obiecanie pomocy w przygotowaniu wniosków o przyznanie pomocy ze środków LSR. Praktyczna realizacja obietnicy sprowadza się do organizacji szkoleń i warsztatów, umożliwiających nabycie potrzebnych kwalifikacji. Kolejnym obowiązkiem, służącym aktywizacji mieszkańców, jest świadczenie przez LGD bezpłatnego poradnictwa, związanego z projektowaniem operacji lub przygotowaniem wniosku o pomoc.

Do zadań LGD należy organizowanie naboru wspomnianych wyżej wniosków, a także pozyskiwanie informacji o postępach w wydatkowaniu środków LSR, zawartych w umowach o przyznaniu pomocy. Niezbędne jest także podkreślenie wagi procesu oceny potencjalnych operacji pod względem ich zgodności ze Strategią, a następnie ich wybór do finansowania zgodnie z lokalnymi kryteriami wyboru.

Niezależnie od tego, czym zajmuje się partnerstwo lokalne, można określić zestaw zasad czy ram postępowania, którymi powinno się ono kierować, jeśli jego działania mają być skuteczne:

- a) **realizm** - cele i terminy ich realizacji ustalone przez partnerów muszą być możliwe do osiągnięcia;
- b) **pragmatyzm** - zdając sobie sprawę z wagi dalekosiężnych planów, partnerstwo powinno poszukiwać wymiernych i szybko osiągalnych rozwiązań, jasno zdefiniowanych problemów;
- c) **stosowność** - metody pracy i zasoby muszą być dostosowane do wymogów konkretnych działań, partnerstwo musi umożliwiać osiąganie postępu w rozwoju lokalnym, przezwyciężanie kryzysów i osiąganie akceptowalnych rozwiązań;
- d) **podzielanie wspólnej wizji** przyszłości regionu (w tym gminy), która rozwija się i wzbogaca wraz z realizacją projektów na rzecz rozwoju;
- e) **otwartość i elastyczność** pozwalające uczestniczyć jak największej liczbie osób w partnerstwie i gwarantujące jego zróżnicowany skład, to warunek jego pomysłowości i innowacyjności;
- f) **wysłuchiwanie, szacunek i zaufanie**, dzięki którym można przełamać potencjalne konflikty, uwzględnić różne punkty widzenia i osiągnąć prawdziwe porozumienie w miejsce pozornego konsensusu;
- g) **wzajemne zrozumienie** umożliwiające poznanie umiejętności i możliwości różnych partnerów i szybkie osiągnięcie najlepszej formy współdziałania i podziału obowiązków w konkretnych sytuacjach;
- h) **zrozumienie i dostosowanie się** do potrzeb różnych grup społecznych w celu zmobilizowania i uczynienia odpowiedzialnymi wszystkich mieszkańców danej gminy;
- i) **przejrzystość działań i troska o informowanie**, tak by wszyscy mogli uczestniczyć w działaniu i przez to zmieniać swoją mentalność;
- j) **dyskusja** nad rolą, funkcją i działaniami każdego z partnerów w celu wzmocnienia jego poparcia i zaangażowania;
- k) **determinacja**, na ogół ze strony kilku kluczowych osób, gwarantująca spójność projektu jako całości i uniemożliwiająca rozpraszanie działań.

XIII. Zasady i sposób dokonywania ewaluacji własnej

Ewaluacja – inaczej nazywana oceną sukcesu projektu – składa się z kilku ocen cząstkowych, tzn. oceny odpowiedzialności, skuteczności, efektywności i oddziaływania projektu w stosunku do poczynionych wcześniej założeń. Główny cel, dla którego przygotowywana jest ewaluacja, to obniżenie ryzyka popełnienia omyłki w realizacji projektu oraz zapobieżenie jego negatywnym skutkom.

Komisja Europejska wskazała na priorytetowe aspekty projektu, które powinny zostać poddane ewaluacji:

- a) **adekwatność projektu**, tzn. jakie problemy zamierzano rozwiązać dzięki realizacji celów projektu?
- b) **przygotowanie projektu i jego planu**, tzn. czy projekt jest logicznie zaplanowany i spójny wewnętrznie?
- c) **efektywność projektu**, tzn. jakie są nakłady projektu (jego koszty oraz czas realizacji) w stosunku do osiągniętych rezultatów?
- d) **skuteczność projektu**, tzn. czy dzięki realizacji projektu osiągnięto zakładaną zmianę? Jaki jest stosunek rezultatów do zakładanych celów?
- e) **oddziaływanie projektu**, tzn. jaki skutek wywiera projekt w szerszym środowisku? Jaki jest jego wkład w realizację szerszych celów?
- f) **trwałość projektu**, tzn. jakie jest prawdopodobieństwo, że osiągnięte zmiany/korzyści będą nadal kontynuowane?

Ewaluacja obejmować będzie ocenę *ex ante* oraz ocenę *ex post*. Ocena *ex ante* koncentrowała się będzie wyłącznie na operacjach znajdujących się w fazie planowania i podejmowania decyzji o ich realizacji. Sporządzana będzie analiza w stosunku do każdego planowanego przedsięwzięcia, która uwzględniała będzie opis spodziewanych efektów oraz ocenę jego wpływu na osiąganie celów zawartych w LSR. Ocena *ex post* skupi się na ocenie działań już zrealizowanych. 7-letni czas działalności LGD przy finansowaniu PROW 2007-2013, sprawia, że najlepszym okresem na dokonanie ewaluacji *ex post* są dwa lata. A zatem, w latach 2009-2015 miałyby miejsce trzy ewaluacje – po drugim, czwartym i szóstym roku działania. W związku z tym, że przedsięwzięcia LSR są zróżnicowane, a uniwersalna forma ewaluacji nie istnieje, analizowane będą wszystkie zrealizowane w okresie ewaluacji działania LGD i operacje beneficjentów, pod kątem określenia efektów tych przedsięwzięć, a także wpływu, jaki miała ich realizacja na osiągnięcie celów zakładanych w LSR. W tym kontekście, Pogórzańskie Stowarzyszenie Rozwoju będzie badać następujące czynniki w odniesieniu do wyznaczonych przez siebie celów:

a) I. OPRACOWANIE I WDROŻENIE KOMPLEKSOWEJ OFERTY TURYSTYCZNEJ POGÓRZA, OPARTEJ NA LOKALNYCH WALORACH KULTUROWYCH ORAZ PRZYRODNICZYCH

- ocena ex ante – jak rozumiany jest rozwój turystyki, tzn. czy oznacza on wzrost liczby turystów, rozbudowę infrastruktury turystycznej czy podniesienie jakości usług turystycznych? Określi mierniki niezbędne do wykazania stopnia realizacji celu (np. porównanie ilości turystów, miejsc noclegowych oraz udzielonych noclegów z roku bieżącego i poprzedniego, odsetek turystów zagranicznych w ogóle turystów, ilość gospodarstw agroturystycznych na 100 mieszkańców)? Jakie nakłady (szacunkowo) będą potrzebne, aby zrealizować cel – ile szkoleń należy przeprowadzić, aby wzrosła ilość gospodarstw agroturystycznych, ile pieniędzy należy przeznaczyć na druk materiałów promocyjnych? Zostanie wówczas zdefiniowana grupa docelowa – jaka grupa społeczna może przyczynić się do rozwoju turystyki i agroturystyki – czy większość działań powinna dotyczyć rolników i promowania wśród nich działalności nierolniczej, a dotyczącej usług turystycznych czy też skoncentrować się na współpracy z przedstawicielami istniejących już podmiotów z branży hotelarskiej. Poszukiwana będzie odpowiedź na pytanie, jak zaplanować etapy realizacji celu,

aby rezultaty działań były jak najtrwalsze. Ocena *ex ante* zawierać będzie definicję produktu lokalnego. Czy działanie polegać ma na wypromowaniu istniejącego już produktu bądź jego ulepszenie czy też utworzony ma być całkiem nowy? Jakie nakłady będą potrzebne, aby zrealizować ten cel – ile pieniędzy kosztować będzie wypromowanie produktu lokalnego, ile pieniędzy pochłoną warsztaty edukujące mieszkańców, jak wytwarzać produkt lokalny. Jak oznakować produkt lokalny – czy do jego produkcji konieczne będzie zezwolenie, czy produkowany będzie certyfikat poświadczający jego autentyczność. Konieczne będzie także zdefiniowanie zakresu działań oraz powołanie zespołu mającego zająć się promocją PSR. Jakie będą kryteria doboru ludzi do zespołu PR? Kto przygotuje materiały promocyjne? Ile będą one kosztować? Jakich środków używać do reklamowania terenu PSR?

- ocena ex post – określi, czy udało się zrealizować cel, tj. czy osiągnięto pożądane wskaźniki wyznaczonych wcześniej mierników. Odpowie na pytanie, czy działania podjęte w ramach realizacji tego celu objęły wszystkie grupy docelowe oraz czy działania przyniosły długotrwały efekt. Dokonana zostanie ocena stopnia promocji produktu lokalnego.

b) II. ZWIĘKSZENIE POZIOMU INTEGRACJI, AKTYWNOŚCI SPOŁECZNEJ I PRZEDSIĘBIORCZOŚCI MIESZKAŃCÓW:

- ocena ex ante – rozpocznie się od wyznaczenia grup docelowych, co pozwoli na oszacowanie ilości szkoleń dla każdej z nich – czy więcej terminów szkoleń należy zorganizować dla rolników czy reprezentantów poszczególnych sektorów gospodarczych? Niezbędna będzie rekrutacja kadr trenerów, odpowiedzialnych za profesjonalne wdrażanie wiedzy oraz oszacowanie kosztów wszystkich szkoleń;

- ocena ex post – podsumuje, do ilu osób udało się dotrzeć – ile osób wzięło udział w kursach przekwalifikujących, o ile zmniejszyła się stopa bezrobocia, czy powstały grupy producenckie, czy zaczęto produkować zdrową żywność, ile pieniędzy wykorzystano na szkolenia.

c) III. ZACHOWANIE WALORÓW ŚRODOWISKA NATURALNEGO POGÓRZA:

- ocena ex ante - oceni najbardziej pożądane instrumenty ochrony środowiska – czy jest to poprawa infrastruktury technicznej (budowa lub modernizacja oczyszczalni ścieków, kanalizacji), czy też działania podnoszące świadomość ekologiczną mieszkańców.. Jak zmierzyć stan środowiska naturalnego i wpływ działania na jego poprawę – czy należy kierować się wskaźnikami czystości powietrza i wody, monitoringiem fauny i flory, przepustowością oczyszczalni, ilością pieniędzy przeznaczonych na ochronę różnorodności biologicznej. Nakreśli planu działań, mających efektywnie zachęcać ludzi do działań na rzecz ochrony środowiska.

- ocena ex post – ustali, czy udało się osiągnąć zamierzone wskaźniki? Jak wiele mieszkańców zaangażowało się w działania proekologiczne?

Obszarem podlegającym ewaluacji, będzie również jakość partnerstwa oraz sprawność funkcjonowania LGD. Na tym polu oceniane będzie funkcjonowanie biura, jego pracowników oraz samych organów LGD, jakość efektywności stosowanych procedur, przepływu informacji oraz sprawności podejmowania decyzji. Organem odpowiedzialnym za przeprowadzenie generalnej oceny funkcjonowania LGD będzie komisja rewizyjna.

Wyniki ewaluacji zawarte będą w raportach, zawierających między innymi takie elementy jak:

- a) wykaz przedsięwzięć zrealizowanych w okresie ewaluacji, z krótkim opisem merytorycznym i informacją finansową o każdym z nich;
- b) opis bezpośrednich efektów przedsięwzięć i porównanie ich z efektami, które były zakładane w fazie projektowania;

- c) analiza dotycząca wpływu zrealizowanych przedsięwzięć na osiągnięcie celów określonych w LSR;
- d) wnioski w formie uwag i rekomendacji dotyczących zmian w sposobie funkcjonowania LGD, mające zapewnić wyższą efektywność działania LGD oraz lepsze osiągnięcie celów zakładanych w LSR.

Wyniki ewaluacji będą przedstawiane publicznie podczas Walnego Zebrania Członków, które udziela absolutorium Zarządowi za miniony rok. Zespolenie w czasie tych wydarzeń stanowić będzie bodziec do dyskusji o działalności LGD i Zarządu, a wynikające z niej wnioski będą przekładane na stosowne uchwały Walnego Zebrania Członków.

XIV. Określenie powiązań LSR z innymi dokumentami planistycznymi związanymi z obszarem objętym LSR

Pogórzańskie Stowarzyszenie Rozwoju nie działa w próżni instytucjonalnej – również tworzona przez nią LSR nie jest pierwszym i jedynym dokumentem strategicznym, opracowanym dla danego obszaru. Naturalnym rozwiązaniem zatem, mającym na celu stworzenie jak najlepszej Strategii, jest uwzględnianie dokumentów przygotowanych przez:

- a) gminy wchodzące w skład obszaru – np. strategie rozwoju, plany zagospodarowania przestrzennego, plany rozwoju lokalnego, wieloletnie plany inwestycyjne;
- b) samorząd województwa – strategie rozwoju regionu, regionalne strategie tematyczne dotyczące rozwoju wybranych branż (np. turystyki, infrastruktury, edukacji);
- c) powiatowe urzędy pracy – np. program promocji zatrudnienia i aktywizacji rynku pracy;
- d) parki krajobrazowe;
- e) dyrekcje lasów państwowych;
- f) ośrodki doradztwa rolniczego;

Dzięki poznaniu założeń niniejszych dokumentów, członkowie LGD posiadli lepszą orientację, jakie konkretne problemy są najbardziej istotne dla społeczności lokalnej i środowiska, w którym żyje, a także – jak je rozwiązać. Wiedza ta pomogła w wyborze kwestii kluczowych dla regionu – po to, aby przygotowana LSR miała charakter zintegrowany i komplementarny w stosunku do działań już podjętych przez inne podmioty.

Dzięki takiemu postępowaniu, LGD nie powtórzy działań podjętych już przez inne podmioty, a jednocześnie otrzyma wyraźny sygnał, które działania powinny zostać wzmocnione.

Przy sprawdzaniu zgodności LSR z pozostałymi dokumentami strategicznymi, nie należy poprzestać wyłącznie na poziomie lokalnym. Pozostają bowiem jeszcze dokumenty programowo przygotowane na okres 2007-2013, a zwłaszcza regionalne programy operacyjne, Program Operacyjny „Kapitał Ludzki”, Program Operacyjny „Innowacyjna Gospodarka”, Program Operacyjny „Infrastruktura i Środowisko”. Analiza przeprowadzona na tym poziomie umożliwi zidentyfikowanie programów i działań komplementarnych w stosunku do tych, które są zaplanowane w LSR i które LGD będzie mogła realizować jako beneficjent w ramach programów innych niż Oś 4. Leader PROW 2007-2013. Ze względu na swe położenie, ważnymi dla Pogórzańskiego Stowarzyszenia Rozwoju dokumentami strategicznymi będą z pewnością: Strategia Rozwoju Województwa Małopolskiego 2007-2013, Małopolski Regionalny Program Operacyjny na lata 2007-2013, Strategia Rozwoju Powiatu Tarnowskiego na lata 2007-2015 oraz aktualne strategię rozwoju bądź inne opracowania dla poszczególnych gmin wchodzących w skład LGD. Jak treść Lokalnej Strategii Rozwoju, przygotowanej przez Pogórzańskie Stowarzyszenie Rozwoju odnosi się do strategicznych dokumentów? W LSR znalazły się trzy główne kierunki działania, tj. turystyka i produkt lokalny, aktywizacja społeczna i przedsiębiorczość mieszkańców, środowisko naturalne. Poniższa tabela wskazuje, jak powiązane są one z treścią:

OPRACOWANIE I WDROŻENIE KOMPLEKSOWEJ OFERTY TURYSTYCZNEJ POGÓRZA, OPARTEJ NA LOKALNYCH WALORACH KULTUROWYCH ORAZ PRZYRODNICZYCH	ZWIĘKSZENIE POZIOMU INTEGRACJI, AKTYWNOŚCI SPOŁECZNEJ I PRZEDSIĘBIORCZOŚCI MIESZKAŃCÓW	ZACHOWANIE WALORÓW ŚRODOWISKA NATURALNEGO POGÓRZA
▫MRPO 2007-2013, Oś priorytetowa 3 Turystyka i przemysł kulturowy	PO KL Priorytet VI Rynek pracy otwarty dla wszystkich	▫MRPO 2007-2013 Oś priorytetowa 7, Infrastruktura ochrony środowiska

**Lokalna Strategia Rozwoju Pogórzańskiego Stowarzyszenia Rozwoju
PROW 2007-2013 – 4 Oś „Leader”**

PROW 2007-2013 Oś 3 Jakość życia na obszarach wiejskich i różnicowanie gospodarki wiejskiej	PO KL 2007-2013 Priorytet IX Rozwój wykształcenia i kadr w regionach	PO LiŚ 2007-2013, Priorytet 3 Zarządzanie zasobami i przeciwdziałanie zagrożeniom środowiska
Strategia Rozwoju Województwa Małopolskiego na lata 2007 – 2013, Obszar VII – Dziedzictwo i przestrzeń regionalna	Strategia Rozwoju Województwa Małopolskiego na lata 2007-2013, Obszar I – Społeczeństwo wiedzy i aktywności	PO LiŚ 2007-2013, Priorytet 5 Ochrona przyrody i kształtowanie postaw ekologicznych
Strategia Rozwoju Powiatu Tarnowskiego na lata 2007-2015, Obszar kluczowy III – Atrakcyjność powiatu dla mieszkańców i przyjezdnych	Strategia Rozwoju Województwa Małopolskiego na lata 2007-2013, Obszar II – Gospodarka regionalnej szansy	Szwajcarsko-Polski Program Współpracy
Strategia Społeczno-Gospodarcza Rozwoju Gminy Ryglice na lata 1999-2010, kierunek Turystyka	Strategia Rozwoju Powiatu Tarnowskiego na lata 2007-2015 obszar kluczowy II – obszary wiejskie i rolnictwo	Strategia Rozwoju Województwa Małopolskiego na lata 2007 – 2013, Obszar VI – Ochrona środowiska
Strategia Społeczno-Gospodarcza Rozwoju Gminy Ryglice na lata 1999-2010, kierunek Przedsiębiorczość pozarolnicza	Strategia Rozwoju Powiatu Tarnowskiego na lata 2007-2015 obszar kluczowy I – wzrost gospodarczy	Strategia Rozwoju Powiatu Tarnowskiego na lata 2007-2015 Atrakcyjność powiatu dla mieszkańców i przyjezdnych
Strategia Rozwoju Gminy Rzepiennik Strzyżewski, priorytet Ożywienie gospodarcze i zwiększenie ekonomicznego standardu życia mieszkańców	Strategia Rozwoju Gminy Rzepiennik Strzyżewski, priorytet Ożywienie gospodarcze i zwiększenie ekonomicznego standardu życia mieszkańców	Strategia Rozwoju Gminy Rzepiennik Strzyżewski, priorytet Ochrona środowiska przyrodniczego i krajobrazu kulturowego
Strategia Rozwoju Gminy Rzepiennik Strzyżewski, priorytet Rozwój infrastruktury technicznej dla zwiększenia atrakcyjności inwestycyjno-turystycznej gminy i poprawy życia mieszkańców	Program Rozwoju Lokalnego Gminy Rzepiennik Strzyżewski, priorytet Ożywienie gospodarcze gminy i pobudzanie lokalnego rynku pracy	Program Ochrony Środowiska dla gminy Rzepiennik Strzyżewski na lata 2005-2015
Program Rozwoju Lokalnego Gminy Rzepiennik Strzyżewski, priorytet Rozwój infrastruktury technicznej dla zwiększenia atrakcyjności inwestycyjno-turystycznej gminy i poprawy życia mieszkańców	Strategia Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Gminy Szerzyny, priorytet Poprawa efektywności gospodarowania	Program Rozwoju Lokalnego Gminy Rzepiennik Strzyżewski, priorytet Ochrona środowiska przyrodniczego i krajobrazu kulturowego
Strategia Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Gminy Szerzyny, priorytet Rozwój turystyki i agroturystyk	Strategia Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Gminy Szerzyny, priorytet Promowanie i podejmowanie produkcji zdrowej żywności	Strategia Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Gminy Szerzyny, priorytet Ochrona środowiska naturalnego
	Strategia Rozwoju Gminy Tuchów, priorytet Tworzenie	Strategia Rozwoju Gminy Tuchów, priorytet Ochrona

**Lokalna Strategia Rozwoju Pogórzańskiego Stowarzyszenia Rozwoju
PROW 2007-2013 – 4 Oś „Leader”**

	nowych miejsc pracy	środowiska
	▫MRPO 2007-2013, Oś priorytetowa 2 Gospodarka regionalnej szansy	
	▫PO KL 2007-2013, Priorytet VIII Regionalne kadry gospodarki	
	▫PO KL 2007-2013, Priorytet VI Rynek pracy otwarty dla wszystkich	
	▫PO IG 2007-2013, Oś priorytetowa 3 Kapitał dla innowacji	
	▫PO IG 2007-2013, Oś priorytetowa 8 Społeczeństwo informacyjne- zwiększanie innowacyjności gospodarki	
	▫Szwajcarsko-Polski Program Współpracy	
	▫PROW 2007-2013 Oś 1 Poprawa konkurencyjności sektora rolnego i leśnego	
	Strategia Społeczno-Gospodarcza Rozwoju Gminy Ryglice na lata 1999-2010, kierunek Aktywizacja mieszkańców	
	Strategia Społeczno-Gospodarcza Rozwoju Gminy Ryglice na lata 1999-2010, kierunek Przedsiębiorczość pozarolnicza	
	Strategia Rozwoju Gminy Rzepiennik Strzyżewski, priorytet Ożywienie gospodarcze i zwiększenie ekonomicznego standardu życia mieszkańców	
	Program Rozwoju Lokalnego Gminy Rzepiennik Strzyżewski, priorytet Ożywienie gospodarcze gminy i pobudzanie lokalnego rynku pracy	
	Strategia Rozwoju Gminy Tuchów, priorytet Tworzenie nowych miejsc pracy	

XV. Planowane działania/przedsięwzięcia/operacje realizowane przez LGD w ramach innych programów wdrażanych na obszarze LSR

Pogórzańskie Stowarzyszenie Rozwoju planuje korzystać z innych dostępnych źródeł finansowania, innych niż działania proponowane w Programie Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013. Projekty planowane do realizacji przez LGD będą komplementarne i uzupełniające dla operacji realizowanych w ramach Osi 4 Leader. Działalność projektowa skupi się na takich przedsięwzięciach, jak: operacje w zakresie promocji, szkoleń, doradztwa, przygotowywania i rozliczania wniosków o dofinansowanie, działania wspólne z Gminnymi Ośrodkami Kultury, innymi stowarzyszeniami w zakresie sportu i rekreacji.

Jako mechanizmy zabezpieczające przed nakładaniem się pomocy w ramach PROW i innych programów, Pogórzańskie Stowarzyszenie Rozwoju zastosuje następujące rozwiązania:

- Każda osoba zatrudniona przez LGD będzie miała umowę zawierającą szczegółowy wykaz obowiązków i zadań, ze wskazaniem programu, na rzecz którego te zadania i obowiązki będą wykonywane oraz podaną kwotą wynagrodzenia pochodzącą ze środków tego programu;
- W przypadku osób zaangażowanych jednocześnie w realizację dwóch lub więcej programów, w umowie o pracę z tą osobą zostanie wskazany wymiar czasu pracy, jaki ta osoba jest zobowiązana przeznaczyć na wykonanie zadań i obowiązków związanych z realizacją poszczególnych programów. Łączny wymiar czasu pracy nie przekroczy wielkości maksymalnych dopuszczonych w Kodeksie Pracy;
- Na każdym dokumencie księgowym stanowiącym dowód poniesienia kosztów muszą być w sposób trwały umieszczone informacje o tym, ze środków jakiego programu te koszty zostały pokryte. W przypadku kosztu współfinansowanego z dwóch lub więcej programów będzie podana informacja o tym, jaką część tego kosztu finansują poszczególne programy;
- LGD utworzy wydzielone konta bankowe (lub subkonta) do obsługi każdego programu;
- Każdy program będzie miał wyznaczonego kierownika odpowiedzialnego za realizację i prawidłowe wydatkowanie środków programu;
- Zarząd LGD zapewni dobry przepływ informacji między zespołami realizującymi różne programy, organizując co najmniej raz w miesiącu (w zależności od ilości realizowanych programów) narady robocze z udziałem wszystkich kierowników programów;
- Każdy wniosek o przyznanie pomocy, przygotowany przez LGD, będzie zawierał analizę ryzyka w zakresie nakładania się pomocy ze środków tego programu z pomocą, którą LGD uzyskało wcześniej z PROW lub innych programów oraz propozycje mechanizmów, które należy zastosować w celu uniemożliwienia nakładania się pomocy.

XVI. Przewidywany wpływ realizacji LSR na rozwój regionu i obszarów wiejskich

Realizacja celów zawartych w Lokalnej Strategii Rozwoju Pogórzańskiego Stowarzyszenia Rozwoju przyniesie największe efekty przede wszystkim w promocji województwa. Podniesienie jakości bazy turystycznej na obszarze gmin tworzących Pogórzańskiego Stowarzyszenia Rozwoju, wypromowanie unikalnego produktu lokalnego oraz troska o środowisko umożliwi zwiększeniem liczby turystów. Wysoka jakość usług turystycznych, różnorodność dziedzictwa przyrodniczego oraz charakterystyczna atmosfera miejsca będzie najlepszą reklamą tak dla województwa, jak i gmin tworzących Pogórzańskiego Stowarzyszenie Rozwoju. Dodatkowo, wzrost przedsiębiorczości wśród mieszkańców umożliwi zmniejszenie bezrobocia wśród mieszkańców Małopolski. Przeprowadzenie kursów doszkalających, ułatwienie prowadzenie działalności gospodarczej, aktywne poszukiwanie inwestorów zagranicznych przyczyni się do wzrostu konkurencyjności nie tylko LGD, ale całego regionu małopolskiego.

OPRACOWANIE I WDROŻENIE KOMPLEKSOWEJ OFERTY TURYSTYCZNEJ POGÓRZA, OPARTEJ NA LOKALNYCH WALORACH KULTUROWYCH ORAZ PRZYRODNICZYCH	
czyli poprawa w zakresie usług turystycznych, rozwój bazy gastronomiczno-noclegowej, wytyczanie tras turystycznych, odnowa miejsc i obiektów, będących atrakcjami turystycznymi oraz wykreowanie i wypromowanie unikalnego produktu, bazującego na lokalnym dziedzictwie historyczno-kulturalnym, możliwym do wytworzenia tylko na terenie gmin tworzących Pogórzańskie Stowarzyszenie Rozwoju, zaowocuje:	
wzrostem ruchu turystycznego w województwie (w tym także turystów zagranicznych);	
wzrostem dochodów z turystyki;	
poprawą jakości infrastruktury turystycznej w województwie (zwiększenie liczby nowo powstałych miejsc noclegowych oraz punktów gastronomicznych)	
zwiększeniem atrakcyjności turystycznej województwa (zwiększenie długości tras turystycznych oraz ich urozmaicenie);	
zmniejszeniem rozdrobnienia agrarnego w województwie małopolskim poprzez zróżnicowanie działalności rolniczej;	
wypromowania obszaru województwa oraz Pogórzańskiego Stowarzyszenia Rozwoju;	
zaangażowania ludności wiejskiej;	
wzrostem ruchu turystycznego w województwie (w tym także turystów zagranicznych);	

ZWIĘKSZENIE POZIOMU INTEGRACJI, AKTYWNOŚCI SPOŁECZNEJ I PRZEDSIĘBIORCZOŚCI MIESZKAŃCÓW,	
czyli rozwój pozarolniczej działalności gospodarczej w gospodarstwach rolnych oraz rozwój mikro przedsiębiorczości, system komplementarnych szkoleń oraz systemu wsparcia dla przedstawicieli sektorów społecznych i gospodarczych przyczyni się do:	
zwiększenia liczby miejsc pracy;	
zwiększenia wielkości dochodów gospodarstw ze źródeł pozarolniczych oraz różnicowania działalności rolniczej;	
zwiększeniem ilości nowo powstałych mikro przedsiębiorstw;	
spadkiem bezrobocia w województwie;	
wzrostem dochodu podatkowego gmin tworzących Pogórzańskie Stowarzyszenie Rozwoju.	
zwiększenia kwalifikacji zawodowych osób po 50. roku życia	
zmniejszenia zapotrzebowania pracodawców na zawody deficytowe;	

- wzrostu gospodarczego;
- zwiększenia konkurencyjności małopolskich przedsiębiorstw;
- podniesienia poziomu wiedzy i zdobyciu nowych kwalifikacji przez pracowników.

ZACHOWANIE WALORÓW ŚRODOWISKA NATURALNEGO POGÓRZA	
czyli odnawianie i urządzanie miejsc oraz obiektów stanowiących dziedzictwo przyrodnicze, oznaczanie i promowanie ich, a także kształtowanie poczucia odpowiedzialności mieszkańców za przyrodnicze obszary, zaowocuje:	
• wzrostem ruchu turystycznego w województwie (w tym także turystów zagranicznych); • ilością zlikwidowanych dzikich wysypisk; • podniesieniem jakości powietrza w województwie.	

XVII. Informacja o załącznikach

1. Załącznik nr 1 – Potwierdzenie złożenia wniosku w konkursie.
2. Załącznik nr 2 – Karta oceny formalnej dla wnioskodawców i operacji zgłaszanych w ramach konkursu na „Wdrażanie lokalnych strategii rozwoju” na obszarze Pogórzańskiego Stowarzyszenia Rozwoju
3. Załącznik nr 3 – Karta oceny zgodności operacji z LSR dla wnioskodawców i operacji zgłaszanych w ramach konkursu na „Wdrażanie lokalnych strategii rozwoju na obszarze Pogórzańskiego Stowarzyszenia Rozwoju
4. Załącznik nr 4 – Ocena merytoryczna – karta oceny zgodności operacji z lokalnymi kryteriami dla wnioskodawców i operacji zgłaszanych na obszarze Pogórzańskiego Stowarzyszenia Rozwoju do działania „Wdrażanie LSR – małe projekty”
5. Załącznik nr 5 - Ocena merytoryczna – karta oceny zgodności operacji z lokalnymi kryteriami dla wnioskodawców i operacji zgłaszanych na obszarze Pogórzańskiego Stowarzyszenia Rozwoju do działania „Odnowa i rozwój wsi”
6. Załącznik nr 6 - Ocena merytoryczna – karta oceny zgodności operacji z lokalnymi kryteriami dla wnioskodawców i operacji zgłaszanych na obszarze Pogórzańskiego Stowarzyszenia Rozwoju do działania „Różnicowanie w kierunku działalności nierolniczej”
7. Załącznik nr 7 - Ocena merytoryczna – karta oceny zgodności operacji z lokalnymi kryteriami dla wnioskodawców i operacji zgłaszanych na obszarze Pogórzańskiego Stowarzyszenia Rozwoju do działania „Tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorstw”.
8. Załącznik nr 8 – Procedura naboru pracowników LGD.
9. Załącznik nr 9 – Opisy stanowisk precyzujące podział obowiązków i zakres odpowiedzialności na poszczególnych stanowiskach.
10. Załącznik nr 10 – Opis funkcjonowania Biura Pogórzańskiego Stowarzyszenia Rozwoju.
11. Załącznik nr 11– Regulamin Rady Decyzyjnej Pogórzańskiego Stowarzyszenia Rozwoju

.....
Miejscowość, data

Potwierdzenie złożenia wniosku w konkursie

Pogórzańskie Stowarzyszenie Rozwoju potwierdza terminowe złożenie wniosku pn.:

.....
.....
.....,
w ramach konkursu wyboru operacji w ramach działania „Wdrażanie lokalnych strategii
rozwoju”.

Godzina złożenia wniosku:

Numer wniosku wg kolejności wpływu: (np.: x/2009)

.....
Pieczęć PSR

.....
Podpis osoby przyjmującej wniosek

Podpis Sekretarza, pieczęć LGD

KARTA OCENY FORMALNEJ

dla wnioskodawców i operacji zgłaszanych w ramach konkursu na „Wdrażanie lokalnych strategii rozwoju”
na obszarze Pogórzańskiego Stowarzyszenia Rozwoju
(wypełnić wyłącznie pola na białym tle)

Nazwa operacji:			
Nr operacji wg kolejności wpływu i data złożenia wniosku:			
Nazwa wnioskodawcy			
Data przeprowadzenia oceny formalnej			
L.p.	Kryteria oceny formalnej	Wnioskodawca lub operacja spełnia kryterium	Wnioskodawca lub operacja nie spełnia kryterium
1.	Terminowość złożenia wniosku		
2.	Wniosek sporządzono na obowiązującym formularzu		
3.	Wniosek został wypełniony w języku polskim		
4.	Identyfikacja wnioskodawcy		
5.	Zgodność okresu realizacji z okresem programowym		
6.	Kompletność wniosku		
7.	Wniosek posiada komplet załączników		
8.	Zgodność z Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013		
9.	Wnioskodawca spełnia warunek lokalizacji		
10.	Zgodność finansowania		

Na podstawie oceny formalnej przeprowadzonej przy pomocy powyższych kryteriów w dniu, potwierdzam, że operacja zgłoszona pod nr

- a. przeszła ocenę formalną i zostaje skierowana do oceny merytorycznej*
- b. nie przeszła oceny formalnej i nie zostaje skierowana do oceny merytorycznej*

.....
Miejscowość, data

.....
Podpisy wyznaczonych członków Rady Decyzyjnej

* - niepotrzebne skreślić.....

Podpis Sekretarza, pieczęć LGD

KARTA OCENY ZGODNOŚCI OPERACJI Z LSR

dla wnioskodawców i operacji zgłaszanych w ramach konkursu na „Wdrażanie lokalnych strategii rozwoju”
na obszarze Pogórzańskiego Stowarzyszenia Rozwoju
(wypełnić wyłącznie pola na białym tle)

Nazwa operacji:			
Nr operacji wg kolejności wpływu i data złożenia wniosku:		Data przeprowadzenia oceny merytorycznej:	
Nazwa wnioskodawcy			
Operacja w ramach działania PROW 2007-2013:	Różnicowanie w kierunku działalności nierolniczej Tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorstw Odnowa i rozwój wsi Wdrażanie lokalnych strategii rozwoju – małe projekty		
Kryteria zgodności operacji z LSR:			
Czy realizacja operacji przyczyni się do osiągnięcia celów ogólnych LSR	Celu ogólnego I: OPRACOWANIE I WDROŻENIE KOMPLEKSOWEJ OFERTY TURYSTYCZNEJ POGÓRZA, OPARTEJ NA LOKALNYCH WALORACH KULTUROWYCH ORAZ PRZYRODNICZYCH	tak nie	
	Celu ogólnego II: ZWIĘKSZENIE POZIOMU INTEGRACJI, AKTYWNOŚCI SPOŁECZNEJ I PRZEDSIĘBIORCZOŚCI MIESZKAŃCÓW	tak nie	
	Celu ogólnego III: ZACHOWANIE WALORÓW ŚRODOWISKA NATURALNEGO POGÓRZA	tak nie	
Czy realizacja operacji przyczyni się do osiągnięcia celów szczegółowych LSR	Celu szczegółowego I.1.: Zagospodarowanie turystyczne obszaru Pogórzańskiego Stowarzyszenia Rozwoju	tak nie	
	Celu szczegółowego I.2.: Zintegrowana promocja walorów przyrodniczych i kulturowych obszaru Pogórzańskiego Stowarzyszenia Rozwoju	tak nie	
	Celu szczegółowego I.3.: Kreowanie rozpoznawalnej marki pogórzańskich produktów lokalnych	tak nie	
	Celu szczegółowego II.1.: Wzrost umiejętności i kwalifikacji mieszkańców	tak nie	
	Celu szczegółowego II.2.: Rozwój oferty czasu wolnego dla różnych grup społecznych	tak nie	
	Celu szczegółowego III.1.: Odpowiedzialne gospodarowanie w środowisku naturalnym	tak nie	
	Celu szczegółowego III.2.: Zwiększenie poziomu wykorzystania alternatywnych źródeł energii na obszarze Pogórza	tak nie	

Uzasadnienie zgodności operacji z przedsięwzięciami planowanymi w ramach LSR (proszę krótko wykazać, że ocenianą operację należy uznać za rekomendowaną w ramach LSR):

.....
.....
.....

Głosuję za UZNANIEM* / NIEUZNANIEM* operacji za zgodną z LSR (*niepotrzebne skreślić)

.....
czytelny podpis członka Rady Decyzyjnej

Podpis Sekretarza, pieczęć LGD

**OCENA MERYTORYCZNA – KARTA OCENY ZGODNOŚCI OPERACJI
Z LOKALNYMI KRYTERIAMI**

dla wnioskodawców i operacji zgłaszanych na obszarze Pogórzańskiego Stowarzyszenia Rozwoju
do działania „Wdrażanie LSR – małe projekty”
(wypełnić wyłącznie pola na białym tle)

Nazwa operacji:			
Nr operacji wg kolejności wpływu i data złożenia wniosku:		Data przeprowadzenia oceny merytorycznej:	
Nazwa wnioskodawcy			
Operacja w ramach działania PROW 2007-2013:	Różnicowanie w kierunku działalności nierolniczej Tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorstw Odnowa i rozwój wsi Wdrażanie lokalnych strategii rozwoju – małe projekty		
Zgodność operacji w ramach działania WDRAŻANIE LSR – MAŁE PROJEKTY z lokalnymi kryteriami:			
L.p.	Lokalne kryteria oceny operacji	Przyznana ocena	
1.	Wnioskodawca ma doświadczenie w realizacji projektów: - zrealizował więcej niż 2 projekty finansowane ze środków zewnętrznych – 2 pkt - zrealizował od 1 do 2 projektów finansowanych ze środków zewnętrznych – 1 pkt - nie realizował żadnych projektów ze źródeł zewnętrznych – 0 pkt		
2.	Działalność, której dotyczy operacja przyczyni się do poszerzenia oferty lub bazy turystycznej obszaru LGD albo wzmocnienia jej marki turystycznej: 0 – 10 pkt		
3.	Korzyści lub oddziaływanie operacji dotyczy: - wszystkich gmin objętych LSR – 5 pkt - co najmniej 2 gmin objętych LSR – 3 pkt - co najmniej 2 miejscowości, lecz nie więcej niż jednej gminy – 2 pkt - jednej miejscowości – 1 pkt		
4.	Operacja ma innowacyjny charakter: 0 – 5 pkt		
5.	Działalność, której dotyczy operacja, jest oparta o wykorzystanie lokalnych zasobów albo lokalnego dziedzictwa kulturowego, historycznego lub przyrodniczego: 0 – 10 pkt		
6.	Działalność, której dotyczy operacja przyczynia się do promowania walorów regionu/obszaru działania Pogórzańskiego Stowarzyszenia Rozwoju: 0 – 10 pkt		
7.	Działalność, której dotyczy operacja, przyczyni się do pobudzenia aktywności ludzi młodych i wzmocnienia ich więzi z miejscem zamieszkania: 0 – 10 pkt		
8.	Działalność, której dotyczy operacja, promuje zdrowy i ekologiczny tryb życia lub podnosi świadomość ekologiczną: 0 – 5 pkt		
9.	Działalność, której dotyczy operacja, kreuje nowe lub wzmacnia istniejące produkty lokalne: 0 – 10 pkt		
10.	Trwałość projektu będzie widoczna w (maks. 8 pkt): - Powstałym partnerstwie: 0 – 2 pkt - Wpływie na społeczność lokalną: 0 – 2 pkt - Wpływie na rozwój gospodarczy obszaru LSR: 0 – 2 pkt		
11.	Działania operacji mają na celu integrację z istniejącymi systemami oznakowania atrakcji turystycznych: 0 – 5 pkt		
12.	Działania operacji mają na celu bezpośrednią redukcję zanieczyszczeń: 0 – 5 pkt		
13.	Działania operacji wykorzystują/aktywizują potencjał ludzki z obszaru LSR: 0 – 10 pkt		
SUMA PUNKTÓW:			

.....
czytelny podpis członka Rady Decyzyjnej

Podpis Sekretarza, pieczęć LGD

**OCENA MERYTORYCZNA – KARTA OCENY ZGODNOŚCI OPERACJI
Z LOKALNYMI KRYTERIAMI**

dla wnioskodawców i operacji zgłaszanych na obszarze Pogórzańskiego Stowarzyszenia Rozwoju
do działania „Odnowa i rozwój wsi”
(wypełnić wyłącznie pola na białym tle)

Nazwa operacji:			
Nr operacji wg kolejności wpływu i data złożenia wniosku:		Data przeprowadzenia oceny merytorycznej:	
Nazwa wnioskodawcy			
Operacja w ramach działania PROW 2007-2013:	Różnicowanie w kierunku działalności nierolniczej Tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorstw Odnowa i rozwój wsi Wdrażanie lokalnych strategii rozwoju – małe projekty		
Zgodność operacji w ramach działania ODNOWA I ROZWÓJ WSI z lokalnymi kryteriami:			
L.p.	Lokalne kryteria oceny operacji	Przyznana ocena	
1.	Wnioskodawca ma doświadczenie w realizacji projektów: - zrealizował więcej niż 2 projekty finansowane ze środków zewnętrznych – 2 pkt - zrealizował od 1 do 2 projektów finansowanych ze środków zewnętrznych – 1 pkt - nie realizował żadnych projektów ze źródeł zewnętrznych – 0 pkt		
2.	Działalność, której dotyczy operacja przyczyni się do poszerzenia oferty lub bazy turystycznej obszaru LGD albo wzmocnienia jej marki turystycznej: 0 – 10 pkt		
3.	Korzyści lub oddziaływanie operacji dotyczy: - wszystkich gmin objętych LSR – 5 pkt - co najmniej 2 gmin objętych LSR – 3 pkt - co najmniej 2 miejscowości, lecz nie więcej niż jednej gminy – 2 pkt - jednej miejscowości – 1 pkt		
4.	Operacja ma innowacyjny charakter: 0 – 5 pkt		
5.	Działalność, której dotyczy operacja, jest oparta o wykorzystanie lokalnych zasobów albo lokalnego dziedzictwa kulturowego, historycznego lub przyrodniczego: 0 – 10 pkt		
6.	Działalność, której dotyczy operacja przyczynia się do promowania walorów regionu/obszaru działania Pogórzańskiego Stowarzyszenia Rozwoju: 0 – 10 pkt		
7.	Działalność, której dotyczy operacja, przyczyni się do pobudzenia aktywności ludzi młodych i wzmocnienia ich więzi z miejscem zamieszkania: 0 – 10 pkt		
8.	Działalność, której dotyczy operacja, promuje zdrowy i ekologiczny tryb życia lub podnosi świadomość ekologiczną: 0 – 5 pkt		
9.	Działalność, której dotyczy operacja, kreuje nowe lub wzmacnia istniejące produkty lokalne: 0 – 10 pkt		
10.	Trwałość projektu będzie widoczna w (maks. 8 pkt): - Powstałym partnerstwie: 0 – 2 pkt - Wpływie na społeczność lokalną: 0 – 2 pkt - Wpływie na rozwój gospodarczy obszaru LSR: 0 – 2 pkt		
11.	Działania operacji mają na celu integrację z istniejącymi systemami oznakowania atrakcji turystycznych: 0 – 5 pkt		
12.	Działania operacji mają na celu bezpośrednią redukcję zanieczyszczeń: 0 – 5 pkt		
13.	Działania operacji wykorzystują/aktywizują potencjał ludzki z obszaru LSR: 0 – 10 pkt		
14.	Realizacja operacji spowoduje utworzenie, w przeliczeniu na pełne etaty średnioroczne: - powyżej 2 miejsc pracy – 3 pkt - od 1 do 2 miejsc pracy – 1 pkt		

**Lokalna Strategia Rozwoju Pogórzańskiego Stowarzyszenia Rozwoju
PROW 2007-2013 – 4 Oś „Leader”**

	- poniżej 1 miejsca pracy – 0 pkt	
SUMA PUNKTÓW:		
..... czytelny podpis członka Rady Decyzyjnej		

Podpis Sekretarza, pieczęć LGD

**OCENA MERYTORYCZNA – KARTA OCENY ZGODNOŚCI OPERACJI
Z LOKALNYMI KRYTERIAMI**

dla wnioskodawców i operacji zgłaszanych na obszarze Pogórzańskiego Stowarzyszenia Rozwoju
do działania „**Różnicowanie w kierunku działalności nierolniczej**”
(wypełnić wyłącznie pola na białym tle)

Nazwa operacji:			
Nr operacji wg kolejności wpływu i data złożenia wniosku:		Data przeprowadzenia oceny merytorycznej:	
Nazwa wnioskodawcy			
Operacja w ramach działania PROW 2007-2013:	Różnicowanie w kierunku działalności nierolniczej Tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorstw Odnowa i rozwój wsi Wdrażanie lokalnych strategii rozwoju – małe projekty		
Zgodność operacji w ramach działania RÓŻNICOWANIE W KIERUNKU DZIAŁALNOŚCI NIEROLNICZEJ z lokalnymi kryteriami:			
L.p.	Lokalne kryteria oceny operacji	Przyznana ocena	
1.	Wnioskodawca ma doświadczenie w realizacji projektów: - zrealizował więcej niż 2 projekty finansowane ze środków zewnętrznych – 2 pkt - zrealizował od 1 do 2 projektów finansowanych ze środków zewnętrznych – 1 pkt - nie realizował żadnych projektów ze źródeł zewnętrznych – 0 pkt		
2.	Powierzchnia gospodarstwa, które posiada lub w którym pracuje wnioskodawca, nie przekracza średniej powierzchni gospodarstwa rolnego w województwie: 0 – 10 pkt		
3.	Realizacja operacji spowoduje utworzenie, w przeliczeniu na pełne etaty średnioroczne: - powyżej 2 miejsc pracy – 3 pkt - od 1 do 2 miejsc pracy – 1 pkt - poniżej 1 miejsca pracy – 0 pkt		
4.	Operacja ma innowacyjny charakter: 0 – 5 pkt		
5.	Działalność, której dotyczy operacja, jest oparta o wykorzystanie lokalnych zasobów albo lokalnego dziedzictwa kulturowego, historycznego lub przyrodniczego: 0 – 10 pkt		
6.	Działalność, której dotyczy operacja przyczynia się do promowania walorów regionu/obszaru działania Pogórzańskiego Stowarzyszenia Rozwoju: 0 – 10 pkt		
7.	Działalność, której dotyczy operacja, nie jest szkodliwa dla środowiska naturalnego: 0 – 10 pkt		
8.	Działalność, której dotyczy operacja, kreuje nowe lub wzmacnia istniejące produkty lokalne: 0 – 10 pkt		
SUMA PUNKTÓW:			
..... czytelny podpis członka Rady Decyzyjnej			

.....
Podpis Sekretarza, pieczęć LGD

Załącznik nr 7

**OCENA MERYTORYCZNA – KARTA OCENY ZGODNOŚCI OPERACJI
Z LOKALNYMI KRYTERIAMI**

dla wnioskodawców i operacji zgłaszanych na obszarze Pogórzańskiego Stowarzyszenia Rozwoju
do działania „**Tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorstw**”
(wypełnić wyłącznie pola na białym tle)

Nazwa operacji:			
Nr operacji wg kolejności wpływu i data złożenia wniosku:		Data przeprowadzenia oceny merytorycznej:	
Nazwa wnioskodawcy			
Operacja w ramach działania PROW 2007-2013:	Różnicowanie w kierunku działalności nierolniczej Tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorstw Odnowa i rozwój wsi Wdrażanie lokalnych strategii rozwoju – małe projekty		
Zgodność operacji w ramach działania TWORZENIE I ROZWÓJ MIKROPRZEDSIĘBIORSTW z lokalnymi kryteriami:			
L.p.	Lokalne kryteria oceny operacji	Przyznana ocena	
1.	Wnioskodawca ma doświadczenie w realizacji projektów: - zrealizował więcej niż 2 projekty finansowane ze środków zewnętrznych – 2 pkt - zrealizował od 1 do 2 projektów finansowanych ze środków zewnętrznych – 1 pkt - nie realizował żadnych projektów ze źródeł zewnętrznych – 0 pkt		
2.	Powierzchnia gospodarstwa, które posiada lub w którym pracuje wnioskodawca, nie przekracza średniej powierzchni gospodarstwa rolnego w województwie: 0 – 10 pkt		
3.	Realizacja operacji spowoduje utworzenie, w przeliczeniu na pełne etaty średnioroczne: - powyżej 2 miejsc pracy – 3 pkt - od 1 do 2 miejsc pracy – 1 pkt - poniżej 1 miejsca pracy – 0 pkt		
4.	Operacja ma innowacyjny charakter: 0 – 5 pkt		
5.	Działalność, której dotyczy operacja, jest oparta o wykorzystanie lokalnych zasobów albo lokalnego dziedzictwa kulturowego, historycznego lub przyrodniczego: 0 – 10 pkt		
6.	Działalność, której dotyczy operacja przyczynia się do promowania walorów regionu/obszaru działania Pogórzańskiego Stowarzyszenia Rozwoju: 0 – 10 pkt		
7.	Działalność, której dotyczy operacja, nie jest szkodliwa dla środowiska naturalnego: 0 – 10 pkt		
8.	Działalność, której dotyczy operacja, kreuje nowe lub wzmacnia istniejące produkty lokalne: 0 – 10 pkt		
SUMA PUNKTÓW:			
..... czytelny podpis członka Rady Decyzyjnej			

PROCEDURA NABORU PRACOWNIKÓW POGÓRZAŃSKIEGO STOWARZYSZENIA ROZWOJU

I Przepisy ogólne

§1

Pracownicy Pogórzańskiego Stowarzyszenia Rozwoju są zatrudniani na podstawie umowy o pracę.

II Nawiązanie, zmiana i rozwiązanie stosunku pracy

§2

Pracownikiem Pogórzańskiego Stowarzyszenia Rozwoju może być osoba, która:

- posiada kwalifikacje zawodowe wymagane do wykonywania pracy na określonym stanowisku,
- posiada stan zdrowia pozwalający na zatrudnienie na określonym stanowisku,
- nie jest członkiem Rady Pogórzańskiego Stowarzyszenia Rozwoju.

§3

Pracownikiem Pogórzańskiego Stowarzyszenia Rozwoju może być osoba, która spełnia wymagania określone w § 2 oraz dodatkowo:

- posiada co najmniej wykształcenie średnie.

§4

Pracownikiem Pogórzańskiego Stowarzyszenia Rozwoju zatrudnionym na kierowniczym stanowisku może być osoba, która spełnia wymagania określone § 2 oraz dodatkowo:

- posiada łącznie co najmniej dwuletni staż pracy;
- posiada wykształcenie wyższe.

§5

Nabór kandydatów na wolne stanowiska, w tym na kierownicze stanowiska, jest otwarty i konkurencyjny.

Nabór kandydatów organizuje Prezes Pogórzańskiego Stowarzyszenia Rozwoju.

Ogłoszenie o stanowisku oraz naborze kandydatów na to stanowisko umieszcza się na stronie internetowej Pogórzańskiego Stowarzyszenia Rozwoju, na tablicy informacyjnej w siedzibie Pogórzańskiego Stowarzyszenia Rozwoju oraz w lokalnej prasie.

Ogłoszenie o naborze powinno zawierać:

1) nazwę i adres Pogórzańskiego Stowarzyszenia Rozwoju,

- 2) określenie stanowiska,
- 3) określenie wymagań związanych ze stanowiskiem zgodnie z opisem danego stanowiska, ze wskazaniem, które z nich są niezbędne, a które są dodatkowe,
- 4) wskazanie zakresu zadań wykonywanych na stanowisku,
- 5) wskazanie wymaganych dokumentów,
- 6) określenie terminu i miejsca składania dokumentów.

Termin do składania dokumentów, określony w ogłoszeniu o naborze, nie może być krótszy niż 14 dni od dnia opublikowania tego ogłoszenia na stronie internetowej Pogórzańskiego Stowarzyszenia Rozwoju, na tablicy informacyjnej w siedzibie Pogórzańskiego Stowarzyszenia Rozwoju oraz w lokalnej prasie.

W celach rekrutacyjnych przewiduje się współpracę z funkcjonującymi w regionie uczelniami wyższymi.

§6

Sporządza się protokół przeprowadzonego naboru kandydatów na stanowisko.

Protokół zawiera w szczególności:

- 1) określenie stanowiska, na które był prowadzony nabór, liczbę kandydatów oraz imiona, nazwiska i adresy nie więcej niż 5 najlepszych kandydatów uszeregowanych według spełniania przez nich poziomu wymagań określonych w ogłoszeniu o naborze,
- 2) informację o zastosowanych metodach i technikach naboru,
- 3) uzasadnienie dokonanego wyboru.

Informację o wyniku naboru upowszechnia się na stronie internetowej Pogórzańskiego Stowarzyszenia Rozwoju w terminie 14 dni od dnia zatrudnienia wybranego kandydata albo zakończenia procedury naboru, w przypadku gdy w jego wyniku nie doszło do zatrudnienia żadnego kandydata.

Informacja, o której mowa zawiera:

- 1) nazwę i adres jednostki,
- 2) określenie stanowiska,
- 3) imię i nazwisko wybranego kandydata,
- 4) uzasadnienie niezatrudnienia żadnego kandydata na stanowisko – w przypadku gdy nie doszło do zatrudnienia żadnego kandydata.

W przypadku wystąpienia trudności w zatrudnieniu pracowników spełniających określone wymagania Pogórzańskiego Stowarzyszenia Rozwoju, decyzję o zatrudnieniu osoby, której kwalifikacje uznane zostały za wystarczające do pracy na danym stanowisku pracy, podejmuje Zarząd Pogórzańskiego Stowarzyszenia Rozwoju.

§7

Jeżeli stosunek pracy osoby wyłonionej w drodze naboru ustał w ciągu 3 miesięcy od dnia nawiązania stosunku pracy, możliwe jest zatrudnienie na tym samym stanowisku kolejnej osoby spośród najlepszych kandydatów wymienionych w protokole tego naboru. Przepisy §6 stosuje się odpowiednio.

Małżonkowie oraz osoby pozostające ze sobą w stosunku pokrewieństwa do drugiego stopnia lub stosunku powinowactwa pierwszego stopnia i przysposobienia, opieki lub kurateli - nie mogą być zatrudnieni w Pogórzańskim Stowarzyszeniu Rozwoju, jeżeli powstałby między tymi osobami stosunek bezpośredniej podległości służbowej.

III Obowiązki i prawa pracownika

§8

Do podstawowych obowiązków pracownika należy dbałość o wykonywanie zadań oraz o środki, jakimi dysponuje Pogórzańskie Stowarzyszenie Rozwoju.

Do obowiązków pracownika należy w szczególności:

- 1) przestrzeganie prawa,
- 2) zachowanie tajemnicy służbowej,

Do obowiązków pracownika należy sumienne i staranne wypełnianie poleceń przełożonego.

Pracownikowi Pogórzańskiego Stowarzyszenia Rozwoju nie wolno wykonywać poleceń, których wykonanie według jego przekonania stanowiłoby przestępstwo lub groziłoby niepowetowanymi stratami.

§9

1. Pracownik Pogórzańskiego Stowarzyszenia Rozwoju podlega okresowym ocenom kwalifikacyjnym, dokonywanym przez bezpośredniego przełożonego. Ocena jest sporządzana co najmniej raz na dwa lata.

2. Okresowa ocena kwalifikacyjna obejmuje w szczególności wywiązywanie się przez pracownika z obowiązków wynikających z zakresu czynności na zajmowanym stanowisku pracy. Ocenę niezwłocznie doręcza się pracownikowi.

3. Od okresowej oceny kwalifikacyjnej pracownikowi służy odwołanie w ciągu 7 dni od jej doręczenia do Zarządu Pogórzańskiego Stowarzyszenia Rozwoju.

Po doręczeniu pracownikowi ujemnej okresowej oceny kwalifikacyjnej, potwierdzonej ponowną ujemną oceną, która nie może być dokonana wcześniej niż po upływie trzech miesięcy, Pogórzańskie Stowarzyszenie Rozwoju rozwiązuje stosunek pracy z pracownikiem za wypowiedzeniem,

§10

Pracownik Pogórzańskiego Stowarzyszenia Rozwoju nie może wykonywać zajęć tożsamych, pozostających w sprzeczności lub związanych z zajęciami, które wykonuje w ramach obowiązków służbowych, wywołujących uzasadnione podejrzenie o stronniczość lub interesowność.

W razie naruszenia przez pracownika Pogórzańskiego Stowarzyszenia Rozwoju któregokolwiek z zakazów, o których mowa powyżej, Pogórzańskie Stowarzyszenie Rozwoju niezwłocznie rozwiązuje bez wypowiedzenia stosunek pracy z takim pracownikiem.

§11

Pracownikowi Pogórzańskiego Stowarzyszenia Rozwoju przysługuje wynagrodzenie stosowne do zajmowanego stanowiska oraz posiadanych kwalifikacji zawodowych.

Czas pracy pracowników nie może przekraczać 40 godzin na tydzień i ośmiu godzin na dobę.

IV Przepisy przejściowe i końcowe

§12

W kwestiach nieuregulowanych w niniejszej procedurze stosuje się odpowiednio przepisy Kodeksu pracy.

Spory ze stosunku pracy pracowników rozpoznają sądy pracy.

Karty opisu stanowisk pracy w Pogórzańskim Stowarzyszeniu Rozwoju

Karta opisu stanowiska pracy: dyrektor/dyrektorka biura

Pogórzańskie Stowarzyszenie Rozwoju	Opis stanowiska pracy	Data zatwierdzenia	
Nazwisko i imię pracownika			
Stanowisko bezpośredniego przełożonego	Prezes Pogórzańskiego Stowarzyszenia Rozwoju		
Stanowiska podległe	Asystent/asystentka Księgowy/księgowa		
Liczba osób podległych pośrednio lub bezpośrednio	2		
Cel stanowiska			
Zakres odpowiedzialności:			
• Planowanie działań	√		
• Bieżąca realizacja działań			
• Nadzorowanie realizacji działań	√		
• Kierowanie zespołem	√		
Zakres uprawnień:			
• Planowanie działań	√		
• Bieżąca realizacja działań	√		
• Nadzorowanie realizacji działań	√		
• Kierowanie zespołem	√		
Udzielone stałe pełnomocnictwa			
Współpraca i kontakty wewnętrzne			
Nazwa stanowisk współpracujących	Cel kontaktów i współpracy		

księgowa/księgowy asystent/asystentka	Bieżąca realizacja zadań, ustalanie priorytetów
Współpraca i kontakty zewnętrzne	
Nazwa instytucji współpracujących	Cel kontaktów i współpracy
LGD w kraju i za granicą	Rozwijanie kontaktów, nawiązywanie współpracy, realizacja wspólnych projektów
Wymagane kwalifikacje:	
Wykształcenie	średnie ogólne średnie kierunkowe ■ wyższe niekierunkowe (preferowane) lub ■ wyższe kierunkowe (preferowane)
Doświadczenie	Okresy w latach i w jakiej dziedzinie Zarządzanie projektami – minimum 2 lata Pozyskiwanie funduszy – minimum 2 lata
Wymagania formalne	Kursy i szkolenia niezbędne na stanowisku, certyfikaty: w zależności od zgłoszonych przez pracodawcę potrzeb
Umiejętności:	
• Znajomość języka obcego	✓
• Znajomość obsługi komputera	✓
• Kluczowe kompetencje	Zarządzania zasobami ludzkimi Zarządzanie projektami Pozyskiwanie funduszy
• Dodatkowe kompetencje	Język obcy w stopniu komunikatywnym Znajomość problematyki obszarów wiejskich
• Inne umiejętności	Prawo jazdy kat. B
Wymiar czasu pracy: cały etat	
Powierzony sprzęt	
1.	
2.	
..... data i podpis pracownika data i podpis przełożonego	

Karta opisu stanowiska pracy: asystent /asystentka dyrektora /dyrektorki biura

Pogórzańskie Stowarzyszenie Rozwoju	Opis stanowiska pracy	Data zatwierdzenia	
Nazwisko i imię pracownika			
Stanowisko bezpośredniego przełożonego	Dyrektor/dyrektorka biura		
Stanowiska podległe	-		
Liczba osób podległych pośrednio lub bezpośrednio	-		
Cel stanowiska			
Zakres odpowiedzialności:			
• Planowanie działań			
• Bieżąca realizacja działań	√		
• Nadzorowanie realizacji działań			
• Kierowanie zespołem			
Zakres uprawnień:			
• Planowanie działań			
• Bieżąca realizacja działań	√		
• Nadzorowanie realizacji działań			
• Kierowanie zespołem			
Udzielone stałe pełnomocnictwa			
Współpraca i kontakty wewnętrzne			
Nazwa stanowisk współpracujących	Cel kontaktów i współpracy		
księgowa/księgowy	Współpraca przy sprawozdawczości z realizowanych projektów		

Współpraca i kontakty zewnętrzne	
Nazwa instytucji współpracujących	Cel kontaktów i współpracy
LGD w kraju i za granicą	Realizacja wspólnych projektów
Wymagane kwalifikacje:	
Wykształcenie	■ średnie ogólne (wystarczające) lub ■ średnie kierunkowe (wystarczające) - wyższe niekierunkowe - wyższe kierunkowe
Doświadczenie	Okresy w latach i w jakiej dziedzinie Realizacja projektów – minimum 1 rok Pozyskiwanie funduszy – minimum 1 rok
Wymagania formalne	Kursy i szkolenia niezbędne na stanowisku, certyfikaty: w zależności od zgłoszonych przez pracodawcę potrzeb
Umiejętności:	
• Znajomość języka obcego	√
• Znajomość obsługi komputera	√
• Kluczowe kompetencje	Realizacja projektów Pozyskiwanie funduszy
• Dodatkowe kompetencje	Język obcy w stopniu komunikatywnym Znajomość problematyki obszarów wiejskich
• Inne umiejętności	Prawo jazdy kat. B
Wymiar czasu pracy: cały etat	
Powierzony sprzęt	
1.	
2.	
..... data i podpis pracownika data i podpis przełożonego	

Karta opisu stanowiska pracy: księgowy / księgowa

Pogórzańskie Stowarzyszenie Rozwoju	Opis stanowiska pracy	Data zatwierdzenia	
Nazwisko i imię pracownika			
Stanowisko bezpośredniego przełożonego	Dyrektor/dyrektorka biura		
Stanowiska podległe	-		
Liczba osób podległych pośrednio lub bezpośrednio	-		
Cel stanowiska			
Zakres odpowiedzialności:			
• Prowadzenie spraw księgowych	√		
• Prowadzenie spraw kadrowych	√		
• Rozliczanie projektów	√		
Zakres uprawnień:			
• Prowadzenie spraw księgowych	√		
• Prowadzenie spraw kadrowych	√		
• Rozliczanie projektów	√		
Udzielone stałe pełnomocnictwa			
Współpraca i kontakty wewnętrzne			
Nazwa stanowisk współpracujących	Cel kontaktów i współpracy		
Asystent/asystentka	Realizacja bieżących działań projektowych		
Współpraca i kontakty zewnętrzne			
Nazwa instytucji współpracujących	Cel kontaktów i współpracy		
-	-		
Wymagane kwalifikacje:			

Wykształcenie	średnie ogólne średnie kierunkowe wyższe niekierunkowe wyższe kierunkowe
Doświadczenie	Okresy w latach i w jakiej dziedzinie: Co najmniej 2-letnie doświadczenie księgowe; Doświadczenie w rozliczaniu projektów.
Wymagania formalne	Kursy i szkolenia niezbędne na stanowisku, certyfikaty -
Umiejętności:	
• Znajomość języka obcego	-
• Znajomość obsługi komputera	√
• Kluczowe kompetencje	Znajomość zasad rozliczania projektów finansowanych ze środków Unii Europejskiej
• Dodatkowe kompetencje	-
• Inne umiejętności	-
Wymiar czasu pracy	
Powierzony sprzęt	
1.	
2.	
..... data i podpis pracownika data i podpis przełożonego	

Opis funkcjonowania Biura Pogórzańskiego Stowarzyszenia Rozwoju

W celu sprawnego funkcjonowania LGD powołano Biuro Pogórzańskiego Stowarzyszenia Rozwoju, które stanowić będzie zaplecze administracyjne dla Stowarzyszenia, Zarządu, Rady oraz Komisji Rewizyjnej.

Biuro Pogórzańskiego Stowarzyszenia Rozwoju mieści się w Tuchowie, pod adresem:
Ul Chopina 10 33-170 Tuchów tel/fax 014 6525436 www.leaderplus.tuchow.pl
Biuro czynne jest codziennie w godzinach: 9.00 do 18.00

W nowym okresie programowania biuro będzie również pełnić funkcję punktu kontaktowego i doradczego dla podmiotów, instytucji i osób fizycznych z terenu działania LGD. Liczba zatrudnionych osób oraz ich kwalifikacje i doświadczenie będą dostosowane do zadań, jakie będzie pełniła LGD. Proponuje się, aby w biurze zatrudnione były minimum 3 osoby o wysokich kwalifikacjach i doświadczeniu w pracy administracyjnej oraz biurowej. Ważnym kryterium rekrutacji będzie doświadczenie w pracy w ramach organizacji pozarządowych oraz doświadczenie i wiedza na temat realizacji projektów.

Do biura LGD będą spływać wnioski na operacje dotyczące działań Osi 3 i 4 PROW 2007-2013, stąd też potrzebą jest gwarancja odpowiedniego obiegu dokumentów oraz bezpieczeństwo danych beneficjentów. Procedury, które będzie stosowało Pogórzańskie Stowarzyszenie Rozwoju w tym zakresie, zostały opisane w rozdziale XVI Lokalnej Strategii Rozwoju - Planowane działania / przedsięwzięcia / operacje realizowane przez LGD w ramach innych programów wdrażanych na obszarze LSR. Oprócz tych procedur zastosowanie znajdują przepisy prawa wynikające z wytycznych Programów Operacyjnych i PROW 2007-2013 oraz z zakresu ochrony danych osobowych.

Dla większej przejrzystości oraz sprawności działania Pogórzańskie Stowarzyszenie Rozwoju przygotowało tzw. procedurę naboru pracowników do LGD, zatwierdzoną przez Zarząd. Procedura określa czynności od przygotowania naboru do wyłonienia kandydata bez czynności nawiązania stosunku pracy w tym między innymi sposób ogłoszenia oraz kryteria oceny kandydatów. (Załącznik nr 9 - Procedura naboru pracowników Pogórzańskiego Stowarzyszenia Rozwoju).

Za zatrudnienie pracowników biura odpowiada Zarząd LGD, który pierwszą rekrutację przeprowadza w oparciu o wstępną ocenę przyszłej sytuacji LGD, a w okresie późniejszym przy rekrutacji pracowników uwzględnia potrzeby i problemy przedstawione przez Dyrektora Biura LGD. W przypadku nowotworzonych stanowisk konieczna jest analiza skutków finansowych wynikających ze zwiększenia zatrudnienia. Analizę sporządza Dyrektor Biura w porozumieniu z Księgową i przedstawia ją Zarządowi.

Podstawowe proponowane zatrudnienie w biurze LGD to Dyrektor/Dyrektorka Biura, Asystent/Asystentka Dyrektora, oraz Księgowy/Księgową.

W przypadku Dyrektora/Dyrektorki Biura i Asystenta/Asystentki Dyrektora planuje się zatrudnienie na pełny etat, w przypadku Księgowego/Księgowej na umowę zlecenie lub część etatu.

Proponowane wymagania:

Dyrektor/ Dyrektorka Biura LGD:

- preferowane wykształcenie wyższe,
- doświadczenie w pozyskiwaniu funduszy i zarządzaniu projektami.

Preferowane dodatkowe umiejętności:

- doświadczenie na stanowiskach kierowniczych (min. 2 lata),
- znajomość języka angielskiego na poziomie umożliwiającym komunikację,
- prawo jazdy kat. B,
- znajomość problematyki rozwoju obszarów wiejskich, w szczególności podejścia Leader.

Asystent/Asystentka Dyrektora:

- wykształcenie min. średnie,
- prawo jazdy kat. B,

Preferowane dodatkowe umiejętności:

- znajomość jednego z języków urzędowych UE na poziomie komunikacyjnym,
- doświadczenie w pracy o podobnych charakterze,
- znajomość problematyki rozwoju obszarów wiejskich, w szczególności podejścia Leader.

W pierwszym naborze poszukiwane będą osoby związane z obszarem działania LGD, w razie problemów z pozyskaniem kandydatów o odpowiednich kwalifikacjach ogłoszenia zostaną rozpowszechnione na terenie powiatu tarnowskiego i powiatów sąsiednich.

Podanie do publicznej wiadomości wyniku naboru upowszechnia się nie później niż w terminie do 14 dni od dnia zatrudnienia wybranego kandydata albo zakończenia procedury naboru. W przypadku, gdy w jego wyniku nie doszło do zatrudnienia żadnego kandydata, powyższa informacja winna być zamieszczona na stronie internetowej Pogórzańskiego Stowarzyszenia Rozwoju. W przypadku zakończenia procedury rekrutacyjnej bez wyłonienia kandydata na pracownika, proponuje się dopuszczenie do zatrudnienia osoby z podobnymi umiejętnościami na okres próbny do 3 miesięcy, po wcześniej przeprowadzonej rozmowie kwalifikacyjnej.

Opisy stanowisk personelu Biura LGD

Zakres obowiązków Dyrektora/Dyrektorki Biura:

- zarządzanie bieżącymi pracami biura LGD,
- określanie zadań asystentowi i pracownikowi biurowemu,
- organizacja i udział w posiedzeniach Zarządu oraz realizacja poleceń Zarządu,
- organizacja i udział w posiedzeniach Rady oraz realizacja decyzji Rady,
- przygotowywanie dokumentów aplikacyjnych do programów i funduszy,
- informowanie Członków i Partnerów LGD o bieżących działaniach LGD m.in. poprzez organizację spotkań i szkoleń,

- uzupełnianie działań Zarządu,
- opracowywanie planów rocznych i wieloletnich rzeczowo – finansowych.

Zakres obowiązków Asystenta/Asystentki dyrektora:

- prowadzenie bieżącej pracy biura,
- przyjmowanie i obsługa klientów biura,
- przyjmowanie i rejestracja wniosków aplikacyjnych beneficjentów,
- obsługa korespondencji,
- aktualizacja strony internetowej,
- organizowanie informacji i promocji,
- prowadzenie spraw kadrowych.

Zakres obowiązków Księgowego:

- prowadzenie spraw księgowych i kadrowych LGD,
- opracowywanie sprawozdań rzeczowo – finansowych, rocznych
- współudział w opracowywaniu planów rzeczowo - finansowych
- opracowywanie sprawozdań finansowych miesięcznych i kwartalnych.

Zasady naboru pracowników określa Załącznik nr 8 - Procedura naboru pracowników Pogórzańskiego Stowarzyszenia Rozwoju. Ponadto przygotowane zostały karty stanowisk pracy – załączniki nr 9

